

r a p o r t   d e   a c t i v i t a t e

Fundația Soros Moldova

1 9 9 8

---

responsabil de ediție

Steliana NEDERA

---

design

Corina COTOROBAI

---

realizator de ediție

Heliograf

---

sumar

Cuvînt înainte	4
HESP	6
Colegiul Invizibil Moldova	14
Centrul de Informații Universitare	20
Burse	22
Programe de limbă engleză	27
Modernizarea Învățămîntului Umanist	30
Programul "Lectură și scriere pentru dezvoltarea gîndirii critice"	50
Deplasări în programele educaționale	51
Dezbateri	52
Programul intercultural de schimb de elevi	53
Educație pentru sănătate	54
Program pentru tineret	55
"Pas cu Pas"	57
Est Est	59
Biblioteci	65
Internet	70
Editare de carte	73
Medicină	75
Reforme economice	82
Cultură și artă	83
Arte plastice	88
Centrul Soros pentru Artă Contemporană	93
Mass-media	97
Administrație publică locală	104
Drept	110
Program pentru femei	116
Societate civilă	120
Cheltuieli 1998	129
Senat și jurii 1998	131
Colaboratorii Fundației Soros Moldova	133
Lista abrevierilor	136

Anul 1998 a fost pentru Fundația noastră un an fructuos. Ca volum de activități a fost fără îndoială anul cel mai "bogat" din scurta noastră istorie.

Am putea menționa aici multe activități și programe începând de la programe de învățămînt mature și binecunoscute în republică ca Pas cu Pas, Modernizarea Învățămîntului, HESP și pînă la programele de cultură și artă. Mă voi referi însă la alt aspect. Activitatea fundației în anul 1998 s-a extins considerabil în domenii în care volumul investițiilor de pînă acum a fost relativ modest. Mă refer la domenii ca drept și administrație publică. Aceste modificări se înscriu pe o traiectorie strategică care marchează evoluția fundației din ultimii ani. Sunt schimbări firești din două motive. Pe de o parte s-a ajuns la o înțelegere că nu se poate edifica o democrație adevărată și stabilă fără a contribui prin toate mijloacele la consolidarea statului de drept și fără dezvoltarea guvernelor locale. Pe de altă parte dezvoltarea unor astfel de programe era posibilă doar într-o ambianță politică mult mai favorabilă celei care a existat anterior. Sperăm ca programele fundației în aceste domenii prioritare să ia o amploare și mai mare și să se consolideze în anii care vin, contribuind la înfăptuirea unor schimbări esențiale în societatea noastră.

Aș vrea să aduc în final mulțumiri personalului, juriilor și senatului fundației, fără efortul cărora nimic din cele relatate mai jos nu ar fi fost posibil. **Victor Ursu**

1 9 9 8

Scopul programului este sprijinirea reformei sistemului de învățământ superior prin redimensionarea cadrului didactic și cultural contemporan, reorganizarea instituțiilor de învățământ superior prin susținerea modelelor diverse de interacțiune dintre stat și sectorul privat din învățământ; sprijinire a inițiativelor din cadrul comunității academice în vederea integrării în sistemul relațiilor de piață.

În baza direcțiilor enumerate au fost stabilite și prioritățile programului :

- stimularea eforturilor de reformare conceptuală în învățământ
- inovații curriculare (crearea de noi programe alternative, etc.)
- programe de implementare a noilor tehnologii de predare/învățare
- instituții inovatoare (crearea de facultăți-pilot, catedre-pilot, etc.)
- reforma instituțională de predare/învățare
- programe de perfecționare a cadrelor și de pregătire a managerilor în învățământul superior

Strategia programului a fost elaborată de Consiliul de Experti și include câteva direcții de activitate, descrise în programele ce urmează.

Editare de manuale

Programul a facilitat editarea materialelor didactice pentru instituțiile superioare de învățământ (lucrări originale ale autorilor din Moldova din domeniul științelor sociale și umanistice), pentru a depăși penuria existentă și a cultiva calitățile profesionale ale autorilor locali. Cărțile editate vor fi distribuite bibliotecilor universitare prin intermediul Fundației Cărții. Valoarea grantului pentru editarea fiecărui titlu a fost determinată reieșind din volumul manuscrisului, tirajul de 500 ex., prețurile și tarifele actuale. Titlurile selectate urmează a fi plasate în producție în anul 1999 în urma unui tender al editurilor.

A fost editată cartea "Arhitectura fortificației medievale de la Cetatea Albă" de Mariana ȘLAPAC, cercetător la Institutul de Istorie și Teoria Artei al AȘM; (tiraj 1.500 ex., Editura ARC).

Titluri selectate pentru editare :

- Nelu VICOL, "Implicații didactice la fonetică"
- Ion BORȘ, "Relațiile valutare-financiare internaționale ale Republicii Moldova"
- Larisa STOG, "Responsabilitatea – dimensiune a personalității"
- Ion CHIRTOAGĂ, "Istoria românilor – epoca medievală"
- Eugen CERTAN, "Crestomație la istoria universală modernă"
- Irina NECHIT, "Godot eliberatorul"
- Petru JELESCU, "Geneza negării la copii"

Au fost oferite și granturi (\$600.00) pentru elaborări de manuale (în baza concepției și a primului capitol scris) :

- Constantin MARIN, "Comunicarea instituțională"
- Larisa STOG, "Responsabilitatea - dimensiune a personalității"
- Virginia RUSNAC, Svetlana GONCEARUC, "Logopedia"
- Iurie MALAI, "Patologia familiei"
- Aurelia FELEA, "Țările Europei Centrale, de Sud-Est și de Est în epoca medievală"

Burse HESP pentru doctoranzi

În bază de concurs au fost oferite burse pentru sprijinirea proiectelor de investigație ale doctoranzilor în domeniul științelor socio-umanistice (cheltuieli legate de lucrul de cercetare și documentare la diverse centre universitare din țară și de peste hotare), facilitând astfel elaborarea tezelor de doctorat.

Burse de gradul I (\$1,000.00)

Vladimir VORNIC

Teodor CĂRNAȚ
 Ghenadie NICU
 Igor CAȘU
 Ludmila ANDRONIC

Burse de gradul II (\$750.00)

Ana IONIȚĂ
 Rodica SOLOVEI
 Ada MUSTEAȚĂ
 Luminița BUȘCĂNEANU
 Elena NEGRU
 Ion MIRONOV
 Gheorghe CUCIUREANU

Burse de gradul III (\$500.00)

Liliana EREMIA
 Marian MUTAF
 Aurelian LAVRIC
 Zinaida DROBCA
 Ion GURGHÎȘ
 Virginia RUSNAC
 Marcela BENEĂ
 Stela PERJUN
 Svetlana PALADY-BOBEICĂ
 Loreta HANDRABURA
 Otilia DEDIU

Stagii și vizite ale profesorilor universitari

Programul facilitează contactele dintre instituțiile de învățămînt din Moldova și cele de peste hotare, stabilirea relațiilor de colaborare, schimbul informațional în cadrul comunității academice. Asistență a fost acordată atât lectorilor universitari, invitați pentru un stagiul la Xla un centru universitar din străinătate sau în scop de cercetare în arhive și biblioteci (modernizare și elaborare de cursuri, noi tehnologii de predare), cât și profesorilor din străinătate invitați în Moldova, personalități relevante, cunoscute în cercurile academice din domeniul profesat.

Stagii

Stagii de documentare la Universitatea din Sofia, 1 februarie - 1 mai 1998
 Eleonora GHEORGHIEV, Svetlana CARA, lectori catedra limba bulgară, USC

Training în domeniul consultării organizaționale la Academia regională de management personal din Kiev, 9-15 februarie 1998 ; martie - mai 1998
 Irina OBOROCEANU, lector catedra management, ASEM

Colocviu internațional "Les Aventures de la Roumanie, a la fin de ce millenaire", Universitatea Aix-en-Provence, Franța, 12-26 mai 1998
 acad. prof. Anatol CIOBANU, șef catedră limba română, USM

Stagiul de documentare la Institutul Național de Cercetări Pedagogice din Paris, 1 aprilie - 31 mai 1998
 Maia ROBU, conferențiar, pedagogie, UPS

Conferința internațională "Chimia pentru viață" și "Tendințe și inovații pentru învățămîntul superior", Johannesburg și Cape Town, 16-25 martie 1998
 Petru GAUGAȘ, vice-rector, USM

Vizită de lucru la universitățile din regiunea Rhone-Alpes, Franța, 7-22 octombrie 1997
 Valentin ARION, șef catedră, UTM

Vizită de lucru la Asociația de dezvoltare "Selenium-Tellurum", Simpozion internațional, Scottsdale, Arizona, SUA, 9-17 mai 1998
Boris CONSTANTINOV, profesor, Colegiul Tehnic din Chișinău, doctorand USM

Salonul mondial de invenții și produse noi de la Pittsburgh, conferința "Global Partnership" din Pennsylvania, SUA, 11-17 mai 1998
Ion BOSTAN, rector UTM

Seminarul internațional "Chimia în comunitate", Universitatea Drew, Madison, New Jersey, SUA, 12-17 iulie 1998
Galina DRAGALINA, decan al facultății de chimie, USM

Consfătuirea responsabililor de activitatea extracurriculară a studenților universităților pedagogice, Centrul Internațional al Copiilor "Artec", Crimeea, 1-5 iulie 1998
Jeni NASTAS, Nicolae CHICUȘ, istorie și etnopedagogie, UPS

Al X-lea Simpozion internațional destinat creației lui Dostoevski, Universitatea Columbia, New York, 23 iulie – 2 august 1998
Rita KLEIMAN, șefă catedră de literatură rusă și universală, UPS

Stagii la Universitatea "James Madison" din Harrisonburg, Virginia, SUA, septembrie-octombrie 1998
Ludmila CIUMAC, lector superior, limba engleză, Valentin NEGURĂ, conferențiar, UTM

Vizită de lucru la Universitatea Ludwig-Maximillian, Munchen, Congresul internațional al matematicienilor, Berlin, 17-29 iulie 1998
Mitrofan CIOBAN, prorector, UST

Congresul 23 al Academiei Româno-Americane, Rochester, New York, SUA, 6-9 august 1998
Ștefan CARTOFEANU, șef Departament Investigații Științifice
Veaceslav ZELENȚOV, conferențiar, USM

Conferința internațională "Învățământul superior în sec.XXI. Viziune și acțiuni", Paris, 5-9 octombrie 1998
Anatol GREMALSCHI, Ștefan TIRON

Atelier "Materials Education", Boston, SUA, 1-2 decembrie 1998
Ion TIGHINEANU, vice-rector, UTM

Stagiu la Institutul de Geografie, București, 1 – 30 noiembrie 1998
Igor CODREANU, lector, catedra Geografie Fizică Generală, UST

Prelegeri "Psihologia creativității și aplicarea principiilor ei în inventică" pentru colaboratorii institutelor de cercetări din cadrul Academiei de Științe și Arte, Belgrad, 1-7 septembrie 1998
Iurie ȘOLPAN, conferențiar, UTM

Conferința internațională SINTERING- 98, Belgrad, 1-7 septembrie 1998
Valentin MIHAILOV, lector UTM, cercetător științific la Institutul de Fizică Aplicată

Congresul EuroSun 98, Portoroz, Slovenia, 14-17 septembrie 1998
Alexandru FOCȘA, lector USM

Profesori invitați

Theodore ORLIN, curs "Drepturile omului", USU, 18-25 mai 1998
director de proiect Silvia POGOLȘA, lector superior, drept internațional public, USU

Florence HERBULOT, Președinte al Organizației Internaționale a Traducătorilor și Interpreților
Seminar interuniversitar în probleme de traductologie și traducere (50 participanți), 27-28

mai 1998

director de proiect Ana GUȚU, decan facultatea limbi moderne, ULIM

Michael LOWE, Philip BOOBVER, Julia FRANZOU, Atshushi OTA, Douglas PAINE, profesori în psihologie, Fundația pentru Libertate, Marea Britanie

curs internațional "Omul, moralitatea și libertatea", 30 participanți, Călărași, 25 iunie - 4 iulie 1998

director de proiect Valentina BODRUG, psihologie, USM

Pierre BAQUE, ciclul de conferințe "Arta și pedagogia artei", UPS, 15-22 septembrie 1998

director de proiect Maia ROBU, lector superior, pedagogie, UPS

Sesiuni, conferințe științifice

Conferințe "Individ și societate civilă: interferențe semiotice", Chișinău, 6-11 octombrie 1998

director de proiect Silvia HĂRNĂU, lector ASEM, directorul Centrului de Semiotică Economică din Moldova

Participarea studenților UPS la Conferința științifică studențească interuniversitară din Comrat, 4-5 mai 1998

director de proiect Elena RAȚEEVA, șef secție limba bulgară, UPS

Simpozionul științific "Știința geografică în cerc", UST, 29 octombrie 1998

director de proiect Valeriu FEDICO, lector universitar

Sesiunea științifică "Dimitrie Cantemir – retrospective valorice și perspective euristice",

Chișinău, 30-31 octombrie 1998

director de proiect dr. conferențiar Ludmila LAZĂR, prorector pentru știință și creație, IAM

Simpozionul "Încheierea primului război mondial și civilizația românească – 80 de ani",

Chișinău, 20-21 noiembrie 1998

director de proiect dr. habilitat, profesor Anatol PETRENCU, președinte AIRM

Inițiative studențești

Scopul programului este sprijinul inițiativelor extra-curriculare ale studenților: proiecte de cercetare, legate de obiectul de studiu (conferințe și seminare studențești, tabere și școli, expediții de documentare și cercetare, schimb de studenți dintre diferite instituții de învățământ, diverse forme de colaborare și cooperare dintre instituțiile din Moldova și de peste hotare). Programul vizează de asemenea proiecte ce țin de viața socială a tineretului, activitatea în cercurile științifice și pe interese, asistență financiară organizațiilor studențești (asociații, reuniuni formale și neformale, axate pe activitatea intelectuală și socială a studenților). Au fost selectate prin 2 concursuri 29 proiecte:

Simpozion studențesc de filozofie, USM, 11-14 mai

Marin DOLINȚĂ, anul V, filozofie, psihologie, USM

Sensibilizarea tinerilor în problemele protecției mediului, ISR, aprilie-mai 1998

Veaceslav VLĂDICESCU, anul II, ecologie și protecția mediului, USM, ISR

Conferința studențească CEP, XXIst Century: (Dis)Integrating Communities, Individuals and Institutions, Cluj-Napoca, 13-15 martie 1998

Justine CONNOR, lector CEP, ASEM

Masa rotundă: Învățământul superior - Quo vadis? Evaluarea calității predării din perspectiva studentului (cu invitarea studenților de la Universitatea din Iași), ULIM, 10-12 aprilie 1998

Luciano POPA, student anul IV, ULIM

Conferință științifică-concurs a studenților "Estimarea și managementul riscului chimic",

USM, 25 martie 1998
Nadejda ANDREEV, lector USM

Seminarul internațional "Tineri cu handicap și mass media", Praga, 7-15 martie 1998
Natalia-Maria BUGA, anul I, limbi străine, USM

Evaluarea stării social-economice a tineretului studios și organizarea unei mese rotunde de generalizare, USM, aprilie-mai 1998
Mariana MAȘCAUȚAN, anul IV, sociologie, USM

Violența în familie și reflectarea ei în mass media (în baza materialelor presei scrise)
Otilia POJOGA, anul V, jurnalistică, USM

Sondaj sociologic de studiu al genurilor în rândurile studenților USM, 2 luni
Vasile JARDAN, anul IV, psihologie, USM

Sondaj sociologic "Angajarea în câmpul muncii a tinerilor specialiști din economie și management", Conferință cu invitarea studenților din România și Ucraina
Olimpia BAJAG, anul V, management, ASEM

Calitatea pregătirii profesionale a studenților psihologi - sondaje, mese rotunde, publicarea rezultatelor sondajelor
Nicolae BEȘLIU, anul IV, psihologie, UPS

Gradul de conștientizare de către studenți a riscului infectării cu HIV/SIDA, 6 luni
Mihai MELNIC, anul III, USMF

Modelarea unei situații de negocieri internaționale, ULIM, aprilie-mai 1998
Renata COSTIȘANU, anul III, economie, ULIM

Tehnologii sociale : Telefonul de încredere pentru studenți, 6 luni
Maria CAȚAVEL, psiholog-practician, liceul Ion Creangă

Concurs interuniversitar de comunicări la teorie și știința literară "Universitas", USB, 23-24 aprilie 1998
Viorel MĂRGINEANU, anul V, litere, USB

Concurs internațional recital "Valeriu Cupcea", ediția VII, 15-18 aprilie
Valentin BALAN, IAM
Participanți : 93 persoane din Moldova și din afara Moldovei

Schimb de studenți Moldova-Suedia "Tineretul pentru Europa. Schimb intercultural Est-Vest", 6 studenți, Suedia, 27 aprilie-3 mai 1998
Sorin HANGANU, anul II, drept, USM

Schimb de studenți : Moldova-Canada, Colegiul de Microelectronică din Chișinău și Colegiul de Științe Generale din Montreal (5 persoane), Montreal, 4 mai-27 iunie 1998

Schimb de studenți : Moldova - țările Comunității Europene, Universitatea de vară : "Cunoaște Moldova", 24 iulie-7 august 1998
Participanți : 20 studenți din Europa

Stagii la Academia de Arte din St.Petersburg a studenților de la IAM (9 persoane), 10-24 iunie 1998
Radu IGNAT, anul V, IAM

Participarea la Universitatea internațională de vară pentru pace, 14-31 iulie 1998
Georgeta CISLARU, Vitalie VOVC, studenți, USB

Practica etnopedagogică a studenților de la UPS "Valorificând patrimoniul strămoșesc

(selectarea și valorificarea unor obiceiuri și tradiții legate de ciclul de sărbători calendaristice)", 17 august - 3 septembrie 1998
Jeni NASTAS, istoria culturii și etnopedagogie, UPS

Atelier "Teoria și practica artterapiei", aprilie - mai 1998
Mircea BORDEAN, anul IV, psihologie și management, UPS

Cercetare sociologică "Particularitățile formării atitudinilor etnice, determinarea autoimaginei și heteroimaginei etnice la studenții români", 1 noiembrie 1998 - 1 ianuarie 1999
Svetlana MARADRI, anul II, filosofie și psihologie, USM

Cercetare sociologică "Studenții despre studenți", 1 septembrie 1998 - 15 ianuarie 1999
Alvina GROSU, lector, catedra psihologie, USM

Expediție geo-ecologică a studenților de la ISR USM "Aprecierea stării ecologice a teritoriului dintre Nistru și Prut (Nordul Moldovei)", 5 - 12 iulie 1998
Radu STRULEA, anul II, drept ecologic, ISR

Practica de producție la chimia tehnologică și ecologică, 29 iunie-14 iulie 1998
Maria GONȚA, conferențiar, catedra chimie, USM

Modernizarea procesului de pregătire a studenților-istorici : practică de muzeu, 10 aprilie - 20 mai 1998, USM
Victoria ZAPOROJANU, anul III istorie, USM

Cadre didactice tinere

Programul susține procesul de reînnoire a cadrelor didactice și atragerea absolvenților instituțiilor de învățământ superior în activitatea didactică. Bursele (\$229.00) au fost acordate în bază de concurs deschis pentru toate disciplinele, indiferent de domeniu; experții au selectat 44 beneficiari :

USM

Igor CAȘU, catedra Istorie Contemporană Universală
Rodica URSU, catedra Istoria Culturii și Religiiilor
Sergiu CORSAC, catedra Analiza Matematică
Igor CIALENCO, catedra Analiză Matematică
Aliona VIȚA, catedra Filozofie
Alvina GROSU, catedra Psihologie și Pedagogie
Ion GUMENÎ, catedra Istoria Culturii și a Religiiilor
Petru NEGURĂ, catedra Literatură Universală
Igor BERCU, catedra Limbaje Algoritmice și Programare
Vitalie GÎNCU, catedra Ecuație Diferențiată
Ina MORARU, catedra Psihologie
Ana BÂRSAN, catedra Fiziologie, Biochimie și Genetică Vigitală

USB

Aurica GARABAJIU, catedra Economie și Management
Aliona COLIBABA, stagiar, catedra Filologie Engleză
Aliona BOLIAC, stagiar, catedra Limba și Literatura Română
Dorina BUTUCIOC, stagiar, catedra Limba și Literatura Română
Natalia LUNGU, stagiar, catedra Limba Română Aplicată
Zinaida RUMLEANSKAIA, stagiar, catedra Filologie Engleză
Tatiana PASCARIUC, stagiar, catedra Filologie Franceză
Elena ROTARI, stagiar, catedra Limba Engleză
Vitalie RUSU, stagiar, catedra Drept
Veceslav PÂNZARI, asistent, catedra Drept
Victor PALANCIUC, stagiar, catedra Drept
Oleg BONTEA, stagiar, catedra Drept
Alexandru MARIȚ, asistent, catedra Drept
Olesea RUDENCO, stagiar, catedra Drept

UST

Eduard COROPCEANU, asistent, catedra Chimie

Dumitru COZMA, catedra Analiză Matematică

Anatolie PUȚUNȚICĂ, asistent, catedra Geografie Fizică Generală

ULIM

Stelian MANIC, lector superior, catedra Științe Umanistice

Tatiana GOLBAN, asistent, catedra Limbă și Literatură Franceză

ASEM

Iuliana BALAN, asistent, catedra Contabilitate și Control

Vitalie CHIURCCIU, catedra Contabilitate

UPS

Daniela SÂMBOTEANU, catedra Psihologie Generală

Vitalie POPESCU, catedra Psihologie

Mariana ZAGAIEVSCHI, asistent, facultatea Pedagogie

Elena MARIN, catedra Pedagogie și Psihologie

Octavian CODREANU, catedra Informatică

IAM

Irina FILIP, catedra Artă Decorativă Aplicată

UTM

Igor CUCER, stagiar, catedra Inginerie și Management în Sistemele de Producție

USMF

Rodica PASCAL, asistent, catedra Medicină Internă

Ion DUMBRĂVEANU, asistent, catedra Urologie și Nefrologie Chirurgicală

Ala BÂRCĂ, asistent, catedra Pediatrie

Valentin BALTAG, asistent, catedra Ginecologie

Transformarea curriculum-ului universitar

Programul a sprijinit eforturile profesorilor universitari de restructurare/inițiere a unor cursuri în programul de studiu pentru ajustarea la cerințele și standardele internaționale. Prin concurs au fost oferite granturi (\$250.00) pentru elaborări de programe analitice în domeniul științelor socio-umanistice :

Valentin ARAPU, "Studiul izvoarelor istorice"

Eduard BAIDAU, "Istoria Evului Mediu"

Valeriu COZMA, Valentina COZMA "Cercetarea istorică"

Mihail BURUIANĂ, "Drept economic internațional"

Iurie MALAI, "Introducere în psihologie"

Romeo ROȘCA, "Agromarketing"

Învățământul superior în Moldova, probleme și perspective

Ciclul de seminare și mese rotunde sub genericul "Transformări în domeniul învățământului superior - problemele și căile de implementare", lansate în 1997 de Consiliul pentru Educație al Fundației Soros și care au drept scop dezbateră modalităților de implementare a reformei în învățământul superior, a continuat în 1998 cu seminarul internațional "Admiterea în învățământul superior - experiența internațională și realitatea din Republica Moldova", 15 - 16 octombrie 1998, Sala Senatului, ULIM

Organizatori : Fundația Soros Moldova, Ministerul Educației și Științei din Moldova, director de proiect Mihai CERNENCO, șef catedră ULIM

Participanți : experți din Bulgaria, România, Ucraina, Belgia, Germania, reprezentanți ai universităților din Moldova. Pentru seminar au fost editate materialele seminarului internațional din 1997 "Evaluarea calității în învățământul superior".

Suport informațional pentru catedre umanistice

Au fost acordate granturi pentru dezvoltarea catedrelor socio-umanistice de la universitățile care nu sunt de acest profil, oferind accesul la informație prin asigurarea conexiunii la Internet și poștă electronică. Catedrele au beneficiat de condiții speciale prin dotarea lor cu materiale de referință din domeniul științelor socio-umanistice și materiale didactice, utilizate ulterior în procesul didactic, precum și cu un set de echipament tehnic - computer,

imprimantă, copiator.

Umanizarea procesului de studii în domeniul științelor reale în învățământul superior
Catedra de discipline socio-umane și metodologie a științei, ISR, USM, director de proiect
Corneliu POPOVICI

Modernizarea procesului de studiu și predare a istoriei civilizației medievale și moderne
Est și Sud-Est Europene (durata proiectului 2 ani)
director de proiect Pavel COCÂRLĂ, șef catedră istorie medie și modernă, USM

Proiecte deschise

Au fost finanțate proiecte de modernizare a procesului de instruire în instituțiile de învățământ superior din Moldova:

Introducerea unei specialități noi "Etnologia grupurilor etnice din Sudul Moldovei" în curriculumul facultății de cultură a minorităților naționale, USC
director de proiect Svetlana CARA, lector, catedra de limba bulgară, USC

Instruirea psihopedagogică suplimentară a cadrelor tinere din instituțiile de învățământ superior
Consiliul Rectorilor din Moldova, director de proiect Raisa TEREȘCIUC, conferențiar, catedra psihologie și pedagogie, USM

Crearea Laboratorului de istorie orală la facultatea de istorie a UPS
director de proiect Elena ȘIȘCANU

Crearea Centrului de informare și promovare a proiectelor la UTM
director de proiect Ion TIGHINEANU, prorector, UTM

În 1998 a continuat finanțarea proiectelor din 1997 ce țin de transformarea curriculumului universitar:

Laboratorul de Psihologie clinică al catedrei de psihologie a USM
director de proiect Carolina PLATON, dr. conferențiar, șef catedră, USM

Proiectarea și elaborarea curriculumului psihopedagogic de bază
director de proiect Ludmila PAPUC, dr. conferențiar universitar, șef catedră, UPS

Susținerea cercetărilor

Scopul programului este susținerea studiilor novatoare efectuate de cercetători (individual sau în grup) în domeniul științelor sociale și umanistice, vizînd problemele Europei Centrale și de Est, Transcaucazia, Asia Centrală și Mongolia. 21 de cercetări au primit granturi în 1998.

A continuat finanțarea proiectelor :

Personalul de asistență socială, USB, director de proiect : Mihail ȘLEAHTIȚCHI

Școli de vară ale Universității Central Europene din Budapesta

Zoia COJUHARI, Diana CHEIANU, Genurile și politica : o altă viziune asupra femeii, familiei și a statului

Dumitru UNGUREANU, Serghei BOCANIOV, Evaluarea impactului asupra mediului de dezvoltare durabilă în țările în curs de tranziție

Eugenia BEJAN, Elena BOLGARINA, Bibliotecile și Internetul
Alexandru TRIFAUȚAN, Andrei CANTEMIR, Reforma învățământului – rolul cercetărilor

Colegiul Invizibil Moldova

(Programul Internațional HESP - "Falanga")

Programul a fost lansat în februarie 1996 cu susținerea financiară a Fundației Soros Moldova, a Institutului pentru o Societate Deschisă Budapesta și în colaborare cu trei universități din Chișinău: USM, UPS, ULIM. Programul a fost conceput ca un proiect special susținut de programul regional HESP Internațional; necesitatea lui este determinată de atenția redusă acordată științelor sociale în perioada comunistă.

Colegiul Invizibil este orientat spre amplificarea și aprofundarea activităților de instruire academică și de cercetare în domeniul științelor sociale. Colegiul are patru domenii de activitate: științe politice, sociologie, psihologie și filozofie.

Obiectivul programului este de a contribui la pregătirea unei generații noi de profesioniști în domeniul științelor sociale, care ar lucra ulterior în instituții de învățământ superior, organe de administrare publică, instituții politice, contribuind la dezvoltarea unei societăți democratice.

Activitățile academice și lucrul de cercetare științifică se desfășoară în patru laboratoare de specialitate:

Laboratorul de Filozofie: USM, str. Gh. Cașu, 32, biroul 210

Laboratorul de Sociologie: USM, str. Gh. Cașu, 32, biroul 201 A

Laboratorul de Științe Politice: ULIM, str. Vlaicu Pîrcălab, 52, biroul 214

Laboratorul de Psihologie: UPS, str. I. Creangă, 1, biroul 60.

În activitatea Colegiului Invizibil sînt încadrate 120 de persoane (80 studenți și 40 profesori). Elementul-cheie al activității Colegiului îl constituie studenții cei mai dotați de la facultățile de științe sociale și umaniste ale universităților din Chișinău. Studenții sînt aleși în baza unui concurs anunțat public. Profesorii Colegiului Invizibil sînt recrutați dintre cadrele didactice universitare și lucrători ai instituțiilor de cercetări științifice academice. În plus, în activitatea Colegiului sînt antrenați profesori din centre universitare din Europa Centrală și de Vest, SUA. Profesorii invitați reprezintă un aspect important al programului de instruire, fiind o sursă de noi idei și tehnologii educaționale.

Colegiul Invizibil are cîteva direcții de activitate:

Programe tutelare

Principala formă a activității academice este lucrul individual de cercetare științifică al studenților. Un profesor-tutore coordonează lucrul de cercetare a 2-3 studenți. Studenții își aleg tema cercetării științifice la începutul anului de studii. Temele sînt examinate și aprobate la ședința Senatului Colegiului Invizibil.

Profesori încadrați în activitatea Colegiului Invizibil:

Laboratorul Științe Politice

Mihai CERNENCO, dr. în științe istorice, șef catedră științe sociale, ULIM

Ala BELOSTECINIC, dr. în științe politice, conferențiar, catedra științe politice, USM

Nicolae CHIRTOACĂ, lector superior, catedra științe sociale, ULIM

Igor KLIPII, magistrul în științe politice, șeful Centrului Informațional - Analitic al Parlamentului Republicii Moldova, lector superior, catedra științe umanistice, ULIM

Gheorghe COJOCARU, dr. în istorie, cercetător științific, AȘM, redactorul revistei "Arena Politicii".

Tutori-asistenți

Ala COJOCARU, lector, AAPM

Laboratorul de Sociologie

Valentin ȚURCAN, dr. în filozofie, lector superior, catedra sociologie și istorie a filozofiei, USM

Gheorghe CĂLCĂI, dr. în filozofie, șef sector sociologie, Institutul de Filozofie, Sociologie

și Drept, AȘM

Ludmila MALCOCI, dr. în sociologie , cercetător științific, Institutul de Filozofie, Sociologie și Drept, AȘM, asistent catedra mass-media, USM

Ana PASCARU, dr. în filozofie, cercetător științific superior, Institutul de Filozofie, Sociologie și Drept, AȘM

Tatiana SPĂTARU, dr. în sociologie, specialist principal secția științe socio-umane, Comisia Superioară de Atestare a RM, lector superior, catedra sociologie, USM

Tutori - asistenți

Diana CHEIANU, USM, doctorand, lector

Eduard MIHAILOV, director, Centrul CIVIS

Laboratorul de Psihologie

Ion NEGURĂ, dr. în psihologie, șef catedră psihologie generală, UPS

Lilian NEGURĂ, magistrul în psihologie, lector catedra psihologie generală, UPS

Grigore ȚAPU, dr. în psihologie, conferențiar, USM

Igor RACU, dr. habilitat în psihologie, decan, facultatea de psihologie, UPS

Tatiana TURCHINĂ, USM, doctorand, lector

Tutori-asistenți

Ina MORARU, USM, doctorand, lector

Laboratorul de Filozofie

Gheorghe BOBÂNĂ, dr. habilitat în filozofie, șef sector estetică și istorie a filozofiei, Institutul de Filozofie, Sociologie și Drept, AȘM

Ion SÂRBU, dr. habilitat în filozofie, profesor universitar, ULIM

Eudochia SAHARNEANU, dr. în filozofie, conferențiar, facultatea de psihologie și filozofie, USM

Grigore VASILESCU, dr. habilitat în filozofie, șef catedră filozofie, UAM

Vasile ȚAPOC, dr. habilitat în filozofie, șef catedră filozofie, USM

Tutori-asistenți

Vitalie POPA, doctorand, USM

Angela STAFII, lector, doctorand, USM

Laboratorul de Informatică 1

Roza DUMBRĂVEANU, dr. în științe fizico-matematice, catedra de informatică, USM

Eugen CAISÎN, lector, catedra informatică, USM

Laboratorul de Informatică 2

Iurie GUZUN, dr. în științe tehnice, profesor, catedra informatică, UPS

Profesori invitați

Șefii de laborator și Consilierul Academic invită profesori notorii de la centrele universitare de peste hotare cu prelegeri în domenii de interes specific pentru studenți :

Simon PETERMANN

șeful catedrei Științe politice, Universitatea Liege, Belgia : “Europa regiunilor”

Helmuth WAGNER

Universitatea Berlin, Germania : “Centre geopolitice noi în Asia”

Albert RINGELSTEIN

SUA : “Congresul SUA”, “Dreptul Constituțional”, “Partide politice”, “Curtea Supremă”

Paul DEGRIGORIO

facultatea Științe Politice, Universitatea Missouri, SUA : “Campanii electorale în SUA”

Mihai SORA

facultatea Filozofie, Universitatea București, România: “Integrarea euro-atlantică și depășirea diferențelor”

Jean NOUZILLE

Universitatea Strasbourg, Franța: "Rolul Germaniei în condițiile actuale ale Europei Centrale și de Est"

Traian STĂNCIULESCU

Universitatea "Al.I.Cuza", Iași, România: "Semiotica limbajului simbolic"

Nadia IMBROGNO

SUA, lector CEP: "Sociologie contemporană", "Limba engleză clasică"

Narcisa TAMBREA

România: curs special la școala de Statistică Socială

Thomas SEBEOK

director al Centrului de Studii Semiotice, Universitatea Bloomington, Indiana, SUA: "Semiotica – istorie și actualitate"

Solomon MARCUS

Vice președinte al Asociației Internaționale de Studii Semiotice, SUA: "Informație și comunicare, strategie și negociere în lumea contemporană"

Alexander LAGHAI

Suedia, lector CEP: "Sociologia delincvenței", "Probleme stringente ale psihologiei contemporane"

Alexandru BOBOC

membreu al Academiei Române, Facultatea de Filozofie, Universitatea București: "Stiluri și orientări în filozofia contemporană"

Aurel CODOBAN

facultatea de Filozofie și Istorie, Universitatea "Babeș-Bolyai", Cluj-Napoca, România: "Filozofia Religioasă"

Mikloș VETO

Universitatea Poitiers, Franța: "Temele principale ale filozofiei religioase"

Adrian NECULAU

Vice-Rector al Universității "Al.I.Cuza", Iași, România: "Conflictul socio-cognitiv"

Ștefan BONCU

facultatea de Psihologie, Universitatea "Al.I.Cuza", Iași, România: "Orientări noi în psihologia socială"

Ovidiu LUNGU

facultatea de Psihologie, Universitatea "Al.I.Cuza", Iași, România: "Cercetările psihologice asistate de computer"

Profesori locali invitați:

Iurie LEANCĂ

Vice-Ministru, Ministerul de Externe al Republicii Moldova "Republica Moldova în relațiile internaționale"

Mihai GRIBINCEA

Ministerul de Externe al Republicii Moldova: "Politica militară a Rusiei față de țările CSI"

Nicolae OSMOCHESCU

Judecător al Curții Constituționale a Republicii Moldova: "Locul și rolul Curții Constituționale în sistemul politic al Moldovei"

Vizite de studiu ale studenților și profesorilor

Universitatea "Babeș - Bolyai", Cluj-Napoca, România : membrii laboratoarelor de Filozofie și Psihologie

Universitatea Bosfor, Istanbul, Turcia : membrii laboratoarelor de Psihologie și Sociologie

Universitatea "A. I. Cuza", Iasi, Romania : membri ai laboratorului de Psihologie

Studiul limbii engleze

Studenții Colegiului Invizibil urmează cursuri obligatorii de limbă engleză. Cursurile organizate la Centrul Pro-Didactica sînt susținute în mare parte de profesori-vorbitori nativi ai limbii engleze.

Formarea deprinderilor practice de lucru la computer

Programul de studiu include utilizarea computerului (Word, Excel, poșta electronică, Internet).

Clasele de computere ale Colegiului Invizibil sînt accesibile tuturor studenților.

Laboratorul de Computere - 1 : USM, str. Mateevici, 60, Chișinău MD 2009

Laboratorul de Computere - 2 : UPS, str. Ion Creangă, 1, Chisinau MD 2039

Seminare, conferințe, școli de vară

Studenții Colegiului Invizibil participă la seminare, conferințe, școli de vară pentru a-și împărtăși cunoștințele acumulate, a obține experiență de organizare și de prezentări în fața unui auditoriu. Evenimentele organizate sînt deschise studenților și profesorilor care nu sînt membri ai Colegiului.

Seminarul științific semestrial, 24-25 ianuarie 1998, Chișinău
participanți - toți studenții și profesorii Colegiului Invizibil.

Școala de Statistică Socială, 9-18 aprilie 1998, Chișinău
Colegiul Invizibil în cooperare cu Programul Societate Civilă al Fundației Soros Moldova.
Participanți – studenți și profesori ai laboratoarelor de Sociologie și Psihologie, reprezentanți ai altor instituții (USM, ASEM, AP, Centrul de Analiză și Investigații Sociologice, Fundația Independentă de Sondaje "SocioMoldova", Centrul Marketing și Studii ale Opiniei Publice al Fundației "Moldova Moderna", Centrul de Investigații Sociologice CAS).

Simpozionul internațional studentesc de filozofie, 10-14 mai 1998, Tisane, Moldova

Seminarul științific semestrial, 15-17 mai 1998, Holercani, Moldova
Participanți – toți studenții și profesorii Colegiului Invizibil

Școala de vară internațională în arta comunicării și științe sociale "Noua generație în lumea contemporană", 19 iulie – 3 august 1998, Vadul-lui-Vodă, Moldova
Organizatori : Programul Est - Est al Fundației Soros Moldova, Consiliul de Formare Europeană și Colegiul Invizibil Moldova. Participanți : reprezentanți ai Colegiului Invizibil Moldova și ai fundațiilor din regiune.

Participări la conferințe și seminare internaționale

Conferința internațională pentru partidele politice : "Mass-media : tehnici electorale", 14-15 martie 1998, Chișinău

Seminarul științific "Partidele politice în alegerile parlamentare din 22 martie 1998", 4 aprilie 1998, Chișinău

Masa rotundă "Probleme filozofice contemporane", 11 aprilie 1998, Cluj-Napoca, România
Conferința internațională "Interacțiunile fine și sincronizarea în biologie, medicină, și

parapsihologie", 13-19 aprilie 1998, Moscova, Rusia
 Masa rotundă "Învățământul superior: quo vadis?", 17-19 aprilie 1998, Chișinău
 Conferința științifică a studenților USM și UPS, 24 aprilie 1998
 Reuniunea studenților laboratorului de Filozofie al Colegiului Invizibil cu studenții facultăților de Filozofie ale Universităților din Cluj-Napoca, Iași și București, 11-13 mai 1998, Cluj-Napoca, România
 Seminarul internațional "Dimensiunea tineretului în integrarea europeană", 20-21 mai 1998, Chișinău
 Seminarul "Revista experților în științele politice", 20-23 mai 1998, Vilnius, Lituania
 Seminarul "Zilele academice clujene", 29 mai 1998, Cluj-Napoca, România
 Școala de vară "Europa Centrală și de Est: instituționalizarea schimbării sociale", 29 iunie-18 iulie 1998, Vilnius, Lituania
 Tabăra de vară a Colegiilor Invizibile regionale, 6-13 iulie 1998, Bratislava, Slovacia
 Școala de vară "Ideea democrației în lumea contemporană", 6-26 iulie 1998, Minsk, Belorusia
 Colegiul Universitar de Studii Federale, 6 iulie-17 august, 1998, Aosta, Italia
 Școala de vară internațională de științe cognitive, 12-26 iulie 1998, Sofia, Bulgaria
 Școala de vară pentru dialog și înțelegere internațională, 17-27 august 1998, Praga, Republica Cehă
 Conferință și două mese rotunde "Individ și societate civilă: interferențe semiotice", 7-9 octombrie 1998, Chișinău
 Atelierul internațional "Problemele psihologice ale tranziției", 12 octombrie 1998, Iași, România
 Conferința internațională "Admiterea în instituțiile de învățământ superior", 15-16 octombrie 1998, Chișinău
 Conferința internațională "Criza de identitate în țările post-totalitare", 28-31 octombrie 1998, Chișinău
 Conferința internațională "O privire în viitorul mileniu: colaborarea regională", 7-9 decembrie 1998, Chișinău

Publicații

Membrii Colegiului Invizibil își împărtășesc cunoștințele acumulate comunității academice din Moldova prin publicațiile elaborate ca rezultat al activității lor:

- prezentările studenților la conferințe și școli de vară
- buletinul Colegiului Invizibil (semestrial)
- articole ale studenților și profesorilor publicate în mass-media

Achiziția materialelor didactice

Fiecare laborator posedă o bibliotecă specializată, deschisă pentru studenți. Bibliotecile includ manuale, monografii, dicționare, reviste periodice de specialitate. În anul 1998 au fost procurate circa 1000 titluri de carte și manuale pentru laboratoarele de specialitate. Pentru anul 1999 au fost abonate 70 titluri de reviste periodice prin intermediul programului The East & Central Europe Journal Donation Project (New School for Social Research, New York, SUA).

Burse

Bursele oferite asigură posibilitatea dedicării totalmente studiilor suplimentare aprofundate și exclud necesitatea căutării mijloacelor de existență prin angajare la lucru în orele libere de studii.

Lista studenților – membri ai Colegiului Invizibil:

Laboratorul de Filozofie absolvenți

Eugenia BOGATU, USM
 Marin DOLINȚA, USM
 Lucia FARMACHI, USM

Vlad PARASCHIV, USM
Galina URECHEANU, USM

anul 2

Tatiana BULANCEA, USM
Larisa CIORNEI, USM
Liviu GHIDIRIM, USM
Lilia GLIJIN, USM
Angela POPA, USM
Eugen MITROFAN, USM

anul 1

Victoria ZAPOROJAN, USM
Natalia AFTENI, USM
Ecaterina ALBU, USM
Ruslan BELOUSOV, USM
Aurelia MIHALAȘ, USM

Laboratorul de Sociologie

absolvenți

Eugenia BIRIUC, USM
Natalia CHIRILOV, USM
Dumitru GUȚULEAC, ASEM
Natalia LUCHIAN, USM
Marina MAȘCAUȚAN, USM
Artur MUNTEANU, ASEM
Evelina STRATAN, USM

anul 2

Mariana BUCIUCIANU, USM
Corina CAIREAC, USM
Elena CARCEA, USM
Cornelia DONI, USM
Adelina LABIC, USM
Aliona SECARĂ, USM
Natalia ȘARAGOV, USM

anul 1

Ludmila CENUȘĂ, USM
Aliona CHIHAI, USM
Aliona BARILOV, USM
Galina DOLTU, ASEM
Constanța POPESCU, ASEM
Sergiu COJOCARU, ASEM

Laboratorul de Psihologie

absolvenți

Inga CĂLIN, USM
Ala CIORICI, USM
Zoia COJUHARI, UPS
Mariana EPUREANU, UPS
Vitalie POPESCU, UPS
Daniela SÂMBOTEANU, UPS
Diana SPULBER, USM
Daniela TERZI, USM

anul 2

Nicolae BEȘLIU, UPS
Iulia BUZENCO, USM
Angela CARAMAN, UPS
Stela DIMITRAȘCO, USM
Olga MOROZAN, UPS
Lilia NACU, UPS
Diana POSTU, USM
Diana ROȘCA, USM

anul 1

Veronica PEEV, UPS
Svetlana MARDARI, USM
Stela SUHAN, USM
Svetlana PRODAN, UPS
Alina DRUȚĂ, UPS
Natalia COJOCARI, USM
Alina BUDECI, UPS
Victor PARLICOV, ASEM

Laboratorul de Științe Politice

absolvenți

Igor BOȚAN, USM
Pavel CABACENCO, USM
Eugenia CERBA, USM
Andrei COVAL, ULIM
Vadim GUZUN, USM
Alexandru OPRUNENCO, USM
Silvia SOLOMON, USM

anul 2

Viorel ALBU, USM
Elvira ANGHEL, USM
Otilia BOLOGAN, USM
Vasile CHITII, USM
Alexandru GAMARȚ, USM
Octavian MAMALIGĂ, USM
Dorin PEREU, USM
Alexandru SIMIONOV, USM

anul 1

Igor BUCĂTARU, USM
Valeriu PROHNITCHI, ASEM
Victor ZAHARIA, USM

Centrul de Informații Universitare

Centrul de Informații Universitare din Moldova (CIU) este un proiect de parteneriat între Agenția Informațională a Statelor Unite (USIA) și Casa Lumea Deschisă. Scopul principal al centrului este informarea asupra posibilităților de studii universitare și post-universitare în Statele Unite și țările Europei de Vest. Centrul oferă consultații despre modalitățile de obținere a finanțării pentru studii în străinătate.

Din 1994 CIU administrează două programe americane: Edmund S. Muskie și Freedom Support Act, care oferă burse postuniversitare în SUA pentru următoarele domenii: administrarea businessului, economie, drept, administrarea învățământului, politologie, biblioteconomie, jurnalism, administrare publică. CIU desfășoară activități de înrolare pentru programe (publicitatea, testarea, interviul și pregătirea pentru plecare).

Statistica 1998

numărul de vizitatori 2400
 corespondență 800
 informație la telefon 7440
 total 10640

Consultații

liceeni (studii medii incomplete) 340
 studenți (studii superioare incomplete) 1200
 licențiați (studii superioare) 500
 doctoranzi (studii postuniversitare) 360
 total 2400

Distribuirea buletinelor și formelor de înregistrare a testelor americane standard

TOEFL 980
 GRE 340
 GMAT 120
 SAT 20
 alte materiale informative 500
 total 1960

Vizitatori după domeniu

total 2400
 administrarea businessului 430
 administrarea învățământului 70
 administrare publică 30
 arhitectură 15
 artă 100
 bănci 120
 biblioteconomie 45
 biologie 15
 comunicații 80
 design 10
 drept 55
 economie 470
 inginerie 15
 limba engleză 210
 filosofie 5
 finanțe 200
 fizică 10
 fotografie 5
 limba franceză 20
 Informatică 200

istorie 15
 lingvistică 35
 marketing 80
 medicină 75
 politologie 25
 psihologie 5
 sociologie 30
 stomatologie 5
 studii americane 25

Administrarea testelor pentru Ed.S.Muskie/FSA Program

6 februarie, 1998, GRE 8
 17 ianuarie, 1998, GMAT 23
 7 februarie, 1998, TOEFL 46

Organizarea interviurilor pentru programele americane Ed. S. Muskie și FSA

administrarea educației, drept, jurnalism/comunicații, sănătate publică, economie, administrare publică, politică publică, 10 februarie, 1998

Ted REPA, School of Education, New York University

William MOCK, John MARSHALL, Law School

Elena SPENSLEY, ACTR, Washington D.C.

administrare business, 22 – 23 ianuarie, 1998

William Joseph GORMLEY, ACTR/ACCELS, Washington D.C.

Carolyn Muirheid PRIBBLE, University of Illinois at Urbana-Champaign

Jullianne PAUNESCU, USIS, Chișinău, Moldova

Conferințe și seminare

conferință NAFSA, Washington DC, 24 – 29 mai, 1998

conferință anuală Burse, Tallinn, Estonia, 9 – 12 iulie, 1998

A 6 conferință regională OSEAS-Europe pentru consilierii americani pentru educație

în Europa de Vest, Centrală, de Est și CSI,
Budapesta, Ungaria, 5 – 10 august, 1998

**Lecții, prezentări video ale
sistemului de învățământ din SUA,
programe de burse pentru studii**

Cum se scrie o scrisoare de recomandare,
17 februarie 1998

Ion GHILESCU, coordonator

Prezentare video : Studiile în SUA, 2 aprilie
1998

Ion GHILESCU, coordonator

Conferință de presă : Programe USIS, 15
septembrie 1998

Julianne PAUNESCU, USIS PAO

Irina COLIN, Asistent cultural USIS

Iurii DATII, Director IREX-Moldova

Terry STEVENS, Director ACTR/ACCELS

Vitalie VREMIS, Coordonator Program
Muskie

Prezentarea programelor Muskie/FSA la
USM, 9 octombrie 1998

Vitalie VREMIS, coordonator

Prezentarea programelor Muskie/FSA la
ULIM, 9 octombrie 1998

Vitalie VREMIS, coordonator

Prezentarea programelor Muskie/FSA la
ASEM, 14 octombrie 1998

Vitalie VREMIS, coordonator

Prezentarea programelor Muskie/FSA la
ASM, 13 octombrie 1998

Vitalie VREMIS, coordonator

Prezentarea programelor Muskie/FSA la
USB, 21 octombrie 1998

Vitalie VREMIS, coordonator

**Alte programe de studii coordonate
și date publicității**

Programul de schimb de studenți
universitari ACTR/ACCELS

Burse postuniversitare ale Fundației
Universității Central Europene

Programul MBA al Centrului Internațional de
Management, Budapesta, Ungaria

Colegiul Europei, Belgia

Academia Istropolitană : administrare
publică, economie aplicată, planificare și
management de mediu, conservarea
moștenirii arhitecturale și urbane

Programul Edmund S. Muskie & Freedom
Support Act 1998

Conexiuni comunitare, USIS

FSA, teme contemporane, IREX

Programul regional de schimb ACCELS

Program de schimb de studenți 1997-98

Universitatea Americană din Bulgaria

Programul de burse al Universității Stanford

- Fellowship for Doctoral (PhD) Study at

Stanford University

Programul Fulbright : Advanced Research

and University Lecturing Awards in the

United States

Programul Universității Central Europene

Universitatea Warwick : Graduate School

Cărți recepționate :

cataloge ale Universităților din SUA,

îndrumare pentru studenți - 50

buletine USMLE - 50

buletine TOEFL - 600

buletine GRE - 300

buletine GMAT - 200

total 1200

**Centrul de Informații Universitare a
colaborat cu organizații și fundații
străine :**

Fundația Soros Moldova

USIA : Agenția Informațională a Statelor
Unite

ACTR/ACCELS : Consiliul profesorilor de
limbă rusă din America/Consiliul american
pentru colaborare în educație și predare a
limbilor străine

IREX : Consiliul pentru cercetări
internaționale

REAC : Institutul internațional de educație

NAFSA : Asociația națională pentru studenții
străini

CIEE : Consiliul schimbului internațional de
învățământ

Centrul Inovațiilor Sociale

Moldova – Pennsylvania

Fundația Eurasia

TACIS

UNDP

Agențiile Aqua Proiect și "Apele Moldovei"

Alumni Center

Centrul educațional Pro Didactica

Colegiul Invizibil

Programele regionale și naționale de burse au fost desfășurate cu scopul de a asigura tinerilor din Moldova posibilitatea de a obține studii adecvate și necesare pentru o dezvoltare ulterioară prosperă a Republicii Moldova, contribuind la mărirea numărului de cadre naționale din diferite domenii, precum și la ridicarea nivelului de pregătire profesională a acestora. Studenții de la instituțiile de învățământ superior au beneficiat de burse de merit și finanțare totală sau parțială pentru studii în străinătate.

Programe regionale

Universitatea Americană din Bulgaria
Natalia CONDORACHI
Alexandru BIVOL
Anatolie CERNII
Mariana BUZU
Viorica URUSU
Sergiu LISNIC
Ilie VEDRAȘCO
Eugen KHALSANOV
Marin CEBOTARI
Georgeta GAVRILIUC
Lucia LAVRIC
Iurie LAIU
Pavel ALBOT
Victor GUȘILA
Virgiliu MIDRIGAN

Program de schimb universitar "Virtual University"
Stelian RUSU
Colegiul Bard, New York

Victor GAMARȚ
Universitatea de Stat, Montana

Diana GOREA
Universitatea din Arizona

Universitatea din Warwick, Marea Britanie
Victoria SACA
Valeriu STAVINSKI

Universitatea din Oxford, Marea Britanie
Corina CEPOI

Universitatea Central Europeană, Ungaria
Vitalii CLIMENCO
Mariana GOINA
Rodica STAVARACHE
Cristina CHEPTEA
Dumitru ȘLEAHTICI
Diana DIGOL
Dragoș CUCEREANU

Centrul Internațional de Management,
Ungaria
Petru ZAMISNII
Victor TODORIUC

Programul de burse în domeniul Ecologie,
SUA
Svetlana NOUR
Universitatea din Idaho

Programe naționale

Universitatea Americană din Bulgaria
În anul 1998 la Universitatea Americană din Bulgaria au fost acceptați 2 candidați cu bursa totală Soros și 1 candidat cu bursa parțială. Pentru studenții acceptați în 1998, Fundația Soros a achitat taxa de înregistrare iar candidatului cu bursă parțială i s-a acordat suma restantă.

Pentru toți studenții AUBG din Moldova (menționați mai sus) Fundația Soros a oferit bani de buzunar.

Colegiul Europei, Natolin, Polonia
Virginia BODOLICA

Les Ecoles Normales Superieures, Franța
Angela DEMIAN
Natalia DOBINDA
Valeriu RĂZLOG

Burse suplimentare**Studii universitare**

Universitatea din Ankara, Turcia
Ecaterina LOGOS

Universitatea din Leipzig, Germania
Tatiana SPĂNU

Southwest Texas State University, SUA
Lidia SIDORENCO

Universitatea Catolică "Sacro Cuore", Italia
Liliana BORTĂ

Universitatea din Arizona, SUA
Mariana MOLDOVANU

Universitatea Trent din Peterborough,
Canada
Roman DOLINSCHI

Colegiul din Baltimore, SUA Eduard PANFILE	Școala de studii postuniversitare de Management Internațional, SUA Ovidiu RUSU
Institutul Național de Științe Aplicate din Lion, Franța Lilia JUC Ana BARAT	Institutul de Studii Politice Școala Superioară de Comerț, Franța Cristina MOROȘAN
Universitatea de Științe și Tehnologie din Shanghai, China Adrian HASNAS	Universitatea din Pennsylvania, SUA Irina GHEORGHIUCU
Universitatea de Științe Sociale și Politice "Panteon", Grecia Veronica TIMOFTII	Universitatea din Iowa, SUA Boris ALBUL
Școala superioară de muzică din Koln, Germania Ruslan TOPALOV	Universitatea de Stat din Kent, SUA Ludmila CRAVCENCO
Institutul de Muzică Sacră, Italia Marian RADU	Universitatea Suffolk, Massachusetts, SUA Elena ROZNERIȚA
Colegiul Montgomery, SUA Augustina RENIȚĂ	Institutul Suedez, Stockholm Oxana SAMOTEEVA
Universitatea din Parta, Grecia Elena ONICA Doina DUPLACHI	Universitatea Internațională de Business, Suedia Angela APOSTOL Andrei BIZGU Alexandru PALII
Școala Națională Superioară de Arte, Franța Doina VIERU	Universitatea Lund, Suedia Sergiu BOCANIOV
Universitatea Americană din Bulgaria Eugen KHALSANOV	Universitatea din Londra, Marea Britanie Andrei MUNTEAN Natalia GHERMAN
Studii postuniversitare Universitatea Tehnică din Freiberg, Germania Andrei SARUA Veaceslav SAMOHVALOV	Institutul Gestalt, Rusia Nadejda KRASNOPOLISKAIA
Universitatea din Florida, Colegiul de Administrare în Business, SUA Viorel SAREBOUNE	Universitatea din Mexic Victoria NISTOR Ludmila SANDU
Institutul Național de Limbi și Civilizații Orientale, Franța Daniela GRIKALOVSKAIA	Institutul de Științe Politice, Bordeaux, Franța Doina ZGUREANU
Universitatea Paris-XI, Franța Victor BÂNCILĂ	Institutul de Științe Politice, Paris, Franța Natalia RÎBALCO
Institutul European al Universității din Geneva, Elveția Mariana AZAROVA	Academia de Educație Fizică și Sport, Rusia Victor PANUȘ
Universitatea Jean Moulin Lion-3, Franța Lucreția BÎRLĂDEANU	Școala de Relații Internaționale în cadrul Universității din Amsterdam, Olanda Marin MIHAILESCU
	Institutul de Administrare și Antrepriză în cadrul Universității din Nice, Franța Oleg CURBATOV

Universitatea Sorbonne, Franța Dumitru MOREA	Alexandru SOCHIRCA Diana DIGOL
Institutul European de Studii Internaționale, Franța Elvira LEAHU	Institutul de Politice Energetice, Franța Sergiu CODREANU
Institutul European de Științe Superioare Internaționale, Franța, Germania Andrei LÎSII	Universitatea din Parta, Grecia Galina CUCOȘ Viorica VOZIAN Victoria IZMAN Doina AXENTI
Școala Superioară de Mine din Saint- Etienne, Franța Igor BLÎNDU	Irina CROPOVNIȚCHI Elena ONICA Elena JUNGHIETU Lidia COTOVANU
Școala de Studii Economice Superioare, Olanda Oleg BODIUL	Universitatea Gainesville, SUA Ana PALANCEAN
Western Kentucky University, SUA Vladimir CARA	Institutul Universitar din Grenoble, Franța Ricu ȚUGULEA
Universitatea Internațională a Spațiului din Strasbourg, Franța Eugen CAISÎN	Institutul Experimental al Culturilor Cerealiere din Bergamo, Italia Victor MANOLII
Universitatea Paris 1- Pantheon – Sorbonne, Franța Victor IPATII	Academia American-Europeană de Vară, Austria Veronica PANOV Valeriu AJDER Irina PANIBOG
Institutul Universitar “Ortega y Gasset”, Spania Valeriu OSTAFII	Școala de vară din Pilzen, Republica Cehă Igor ENE Mariana SPĂTARU-FUIOR Semion CHIOSEA
Universitatea din Atena, Grecia Lidia COTOVANU Galina CUCOȘ Rodica SOCOLOV	Școala internațională de vară din Praga, Re- publica Cehă Diana CHEIANU
Universitatea Paris-VI, Franța Mircea BĂNCILĂ	Școala de Vară din Arzano, Franța Iulia TROMBIȚCAIA
Schimb de experiență, școli de vară, alte manifestări	Școala de Balet a Conservatorului din Viena, Austria Iulian TOPOR Denis UNTILA Mihai SOSNOVSCHI
Universitatea din Munchen, Germania Veaceslav STĂVILĂ	Centrul Cultural Internațional din Krakow, Polonia Svetlana MARDARI
Universitatea din Hamburg, Germania Oleg BURUIANĂ	Centrul Bavarez, Polonia Sorin HANGANU
Universitatea din Milano, Italia Aliona CRUDU	Programul Kultur Kontakt, Austria Iulian SOCHIRCA
Institutul Internațional al Drepturilor Omului, Franța Oxana AGACHI	
Institutul American de Studii Politice și Economice, Republica Cehă	

Fundația pentru Libertate, Marea Britanie
Alexandra MIRCIUC
Diana PASCARU
Veaceslav BALAN

Seminar Internațional, Germania
Andrei COVAL

Teatrul "Du Soleil", Franța
Mihai FUSU

Săptămîna Culturii RM, Italia
Larisa VOROBIOV
(cu un grup de elevi)

Burse de merit

În anul 1998 Fundația Soros Moldova a organizat al treilea concurs "Burse de merit pentru studenții instituțiilor de învățămînt superior din Moldova". La acest concurs au participat studenții anilor trei, patru și cinci cu media notelor nu mai mică de 9 pentru toți anii de studii. Valoarea unei burse acordate a fost între 500 și 2500 lei. Dosarele prezentate au fost examinate de Consiliul pentru Educație al Fundației Soros care au luat în considerație în special activitatea extracurriculară (participarea la conferințe, cercetări științifice) a studenților. Pentru acest program au participat două sute douăzeci și trei studenți de la cincisprezece instituții din Moldova. O sută unu studenți au obținut bursa de merit a Fundației Soros.

Bursa de merit de gradul I (2500 lei)

ASEM

Ion AMARFII

ULIM

Florentina BODNARI

USMF

Alina BATÎR
Elena VOVC

USM

Natalia NICORICI

Bursa de merit de gradul II (1200 lei)

ASEM

Petru MALERU
Valeriu PROHNIȚCHI
Oxana SAVCIUC

UCCM

Elena COGÎLNICEANU
Sergiu GULCEAC

ULIM

Iulia TROMBIȚCAIA
Andrei COVAL
Dragoș CUCEREANU

USB

Lucia ȚURCANU

UAM

Alexandru STRATAN

USMF

Natalia POBEDINSCHI
Simion CHIOSEA
Petru CEPOIDA
Sorin SOFRONI

UPS

Mariana SPĂTARU
Elena JOSAN

USM

Ala CIORICI
Corina BĂRLĂDEANU
Alexandru GAMARȚ

UTM

Igor ENE
Lucia BUZDUGAN

Bursa de merit de gradul III (500 lei)

AM

Natalia GAVRILAN
Ludmila BIVOL

AP

Gheorghe BOTNARI

ASEM

Ina PAHOMII
Victor CARAUȘ
Daniela NICULĂESCU
Sergiu BUGAI
Dorina TRICOLICI
Eduard GHERMAN
Dorina PANTELEICIUC
Sergiu TOMESCU

USU

Gheorghe APARECE

UCCM

Arcadie BARANOV
Viorica ARABADJI

ULIM

Nadejda MAZUR
Alexandru ZGARDAN

USB

Ghenadie DIOZU
Adrian CIUBOTARU
Natalia BARAT
Alexandru VASILCENCO

UAM

Roman HARUȚA
Dragoș CIMPOIES
Andrei GONCEARENCO
Igor CRISTAL

USMF

Viorica COTICI
Constantin TARANOV
Cristina SOCOLOVSCHI
Elena DAȘANU
Călin STOICOV
Irina APOSTOLOVA
Larisa CEBAN
Victor ZOTA

UPS

Nelli COJOCARU
Bogdan TARDEA
Ludmila BACUMENCO
Angela CARAMAN
Svetlana PRODAN
Nicolae BEȘLIU
Lilia RĂILEANU
Oleg GRAUR
Angela PRODAN
Lucia BOLEA

UST

Elena FOTESCU

USM

Eugenia CERBA
Victor ZAHARIA
Nadejda HRIPTIEVSCHI
Olga IRIMCIUC
Vladimir FONOBEROV
Vasile ROTARU
Victor CROITORU
Marin DOLINȚA
Daniela TERZI
Oxana AGACHI
Ecaterina ZATUȘEVSKI
Cristina BALTAG
Sergiu VERLAN
Vadim DARII
Marcela DONȚU
Dorina VIERU
Carolina CARAUȘ
Vladimir PARASCHIV

Rodica TROFIMOV
Radu DUȘCIAC
Ion CREȚU
Viorel ALBU
Liliana LAUR
Adela DOROFTEI

UTM

Maria COPACI
Ruslan ȚĂRNA
Sergiu LANGA
Iurie TERNA
Maria AFONINA
Vitalie BEȘLIU
Tudor CLAPCO

IAM

Octavian VOLCU

Programul de limbă engleză, și-a început activitatea în Moldova cu aproape 6 ani în urmă, când a sosit un singur profesor de limba engleză din SUA. Acum, când activitatea programului se apropie de sfârșit, putem cu mândrie să-i evaluăm realizările. Mulți elevi, studenți, învățători, profesori de licee și profesori universitari au beneficiat enorm în urma contribuției aduse de cei 18 profesori de limba engleză americani, cei câțiva formatori regionali și profesori de limbă engleză din Moldova care din 1993 au organizat seminare și alte forme de dezvoltare profesională. Am avut ocazia să colaborăm cu profesori de la Peace Corps și să trimitem profesorii noștri din Moldova peste hotare pentru a se familiariza cu noile tehnologii în cadrul ELT. Credem că toate eforturile noastre au dat rod și că nivelul de predare a limbii engleze în Moldova a avansat ca rezultat al eforturilor comune ale participanților la program. Anticipând încheierea lui, scopul nostru din ultimul an a fost să depunem toate eforturile pentru a promova ceea ce a fost obținut, încurajând colegii noștri autohtoni să continue lucrul asupra acestui program. Asigurând continuitatea în domeniul predării limbii engleze fără susținerea directă din partea programului nostru, sperăm că profesorii moldoveni se vor descurca cu succes.

Între timp prioritățile programului SELP au devenit promovarea inițiativelor noi precum crearea Centrelor Informaționale și inițiatiile regionale SPELT în direcția reciclării profesorilor (în special ESP) și crearea asociațiilor de profesori. Am susținut în continuare două programe care s-au dovedit a fi eficiente - publicația "Team Report" și acordarea bursei la școala de limbă engleză de la Casa Lumea Deschisă.

Reciclarea Profesorilor

Activitățile acestui an, concentrându-se asupra proiectelor de colaborare, includ :

Metodologia pentru profesorii ce practică dezbaterile

Acest curs a fost urmat de 15 profesori de limbă engleză implicați activ în programul de dezbateri. Strategiile folosite în învățământul formativ-comunicativ au fost îmbinate cu studierea tehnicilor folosite la dezvoltarea gândirii critice, deprinderilor de negociere și atingerea unei concluzii acceptate reciproc folosind un șir de metode scrise și orale de studiere a limbii engleze. Cursul a fost o inițiativă de cooperare între 3 programe ale fundației Dezbateri, programul de limbă engleză și Centrul Internațional de Limbi Moderne Iași, România.

Curs de perfecționare a profesorilor de limbă engleză

Programul pentru 80 de profesori de limba engleză din Bălți și din regiunile din apropiere a avut un caracter practic, fiecare sesiune asigurând activități și materiale aplicabile în lucrul cu elevii. Scopul cursului a fost aprofundarea cunoștințelor profesorilor în domeniul limbii engleze. Seminarele săptămânale în incinta centrului informațional de limbă engleză din Bălți au fost conduse de doi profesori SPELT.

Curs de perfecționare pentru profesorii tineri

A fost propus studenților din anul 4 și 5 de la universitate și includea o recapitulare a diferitor metode și teorii de predare a limbilor și, de asemenea, cuprindea familiarizarea cu tehnicile de management în clasă, planificarea lecțiilor, practica predării în clase și alte teme. Cursul a fost rezultatul cooperării dintre SPELT, Fundația Soros și Școala de limbă Engleză a Centrului Educațional Pro-Didactica.

Curs de perfecționare de lungă durată

40 de profesori din cele mai prestigioase licee și școli din Chișinău au participat fie la cursurile de perfecționare pentru profesorii de limba engleză (20 de profesori din Chișinău) fie la seminarele de creare a echipei naționale de formatori. Cursul a fost organizat de către ILC Iași, Consiliul Britanic și Fundația Soros Moldova.

Curs de perfecționare continuă - activități de folosire a metodelor comunicative

Două cursuri de vară pentru 40 profesori de limba engleză au avut loc în luna iunie la Iași.

Scopul a fost de a oferi profesorilor noi metode de predare, procedee metodice și materiale didactice, de a-i antrena în rezolvarea problemelor importante ajutându-i să-și îmbogățească și să-și împărtășească experiența pedagogică. Cursurile au avut loc în două nivele : pentru profesorii începători și pentru profesorii cu experiență, care vor alcătui o echipă națională de formatori.

Studii Britanice la nivel academic

Curs "Civilizația și Cultura Marii Britanii", lecții, seminare și utilizare Internet. Au participat aproximativ 20 de profesori de la universitățile din Bălți și Chișinău.

Familiarizarea profesorilor cu examenele internaționale (TOEFL, SAT, GRE, First Certificate)

Obiective, niveluri, modul de pregătire a elevilor pentru examene. Participanți - 16 profesori de la licee.

Centrele informaționale

Obiectivul programului a fost susținerea în continuare a activității a două Centre Informaționale de Limbă Engleză în Chișinău și Bălți și crearea unui centru similar în Sudul Moldovei. În loc să se distribuie materiale la instituții în parte, în loturi mici, Centrele Informaționale asigură realizarea unor colecții și facilități și servesc ca loc de întrunire a profesorilor, oferă spații pentru programele de instruire în domeniul didactic și metodologic, fiind concomitent și un nucleu pentru cooperarea între profesori, baza pentru viitoare asociații.

Și, în sfârșit, centrele informaționale oferă servicii asigurând instituțiile de învățămînt cu profesori - adevărați profesioniști în domeniu - care merită să fie susținuți în dezvoltarea lor profesională. În 1998 a fost susținută activitatea celor 2 centre existente de la USB și ASEM și s-a creat un nou centru informațional la Colegiul Pedagogic din Cahul.

TEAM Report

Publicația programului de limbă engleză este o sursă de material autentic destinat folosirii la cursuri, întrucît conține idei pentru lecții practice și referințe la articolele privind metodologia predării. Este folosită de profesorii din licee și universități, participanți la seminare. Furnizează informații despre evenimente de interes pentru profesorii de limbă engleză în Moldova, cît și articole despre valorile americane. Fiind realizată de profesorii SPELT în Chișinău și profesori de limba engleză locali, publicația a devenit cea mai bună modalitate de comunicare cu profesorii și de difuzare a informației de program. Tirajul a fost de 2000 copii. Ediția finală a fost dublă, de două ori mai voluminoasă decît cea obișnuită, fiind publicată în decembrie 1998.

Burse oferite de Casa Lumea Deschisă

Proiectul încurajează studenții și elevii capabili să studieze intens limba engleză și oferă de asemenea burse pentru lectorii care predau diferite cursuri în limba engleză conform programelor universitare. Selectarea a fost făcută de către Juriul pentru Programe Educaționale în bază de concurs. Pe parcursul anului 1998 din 350 de solicitanți au beneficiat de burse 85 de studenți și profesori.

Programul SPELT

SPELT este un program regional de colaborare cu profesori americani în predarea limbii engleze, și în Moldova se încheie anul acesta. Cei doi profesori angajați pentru o normă întregă la universitățile din Moldova au contribuit la programele de dezvoltare profesională împreună cu cei trei profesori americani antrenați în activitatea de instruire a corpului didactic. De fapt, seminarele SPELT au constituit o parte impunătoare a programului din anul curent, în cadrul căruia seminarele instructive pe termen lung au vizat atît probleme de metodologie globală, cît și aspecte concrete. În afară de predare și instruire a profesorilor, echipa de program a promovat spiritul de colaborare prin medierea de întruniri, programe

și studiu la Centrele informaționale și a administrat activități SPELT (editarea buletinului TEAM Report, ș.a.). În plus, ei au fost antrenați în activități extracuriculare (publicații școlare și cluburi de limbă engleză). În anul academic 1998-1999 Moldova a găzduit 5 profesori SPELT:

Hamilton BECK (predare a limbii engleze), USM
Christian CLAUSEN (instruirea profesorilor), USB
Victoria GROSS (instruirea profesorilor), USB
Anne STANDER (predare a limbii engleze), ASEM
Katja STENGELIN (instruirea profesorilor), ULIM

Modernizarea Învățămîntului Umanist

Activitățile din program au continuat să se desfășoare pe aceleași direcții principale: dezvoltarea Centrului de Informare și Documentare (CID), dezvoltarea curriculum-ului, perfecționarea cadrelor didactice și manageriale din învățămîntul preuniversitar.

Menținerea aceluiași domenii de activitate demonstrează identificarea clară, încă de la momentul elaborării proiectului de program (1995), a problemelor acute din domeniu, precum și depistarea adecvată a necesităților ce țin de cîteva arii-țintă importante pentru toate programele educaționale ale Fundației Soros Moldova :

facilitarea accesului la informația curentă în domeniul didacticii și pedagogiei moderne
 promovarea inovațiilor și a experienței avansate
 sprijinirea procesului de pregătire și perfecționare a cadrelor didactice și manageriale
 sprijinirea alternativelor educaționale
 promovarea modelelor moderne de dezvoltare curriculară

La 11 august 1998, la decizia Senatului FSM, prin reorganizarea programului și prin contribuția unui al doilea fondator - Casa Lumea Deschisă - a fost creat Centrul Educațional Pro Didactica. Obligațiile privind realizarea ulterioară a programului "Modernizarea Învățămîntului Umanist" au fost preluate de această nouă instituție cu statut de organizație neguvernamentală non-profit. Obiectivul major al Centrului continuă eforturile anterioare ale programului : susținerea procesului de dezvoltare a sistemului educațional din republică, în vederea instruirii eficiente a membrilor societății, pentru implicarea deplină și mai eficientă a acestora în societate.

Prezentul raport include analiza activităților programului, o parte din ele fiind realizate deja în cadrul noului Centru.

SECȚIUNEA I. Centrul de Informare și Documentare

Obiectivul 1. Dezvoltarea serviciilor Centrului de Informare și Documentare

Pe parcursul anului 1998 beneficiarii ai serviciilor CID au fost :

- cadre didactice de la diverse instituții de învățămînt
- studenți și liceeni
- formatorii implicați în programele educaționale desfășurate de Fundația Soros Moldova și Centrul Educațional Pro Didactica
- cadre didactice și bibliotecari din școlile-beneficiare ale programelor Fundației Soros
- personalul Centrului Educațional Pro Didactica

Deși CID nu oferă servicii de împrumut la domiciliu, acest sprijin a fost acordat, ca excepție, pentru organizarea seminariilor și expozițiilor de carte didactică de către beneficiarii diverselor programe educaționale. Formarea colecțiilor, inițial orientată spre necesitățile de documentare a programelor educaționale, a inclus în 1998 crearea unui fond universal de literatură de referință. Numărul vizitatorilor CID într-o zi de lucru ajunge la 60 ; în cazul asigurării unui spațiu mai mare pentru lectură (sala dispune de 20 locuri) această cifră ar fi mult mai mare. Numărul maxim de vizite s-a înregistrat în luna noiembrie 1998 : 643 de vizite ; media generală a vizitelor pe lună este de 385.

Toate aceste aspecte reflectă necesitatea restructurării CID prin crearea noilor spații de lectură pentru beneficiari, organizarea serviciului de împrumut, completarea fondului de carte cu ediții suprasolicitate.

Obiectivul 2. Dezvoltarea fondurilor de carte ale Centrelor Metodice din școlile – beneficiare ale programelor educaționale

Cele 35 de școli au beneficiat pe parcursul anului 1998 de un sprijin esențial pentru dezvoltarea bibliotecilor. Realizarea acestui obiectiv a inclus :

a) dezvoltarea fondurilor de carte ale bibliotecilor școlare : 21 669 ex. carte au fost distribuite, împreună cu 227 ex. materiale cartografice și 72 ex. materiale video.

b) abonarea la ediții periodice educaționale din republică și de peste hotare : "Făclia", "Pervoie senteabrea", "Director școlii", "Uciteliscaia gazeta", "Limba română", "Magazin istoric", "Tribuna învățămîntului", "Limba și literatura", "Limba și literatura română", "Literatura și arta", "Învățămîntul primar", "Sud-Est", "Noi", "Biblioteca", "Basarabia".

Liceele și catedrele universitare de profil au beneficiat de 3 numere ale revistei de psihanaliză "Reverberații".

c) asigurarea cu instrumente de lucru, atribute de bibliotecă, cărți din domeniul bibliologie : Paul CORNEA, Introducere în teoria lecturii

Indicatorii de performanță și instrumente manageriale pentru biblioteci

Brigitte RICHTER, Ghid de biblioteconomie

d) stagii de perfecționare pentru bibliotecari :

bibliotecarii din școlile beneficiare au participat la 2 module de instruire organizate cu concursul Centrului de Limbi Moderne, Iași. Calitatea instruirii a fost asigurată prin invitarea specialiștilor din Marea Britanie și a colegilor de breaslă din România, care au trecut stagii de perfecționare în Franța. Tematica cursurilor a cuprins strategiile moderne de achiziție, folosirea Internet-ului, catalogare și tehnici de automatizare, alte subiecte profesionale. Training-ul a fost apreciat înalt de către participanți. Asociația Bibliotecarilor din Învățămînt, România a acordat un interes deosebit inițiativei CID în vederea desfășurării unei instruirii intensive a bibliotecarilor școlari din Centrele Metodice.

Obiectivul 3. Donația de carte didactică pentru alte instituții și organizații.

Odată cu activitatea de bază, în 1998 CID a continuat donația de carte (peste 5 000 ex.) și pentru alte instituții, pentru cadrele didactice - participanți la seminarii, școli de vară, etc.

Datorită inițiativei Asociației Social-Culturale "Bucovina" (președinte Arcadie SUCEVEANU), a fost realizat proiectul "Donație de carte pentru școlile românești din Bucovina". Cu sprijinul Fundației, Asociația a asigurat distribuirea unui impunător lot de carte, care a inclus Proiecte didactice, volumele 4 și 5, "Curajul de a educa", "Etica pentru fiul meu Amador" și "Politica pentru fiul meu Amador" de Fernando SAVATER, dicționare de neologisme, manualele "Rîndunica" pentru ciclul primar și cărți ale unor scriitori basarabeni.

La finele anului, a fost realizată o serioasă achiziție de manuale școlare alternative pentru clasele 1-6, editate în cadrul proiectului de reformă a educației în România, cu sprijinul Băncii Mondiale. În cadrul proiectului din România, Banca Mondială a sprijinit editarea de manuale alternative, 2 sau 3 la aceeași disciplină. Astfel, profesorii români au avut posibilitatea să conștientizeze și să demonstreze faptul cum pot fi realizate obiectivele unui curriculum național unic prin diferite instrumente, adică diferite manuale. Obiectivul acestei achiziții este de a oferi și învățătorilor și profesorilor de la noi posibilitatea înțelegerii acestui fapt. Ținuta modernă a majorității acestor manuale este un model de inspirație și pentru potențialii autori de manuale. Cele 500 de seturi de manuale a câte 250 exemplare (toate alternativele pentru disciplinele studiate în clasele 1-6) vor fi donate în prima jumătate a anului 1999. De donație vor beneficia bibliotecile facultăților pedagogice, colegiile pedagogice, Centrele Metodice din școlile-beneficiare ale programului și o serie de școli identificate prin consultare cu Ministerul Educației și Științei.

SECȚIUNEA II. Dezvoltarea curriculum-ului

Obiectivul 1 : Susținerea elaborării curriculum-ului liceal la disciplinele umanistice și reale

În baza Acordului cu Ministerul Educației și Științei, începînd cu luna octombrie 1997, a fost sprijinit și coordonat procesul de elaborare a programelor de liceu la disciplinele umanistice și exacte. Pînă în decembrie 1998, s-au elaborat proiecte pentru curriculum liceal la următoarele discipline : limba și literatura română, limba română pentru aolingvi,

istorie, filozofie, psihologie, limbi străine, geografie, matematică, fizică, biologie, chimie, limba bulgară, limba găgăuză, limba ucraineană, limba rusă (ca maternă și ca străină).

Grupurile de lucru la curriculum liceal au fost constituite la propunerea coordonatorilor din program, prin consultări reciproce și recomandări din partea MEȘ și în colaborare cu reprezentanți ai Consiliului Național pentru Curriculum și Evaluare.

Aportul deosebit al dlui Vice-ministru Simion MUSTEAȚĂ, al dnei Agnesa EFTODI, Șef Direcție Învățământ Preuniversitar, precum și cel al dlui Vladimir GUȚU, Director Adjunct al IȘPP, au asigurat demararea cu succes a activității.

În anului precedent, majoritatea membrilor echipelor de lucru au beneficiat de 2 seminarii pentru elaborarea și evaluarea curriculum-ului (a se vedea raportul FSM pentru anul 1997). Acest lucru a contribuit la optimizarea experienței specialiștilor implicați în această muncă deloc ușoară. Astfel, pe parcursul întregului an 1998, în elaborarea proiectelor de curriculum liceal au fost implicați :

Coordonator general : Agnesa EFTODI, Șef Direcție Învățământ Preuniversitar
 Coordonator principal discipline umanistice : Vladimir PÂSLARU, dr.hab., IȘPP
 Coordonator principal discipline exacte : Aurelia RĂILEANU, doctor, IȘPP

Componența grupurilor de lucru :

Limba română

Coordonatori : Dr.hab. Vladimir PÂSLARU, IȘPP, Prof. Maria HADÎRCĂ, MEȘ

Grupul de lucru :

Dr. Olga COSOVAN, UPS

Dr. Tatiana CARTALEANU, UPS

Dr. Ana GHILAȘ, UPS

Cerc. șt. Viorica GORAȘ-POSTICĂ, IȘPP / CEPD

Viorica BOLOCAN, profesoară, Liceul "Mircea Eliade", Chișinău

Mircea CIOBANU, profesor, Liceul "B. P. Hașdeu", Drochia

Ada MIHAILOVSCHI, Direcția Raională de Învățământ, Călărași

Ecaterina ROTARU, MEȘ

Limba română pentru alolingvi

Coordonator : Tamara CAZACU, dr. în pedagogie, specialist principal, MEȘ

Grupul de lucru :

Tamara CRISTEI, conferențiar, USM

Liliana NICOLAESCU-IVANOVICI, Centrul Educațional Pro Didactica

Iulia IORDĂCHESCU, profesoară, gr.did.1, gimnaziul nr.7, Chișinău

Galina STAHI, profesoară, gr.did.1, liceul "A.Pușkin", Chișinău.

Limbi străine

Coordonatori :

Theodor BALABAN, doctor conferențiar, USM, Eugenia BRÎNZĂ specialist principal, MEȘ

Grupul de lucru :

Theodor BALABAN, doctor conferențiar, USM

Emilia BULHAC, doctor conferențiar, USM

Galina BORDENIUC, doctor habilitat, profesor, USM

Cornelia CINCILEI, doctor conferențiar, USM

Galina CHIRA, Liceul "Prometeu", Chișinău

Ion DUMBRĂVEANU, doctor habilitat, profesor, USM

Veronica GĂRBĂLĂU, conferențiar, INPCD

Ion GUȚU, lector superior, USM

Ana GUȚU, doctor conferențiar, USM

Tamara LISNIC, lector superior, USM

Zinovia RADU, doctor conferențiar, USM

Elena ȘAPA, doctor conferențiar, USM

Au colaborat :

Victoria NISTOR, lector, USM
 Angela ROȘCA, lector, USM
 Natalia MEREUȚĂ, lector, USM
 Constantin CRISTEA, doctor conferențiar, USM

Limba rusă în școala națională

Coordonator : Ana PRIGORSCHI, specialist principal, MEȘ
 Grupul de lucru :
 Ludmila GAMUREAC, profesoară, școala nr. 28, Chișinău
 Efrosinia MINGHEL
 Alexandra BIBICU
 Elena BURACIOVA, dr. conf., UPS
 Ludmila LAVRINENCO, dr. conf., UPS

Limba rusă

Coordonator : Larisa GORȘCOVA, specialist principal, MEȘ
 Grupul de lucru :
 Tatiana DUBROVINA, profesoară,
 Nina GORBACIOVA, profesoară,
 Ludmila LUȚEVICI, dr. conf., USM
 Tatiana SUZANSCAIA, profesoară
 Larisa POH, profesoară

Limba bulgară

Coordonator : Nadejda DERMENJI, specialist principal, MEȘ
 Grupul de lucru :
 Nadejda CARA, lector, USM
 Iulia DOLENCO, profesoară
 Zoia CASAPOVA, profesoară
 Kirilka DEMIREVA, Școala de limbă bulgară, Chișinău
 Lidia KAVRICOVA, profesoară, Taraclia

Limba găgăuză

Coordonator : Ana STOLETNEIA, specialist principal, MEȘ
 Grupul de lucru :
 Ignat BABOGLU, cercetător științific superior, IȘPP
 Ivana BANCOVA, profesoară
 Eudochia CHIOSE, profesoară
 Maria MAVRODI, profesoară
 Ana PONOMARIOVA, profesoară

Limba ucraineană

Coordonator : Ala NIKITCENCO, specialist principal, MEȘ
 Grupul de lucru :
 Maria TUNIȚCAIA, profesoară
 Ala CERNOVALOVA, profesoară
 Ecaterina CERNEGA, profesoară
 Tamila SUFTINA, profesoară
 Victor COJUHARI, profesor

Istoria

Coordonator : Galina GAVRILIȚĂ, specialist principal la MEȘ
 Grupul de lucru :
 Ana CĂPĂȚÎNĂ, profesoară, Liceul "M. Eminescu", Chișinău
 Tatiana NAGNIBEDA, profesoară, școala nr. 20, Chișinău
 Anatol PETRENCU, dr. conf., USM
 Gheorghe GONȚA, dr. conf., UPS
 Gheorghe ȘALARU, profesor, Liceul teoretic "M. Eminescu", Cimișlia
 Maia DOBZEU, profesoară, școala nr. 20, Chișinău
 Maria VEVERIȚĂ, profesoară, școala generală Biești, Orhei

Tatiana MISTREANU, inspector, Direcția Generală Învățământ, Chișinău

Psihologia

Coordonator Dr. Aglaida BOLBOCEANU, IȘPP

Grupul de lucru

Dr. Aglaida BOLBOCEANU, IȘPP

Dr. Petru JELESCU, UPS

Dr. Carolina PLATON, USM

Filozofia

Coordonator : Eudochia SAHARNEANU, doctor în filozofie, USM

Grupul de lucru :

Gheorghe BOBÎNA, doctor în filozofie, AȘM

Pavel CERBUȘCA, doctor în pedagogie, Liceul "Gaudeamus", Chișinău

Geografia

Coordonator : Natalia BUCĂȚEL, specialist principal, MEȘ

Grupul de lucru :

Nina VOLONTIR, doctor conferențiar, UST

Natalia NISTOR, profesoară de gradul întâi

Lidia TANASOV, profesoară de gradul întâi

Constantin MATEI, doctor habilitat

Matei MÎTCU, doctor conferențiar

Efrosinia RUSU, profesoară de gradul întâi,

Alexandru LUNGU, doctor habilitat, profesor

Petru DRUMEA, doctor conf., UST

Maria PRIMENCIUC, profesoară

Chimia

Coordonator : Nadejda VELIȘCO, specialist principal, MEȘ

Grupul de lucru :

Svetlana KUDRIȚCHI, doctor conferențiar, Facultatea de Chimie, USM

Boris PASECINIC, doctor conferențiar, INIC

Sofia OBREJA, profesoară de chimie, grad I, Liceul nr. 5, Chișinău

Anatol CARAVAN, profesor de chimie, grad I, școala generală Rezina

Galina DRAGALINA, doctor conferențiar, Facultatea de chimie, USM

Maria ROMAN, profesoară de chimie, grad superior Liceul Republican Real, Chișinău

Ecaterina CUMPĂNĂ, profesoară de chimie, grad superior, școala nr. 32, Chișinău

Mihail REVENCO, doctor hab., profesor, Facultatea de chimie, USM

Larisa ANDREEV, profesoară de chimie categ. I, Liceul Republican Real, Chișinău

Nina ȘAPTEFRAȚI, profesoară de chimie categ. I, Liceul "V. Alexandri", Chișinău

Biologia

Coordonator : Iurie CRISTEA, specialist principal, Ministerul Educației și Științei

Grupul de lucru :

Marcela CEMORTAN, profesoară, Liceul român-francez "Gh. Asachi", Chișinău

Eugenia CALAC, profesoară, Liceul "N. Iorga", Chișinău

Maria ROTARU, profesoară, Liceul "V. Alexandri", Chișinău

Lora MOȘANU, lector, USM

Vera GRANACI, profesoară

Aurelia CRIVOI, lector, USM

Vasile GRATI, lector, UST

Mihai LEȘANU, lector, USM

Vladimir MACOVEEV, lector, UST

Fizica

Coordonator : Tatiana IACUBIȚCHI, specialist principal, MEȘ

Grupul de lucru :

Vasile SECRIERU, lector, USM

David IAROSEVICI

Anatol SÎRGHI, lector, USM
 Svetlana MUNTEANU, profesoară, Liceul român-italian "D. Aligheri", Chișinău
 Gheorghe ISAC
 Victor PĂGÎNU
 Tudor RĂILEANU
 Svetlana BELEAEVA, profesoară, Liceul "Gaudeamus", Chișinău
 Ion BOTGROS, cercetător științific, IȘPP

Matematica și informatica

Coordonator : Lidia COSTIUC, specialist principal, MEȘ
 Grupul de lucru :
 Grigore VASILACHE, director, Centrul Noilor Tehnologii Informaționale
 Ludmila ȚURCANU, profesoară, școala nr. 32, Chișinău
 Ion SPINEI, specialist principal, MEȘ
 Iurie MOCANU, specialist principal, MEȘ
 Anatol GREMALSCHI, dr. habilitat, UTM
 Ludmila GREMALSCHI, INPCD
 Ion ACHIRI, UST
 Vasile MARIN, USM
 Nicolae PRODAN, USM
 Petru EFROS, USM
 Valentin GARIT, USM
 Valentina CEAPĂ, Colegiul Tehnic, Chișinău
 Olga ȘPUNTENCO, Liceul "Gaudeamus", Chișinău

Toate proiectele de curriculum au fost trecute prin 3 faze de evaluare locală (septembrie-decembrie, 1998) :

- Evaluarea de către cadrele didactice din republică
- Recenzarea la catedrele universitare
- Expertiza psiho-pedagogică efectuată de coordonatorii generali și specialiști în domeniu :
- dr. Vladimir PÂSLARU (discipline umanistice) dr. Aurelia RAILEANU (discipline exacte), Tatiana Stoianov, MEȘ (limbile minorităților conlocuitoare).

Pentru a asigura o calitate sporită a documentelor elaborate, Centrul Educațional Pro Didactica intenționează a organiza și a sprijini un proiect de evaluare statică a curriculum-ului liceal și altul de expertiza internațională, care va fi efectuată inclusiv în România.

Ulterior, conform acordului cu coordonatorii din Minister, urmează a-l propune spre aprobare la Consiliul Național pentru Curriculum și Evaluare, în luna aprilie, 1999.

Obiectivul 2 : Editarea de proiecte didactice

La editura "Arc" au văzut lumina tiparului ultimele trei volume (VI, VII și VIII) din seria " Proiecte Didactice" (colecția numărând în total opt), încheind concursul anunțat la 15 iunie 1996. Fiecare volum a apărut într-un tiraj de 3000 de exemplare, distribuit prin intermediul Fundației Cărții bibliotecilor școlare din republică și ca donație - celor 35 de Centre Metodice din program. Timp de trei ani, cadre didactice din toată republica au avut posibilitatea să-și încerce competența, propunând lucrări reprezentative din experiența de ultimă oră. Din 230 de concurenți, 57 au fost selecționați pentru calitatea și originalitatea materialelor prezentate. Primele 6 volume (a se vedea raportul FSM pe anul 1997) conțin proiecte de psihopedagogie, didactică a disciplinelor din clasele primare și umaniste. Volumele șapte și opt ilustrează disciplinele exacte :

volumul VI

Svetlana BELEAEVA, Ludmila BARBUS, Liceul Teoretic "Gaudeamus", Chișinău
 Larisa GUZA, Liceul Lingvistic, Bălți
 Tatiana CALLO, Institutul Național de Perfecționare a Cadrelor Didactice
 Mihai OLENSCHI, Școala Medie Biruința, Sîngerei
 Veronica GĂRBĂLĂU, Silvia VORONIUC, Liceul "Prometeu", Chișinău
 Teodora PÎSLARU, Liceul Teoretic Cărpineni, Hîncești

volumul VII

Larisa STOG, USB
 Viorica BOLOCAN, Liceul Român-Englez "M.Eliade", Chișinău
 Victor UNTILĂ, Liceul Teoretic "Ioan Vodă", Cahul
 Ludmila DEMCENCO, UST
 Valentina ZANORA, Școala Medie nr.8, Chișinău
 Svetlana MUNTEANU, Liceul "Dante Alighieri", Chișinău

volumul VIII

Livia STATE, Liceul Teoretic "M.Eminescu", Chișinău
 Susan KLEIN, voluntară în Corpul Păcii, Școala Medie nr.1, ș. Cotiujenii Mari, Șoldănești
 Ludmila GAMUREAC, Școala Medie nr.28, Chișinău
 Liubovi KOLESNIC, UPS
 Svetlana PETROVA, Liceul "D. Cantemir", Chișinău
 Valentina MAXIAN, Școala medie Pepeni, Sîngerei
 Gheorghe GÎRNEȚ, Direcția Raională Învățământ, Cimișlia

Obiectivul 3 : Editarea materialelor didactice suport

Materialele, selectate prin concurs, sînt menite să faciliteze aplicarea eficientă a curriculum-ului în uz și deschid noi perspective în abordarea și realizarea problemelor actuale din domeniul educațional.

Au fost traduse din limba engleză și editate două lucrări de referință, anunțate anterior ca fiind în lucru :

Marilyn FRYER, "Predarea și învățarea creativă", Editura Uniunii Scriitorilor
 Cartea este destinată tuturor celor interesați de creativitate, de rezolvarea problemelor creative, de predarea și învățarea inovatoare ; este utilă pentru pregătirea învățătorilor și a profesorilor, pentru funcționarii publici care lucrează cu tineretul.

David HOPKINS, Mel AINSCOW, Mel WEST, "Perfecționarea școlii într-o eră a schimbării", editura Prut Internațional
 Cartea reprezintă o excepție, deoarece tratează tema perfecționării învățămîntului într-un mod clar și comprehensibil. Studiul și praxisul schimbării au devenit accesibile atît din punct de vedere teoretic, cît și aplicativ.

"Try It With Us", editura Prut Internațional
 o culegere de proiecte didactice elaborate de către voluntarii americani – profesori de engleză sosiți în Moldova prin intermediul Corpului Păcii al SUA. Cu ajutorul voluntarilor, cartea a fost propagată și distribuită în școli.

Dintre lucrările autorilor locali, anunțate anterior, au fost finalizate următoarele :
 Aurelian SILVESTRU, "Noi și biografia omenirii", editura "Muzeum"
 Marina MORARU, Dicționar de forme și genuri muzicale, editura "Epigraf"

Ioan DONISĂ, Nicolae BOBOC, Angelica DONISĂ, "Geografia fizică generală"
 cartea a fost realizată de ÎEP "Știința" pe cont propriu.

SECȚIUNEA III. Perfecționarea cadrelor didactice

Activitatea în cadrul acestei secțiuni a fost centrată pe următoarele direcții :

- susținerea procesului de pregătire și perfecționare a cadrelor didactice (prin sprijinirea și dezvoltarea Centrelor Metodice din școlile-beneficiare ale programului, școli / tabere instructive pentru profesori și elevi, susținerea inițiativelor creatoare, a experienței inovatoare a profesorilor, instruire complexă în țară și peste hotare)
- promovarea principiilor managementului educațional modern prin training-uri și schimb de experiență
- constituirea și dezvoltarea unor Echipe Naționale de Formatori la disciplinele umanistice și management educațional, care să ofere cursuri sistematice de perfecționare în cadrul

Obiectivul 1. Dezvoltarea Centrelor Metodice

Unul din obiectivele trasate în cadrul secțiunii "Perfecționarea cadrelor didactice" a fost dezvoltarea celor 35 Centre Metodice și susținerea activității lor. Cele 18 instituții preuniversitare (CM-1) selectate prin concurs în anul 1996 și cele 17 (CM-2) care li s-au alăturat în 1997 au devenit Centre Metodice zonale dotate cu fonduri bogate de carte didactică și echipament modern. Pentru membrii echipelor de inițiativă au fost organizate diferite module de instruire. Echipetele își desfășoară activitatea în baza obiectivelor Statutului Centrului Metodic aprobat la prima întrunire din noiembrie 1996: promovarea educației pentru o societate deschisă, facilitarea desfășurării reformei învățământului, implementarea noilor conținuturi educaționale, participarea la modernizarea procesului de evaluare școlară, etc.

Au fost organizate:

Întrunirea generală a membrilor echipelor de inițiativă din toate Centrele Metodice 22-24 ianuarie 1998

Echipele din CM-1 au venit la această întrunire pentru a-și împărtăși experiența cu colegii lor mai tineri din CM-2. Ei au făcut prezentări ample despre activitatea lor de un an și jumătate și prin intermediul unui training la care s-au prezentat în calitate de formatori. Au fost abordate teme importante: educație pentru o societate deschisă, necesitatea schimbării, barierele în calea schimbării, tipurile de școli și optimizarea școlii, soluționarea problemelor din școală etc. Colegii din CM-1 au ajutat echipele din CM-2 să elaboreze planurile de acțiune pentru viitor. Un moment foarte important a constituit vizita tuturor participanților la Liceul nr.2 "Gaudeamus" din Chișinău, unde au putut lua cunoștință de activitatea Centrului Metodic din această școală, care are succese mari. Echipa de la liceu a folosit mai multe modalități de lucru pentru a oglindi activitatea desfășurată în liceu și în capitală și pentru a-și împărtăși experiența, una fiind editarea cu această ocazie a unui număr special al buletinului informativ "Gaudeamus".

Seminar pentru învățători "Inițiere în metodologia programului "Pas cu Pas", 5-6 februarie 1998

Evenimentul a întrunit 34 învățători de la clasele primare din CM-1, având drept obiectiv, pe lângă instruire, fortificarea colaborării între programele educaționale ale fundației. Formatorii din programul "Pas cu Pas" i-au ajutat pe participanți să conștientizeze importanța schimbării reperelor în procesul educativ și de instruire: de la axarea pe educator / profesor la axarea pe copil / elev, menționând schimbarea modului și rolului evaluării în procesul de predare-învățare.

"Școala comunității", 6-8 martie 1998

Seminarul a fost realizat cu ajutorul lui Csaba LORINCZI, consultant la Institutul pentru o Societate Deschisă din Budapesta. Vizitele consultantului la câteva școli au fost urmate de un seminar-training la care au fost invitați cadre didactice și administrative din Centrele Metodice -1, reprezentanți ai comunităților. Realizarea unor proiecte care să le facă pe școli adevărate Centre ale Comunității ar putea ajuta instituțiile de învățământ să-și determine locul în comunitate, să-și analizeze capacitățile curente, nivelul de dezvoltare și să conștientizeze posibilitățile existente pentru o mai bună integrare dintre școală și comunitate.

Taberele de vară "Școala eficientă", 1-6 iulie 1998, Ivancea (Orhei). 100 participanți din CM-1, 13-18 iulie 1998, Chișinău, 100 participanți din CM-2

În cadrul acestor școli de vară au fost luate în discuție problemele eficienței școlii, clasei, elevului cât și eficiența personală. Profesorii și elevii implicați în alte programe educaționale ale Fundației - "Dezbateri" și "Odiseea Minții" – au demonstrat posibilitatea integrării în procesul de predare-învățare a activităților de acest gen. Realizarea deosebită este faptul că în calitate de instructori au evoluat pentru prima dată formatorii antrenați în cadrul programului. Timp de doi ani ei au participat la seminarii, traininguri și stagii în țară și peste hotare.

Școlile de vară au fost înalt apreciate de către participanți. Ei au menționat selectarea

adekvată a subiectelor, echilibrul dintre partea teoretică și activitățile practice, competența și profesionalismul formatorilor, metodele interactive de lucru și atmosfera generală extrem de favorabilă.

Stagii complexe la Centrul Internațional de Limbi Moderne, Iași, Romania

A fost reluat ciclul de stagii modulare pentru Centrele Metodice-2. 180 profesori pentru discipline umanistice și administratori au beneficiat de perfecționare. Obiectivele cursului :

- conștientizarea necesității dezvoltării permanente în lumina schimbărilor din domeniul învățământului
- construirea unei baze teoretico-aplicative de abordare a informației profesionale
- familiarizarea cu noile tendințe în cercetarea didactică
- familiarizarea cu materiale și resurse moderne de predare - învățare

Cursurile susținute de echipa de formatori a Centrului de Limbi Moderne au abordat probleme ce țin de racordarea curriculum-ului școlar la standardele internaționale, dezvoltarea unui învățământ centrat pe elev, creativitate, individualizare și diferențiere a instruirii, formare, stimularea abilităților oratorice necesare. Cele trei arii tematice principale au fost :

- psihopedagogia din perspectiva noilor tendințe educaționale
- subiecte controversate sau de maximă noutate și metode de abordare a acestora
- metodică disciplinei din perspectiva umanistă și interdisciplinară.

În cadrul a 8 module succesive s-au parcurs aproximativ 240 teme, legate de actualul proces de predare-învățare. În perioada februarie – decembrie s-au desfășurat modulele pentru management educațional, didactica limbii române, istorie, geografie, învățământ primar, limbă engleză, limbă franceză.

“Un sprijin deosebit în constituirea legăturilor de comunicare și schimb de experiență între școli au fost stagiile de perfecționare pentru echipele de inițiativă din școli, organizate de Centrul Internațional de Limbi Moderne, Iași. Acest proiect a însemnat o perfecționare serioasă la didactica disciplinelor și la managementul educațional, dar și un alt beneficiu, aproape imposibil de măsurat : imersiunea în mediul lingvistic, istoric și cultural din țară”. (Făclia, nr. 1, ianuarie, 1999).

Obiectivul 2. Modernizarea Centrelor Metodice

În perioada 1997 – 1998 cinci școli au obținut sprijin pentru modernizarea Centrelor Metodice :

- Școala generală Horodiște (Călărași)
- Gimnaziul-liceu de limbi moderne Bălți
- Școala generală Satul Nou (Cimișlia)
- Liceul nr.2 “Gaudeamus” Chișinău
- Școala generală nr.32 Chișinău

Obiectivul 3. Organizarea activităților de perfecționare pentru cadrele didactice din republică

Un obiectiv major al programului în anii 1996 -1997 a fost pregătirea unor echipe de formatori în vederea activității lor ulterioare la scară republicană. La finele anului 1997 erau formate echipe pentru științele umanistice, management educațional și psihologie. Ei au elaborat programele și materialele-suport pentru desfășurarea seminariilor / trainingurilor în perioada ianuarie-iunie 1998 în 3 zone geografice ale republicii. Obiectivele generale ale activității formatorilor au inclus :

- implementarea noilor cunoștințe și formarea abilităților de lucru pentru aplicarea curriculum-ului nou la disciplinele socio-umane
- implementarea noilor strategii și tehnici manageriale în învățământ, managementul schimbării, elaborarea programului de dezvoltare a școlii.
- perfecționarea psihologilor școlari : implementarea metodelor de consiliere / evaluare.
- promovarea schimbului de experiență dintre cadrele didactice și manageriale din republică.

În perioada menționată au avut loc 37 de seminarii la Chișinău, Cimișlia, Bălți, Orhei, Comrat,

Călărași, Căușeni și Drochia. Participanți:

- peste 200 de manageri școlari (directori și directori adjuncți, inspectori școlari, șefi ai cabinetelor metodice)
- 125 profesori de istorie, 170 profesori de limba română, 100 psihologi școlari, 115 învățători de la clasele primare, 150 profesori de geografie, 185 profesori de limba română pentru alolingvi.

În total au beneficiat de instruire circa 1045 de cadre didactice și manageriale. Fiecare persoană a participat la cel puțin două seminarii. Primul modul s-a axat pe probleme de curriculum, iar cel următor – pe metode interactive de predare-învățare. Rapoartele de evaluare au indicat că participanții au apreciat instruirea ca fiind foarte bogată în informație relevantă, nouă și extrem de utilă în practica pedagogică.

Grupurile de formatori (a se vedea lista imediat următoare) care au activat în anul 1998 au întrunit specialiști cu o bogată experiență. Principalul avantaj al acestora, în afară de stagiile de formare de care au beneficiat prin intermediul Fundației Soros, este faptul că sînt practicieni. Ei aplică în munca de fiecare zi principiile, abordările și metodele pe care le propun în cadrul trainingurilor. În acest lucru le asigură o credibilitate deosebită în fața persoanelor instruite.

Management educațional:

Gheorghe GÎRNET, șef Direcție Învățămînt Cimișlia
 Gheorghe ȘALARU, profesor, școala nr.3, Cimișlia
 Svetlana BELEAEVA, director Liceul "Gaudeamus", Chișinău
 Ludmila BARBUS, director adjunct Liceul "Gaudeamus", Chișinău
 Victor SÎNCHETRU, adjunct șef direcție, Direcția de Învățămînt Ștefan Vodă
 Valentina CHICU, director-adjunct, școala medie, Horodiște, Călărași.

Istorie

Galina GAVRILIȚĂ, specialist principal, MEȘ
 Valentina HAHEU, cercetător științific, șef laborator "Științe socio-umane", IȘPP
 Tatiana MISTREANU, inspector școlar, Direcția Generală de Învățămînt Chișinău
 Gheorghe COROVAI, șef-adjunct, Direcția Învățămînt Preuniversitar, MEȘ.

Geografie

Natalia BUCĂȚEL, specialist principal, MEȘ
 Nina VOLONTIR, conferențiar, UPT
 Petru DRUMEA, conferențiar, UPT
 Alexandru LUNGU, conferențiar, UPT
 Paraschovia COLȚA, director, școala nr.3, Cimișlia

Psihologie

Larisa STOG, conferențiar, USB
 Tatiana TURCHINĂ, lector, USM
 Carolina PLATON, conferențiar, USM
 Alvina GROSU, lector, USM
 Svetlana COTRUȚĂ, psiholog școlar, Liceul "Prometeu"
 Aurelia MATEI, psiholog școlar, Liceul Republican de Sport

Clasele primare

Zinaida PANCIUC, învățătoare, Liceul "Gh.Asachi"
 Zinaida DIDENCO, inspector școlar, Direcția de Învățămînt Ștefan Vodă
 Alexandra ȘEPTELICI, cercetător științific, IȘPP
 Tatiana GÎRNET, învățătoare, școala nr.3, Cimișlia
 Didina ROGOJINĂ, vice-rector, INPCD
 Elena MARIN, lector, UPS

Limbă română

Maria HADÎRCĂ, specialist principal, MEȘ
 Viorica BOLOCAN, director-adjunct, Liceul "M.Eliade"
 Tatiana CARTALEANU, conferențiar, UPS
 Olga COSOVAN, conferențiar, UPS
 Maria NARTEA, inspector școlar, Direcția de Învățămînt Ialoveni
 Ada MIHAILOVȘCHI, inspector școlar, Direcția de Învățămînt Călărași
 Ecaterina ROTARU, specialist principal, Serviciul Evaluare, MEȘ

Ludmila IOVU, profesoară, școala medie, Bulboaca, Anenii Noi
 Elena DOBZEU, profesoară, școala medie, Grozești, Nisporeni
 Lilia PRUNICI, profesoară, școala medie, Temeleuți, Călărași
 Elena BURCĂ, profesoară, Liceul Teoretic, Călărași
 Mircea CIOBANU, profesor, liceul "B.P. Hasdeu", Drochia
 Raisa LEAHU, profesoară, Liceul "B.Petriceicu-Hașdeu", Drochia
 Nicolae LEAHU, conferențiar, USB
 Maria ȘLEAHIȚCHI, profesoară, Liceul "B.Petriceicu-Hașdeu", Drochia.

Limbă română pentru alolingvi

Tamara CAZACU, specialist principal MEȘ
 Iulia IORDĂCHESCU, profesoară, gimnaziul nr.8, Chișinău
 Tamara CRISTEI, conferențiar, USM
 Galina STAHL, profesoară, Liceul "A.Pușkin", Chișinău
 Larisa GUZA, profesoară, Liceul Lingvistic, Bălți
 Tatiana CALLO, șef catedră Limbă Română, INPCD

În perioada decembrie 1997- iunie 1998 au fost organizate următoarele seminarii :

Chișinău

15-16 ianuarie, Managementul educațional, modul Managementul schimbării
 formatori : L. BARBUS, S. BELEAEV, G. GÎRNEȚ, G. ȘALARU, V.SĂNCHETRU, V.CHICU
 participanți : 80 inspectori școlari, șefi de cabinete metodice (cîte o persoană din fiecare raion).

15-16 ianuarie, Istorie, modul Noul curriculum în predare-învățare
 17-18 ianuarie, Istorie, modul Tehnologii moderne și proiectarea didactică
 formatori : G.GAVRILIȚĂ, V.HAEU, T.MISTREANU
 participanți : 36 metodiști, inspectori, profesori de la licee din raioanele Chișinău, Rezina, Șoldănești, Rîbnița, Orhei, Telenești, Nisporeni, Strășeni, Dubăsari, Criuleni, Ialoveni, Anenii Noi, Slobozia, Tiraspol, Tighina, Ștefan Vodă, Căinari.

30-31 ianuarie, Limba română, modul Curriculum disciplinar la limba și literatura română.
 Repere teoretice și abordări practice.
 formatori : M. HADÎRCĂ, V. BOLOCAN, T.CARTALEANU, O.COSOVAN, M.NARTEA
 participanți : 30 profesori din Chișinău, Criuleni, Dubăsari, Sîngerei, Hîncești, Ialoveni, Anenii Noi, Grigoriopol, Tighina, Tiraspol.

6-7 februarie, Psihologie, modul Serviciul psihologic școlar : probleme de evaluare.
 formatori : C. PLATON, T. TURCHINĂ, L. STOG.
 participanți : 40 psihologi școlari.

9-10 februarie, Clasele primare, modul Metode și forme participativ-active de învățare în ciclul primar
 formatori : Z. PANCIUC, Z. DIDENCO
 participanți : 44 învățători din Ungheni, Călărași, Orhei, Strășeni, Criuleni, Nisporeni, Anenii Noi, Ștefan-Vodă, Ialoveni, Tighina, Tiraspol.

12-14 februarie, Geografie, modul Modernizarea învățămîntului geografic național : obiective, tehnologii, strategii.
 formatori : P. DRUMEA, N. VOLONTIR, N. BUCĂȚEL
 participanți : 35 inspectori, metodiști, profesori de geografie din raioanele Chișinău, Rezina, Șoldănești, Rîbnița, Orhei, Telenești, Nisporeni, Strășeni, Dubăsari, Criuleni, Ialoveni, Anenii Noi, Slobozia, Criuleni, Tiraspol, Tighina.

19-20 februarie, Managementul educațional, modul Managementul schimbării
 formatori : L. BARBUS, S. BELEAEV, G. GÎRNEȚ, G. ȘALARU, V. SĂNCHETRU, V. CHICU
 participanți : 50 : conducători de școli din raioanele Chișinău, Rezina, Șoldănești, Rîbnița, Orhei, Telenești, Nisporeni, Strășeni, Dubăsari, Criuleni, Ialoveni, Anenii Noi, Slobozia, Criuleni, Tiraspol, Tighina.

24-28 martie, Psihologie, modul Școala "Eidos"

formatori : A.Grosu, S.Cotruță, A.Matei

participanți : 40 cîte un psiholog școlar (cu studii superioare în psihologie) din toate raioanele.

24-28 martie, Managementul educațional, modul Managementul schimbării. Elaborarea programului de dezvoltare.

formatori : L. BARBUS, S. BELEAEV, G. GÎRNEȚ, G. ȘALARU, V. SĂNCHETRU, V. CHICU

participanți : 50 directori de școală din Camenca, Dubăsari, Călărași, Nisporeni, Grigoriopol, Anenii Noi, Tiraspol, Tighina, Ialoveni, Rîbnița.

1-4 aprilie, Geografie, modul Învățămîntului geografic. Tehnologia realizării aplicațiilor practice.

formatori : P. DRUMEA, N. BUCĂȚEL, N. VOLONTIR, A. LUNGU

participanți : 35 inspectori și profesori din Chișinău, Rezina, Șoldănești, Rîbnița, Orhei, Telenești, Nisporeni, Strășeni, Dubăsari, Criuleni, Ialoveni, Anenii Noi, Criuleni, Tighina.

1-4 aprilie, Limba română, modul Strategii și tehnologii didactice.

formatori : A. MIHAILOVSCHI, V. BOLOCAN, O.COSOVAN, T. CARTALEANU, M. NARTEA.

participanți : 40 profesori din Călărași, Strășeni, Nisporeni, Ungheni, Telenești, Orhei, Șoldănești, Camenca, Rîbnița, Rezina.

8-11 aprilie, Geografie, modul Învățămîntului geografic. Tehnologia realizării aplicațiilor practice.

formatori : P. DRUMEA, N. BUCĂȚEL, N. VOLONTIR, A. LUNGU

participanți : 30 inspectori și profesori de geografie din Comrat, Anenii Noi, Basarabeasca, Cahul, Ciadîr-Lunga, Leova, Cantemir, Taraclia, Căușeni, Hîncești, Vulcănești, Ștefan Vodă.

13-17 aprilie, Psihologie, modul Serviciul psihologic școlar : Tehnici și metode de consiliere

formatori : L. STOG, T.TURCHINĂ

participanți : 40 psihologi școlari din Chișinău, Orhei, Ialoveni, Strășeni, Cahul, Criuleni, Cimișlia, Anenii Noi, Leova, Cantemir, Căinari, Nisporeni, Vulcănești, Căușeni, Basarabeasca, Ceadîr-Lunga, Hîncești.

19-20 mai, Clasele primare, modul Evaluarea rezultatelor școlare în ciclul primar

formatori : Z. PANCIUC, Z. DIDENCO.

participanți : 44 profesori din Ungheni, Călărași, Orhei, Strășeni, Criuleni, Nisporeni, Anenii Noi, Ștefan Vodă, Ialoveni, Tighina, Tiraspol.

22-24 mai, Istorie, modul Evaluare : elemente conceptuale, funcții, tehnici.

formatori : G. GAVRILIȚĂ, V. HAHEU, T. MISTREANU

participanți : 36 inspectori și profesori din Chișinău, Anenii Noi, Căușeni, Strășeni, Criuleni, Ialoveni, Nisporeni, Orhei, Ștefan Vodă, Ungheni, Telenești, Tighina.

Cimișlia

24-25 decembrie, Istorie, modul Noul curriculum în predare-învățare

formatori : Gh. COROVAI, G. GAVRILIȚĂ, V. HAHEU, T. MISTREANU

participanți : 36 metodiști, inspectori, profesori de la licee din raioanele Cimișlia, Ciadîr-Lunga, Basarabeasca, Leova, Comrat, Cantemir, Cahul, Taraclia, Căușeni, Hîncești.

26-27 decembrie, Istorie, modul Tehnologii moderne și proiectarea didactică

formatori : Gh. COROVAI, G. GAVRILIȚĂ, V. HAHEU, T. MISTREANU

participanți : 36 metodiști, inspectori, profesori de la licee din raioanele Cimișlia, Ciadîr-Lunga, Basarabeasca, Leova, Comrat, Cantemir, Cahul, Taraclia, Căușeni, Hîncești.

25-28 februarie, Clasele primare, modul Metode și forme participativ-active de învățare în ciclul primar

formatori : A. ȘEPTELICI, T. GÎRNEȚ

participanți : 30 inspectori și profesori de geografie din raioanele Comrat, Anenii Noi, Basarabeasca, Cahul, Ciadîr-Lunga, Leova, Cantemir, Taraclia, Căușeni, Hîncești, Vulcănești, Ștefan Vodă.

26-28 februarie, Geografie, modul Modernizarea învățămîntului geografic național : obiective, tehnologii, strategii.

formatori : N. VOLONTIR, N. BUCĂȚEL, P. COLȚA

participanți : 30 inspectori și profesori de geografie din raioanele Comrat, Anenii Noi, Basarabeasca, Cahul, Ciadîr-Lunga, Leova, Cantemir, Taraclia, Căușeni, Hîncești, Vulcănești, Ștefan Vodă.

17-20 martie, Managementul educațional, modul Managementul schimbării

formatori : L. BARBUS, S. BELEAEV, G. GÎRNEȚ, G. ȘALARU, V. SINCHETRU, V. CHICU

participanți : 48 directori din raioanele Vulcănești, Cahul, Taraclia, Ceadîr-Lunga, Cantemir, Comrat, Basarabeasca, Cimișlia, Leova, Căușeni, Ștefan Vodă, Hîncești.

4-6 aprilie, Istoria, modul Evaluare : elemente conceptuale, funcții, tehnici.

formatori : G. GAVRILIȚĂ, V. HAHEU, T. MISTREANU

participanți : 33 inspectori și profesori din Cimișlia, Hîncești, Leova, Cantemir, Basarabeasca, Cahul, Vulcănești, Taraclia, Ciadîr-Lunga, Comrat, Căinari.

Bălți

19-21 februarie, Geografie, modul Modernizarea învățămîntului geografic național : obiective, tehnologii, strategii.

formatori : P. DRUMEA, E. RUSU, N.SPĂNU, M. GROSU

participanți : 35 profesori de geografie din Briceni, Ocnîța, Edineț, Sîngerei, Drochia, Dondușeni, Bălți, Șoldănești, Soroca, Rîșcani, Glodeni, Rezina, Florești, Fălești, Camenca.

19-20 februarie, Managementul educațional, modul Managementul schimbării

formatori : L. BARBUS, S. BELEAEV, G. GÎRNEȚ, G. ȘALARU, V. SINCHETRU, V. CHICU

participanți : 50 conducători de școli din Briceni, Ocnîța, Edineț, Sîngerei, Drochia, Dondușeni, Bălți, Șoldănești, Soroca, Rîșcani, Glodeni, Rezina, Florești, Fălești.

15-19 martie, Istoria, modul Noul curriculum în predare-învățare

formatori : G. GAVRILIȚĂ, V. HAHEU, T. MISTREANU

participanți : 45 inspectori și profesori din Briceni, Ocnîța, Edineț, Sîngerei, Drochia, Dondușeni, Bălți, Șoldănești, Soroca, Rîșcani, Glodeni, Rezina, Florești, Fălești, Camenca.

29-31 martie, Limba română pentru aolingvi, modul Tehnologii moderne de predare - învățare

formatori : L. GUZA, T. CAZACU, I. IORDĂCHECU

participanți : 57 inspectori și profesori din Briceni, Bălți, Camenca, Călărași, Dondușeni, Drochia, Edineț, Fălești, Florești, Glodeni, Ocnîța, Orhei, Rezina, Rîșcani, Sîngerei, Soroca, Șoldănești, Telenești, Ungheni.

25-28 martie, Geografie, modul Tehnologia realizării aplicațiilor practice în prisma modernizării învățămîntului geografic în RM

formatori : P. DRUMEA, N. BUCĂȚEL, N. VOLONTIR.

participanți : 45 inspectori și profesori din Briceni, Ocnîța, Edineț, Sîngerei, Drochia, Dondușeni, Bălți, Șoldănești, Soroca, Rîșcani, Glodeni, Rezina, Florești, Fălești, Camenca.

21-25 aprilie, Psihologie, modul Serviciul psihologic școlar : tehnici și metode de consiliere

formatori : L. STOG, T. TURCHINĂ

participanți : 30 psihologi școlari din Glodeni, Rîșcani, Briceni, Edineț, Fălești, Dondușeni, Florești, Sîngerei, Rezina, Soroca.

4-7 mai, Clasele primare, modul Evaluarea rezultatelor școlare în ciclul primar.

formatori : D. ROGOJINĂ, E. MARIN

participanți : 34 profesori din Briceni, Drochia, Edineț, Dondușeni, Ocnîța, Soroca, Rîșcani, Glodeni, Florești, Camenca, Sîngerei, Șoldănești, Telenești, Rezina, Rîbnița, Fălești, Bălți.

Orhei

16 ianuarie, Limba română pentru aolingvi, modul Tehnici moderne de predare-învățare

formatori : T. CAZACU, G. STAHI, L. GUZA

participanți : 40 inspectori și profesori de limbă română (pentru alolingvi) din Orhei, Briceni, Camenca, Călărași, Dondușeni, Drochia, Edineț, Florești, Fălești, Glodeni, Orhei, Ocnița, Rezina, Rîșcani, Soroca, Sîngerei, Telenești, Ungheni, Șoldănești, Rîbnița, Bălți, Criuleni, Nisporeni, Chișinău.

Comrat

20 ianuarie, Limba română pentru alolingvi, modul Tehnici moderne de predare-învățare
formatori : T. CRISTEI, I. IORDĂCHESCU, T.CALLO.

participanți : 40 inspectori și profesori de limbă română pentru alolingvi din Anenii Noi, Basarabeasca, Cahul, Cantemir, Ciadîr-Lunga, Cimișlia, Comrat, Căinari, Căușeni, Hîncești, Ialoveni, Leova, Taraclia, Vulcănești, Ștefan Vodă.

13-14 aprilie, Limba română pentru alolingvi, modul Tehnici moderne de predare-învățare
formatori : T.CRISTEI, I.IORDĂCHESCU, T.CALLO.

participanți : 45 profesori de limbă română pentru alolingvi din raionul Comrat.

Călărași

19-20 ianuarie, Limba română, modul Curriculum disciplinar la limba și literatura română.
Repere teoretice și abordări practice.

formatori : A. MIHAILOVSCHI, E. BURCĂ, E. DOBZEU, L. PRUNICI

Invitați : Dr. D. IRIMIA, Univ."Al.I.Cuza", Iași, dr. I. CONDREA, USM, D. RADU – compozitor

participanți : 40 profesori din Călărași, Strășeni, Nisporeni, Ungheni, Telenești, Orhei, Șoldănești, Camenca, Rîbnița, Rezina.

Căușeni

26-27 ianuarie, Limba română, modul Curriculum disciplinar la limba și literatura română.
Repere teoretice și abordări practice.

formatori : E. ROTARU, L. IOVU

Invitați : N. ȚURCANU, lector, USM, I. GĂINĂ, profesor, directorul muzeului "A. Mateevici"

participanți : 40 profesori din Căușeni, Căinari, Cimișlia, Slobozia, Leova, Comrat, Cantemir, Cahul, Ceadîr-Lunga, Taraclia, Ștefan Vodă, Vulcănești, Basarabeasca.

7-8 aprilie, Limba română, modul Componenta curriculară. Tehnologii didactice

formatori : E. ROTARU, L. IOVU

participanți : 30 profesori din Căușeni, Căinari, Cimișlia, Slobozia, Leova, Comrat, Cantemir, Cahul, Ceadîr-Lunga, Taraclia, Ștefan Vodă, Vulcănești, Basarabeasca.

Drochia

19-21 februarie, Limba română, modul Curriculum disciplinar la limba și literatura română.
Repere teoretice și abordări practice.

formatori : M. CIOBANU, R. LEAHU, M. ȘLEAHTIȚCHI, N. LEAHU

participanți : 34 profesori din Briceni, Drochia, Edineț, Dondușeni, Ocnița, Soroca, Rîșcani, Glodeni, Florești, Camenca, Sîngerei, Șoldănești, Telenești, Rezina, Rîbnița, Fălești, Bălți.

10-11 aprilie, Limba română, modul Strategii și tehnologii didactice.

formatori : M. CIOBANU, R. LEAHU, M. ȘLEAHTIȚCHI, N. LEAHU

participanți : 34 profesori din Briceni, Drochia, Edineț, Dondușeni, Ocnița, Soroca, Rîșcani, Glodeni, Florești, Camenca, Sîngerei, Șoldănești, Telenești, Rezina, Rîbnița, Fălești, Bălți.

E de remarcat aportul specialiștilor de la Direcțiile de Învățămînt din Chișinău, Bălți, Cimișlia, Călărași, Căușeni, Comrat, Orhei, Drochia, care au fost parteneri eficienți ai programului în organizarea cu succes a acestor activități de formare. Cu ajutorul lor, a fost posibilă participarea unui număr mult mai mare de cadre didactice din întreaga țară, lucru mai puțin real în cazul desfășurării seminariilor numai în capitală.

Obiectivul 4. Constituirea și dezvoltarea echipelor de formatori pe discipline socio-umane, management educațional și didactică generală

Experiența de lucru în cadrul seminariilor organizate pentru cadrele didactice din republică a servit drept imbold pentru încercarea de constituire a echipei naționale de formatori,

care să-și continue activitatea și după terminarea programului.

În vederea perfecționării formatorilor, în luna februarie 1998 a fost semnat un contract de colaborare cu Centrul de Dezvoltare Managerială din Cluj-Napoca (România), instituție cu o bogată experiență în oferirea de cursuri de instruire în domeniul abilităților manageriale și de instruire, inclusiv pentru management educațional. Pe parcursul anului (6-12 aprilie, 11-17 mai, 15 – 21 iunie, 14 – 20 septembrie, 5-11 octombrie 1998) la Centru au fost organizate 5 stagii de perfecționare (a câte 6 zile, în grupuri a câte 12 participanți) pentru echipele de formatori din program; ultimul stagiu a fost organizat pentru echipa de Management Educațional.

Întrunirea formatorilor din program (în septembrie) a rezumat activitatea de 3 ani a programului și a lansat oficial echipele. S-a constituit Echipa Națională de formatori, alcătuită din specialiști de la Ministerul Educației și Științei, profesori școlari și universitari, inspectori și metodiști, care au beneficiat de diverse module de instruire în țară și peste hotare (Iași, Cluj, București, Paris, Toronto (Canada), Budapesta, Balaton (Ungaria), Sanct-Petersburg, Moscova, Riga ș.a.)

În octombrie și noiembrie formatorii au elaborat programe analitice pentru cursurile de perfecționare la management educațional, didactica disciplinelor umanistice și instruirea asistată de calculator. Programele au fost prezentate de Centrul Educațional Pro Didactica Comisiei de acreditare în domeniul învățământului a MEȘ, solicitând o licență pentru activități de instruire.

Școala de iarnă pentru formatori din 28-30 decembrie, 1998

- a întrunit din nou Echipa Națională de formatori. Obiectivul principal al școlii a fost inițierea și pregătirea formatorilor pentru cursurile de perfecționare a profesorilor din licee și colegii, care vor implementa noile programe de liceu. Au fost discutate contractele de colaborare între Centru și formatori, alte subiecte privind organizarea perfecționării continue a formatorilor. Un subiect aparte a reprezentat politica educațională a MEȘ la etapa liceală. Alte obiective realizate în cadrul Școlii de iarnă au fost:

- organizarea concursului de burse "Educație pentru o societate deschisă" al FSM, care să ofere posibilități de perfecționare celor mai bune cadre didactice din republică
- alcătuirea programului de activitate a cursanților, precizarea modalităților de follow-up
- recomandări și activități practice pentru elaborarea și redactarea suporturilor de curs
- consiliere psihodidactică în instruirea adulților
- determinarea subiectelor pentru training-ul de psihopedagogie
- precizarea parametrilor pentru constituirea unei baze de date pentru formatori.

Au fost preconizate următoarele perioade pentru cursurile de perfecționare - 1999 :

- didactica disciplinelor umanistice : 2 module de 80 ore pe parcursul a 2 săptămâni (I - martie-iunie 1999, II - august – noiembrie 1999)
- management educațional și psihologie – 3 module de 120 ore pe parcursul a 3 săptămâni, în aproximativ aceleași perioade.

A fost propusă următoarea structură a unui stagiu complet, după finisarea căruia să se elibereze certificate : 60% din numărul de ore – pentru profil (management, psihologie, didactica disciplinelor), 15% - psihopedagogie, 25% - inițiere la calculator.

În opinia formatorilor, originalitatea cursurilor de perfecționare în pregătire se impune prin :

- respectarea principiilor educației pentru o societate deschisă
- promovarea unui stil interactiv și flexibil de formare
- focalizarea activității de perfecționare pe aspectul aplicativ, pe formarea de abilități
- abordarea holistică a procesului de instruire cu centrare pe personalitatea elevului
- consultanța și consilierea individuală oferită cursanților în funcție de pregătire și de necesități
- instruirea asistată de calculator
- realizarea follow-up-ului după fiecare modul de perfecționare prin vizite pe teren, ore demonstrative, interviuri, proiecte didactice etc.
- activitate individuală coordonată în biblioteca Centrului de Informare și Documentare Pro Didactica.

Obiectivul 1. Sprijinirea inițiativelor locale

La secțiunea Proiecte Deschise au fost susținute, pe bază de concurs, peste 20 de proiecte de activități educaționale inițiate de profesori și echipe de profesori din școlile republicii, de reprezentanți ai unor organizații neguvernamentale :

2 seminarii teoretico-practice “Necesitatea schimbării. Managementul schimbării”

Direcția de Învățământ Anenii Noi, director de proiect Valentina MIHAILOV

Seminariile au găzduit 90 de manageri și inspectori școlari din Anenii Noi. Subiecte abordate : necesitatea schimbării, complexitatea schimbărilor, stiluri de adaptare la schimbare, modele de proiectare a procesului schimbării, echipa și rolurile în echipă etc.

Elaborarea și răspândirea pachetului de programe informațional-instructive “Fauna vertebratelor terestre din Moldova”

Grupul de Cercetare și Conservare a Biodiversității “Fauna”, director de proiect Veaceslav ZAGAEVSCHI

Grupul “Fauna” își propune elaborarea și răspândirea pachetului de programe soft, care include o bază de date, teste informativ-instructive, forme de efectuare a observațiilor fenologice și faunistice proprii, un manual și ghid de utilizare.

Co-finanțare – Fundația ISAR-Kiev, Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare.

Concursul “Moștenire”

Alianța pentru Sprijinirea Basarabiei din Franța, director de proiect Gheorghe BOLOGAN

La concurs au participat 75 elevi ai claselor superioare de la școlile medii de cultură generală, colegii, licee, școli normale, prezentând lucrări cu subiecte din istoria românilor sau istoria literaturii române.

Co-finanțare : Alianța pentru sprijinirea Basarabiei, cu sediul la Paris.

Seminar teoretico-practic “Metode activ - participative de lucru în cadrul instruirii copiilor și adulților”

Școala generală din Horodiște, Călărași, director de proiect Valentina CHICU

95 de profesori au asistat la lecții (discipline umaniste și exacte) și au analizat metodelor și tehnicile interactive utilizate cu perspectiva formării continue a cadrelor didactice.

Seminar teoretico-practic “Evoluția conținutului formativ în contextul educației lingvistice și literare”

Liceul teoretic din Cantemir, director de proiect Vasile COTEȚ

Participanți - 60 profesori de limbă și literatură română din școlile și liceele zonei de sud a republicii. A fost oferit ajutor metodic profesorilor în scopul perfecționării tehnologiilor didactice.

Seminar teoretico-practic pentru managerii școlari “Stiluri de conducere. Adaptarea stilurilor de conducere la situație”

Direcția de Învățământ Anenii Noi, director de proiect Valentina MIHAILOV

90 manageri școlari și inspectori de la Direcția Învățământ Anenii Noi au fost beneficiarii seminarului. Principalele axe tematice : realizarea funcțiilor managementului școlar, democratizarea conducerii, eficiența conducerii, informarea socială a conducerii, etc.

Seminar teoretico-practic “Învățământul modern și performant”

Direcția de Învățământ Orhei, director de proiect Maria VEVERIȚĂ

Programul de lucru a întrunit 65 profesori de istorie din raionul Orhei. În calitate de formatori au fost invitați specialiști de la IȘPP și de la Consiliul Național pentru Curriculum și Evaluare, cît și formatori locali. Scopul seminarului : identificarea principalelor necesități de reformare a procesului de evaluare a rezultatelor școlare. Obiectivele seminarului : introducerea în problematica generală a evaluării rezultatelor școlare, identificarea particularităților evaluării în învățământul gimnazial și liceal, crearea unor instrumente de evaluare.

Ciclu de seminarii teoretico-practice “Managementul schimbării. Metode active de predare-învățare”, “Școala inovativă. Sisteme educaționale de alternativă. Avantaje și dezavantaje”

Liceul teoretic din Lăpușna, director de proiect Lidia BEZNIȚCHI

Echipa de la liceul din Lăpușna și-a propus să obțină o schimbare a mentalității profesorului orientată spre o societate deschisă. Metodele active de predare-învățare-evaluare vizează transmiterea cunoștințelor, explorarea individuală sau colectivă, organizarea lecțiilor cu antrenarea tuturor elevilor, fapt ce le permite să-și demonstreze capacitățile și competențele.

Ciclu de 4 seminarii “Curriculum predat”

Dirrecția de Învățământ Cimișlia, director de proiect Claudia NOVIȚCHI

Au fost implicați peste 40 de lucrători și șefi ai reuniunilor metodice de la Direcția de Învățământ Cimișlia și Hîncești. Și-au dat concursul specialiști de la Institutul Național de Perfecționare a Cadrelor Didactice, Institutul de Științe Pedagogice și Psihologice și specialiști locali.

Seminarul “Problemele perfecționării unității școlare”

Dirrecția de Învățământ Orhei, director de proiect Maria MOVILEANU

Tematica abordată a inclus subiectele : necesitatea schimbării, autoevaluarea s.a. Au fost antrenați 75 profesori. Formatori - E. GONDIU, specialist in psihopedagogie și Dr. V. MÎNDÎCANU, sef laborator “Bazele tehnologiei și măiestriei pedagogice”, UPS.

Seminar pentru profesorii de geografie

Școala Nr. 2, Ialoveni, director de proiect Margareta GRIGORIȚĂ

La seminar s-au pus în discuție subiectele : noile metode de predare-învățare a geografiei, integrarea problemei impactului om-natură, abordarea unor teme de meteorologie-climatologie prin utilizarea metodelor interactive, etc. Au participat circa 40 profesori de geografie.

Proiectul “Sala de lectură”

Cărpineni, Hîncești, director de proiect Roman COPĂCEANU

Acest proiect elaborat prin participarea câtorva școli a avut drept obiectiv oferirea accesului la informație pentru cadrele didactice și comunitate.

Seminar “Modernizarea Învățământului Umanist în cadrul liceal (aspecte generale și teoretice)”

Liceul din Călărași, director de proiect Valeriu GORINCIOI

Scopul seminarului : Familiarizarea cu principiile moderne privind modernizarea, reformarea, eficientizarea școlii naționale, sincronizarea ei la învățământul modern din țările avansate. Au beneficiat de seminar 45 manageri școlari și profesori la discipline umanistice. Formatori - a fost implicată echipa de inițiativă din Centrul Metodic.

Concursul european “Odiseea Minții”

A fost oferit un sprijin financiar pentru participarea la concursul european a echipei de elevi - câștigătoare a concursului republican.

Curs de perfecționare pentru profesori de limbă spaniolă, 24-30 iulie 1998

Uniunea Latină, director de proiect Angela SOLTAN, Doina BĂTRÎNU

Cursul a fost susținut de către prof. Carlos FORTE, profesor de limbă spaniolă la Universitatea din Frankfurt. Au participat 16 profesori de spaniolă reprezentînd liceul “V. Alecsandri”, școala nr. 19, USM, ULIM. Obiectivul stagiului : familiarizarea profesorilor din Moldova cu noile metode de predare a limbii spaniole și cu actualitățile civilizației hispanofone.

Seminar “Raportul dintre cultura organizării și climatul organizatoric”

Dirrecția Învățământ Anenii Noi, director de proiect Valentina MIHAILOV

Ciclu de seminarii cu genericul “Formarea formatorilor locali”, satele Talmaz, Caplani, Slobozia

Dirrecția de Învățământ Ștefan Vodă, director de proiect Victor SÎNCHETRU

Proiectul este o continuare a procesului de formare a formatorilor locali (45 manageri

locali și profesori), început 3 ani în urmă în raionul Ștefan Vodă, și care s-a extins în toată zona. Beneficiarii seminariilor și-au format deprinderi de lucru în grup, în echipă.

Training “Art-terapia: multitudinea de abordări”, ÎS “Imaton”, Sanct – Petersburg

Valentina OLĂRESCU, UPS

Programul a fost constituit din 5 niveluri la care participanta și-a perfecționat abilitățile, a însușit variate tehnici de aplicare a terapiei prin artă.

Seminar teoretico-practic “Studierea geografiei în baza noilor conținuturi curriculare”

Diracția Învățământ Drochia, Ministerul Educației și Științei, director de proiect Haralambie ROȘCA

La seminar au participat 40 de profesori de geografie din regiune. Deplasările pe teren au oferit profesorilor aplicații pentru traducerea cunoștințelor acumulate la lecțiile teoretice în practica pe teren și utilizarea lor ulterioară la lecțiile de geografie. Formator - dna Natalia BUCĂȚEL, specialist principal la Ministerul Educației și Științei.

Seminar teoretico-practic “De la eficiența personală la eficientizarea școlii”

director de proiect Valentina CHICU

Beneficiarii seminarului au fost 45 cadre didactice: directori adjuncți, profesori, lucrători ai DRÎ Călărași. Formatori - V. Chicu, director-adjunct la șc. medie Horodiște Călărași, V. Sînchetru, inspector la D.R.Î. Ștefan-Vodă, S. Baci, lector la INPCD.

După explicarea în termeni practici a noțiunilor de eficiență și eficientizare, participanții au încercat să-și evalueze propriile calități, comportamente și atitudini care influențează reușita personală și reușita publică; să-și stabilească obiective concrete, măsurabile și realizabile pentru dezvoltarea personală, care în mod direct ar influența eficientizarea școlii.

Proiectele enumerate mai sus accentuează necesitatea și eficiența activităților de perfecționare pentru cadrele didactice. O realizare a programului este faptul că echipele din cele 35 de școli au propagat în teritorii, din proprie inițiativă și fără a miza pe vreo remunerare materială, cunoștințele și experiența acumulată la seminariile organizate în cadrul programului “Modernizarea Învățământului Umanist” în Chișinău și România.

Obiectivul 2. Sprijinirea școlilor de vară pentru elevi

În vara anului 1998 s-a produs a doua competiție pentru Școlile de vară pentru elevi, la care au candidat echipe de profesori de la diferite școli și licee din republică; au fost depuse 16 proiecte, dintre care numai 10 au îndeplinit condițiile cerute și au fost examinate de Consiliul Educație al programului. În final au fost desemnate 6 proiecte. Este semnificativ faptul că majoritatea proiectelor câștigătoare sînt produsul unor echipe de formatori care au trăit deja experiența organizării școlilor de vară.

Fiind o formă nouă de desfășurare a unei activități instructive, școlile de vară se dovedesc a fi instrumente didactice foarte utile. Profesorii și elevii le confirmă unanim valoarea pentru deschiderea unor noi posibilități de îmbogățire a cunoștințelor și formarea de abilități.

Școala de vară “Orașul medieval Orheiul vechi” (disciplina “istorie și arheologie”), 6-27 iulie, rezervația arheologică de lângă s. Butuceni

Formatori: Dr. conf. Gheorghe POSTICĂ, Directorul Centrului de Cercetări Arheologice din Republica Moldova, ULIM, dr. conf. Ion HÎNCU, Institutul de Istorie, AȘM, dr.hab., prof. univ. Ion NICULIȚĂ, Decanul Facultății de Istorie, USM, dr. Octavian MUNTEANU, lect univ., UPS, Sergiu MUSTEAȚĂ, lect univ., UPS, Virgiliu BÎRLĂDEANU, lect. univ., ULIM.

Participanți: 30 de copii din satele Trebujeni, Butuceni, Murovaia și Măscăuți (r-nul Orhei), însoțiți de profesoarele de istorie Tamara BUZILĂ, Elena CREȚU și Larisa ROTARU, de la școlile din localitățile menționate.

Activitățile școlii de vară au fost reflectate în Buletinul istorico-arheologic “Orheiul Vechi”, editat de ULIM și Centrul de Cercetări Arheologice din Republica Moldova. Specialiștii-formatori și-au propus formarea unei atitudini de respect față de trecutul istoric, plaiul natal, mediul ambiant și valorile culturale naționale și general-umane prin intermediul dezvoltării abilităților pentru munca de cercetare arheologică. Astfel școala de vară “Orheiul Vechi” a devenit atât pentru formatori, cât și pentru elevi “un spațiu al realizărilor și impresiilor noi, un loc de întâlnire a unor oameni pasionați de istorie”.

Co-finanțare : ULIM și Centrul de Cercetări Arheologice din Republica Moldova.

Tabăra de Creație “Tinere Condeie” (disciplina “limba română”), 20-29 iulie, Casa de Creație a Uniunii Scriitorilor (pădurea Rîșcova, r-nul Orhei)

Formatori : Eugenia BULAT, Ion IACHIM, Zinaida IZBAȘ

70 de elevi, laureați ai olimpiadelor republicană și internațională de limbă și literatură română și membri ai unor cercuri literare raionale, însoțiți de profesorii lor școlari au participat la eveniment.

Obiectivele taberei au inclus formarea competențelor lingvistice și literar-artistice, stimularea creativității literare și dezvoltarea receptivității la adevăratele valori literare. Acestea au putut fi realizate în cadrul :

- laboratoarelor de creație
- întâlniri, conferințe cu personalități de prestigiu din republică
- concursuri literare, recitaluri de cântec și poezie, “Miss Creația”

Printre oaspeții taberei au fost : Mihai CIMPOI, academician, parlamentar, Președintele Uniunii Scriitorilor, părintele Ioan CIUNTU, parohul bisericii Sfînta Teodora de la Sihla, Romeo SĂNDULESCU, consilierul Ambasadei Române la Chișinău, scriitorii Serafim SACA, Ion VIERU, Nicolae POPA, Emilian GALAICU-PĂUN, Irina NECHIT.

Ca și în anul precedent, a fost elaborată revista “Pasărea albastră”, care a inclus creațiile cele mai reprezentative ale copiilor participanți.

Co-finanțare : Uniunea Scriitorilor din Moldova (local și cazare)

English Study Camp, 16-29 iulie, Vărzărești, Nisporeni

Formatori : 15 voluntari ai Corpului Păcii din SUA în Moldova și 15 studenți ai USM și USB

Participanți : 150 de elevi din 25 de raioane ale republicii, selectați în baza unui concurs care a presupus demonstrarea de către aceștia a unor performanțe de comunicare orală și scrisă (prezentarea unui eseu) în limba engleză.

Școala a avut drept obiectiv îmbunătățirea cunoștințelor de limbă engleză a copiilor prin diverse activități bazate pe probleme actuale și foarte importante pentru generația în creștere. Educația ecologică, educația sexuală, ecologia sufletului, cultura și istoria americană ș.a. au oferit un teren larg pentru desfășurarea activităților pe care și le-au propus formatorii. Dezbaterile, atelierile de jurnalism, de business și cercul dramatic au fost foarte utile pentru dezvoltarea abilităților de gândire critică a elevilor.

Școala de vară “Francelandie” (disciplina “limba franceză”), 7- 16 iulie, stațiunea balneară “Codru”, Călărași

Formatori : o echipă din 4 profesoare de limbă franceză : Lidia Spînu (inspectoare la Direcția Învățământ Călărași), Tamara ȚURCANU (școala medie nr.1, Călărași), Elizaveta DODON, (școala medie Răciula, Călărași) și Elena GONȚA (școala medie Sipoteni, Călărași).

Participanți : 28 de elevi din același raion

Școala și-a desfășurat activitatea pe ateliere de creație : marionete (teatrul mic), poezie, jurnalism și teatru. Concursurile, ședințele de dezbateri, vizionarea și comentarea filmelor, elaborarea unei reviste în limba franceză au fost doar o parte din activitățile în care au fost antrenați copiii. Iar de Ziua națională a Franței (14 iulie) ei au realizat o emisiune radiofonică care a putut fi audiată prin rețeaua de radio a stațiunii balneare. Elevii și profesorii au menționat avantajele unei asemenea forme de instruire și s-au arătat interesați în viitoare proiecte de acest gen.

Co-finanțare : Comitetul Executiv Raional Călărași (hrana copiilor).

Școala de limbi moderne (limba română pentru alolingvi și limba engleză), stațiunea balneară “Codru”, Călărași, 18-28 iulie

Formatori : profesori de limba română pentru alolingvi (Larisa GUZA și Neli CIOBANU, Liceul Lingvistic) și profesori de limbă engleză (Viorica CIOBANU, Liceul “N.V.Gogol”, și Nadejda MICHENIN, Liceul “M.Eminescu”) din or. Bălți.

Participanți : 27 de elevi de la școlii și licee din or. Bălți.

O trăsătură specifică a școlii a fost utilizarea computerului pentru instruirea aprofundată a limbilor. Co-finanțare : Direcția Învățământului Public, Bălți Întreprinderea mixtă moldo-germană “CMC-KNAUF”, Consiliul Republican al Sindicatelor S.A. “Răut”.

Școala de vară “Educație pentru sănătate”, 6-19 iulie, tabăra “Ghiocel”, Cîrnățeni, Căușeni

Formatori : Ludmila POPOV, psiholog școlar la liceul teoretic “A. Mateevici”(or. Căușeni) și Neli COMPANEEȚ, profesoară de istorie, etică și psihologie la școala medie “Ion Creangă” (or. Ungheni), formatori în cadrul programului Educație pentru sănătate.

Participanți : 25 de elevi din 11 școli ale raionului Căușeni.

Proiectul, promovînd un mod sănătos de viață, a fost destinat copiilor din familiile social vulnerabile. După părerea formatorilor, mulți copii au reușit să-și depășească complexul de inferioritate personală. Copiilor li s-a oferit posibilitatea să se simtă în centrul atenției, punîndu-li-se în valoare personalitatea. În acest scop activitățile le-au rezervat diferite roluri – de la simplu participant pînă la lider al activității. Pentru desfășurarea unui training care a vizat probleme de sexualitate umană au fost invitați doi formatori-psihologi (Maria CAȚAVEL și Valentina BODRUG) de la Societatea de Planificare a Familiei din Moldova.

Copiilor li s-au oferit la despărțire mici seturi de rechizite școlare, poate încă o confirmare în plus că societatea are nevoie de ei.

Co-finanțare : Uniunea Teritorială Causeni a Sindicatului Lucrătorilor din Complexul Agroindustrial (cazarea și hrana copiilor).

Obiectivul 3. Concursul pentru tinerii învățători și profesori

Concursul tinerilor învățători și profesori a avut ca obiectiv optimizarea procesului de predare-învățare-evaluare prin stimularea morală și materială a activității de investigare și aplicare practică a rezultatelor cercetării.

Concursul a fost conceput în două etape :

- la prima etapă concurenții au prezentat o lucrare metodică cu tema “Proiectare didactică : necesitate și creație”, anexînd un set din cele mai bune proiecte didactice.

- candidații selectați pentru a doua etapă au făcut analiza psihopedagogică completă a lecției prezentate de Viorica BOLOCAN, liceul “M.Eliade”.

În final au fost menționate următoarele persoane :

locul I nu a fost acordat

locul II:

Galina CIUȘCĂ, înv. cl. prim., șc.gen.nr.2, Sîngerei

Ludmila BAȘ, prof. matem., lic. “C. Stere”, Soroca

locul III:

Silvia STRELICIUC, psiholog, lic.teor.”I.Vodă”, Cahul

Alina JIDRAȘ, prof. limba rom., șc. gen. Cotova, Drochia

- premii de încurajare:

Valentina MAXIAN, prof.matem., lic.gimn.Pepeni, Sîngerei

Svetlana PULBERE, înv. cl. prim., șc.gen. nr.1, Căușeni

Diana GATMAN, înv. cl. prim., șc. gen. Pelivan, Orhei

Larisa BOTEZATU, prof. chimie, gimn.nr.6, Chișinău

Valentina COROBCĂ, prof. limba rom., lic.teor.”Principesa Natalia Dadiani”, Chișinău

Angela ZDRAGUȘ, psiholog, lic.”V.Alecsandri”, Ungheni

Viorica OSOIANU, înv. cl. prim., șc. prim.,”S.Vangheli”, Ungheni

Tătiana RUSU, înv. cl. prim., șc. gen. Grozești, Nisporeni.

Ediția a II a concursului a arătat un interes mai mare al profesorilor (în raport cu Ediția I) nu atît prin numărul de participanți, cît prin intensitatea și calitatea muncii depuse– lucru menționat de către recenzenții și experții implicați în desfășurarea concursului.

Programul “Lectură și scriere pentru dezvoltarea gândirii critice” (LSDGC)

Programul și-a început activitatea la 1 mai 1998. Obiectivul său general este eficientizarea procesului didactic din Republica Moldova prin introducerea unei metodologii ce promovează învățarea activă și independentă, contribuind astfel la dezvoltarea gândirii critice.

Obiective de referință:

- familiarizarea cadrelor didactice din Republica Moldova cu conceptul și metodologia LSDGC
- adaptarea conceptelor și metodologiei la specificul sistemului național de învățământ
- crearea unei echipe de formatori
- implementarea metodologiei LSDGC în cadrul sistemului educațional din Republica Moldova

Primul pas al proiectului a fost crearea unei echipe naționale, selectată pe bază de concurs, care a avut drept scop organizarea și monitorizarea activității în cadrul proiectului desfășurat în țară și de a o concorda cu cea a echipelor de acest fel din România, Ungaria, Slovacia, Croația, Bulgaria, Mongolia, Letonia, Kazahstan, Rusia, Ucraina, etc. ce formează rețeaua internațională LSDGC.

Echipa a participat apoi la atelierul internațional “Lectură și scriere pentru dezvoltarea gândirii critice”, Matrahaza, Ungaria, 10-14 iunie 1998, care a avut ca obiective:

- familiarizarea cu conceptul și metodologia LSDGC
- formarea echipei internaționale moldo-americane
- stabilirea contactelor cu echipele diferitor țări
- planificarea implementării proiectului

Pasul trei a fost planificarea calendaristică a activității pentru întregul an de studii de comun acord cu grupul de voluntari din SUA, incluzând organizarea a 4 workshop-uri.

În 1998 au fost organizate:

Activități de propagare a conceptului proiectului (iulie - septembrie 1998):

- scrisori de informare și invitația la concurs a profesorilor pentru toate Direcțiile Raionale de Învățământ din Republica Moldova și rețeaua de școli-pilot ale Programului “Modernizarea Învățământului Umanist”.
- elaborarea buchetelor și buletinelor informative.
- prezentări la școlile de vară pentru profesori: Ivancea, iulie 1998, Chișinău, iulie 1998.
- comunicări pentru profesorii instituțiilor superioare de învățământ (USM, UPSM, UST, ULIM, etc.)

Concurs (15-27 septembrie 1998) pentru selectarea participanților, incluzând analiza dosarelor, expertiza proiectelor didactice înaintate la concurs și probe de evaluare a abilităților de comunicare. 35 de profesori au fost aleși (6 învățători de clasele primare, 12 profesori de la instituțiile superioare de învățământ, 17 profesori de la licee și gimnazii); pe lângă sarcina didactică 8 profesori exercită și funcții administrative în instituțiile unde profesează, 3 profesori sunt lectori la INPCD, 1- funcționar la MEȘ.

Atelier “Cadru pentru dezvoltarea și promovarea Gândirii critice la diverse materii de studiu”, 3 - 6 octombrie 1998

formatori: Bill SHARA Ph.D, J. Sinthia McDERMOTT Ed.D.

Atelier “Strategii de promovare a gândirii critice”, 10 - 13 decembrie 1998

formatori: Jerome B. ZUTELL, Jr Ph.D, Timothy SHANAHAN, Ph.D

Alte două ateliere sînt planificate pentru 1999.

Planificarea și realizarea întrunirilor lunare pentru activități de formare și de follow-up ale proiectului:

1. 31 octombrie - 1 noiembrie 1998. Obiectivele întrunirii au fost :

- dezvoltarea abilităților de instruire
  - asumarea riscurilor (formatori : G.GAVRILIȚĂ, T.MISTREANU)
  - ciclul instruirii (formatori : O.COSOVAN, T.CARTALEANU)
  - schimbul de experiență în problema implementării metodologiei LSDGC
- Facilitatori : V.POPA, A.GROȘU, O.BURSUC, A.STAFII

2. Întrunire extraordinară a participanților proiectului (13 noiembrie 1998) cu Charles TEMPLE, co-director al Asociației Internaționale de Lectură, care a evaluat procesul de implementare a metodelor LSDGC în Republica Moldova.

3. 23 - 24 ianuarie 1999. Obiectivele întrunirii au fost :

- dezvoltarea abilităților de comunicare interpersonală
- particularități stilistice de comunicare (formatori : V.POPA, A.GROȘU)
- analiza tranzacțională în comunicarea didactică (formatori : O.BURSUC, A.STAFII).

În cadrul întrunirii au fost donate cărți (Psihoteste II) și hîrtie de scris pentru facilitarea practicării activităților de scriere pentru dezvoltarea gîndirii critice.

Traducerea și multiplicarea ghidurilor care servesc drept material metodic și științific pentru implementarea și diseminarea conceptului și metodologiei acestui proiect în Moldova :

“Un cadru pentru dezvoltarea gîndirii critice la diversele materii de studiu”

“Promovarea gîndirii critice”

“Lectură, scriere și discuții la toate disciplinele”

“Strategii suplimentare de promovare a gîndirii critice”

Toate activitățile organizate au fost evaluate de către participanții la proiect. Rapoartele au relevat că obiectivele stabilite au fost realizate pe deplin și implementarea metodologiei LSDGC se desfășoară cu succes.

Deplasări în programele educaționale

Participarea cadrelor didactice, a elevilor și studenților la întruniri, seminare, stagii

Simpozionul internațional de arte plastice, Germania, 30 mai – 4 iunie
Olga MUNTEANU, Aliona IOVU, școala Waldorf, Chișinău

Seminar internațional “Evenimentul”, Austria, 17 – 24 iunie
Sofia CHIRIAC, Liceul Teoretic, Bălți

Seminarul XXI internațional de limbă și cultură bulgară, Bulgaria, 3 – 23 august
Vasil STOIANOV, Lidia DIMOVCI, Zinaida PETCOVA, Natalia VOLCOVA, școala bulgară nr.92, Chișinău

AI 4 Atelier internațional CEEENet privind tehnologiile de rețea, Slovacia, 21-31 august
Lilian RUDENCO

Congresul 23 al Academiei Romano-Americane, Universitatea Rochester, SUA, 6 – 9 august
Nicolae SURUGIU, școala medie, s. Tanatari, Căușeni

Colocviul național de fizică “Evrice”, România, 29 – 31 mai
Mihai MARINCIUC, UTM
Mihai POTLOG, liceul “N. Iorga”, Chișinău

Stagiu de perfecționare pentru profesorii de limbă franceză din Moldova la Institutul

Mediteranean de Studii Franceze din Montpellier, Franța, 3 – 31 iulie
 Ioana ZUZA, școala nr.3, s. Chetrosu, Drochia
 Iulia ZAPOROJAN, școala nr.3, Orhei
 Maria ULINICI, liceul "B. Cazacu", Nisporeni
 Svetlana ȘIȘCANU, liceul "I. Creangă", Chișinău
 Liuba ROGOJINA, Colegiul de Drept "Socrate", Chișinău
 Elena POPA, Colegiul de Arte, Cahul
 Alexandra PLAMADEALĂ, Direcția de Învățământ, Ialoveni
 Galina BERBEU, liceul "V.Alecsandri", Ungheni
 Svetlana BACIU, liceul teoretic, Căușeni

Stagiu de însușire a metodicilor noi de predare a limbii franceze, Franța, 5 – 10 iulie
 Anastasia CRĂCIUN, doctorandă, USM
 Maia CATAN, profesoară, UCCM

Stagiu didactic, Franța, 17 iulie – 14 august
 Maria MOVILEANU, Direcția Învățământ, Orhei

Stagiu – schimb de experiență la Liceul Polivalent "Louis Armand", Franța, 13 – 20 octombrie
 Tamara ȚURCANU, Lidia SPINU, profesoare, Călărași
 Ion NEGRU, Direcția Raională Învățământ, Călărași

Schimb de elevi – studii cu durata de 5 săptămâni (din 24 februarie), liceul Andre Malraux, Franța
 Leonid AMOAȘII, liceul "M. Eminescu" (Bălți) și un grup de 8 elevi

Olimpiada internațională de biologie, Germania, 19 – 26 iulie
 Iurie CRISTEA, MEȘ
 Lilian ANDRIEȘ, Andrian GUȚU, Liceul Republican Real
 Roxana MIHANIUC, liceul "D. Cantemir", Chișinău
 Nicolae CIALIC, liceul "N. Stere", Soroca
 Mihai LEȘANU, USM

Olimpiada internațională de matematică, Taiwan, 10 – 21 iulie
 Valeriu GUȚU, USM cu echipa Moldovei - Boris CİNIC, Igor COVGANEȚ, Dorian CROITORU

Dezbateri

Activitățile anului 1998 au fost orientate spre îmbunătățirea calității dezbaterilor și sporirea numărului celor implicați în program. În perspectiva deschiderii unor noi cluburi au fost organizate seminare de inițiere și de aprofundare în tehnicile dezbaterilor pentru elevi, studenți, profesori din toate zonele Moldovei. A început familiarizarea profesorilor universitari cu metodele de dezbateri și gândire critică ce pot fi aplicate la orele de studiu.

În 1998 au fost înregistrate Liga Națională de Dezbateri Preuniversitare și Asociația Națională de Dezbateri, prima având drept scop deservirea spectrului școlar și liceal, cea de a doua - a celui universitar.

Elevii și studenții din Moldova au participat la întruniri internaționale de dezbateri din Ungaria, Grecia, Izrael, Slovenia și Bulgaria. Prezența Moldovei la aceste competiții a fost notorie.

În luna iunie au fost organizate taberele de vară (în limbile română și engleză), unde participanții au avut posibilitatea să-și manifeste realizările în domeniu și să facă schimb de idei. La tabăra în limba engleză am avut oaspeți o grupă de elevi din Ucraina. Patru reprezentanți ai Moldovei au participat la Tabăra Națională din Ucraina.

Programul de dezbateri și-a divizat în 1998 activitatea competițională pe trei compartimente : pentru avansați, începători și pentru copiii din clasele III-VII. Decizia a fost dictată de creșterea considerabilă a numărului de practicanți de dezbateri în Moldova și de posibilitatea de creștere calitativă pentru persoanele noi.

O direcție prioritară a fost dezvoltarea programului pentru adolescenții alolingvi din Republica Moldova. Au fost organizate seminare de inițiere și de aprofundare în tehnicile dezbaterilor. S-au deschis noi cluburi pentru bulgari și găgăuzi, pe lângă cele cu limba de predare rusă deja existente, care s-au întrunit la prima competiție multinațională.

Unul din scopurile programului a fost promovarea dezbaterilor în universitățile neimplicate la momentul actual. Pe lângă cele 3 Centre de dezbateri existente au fost întemeiate Cluburi de Dezbateri la Colegiul de Medicină din Bălți, sub egida Centrului de la Bălți, la UTM sub egida ASEM, și la UPS sub egida Centrului USM. La turnamente au participat și echipe de la USMF, ULIM și de la Clubul Tinerilor "IGNIS". Un alt scop a fost promovarea diferitor modele de dezbateri ; a fost practicat deja formatul de dezbateri parlamentare, care s-a bucurat de o largă susținere.

În 1998 au fost consolidate relațiile comunitare prin intermediul publicității oferite de TVM în schimbul participării active a studenților la emisiuni, s-a consolidat veriga de legătură dintre compartimentul preuniversitar și cel universitar. Mulți studenți au lucrat ca antrenori de cluburi, unii au creat chiar cluburi noi.

Programul intercultural de schimb de elevi

(CCI Vara, CCI Semestru, CCI un An, Syracuse Vara, Choate, West Chester, Republica Cehă, Școlile din Marea Britanie).

Programul oferă elevilor claselor a X-a posibilitatea de a obține burse de studiu în școli din Marea Britanie și SUA și la școli de vară în SUA și Republica Cehă. Scopul programului este îmbunătățirea competenței lingvistice și de comunicare în limba engleză și a cunoștințelor despre cultura țărilor menționate prin intermediul cursurilor, călătoriilor și activităților extracuriculare.

Eficiența programului poate fi observată la elevii care s-au întors cu o cunoaștere mult mai bună a limbii, cu idei, cunoștințe și impresii noi despre valorile unei alte culturi. În plus, participarea la acest program stimulează încrederea în propria persoană, oferă cunoștințe sociale și aptitudini esențiale pentru dezvoltarea unei societăți democratice, care se bazează pe intelect și înțelegerea reciprocă între cetățeni.

În 1998 au fost 20 bursieri :

Cornel GRĂDINARU
Dumitru DEDIU
Victoria LAZARIUC
Victoria TASNIC
Valentin ANTOCI
Alina GAVRILIUC
Denis UNTILOV
Svetlana GANEA
Tudor RUSNAC
Janeta HANGANU
Natalia GONCIAR
Olesia PURICHE
Florin ROMANCIUC
Olga POPESCU
Alina IVASISINA

Cristina CATANA
Vlad BOSNEAGA
Victor CEBAN
Olga COȘCODAN
Ludmila ARTAMONOVA

Educație pentru sănătate

La șase ani de activitate programul atestă anumite rezultate. Caracterul novator și deosebit al programului îl constituie formele interactive de educație, metodologiile ce au contribuit la schimbarea mentalității în domeniul păstrării sănătății, favorizând educarea unei persoane apte să-și păstreze sănătatea proprie, dar și a altora, sfidînd presiunea anturajului și responsabilă de propriile acțiuni. Programul este actual și necesar mai ales pentru copiii și tineret, cultivîndu-le arta comunicării, stima față de sine, toleranța, gîndirea pozitivă.

Activități în program :

23 seminare de Educație pentru sănătate

- majoritatea ca răspuns la solicitările pedagogilor din colegiile republicane. Participanții (800 persoane) au fost atît profesori, cît și elevi. Voluntarii Corpului Păcii au colaborat fructuos cu echipa de instructori ai programului.

Zile ale sănătății “Sănătatea - valoare supremă”

- organizate în baza unor proiecte speciale în Cimișlia, Orhei și Anenii-Noi.

11 seminare tematice

- organizate la cerere în sate cu reprezentanții diferitor pături ale populației. Evaluarea lor a evidențiat penuria informării la nivel local, cît și cultura sanitară foarte scăzută (în special a tinerilor) privind SIDA și drogurile.

Cele două campanii tematice “Pentru un mod sănătos de viață”

- începute la Chișinău și continuate în partea de nord a țării, cuprinzînd toate școlile polivalente din raioanele Orhei, Telenești, Sîngerei și Fălești (4000 participanți) reprezintă o reușită eosebită. Campaniile au acoperit parțial vacuumul informațional pentru tineretul din sate : ei au putut discuta nemijlocit cu grupul de experți, beneficiind de informații și materiale (buclete, calendare, manuale). Scopul campaniilor a fost cumularea eforturilor Ministerului Sănătății, Dispensarului Narcologic Republican, Ministerului Educației și Științei, administrației publice locale ; proiectul a demonstrat importanța cooperării între diverse organizații, structuri și persoane interesate în rezolvarea problemelor sociale.

Concursul național de desene tematice

- a fost un adevărat vernisaj de concepte. 13 copii împreună cu profesorii lor au fost menționați și premiați. Cele mai reușite desene au fost reluate în postere, calendare.

Compartimentul “Conflicte și comunicare”

- s-a bucurat de un interes deosebit. Programul este deschis pentru întreaga societate, fiind adresat în special adolescenților și elevilor din învățămîntul preuniversitar. Conflictologia este o știință de dată recentă și înțelegerea perspectivelor ei este în prezent și viitor. Agenda de lucru în proiect a inclus 29 seminare, traducerea (în limba română) și editarea manualului “Conflictele și comunicarea” (1400 ex.)

Alte proiecte :

- buletinul “Pro Sanatatea” (două numere), destinat copiilor, părinților și profesorilor
- 2 mese rotunde cu specialiști și oameni interesați în problemele sănătății, organizate pentru stabilirea relațiilor de parteneriat și determinarea problemelor și priorităților.
- Școala tînrului lider a fost o încercare reușită. Copiii din liceele or. Chișinău au apreciat cele 5 seminare realizate.

Programul Educație pentru sănătate va contribui și pe viitor la promovarea unui mod sănătos de viață în Republica Moldova, fiind deschis ideilor noi și lucrând cu generația tânără în cadrul unei instituții create recent "Centrul de Dezvoltare a Tineretului".

Program pentru tineret

Programul are scopul de a susține activități inițiate de tineri și pentru tineri, încurajând creativitatea și inițiativa. Au fost susținute diverse activități extracuriculare ce exprimă interesele tinerilor și contribuie la apariția și dezvoltarea unor abilități progresive și productive.

Concurs pentru Centrele de Creație a Copiilor

Din 20 Centre participante la concurs, 10 au obținut asistență financiară:

Casa de Creație a Copiilor, Fălești
 Clubul Copiilor și Adolescenților, Cimișlia
 Centrul de Creație a Copiilor, Anenii Noi
 Palatul Național de Creație a Copiilor și Adolescenților
 Centrul de Creație a Copiilor, Florești
 Casa Raională de Creație a Copiilor, Glodeni
 Casa de Creație pentru Copii, Bălți
 Centrul Raional de Creație a Copiilor, s.Zîrnești, Cahul
 Centrul de Creație și Agreement pentru Copii și Adolescenți, s.Chișcăreni, Sîngerei
 Casa de Creație a Copiilor, Taraclia

Concurs pentru ziare și reviste școlare

13 publicații periodice au participat la concursul ziarelor și revistelor școlare, încheiat în iunie 1998. Au fost apreciate conținutul și structura ziarelor (revistelor), articolele cu subiecte importante și relevante pentru viața tinerilor. Institutul pentru o Societate Deschisă din New York și Fundația Independentă de Jurnalism au organizat pentru tinerii ziariști un seminar de instruire, desfășurat în perioada 29 iulie – 7 august la Budapesta (Ungaria).

Participanți:

Sergiu PĂDURARU, școala nr.32, Chișinău, ziarul "Alacritas"
 Viorica SECRIER, liceul teoretic "V. Alecsandri", Chișinău, ziarul "Wonder World"
 Tatiana COSTOVICI, liceul teoretic "V. Alecsandri", Ungheni, ziarul "Noua generație"
 Natalia GRAUR, școala medie generală "M. Eminescu", Cimișlia, ziarul "The Cimislia news"

Premiile concursului:

Premiul I

Ziarul "Ecosfera", școala nr.56, Chișinău
 Revista "Zburatorul", liceul teoretic "I.Vatamanu", Strășeni

Premiul II

Ziarul "Liceum", liceul "B.P.Hașdeu", Drochia
 Ziarul "Amicul", școala medie generală "A.Mateevici", Căinari
 Ziarul "Învățăcelul", Colegiul de Pedagogie și Arte, Cahul

Premiul III

Ziarul "La steaua", Centrul de Creație al Elevilor, Telenești
 Revista "Viața Școlară", școala medie nr.1, Șoldănești
 Inițierea ziarului școlar "Helios", liceul teoretic, Telenești
 Inițierea ziarului școlar "Wonder World", liceul "V.Alecsandri", Chișinău

Proiecte inițiate de grupuri scout, alte grupuri neafiliate juridic

Au fost susținute proiecte de organizare a campamentelor scoutice, activități extracuriculare inițiate de cluburi, cenacluri, cercuri școlare și alte grupuri de elevi. A continuat programul "Odiseea Cugetului", ce are scopul de a susține ingeniozitatea, creativitatea de a lucra în

grup, a rezolva probleme în comun, a manifesta inițiativă și imaginație.

În baza conținutului proiectului, impactului social, structurii acestuia au fost premiate :
grupurile scout din Fălești, Telenești, Chișinău, satele Biești (Orhei), Volontiri (Ștefan Vodă),
Chișcăreni (Sîngerei), Napadova (Camenca), Zîrnești (Cahul), Hrusova (Criuleni), Suhuluceni
(Telenești), Ghiliceni (Telenești), Valea Perjei (Taraclia).

Ansamblul folcloric "Opincuța", școala nr. 78, Cricova, director de proiect Maria LUPU

Ansamblul folcloric "Tilinca", s. Cigirleni (Căinari), director de proiect Silvia BIRCA

Ansamblul folcloric "Moștenitorii", s. Zăicani (Rîșcani), director de proiect Ecaterina
BOCLINCĂ

Concurs de aranjament floral, s.Zîrnești (Cahul), director de proiect Tatiana BOTEZATU

Cenaclul folcloric Ștefan Vodă, director de proiect Svetlana GUZGAN

Cercul dramatic, s.Bobeica (Hîncești), director de proiect Ion UNTILA

Cenaclul literar, Telenești, directori de proiect Tamara ANTOCI, Oleg BURSUC

Teatrul tinerilor păpușari "Spiriduș", s.Horodiște (Călărași), director de proiect Claudia
CHICU

Cercul dramatic în limba engleză, liceul "V.Alecsandri", Chișinău, director de proiect Viorica
SECRIERU

Cercul de artă plastică decorativă, s.Sirma (Leova), director de proiect Mariana MITU

Cercul de artă orientală "Origami", Chișinău, director de proiect Lilia SOKOLOVA

Colectivul de dansuri sportive și de gală "Bonton" (Ștefan Vodă), director de proiect Ludmila
RUSANOVSKI

Colectivul de dans popular "Strămoșeasca", s.Bulboaca (Anenii Noi), director de proiect
Tamara GUZO

Centrul de limbă engleză "English for you", s.Cristești (Nisporeni), director de proiect
Gheorghe CIUBOTARU

Postul de radio școlar "Party", școala "G. Asachi", Ungheni, director de proiect Viorel
FLOREA

Lansat în 1994 ca un program preșcolar în 5 grădinițe de copii, pe parcursul anilor ce au urmat “Pas cu Pas” s-a extins considerabil atât sub aspect geografic, cât și sub aspectul direcțiilor de activitate. În anul 1998 au fost desfășurate următoarele inițiative :

- educație preșcolară (vârsta de 3-5 și 5-7 ani)
- educație timpurie (inițiativa 0-3 ani)
- ciclul școlar primar
- învățământ pedagogic superior

Programul a obținut recunoașterea oficială din partea Ministerului Educației și Științei, care printr-un ordin special “încurajează extinderea programului “Pas cu Pas” prin aderarea altor grădinițe și școli primare” și recomandă direcțiilor raionale și municipale de învățământ să susțină “inițiativa educatorilor și învățătorilor de a implementa învățământul formativ prin intermediul programului” și să stimuleze “participarea cadrelor didactice interesate la activitățile de perfecționare profesională pe baza programului “Pas cu Pas”(nr.522 din 28.11.97).

Ca rezultat al creșterii interesului față de program și al recunoașterii contribuției lui la reforma educațională în ciclurile preșcolar și primar, echipa de bază și formatorii din program s-au văzut nevoiți să organizeze suplimentar seminare pentru directori de școli și grădinițe, inspectori municipali și raionali și alți administratori.

Educație preșcolară

La finele anului 1998 programul era realizat în 53 de instituții preșcolare din orașe, centre raionale și localități rurale, cu un număr total de 503 grupe, 12575 de copii, 1110 cadre didactice.

În acest an au început să activeze din plin centrele metodice din grădinițele nr. 216 și 188 din Chișinău (pentru zonele centru și sud) și nr. 43 din Bălți (pentru zona nord). Aici s-au desfășurat cursuri de inițiere pentru cadrele didactice din 27 unități preșcolare noi, însoțite de vizite în grupele-model. Echipa din 12 formatori din instituțiile de educație preșcolară au participat la trainingul din vară din Sinaia, România, oferit de experți din SUA .

Tot în anul 1998 a demarat noua inițiativă “de la 0 la 3”. În afară de pregătirea oferită educatorilor pentru această vîrstă de către specialiștii locali din program, aceștia au urmat un training de vară (de 5 zile) cu specialiști din SUA. Pornită inițial în 30 de grupe, inițiativa s-a extins în toate grădinițele cu program, fiind implementată în decembrie în 114 grupe, de 330 de cadre didactice care educă 2288 de copii.

A fost organizată, dotată și deschisă prima grădiniță-școală ce implementează integral programul “Pas cu Pas” în baza grădiniței nr.12 din Ungheni.

S-a început munca pentru crearea primelor asociații obștești ale cadrelor didactice și părinților din instituțiile preșcolare cu program (Chișinău : nr.216, 188, 108, Bălți nr.43).

La capitolul activitate de perfecționare, asistență metodică, informare, echipa de bază și formatorii din centrele metodice au acoperit mai multe arii solicitate : seminare teoretico-practice pentru cadrele didactice, ședințe metodice ale administratorilor, întruniri metodice în deplasare ale formatorilor și cadrelor didactice, seminare de promovare a tehnologiilor educației și instruirii formative pentru direcțiile de învățământ locale, ședințe metodice de evaluare cu participarea Direcțiilor de învățământ, seminare informativ-practice pentru studenți de la instituții pedagogice, găzduirea practicii pedagogice a studenților de la instituții, training de vară cu experți din SUA pentru inițiativa 0 la 3, training de vară cu experți din SUA în deplasare la Sinaia (România), informare și vizite practice în grupe (la solicitare, pe parcursul întregului an).

A continuat dotarea cu literatură metodică, carte artistică pentru copii corespunzător vârstei și scopurilor programului educațional formativ, cu jucărie didactică, papetărie, consumabile.

Învățământ primar

A crescut numărul de școli implicate în program, la finele anului atingând cifra de 53 de școli, cu 143 de clase (3575 de elevi). Au profitat de o pregătire permanentă 189 de cadre didactice, 143 de cadre administrative (directori, directori-adjuncți, metodiști, inspectori ai direcțiilor raionale ale învățământ), 38 de studenți au făcut practica pedagogică și peste 360 de studenți au vizitat clasele cu program. Numărul total al celor care au beneficiat de seminare, consultații, informații, etc. este de 1065 persoane.

Printre lucrurile calitativ noi se cere menționată constituirea unui grup de formatori din rândul învățătorilor din clasa a treia și a unor șefi de studii, care a beneficiat de un modul special de instruire cu experți din SUA la Sinaia, împreună cu colegii din România. Din septembrie a.c. acești formatori s-au inclus activ în pregătirea cadrelor didactice din noile clase "Pas cu Pas".

În total în 1998 au fost organizate 38 de seminare teoretico-practice pentru cadre didactice, care s-au desfășurat în majoritatea școlilor cu program din Chișinău, Bălți și unele localități rurale (s. Mereni r-nul Anenii-Noi, s.Cioburciu, r-nul Ștefan-Vodă), ateliere practice pentru directori, metodiști și directori-adjuncți, pentru formatori, seminare în deplasare în raioanele Ialoveni și Ștefan-Vodă, cursuri cu experți din SUA.

A continuat dotarea cu literatură metodică, artistică, științifică, materiale didactice, papetărie, consumabile și echipament tehnic a claselor implicate în program. Au fost dotate 20 de clase cu mobilier fabricat în Moldova în sectorul micului business.

O nouă posibilitate de a lărgi baza de implementare a învățământului formativ după modelul "Pas cu Pas" s-a oferit prin contractul de colaborare încheiat cu Fondul de Investiții Sociale (Banca Mondială). Prin acest acord FIS se oferă să reabiliteze clădirile unor școli din localitățile rurale care vor satisface condițiile concursului propus de el, iar programul se obligă să contribuie la pregătirea cadrelor și crearea bazei didactice în clasele primare din aceste școli.

În 1998 au fost organizate suplimentar două seminare pentru învățătorii de limbi străine care lucrează în clasele primare "Pas cu Pas" cu scopul familiarizării acestora cu tehnologii educaționale noi și pentru promovarea unei mai bune înțelegeri și colaborări a întregii echipe de învățători din clasele respective.

Învățământ pedagogic superior

În primăvara anului 1998 s-au desfășurat 3 seminare republicane "Observarea și documentarea observărilor" pentru cadrele profesoral-didactice din instituțiile pedagogice. Tema a fost reluată la 6 seminare zonale organizate în baza catedrei de pedagogie preșcolară și primară a USB. În luna iulie 1998 un grup de 22 persoane, în special profesori care au participat pe parcursul a doi ani la seminarele republicane, s-a deplasat la Poiana Brașov la un training de o săptămână cu participarea experților americani din universități pedagogice.

În august 1998 trei persoane au participat la un curs de o săptămână pentru formatorii din învățământul superior (Balaton, Ungaria) cu tema "Metode de cercetare în educația timpurie, preșcolară și clasele primare".

Majoritatea profesorilor pregătiți în cadrul seminarelor au contribuit la schimbarea modului de desfășurare a cursurilor și a practicii pedagogice cu studenții instituțiilor respective.

Pentru Republica Moldova, care tinde să depășească trecutul totalitar, stabilind o societate democratică și o economie de piață, etapa actuală a tranziției se caracterizează printr-o multitudine de contradicții, datorate în mare parte atât lipsei unei strategii clare în promovarea reformelor economice și sociale, a unui cadru legislativ adecvat pentru desfășurarea proceselor democratice, a unei eficiențe limitate a instituțiilor și organizațiilor, cât și incapacității majorității populației de a-și găsi locul în noile condiții.

Luînd în considerație aceste caracteristici specifice Moldovei, programul Est-Est în 1998 a continuat să încurajeze discuțiile asupra consecințelor sociale ale dezvoltării post-comuniste, să promoveze soluții practice cu privire la diverse probleme ce țin de transformările din cadrul societății, să organizeze întruniri ale specialiștilor din diferite domenii de activitate în vederea facilitării unui schimb de opinii și unui dialog constructiv în baza experienței acumulate de țările Europei Centrale și de Est (ECE).

Pe parcursul anului în program au fost realizate proiecte cu o tematică diversă: reforma medicală și sănătatea publică, administrația locală și dezvoltarea comunitară, programe de tineret și comunicare, etc. O temă importantă, reflectată amplu în cadrul programului, este integrarea europeană, inițiată în decembrie 1997 prin organizarea (cu sprijinul NATO) a seminarului internațional "Integrarea europeană prin integrarea regională" și continuată în mai 1998 cu seminarul internațional "Integrarea europeană în viziunea tinerilor". Proiectul a abordat probleme importante ale dezvoltării de mai departe a societăților din Europa de Est și Centrală, forumul a întrunit tineri, reprezentanți ai ONG-urilor din România, Rusia, Ucraina, Estonia, Lituania, Iugoslavia, Slovenia, Cehia și Polonia, activ încadrați în procesul transformărilor sociale din țările respective, cei care în viitorul apropiat vor fi responsabili pentru implementarea strategiilor sociale elaborate în prezent.

În continuarea acestor idei, programul Est Est a acordat o atenție deosebită tinerei generații, inițiind două proiecte de schimb de studenți: Școala de vară în arta comunicării și științe sociale "Brainstorm-98". "Generația nouă în lumea contemporană", care a întrunit studenți de la jurnalism și științe sociale din România, Iugoslavia, Slovacia, Ucraina și Moldova, și școala de vară orașul medieval Orheiul Vechi "Oportunități pentru aplicarea valorilor istorice", cu participarea studenților și profesorilor de la facultățile de istorie și antropologie ale universităților din România, Bulgaria, Rusia, Ucraina și Moldova. După cum a fost evidențiat de aceste proiecte, consecințele tranziției asupra dezvoltării intelectuale pot fi depășite prin facilitarea comunicării, schimbului de opinii și încurajarea discuțiilor, prin dezvoltarea abilităților creative și acumularea cunoștințelor despre transformările sociale. Scopul a fost crearea unui mediu favorabil vieții asociative a tinerilor prin comunicarea inter-universitară și academică, prin exercitarea canalelor informaționale disponibile în regiune. S-a încurajat, de asemenea, participarea tinerilor la procesul de salvagardare a monumentelor de artă și a culturii spirituale în spațiul Est European.

Peste 350 de participanți au fost antrenați în cadrul proiectelor găzduite, cât și a celor desfășurate prin colaborare bilaterală.

Proiecte găzduite

Seminar internațional studențesc "Integrarea europeană în viziunea tinerilor", 21-22 mai, Chișinău

Organizatori : Fundația Soros Moldova, Asociația "Timpul Europei", Clubul Tinerilor "Ignis"

Participanți : 50, inclusiv 17 studenți din, ECE

Școala de vară în arta comunicării și științele sociale "Brainstorm'98 : generația nouă în lumea contemporană", 19 iulie-3 august, Vadul-lui-Vodă

Organizatori : Fundația Soros Moldova, Colegiul Invizibil din Moldova

Participanți : 50, inclusiv 21 profesori și studenți din ECE

Școala de vară Orașul medieval Orheiul Vechi "Oportunități pentru aplicarea valorilor istorice", 3-16 august, Orheiul Vechi, Butuceni

Organizator: Centrul de Cercetări Arheologice din Moldova

Participanți: 37, inclusiv 19 profesori și studenți din ECE

Seminar internațional "Criza de identitate în societățile posttotalitariste", 29-30 octombrie, Chișinău

Organizatori: Fundația Soros Moldova, revista "Sud-Est", Ministerul Culturii din Moldova

Participanți: 45, inclusiv 8 experți din România, Bulgaria, Letonia, Estonia, Rusia, Olanda

Conferința regională studențească de educație civică "În întâmpinarea noului mileniu: șanse pentru dezvoltarea regională", 3-6 decembrie, Chișinău

Organizatori: Fundația Soros Moldova, programul Educație civică din Moldova și Ucraina

Participanți: 100, inclusiv studenți și profesori din Rusia, Ucraina, Belorusia, România, Estonia

Întrunirea studențească Brainstorm, 17-18 decembrie, Cluj

Organizatori: Fundația Soros Moldova și Fundațiile pentru o Societate Deschisă din România, filialele din Cluj, Iași, Timișoara, București

Participanți: 25, inclusiv studenți și profesori din România, Moldova, Iugoslavia, Bulgaria și Ungaria

Vizita medicilor cehi în Moldova, 13-16 aprilie, Chișinău

Organizatori: Fundația Soros Moldova, Fundația Medicală din Moldova și Institutul pentru o Societate Deschisă, Praga

Vizita Tinerilor Istoricieni la Centrul Karta din Polonia, 2-7 iunie, Varșovia

Organizatori: Fundația Soros Moldova, Fundația Stefan Batory și Forumul din Europa Centrală și de Est din Varșovia

Participanți: 9 membri ai Laboratorului de Istorie Orală de la UPS

Dialogul tinerilor din orașul Borovo și orașul Soroca, 10-27 iulie, Borovo, Bulgaria

Organizatori: Autoritățile locale din Borovo și autoritățile locale din Soroca, cu sprijinul Institutului pentru o Societate Deschisă, Sofia

Workshop pentru managerii din domeniul sănătății publice, 13-26 septembrie, Bratislava

Organizatori: Fundația Soros Moldova, Școala de Management Medical din Bratislava, cu sprijinul Institutului pentru o Societate Deschisă, Bratislava

Program de stagiu în Cehia pentru medicii din Moldova, octombrie-decembrie, Spitalul Universității din Pilsen, Praga, Pilsen

Organizatori: Fundația Soros Moldova și Institutul pentru o Societate Deschisă, Praga

Zinaida CARAGAȚ, Clinica Chirurgicală

Angela CRACAN, Clinica Ginecologică

Anatol BUZDUGAN, Clinica Neuro-Chirurgie

Dumitru LATICEVSCHI, Clinica Chirurgie Pediatrică

Alocări pentru stagii în 1999:

Grigore POPUȘOI, Clinica Terapeutică

Alexandru MUSTEA, Clinica Ginecologică

Greta BOIAN, Clinica Neuro-Chirurgie

Alexandru GNATIUK, Clinica Chirurgicală

Nina SEVCENKO, Clinica Stomatologică

Proiecte de participare

Cum putem ajuta oamenii infectați de SIDA: Întrunirea organizațiilor publice și a grupelor de ajutor reciproc, Kiev, Pușcea Vodița, 7-10 ianuarie

Pavel SIGBATULIN, Asociația Tinerii pentru dreptul la viață

Participarea organizațiilor pentru femei la cea de-a doua întrunire internațională a Consorțului CSI-SUA, Kiev, 22-27 ianuarie

Silvia SACA, Proiectul Dezvoltarea Genurilor, UNDP

Irina MARTÎNIUC, Asociația "Inițiativa Civică"

Psihologia umanistică și problemele femeilor, Samara, 12-16 februarie
Valentina LUNGU, Asociația e Planificare a Familiei

Atelier Perfecționarea relațiilor inter-etnice, Bratislava, 17-22 februarie
Victoria MAZUROVA, Asociația Femeilor-Ucrainene din Moldova

Școala de iarnă : Liderii în perioada schimbărilor, Slavsk, Lviv, 22 februarie - 1 martie
Viorel ALBU, USM
Ana NIVNEA, UPS
Oleg EFRIM, Centrul Național de Asistență pentru ONG CONTACT
Silvia BÎCENCO, Centrul Național de Asistență pentru ONG CONTACT din Cahul
Aurel ALEXA, Clubul Tinerilor Ignis

Primăria și publicul, Pilzen, 28 februarie - 4 martie
Valeriu MUNTEANU, Departamentul Relații Internaționale, AAPM
Ion PALADI, Pretor Sector Rîscani Chișinău

Administrația publică și politici sociale în ECE, Praga, 18-20 martie
Mihai BRĂDUȚANU, șef Departament Municipal Resurse Umane
Ana PASCARU, cercetător, Institutul de Filosofie, Sociologie și Drept al AȘM
Maria BULGARU, șef Catedra Filosofie și Sociologie, USM

Cultura în transformare : Identitatea culturală în ECE, Poznan, Polonia, 11-14 martie
Valeria GROSU, șef Departament Relații Internaționale, Ministerul Culturii din Moldova

Întrunire a organizațiilor de tineret, Vilnius, 2-6 martie
Vadim GUZUN, Asociația "Timpul Europei"
Corneliu CIRIMPEI, Centrul Național de Dezbateri din Moldova

Întrunire internațională a studenților : Regîndind arhitectura securității în Europa de Est, Centrală și CSI, St. Petersburg, 23-26 aprilie
Andrei COVAL, student drept internațional, USM
Pavel MUSTEAȚĂ, student științe politice, USM
Carolina BUGAIAN, studentă relații economice internaționale, ASEM

Standardele organizațiilor filantropice și de caritate, Kiev, Ukraine, 26-29 aprilie
Eleonora ISAC, asistent social, Departamentul Municipal pentru Ocrotirea Copilului Chișinău
Elena STĂVILĂ, coordonator, Fundația Medicală din Moldova

Quo vadis, Slovakia? Visită de studiu, Bratislava, 23 aprilie-4 mai
Irina GUȚU, Clubul Tinerilor "Ignis"
Alexandru OPRUNENCO, președinte, Asociația "Timpul Europei"

Integrarea nevăzătorilor prin educație continuă, Nijni-Novgorod, 17-20 aprilie
Valeriu LUPU, vice-președinte, Asociația Orbilor din Moldova
Larisa CELAN, coordonator, Asociația Orbilor din Moldova

Atelier pentru formatorii sectorului non-profit, Moscova, 6-12 aprilie
Victor GĂINĂ, Centrul Național de Asistență pentru ONG CONTACT din Balți
Natalia KRAVCIUC, Centrul Ecologic GUTTA

Rețeaua de training gender, Iași, 7-10 mai
Natalia COJUHARI, Asociația "Inițiativa Civică"
Ala PÂNZARI, coordonator programe gender, Reprezentanța Băncii Mondiale din Moldova

Dimensiunea sacralului și impactul lui în perioada de tranziție : tradiții, relații culturale și religioase, Timișoara, 16-18 aprilie
Tudor BRAGA, critic de artă

Alexandru EFTODI, jurnalist, revista "Flux"

Vitalitatea sectorului trei în ECE: Realitățile și dificultățile înfruntate de

ONG-uri, Business și Guvern, Budapesta, 7-10 mai

Tatiana SINEAEVA, Centrul Biotica

Ilia TROMBIȚCHI, expert independent

Aliona NICULIȚĂ, director, Centrul Național de Asistență pentru ONG CONTACT

Atelier Reforma pensiilor, Ljubljana, 8-10 mai

Ion PREGUZA, vice-ministru al Protecției Sociale și a Familiei

Sofia Plus Trei: Evaluarea planurilor ecologice independente de acțiune, Kiev, 29 mai-1 iunie

Andrei ISAC, șef Departament Protecția Mediului

Valentin BOBEICĂ, vice-președinte, Mișcarea Ecologică din Moldova

Școala internațională de primăvară pentru tinerii demografi, Odesa, 29 mai-5 iunie

Oleg LOZAN, lector Catedra Medicină Socială și Management, USMF

Pledoarie pentru protecția mediului în regiune și dreptul: Guta IV, Wrocław, 10-15 iunie

Mihail GHEORGHITĂ, președinte, Asociația Juriștilor-Ecologiști din Moldova

Alexei MIHALI, jurist

Definirea naționalului – definirea statului, Moscova, 13-17 mai

Piotr BRUTER, Fundația pentru Sprijinirea Democrației și a Parlamentarismului

Atelier: Educația juridică pentru persoanele infectate cu HIV/SIDA, St. Petersburg, 21-24 mai

Natalia MEDINSCHI, Centrul Național "SIDA"

Colaborarea regională în problema utilizării resurselor acvatice și energetice, Bișkek, Issyk-Kul, 28 iunie-6 iulie

Gheorghe JIGĂU, rector, IȘR

Constantin MORARU, cercetător, Institutul de Geografie al AȘM

Comunicarea culturală: Semnificația lucrărilor lui Giacomo Leopardi în ECE, București, 2-5 iulie

Sergiu PAVLICENCO, lector, Catedra Literatura Univerală, USM

Perspectivile dezvoltării populației în regiune, Praga, 26-29 iunie

Oleg BULGARU, lector, AAPM

Iurie GUZGAN, medic, Asociația pentru un Mod Sănătos de Viață

Dictionarul disidenței în cadrul Blocului Sovietic 1956-1989, Varșovia, 3-6 iunie

Ion ȘIȘCANU, cercetător, Institutul de Istorie al AȘM

Cultura politică în regiuni, Samara, 11-15 iunie

Angela ZELENCHI, lector, Catedra filosofie și științe politice, ASEM

Școala de vară în Studii Est Europene, Varșovia și Vilnius, 30 iunie-3 august

Vladimir MISCHEVCA, cercetător, Institutul de Istorie al AȘM

Seminar: Asistența medicală primară în perioada de tranziție, Kiev, 6-20 iulie

Ludmila CIOBANU, director adjunct, Departament Municipal al Reformei în domeniul Asistenței Medicale

Tatiana VALICA, terapeut la Clinica MAI

Problemele sociale, culturale și economice ale noii Europe, Krakow, 13-27 iulie

Stela PANU, studentă studii masterat la Universitatea Central-Europeană

Managementul asistenței medicale, Kiev, 13-18 iulie

Alexandru BABIN, lector, USMF

Nicolae TAFUNI, Compania Medicală de Asigurări Asimed-Moldova

Valeriu SAVA, director, Asociația de Management și Asigurare Medicală

Masă rotundă internațională: Sacrul și pământul, Sevastopol, 15-22 iulie

Tamara NESTEROV, cercetător, Institutul de Etnografie și Folclor al AȘM

Cetățenia mondială în accepția tinerilor din ECE, Marea Britanie și SUA, Mangalia, 19 iulie-1 august

Lilia BOGDĂNAȘ, studentă relații internaționale, ASEM

Instruire Junior Achievement: Spre Uniunea Europeană, Narva-Joessu, Estonia, 10-20 august

Adela SCUTARU, director Junior Achievement-Moldova și un grup de 4 studenți de la școala municipală nr.32: Radu BONDARCIUC, Tania BOTOROVSCI, Mariana MORARI, Dumitru PAIRELI

Bibliotecile INTAMEL și Metropolitană la Forumul ECE pentru Cooperarea Internațională a Bibliotecilor, Budapest, 30 august-5 septembrie

Lidia KULICOVSHI, director, Biblioteca Municipală Hașdeu

Conferința regională de inaugurare în Studiul Femei și Genuri, Belgrad, 9-13 septembrie

Ala PÂNZARI, Asociația Inițiativa Civică

Valentina LUNGU, Asociația Planificarea Familiei

Victoria MELNIC, expert în Consiliul Program Femei

Comunicarea culturală și protecția: Monumente rupestre din Europa de Sud-Est, Tbilisi, 13-22 septembrie

Ion TENTIUC, director al Muzeului de Arheologie din Moldova

Gheorghe POSTICĂ, director al Centrului de Cercetări în domeniul Arheologiei

Olga SLASTIHINA, cercetător, ASM

Întrunirea din Est a Asociației Europene a Studenților Juriști, Bialistok, Polonia, 16-20 septembrie

Marina FOLTEA, președinte al Asociației Studenților Juriști din Moldova

Transformarea spațiului social și noi abordări în științele sociale, Samara, 24-28 septembrie

Victor SACA, lector, Catedra științe socio-umanistice, ASEM

TRANSECO'98. Simposion în ecologie și cooperare transfrontalieră, Suceava, 1-3 octombrie

Alexandru GRIBINCEA, șef Catedră Management, ULIM

Vasile MAXIM, lector, Department Economic, ULIM

Proiecte ecologice practice pentru tineri, Novorossiisk, 6-18 octombrie

Maxim BUZDUGAN, student drept ecologic, IȘR

Veaceslav MOROZ, Clubul Tinerilor Ignis

Dimensiunea psiho-socială a sărăciei, Iași, 13-15 octombrie

Liliana DALȚĂ, asistent social, Department Municipal pentru Protecția Copilului

Bogdat TÂRDEA, lector, UPS

Lilian NEGURĂ, lector, UPS

Memoria, comunicarea, identitatea, Timișoara, 7-12 octombrie

Victoria PAȘCAN, studentă, UPS

Angela BULGARU, studentă, membră a Laboratorului de Istorie Orală, UPS

Studentski Glas/Vocea studenților, October 15-18, City of Hvar, Croatia

Alex KLIUKOV, Asociația Studenților Jurnaliști din Moldova

Seminar în problema vârstnicilor : Secolul 21 și experiența Est Europeană, Bled, Slovenia, 17-19 octombrie

Aurel SAULEA, director, Centrul Național pentru Reabilitarea Socială
Nicu VIDRAȘCU, lector, USMF

Arta și sănătatea copiilor: Menținerea sănătății psiho-fizice a copiilor, Kotaik Marz, Armenia, 20-24 octombrie

Vlad ROTARU, lector facultatea de arte, UPS
Valentina OLĂRESCU, lector în psihologie, UPS

Concilierea pentru persoane infectate cu HIV/SIDA, Sofia, 23-25 octombrie

Oleg BELOUSOV, Asociația pentru Dreptul la Viață, filiala Bălți
Natalia MEDINCHI, Asociația pentru Dreptul la Viață din Chișinău

Întrunire internațională "Îmbunătățirea calității vieții", Bankia, Bulgaria, 24-28 octombrie

Cornelia GROSU, neurolog, Clinica Republicană din Moldova
Larisa FLOCA, lector Ctaedra Neurologie, USMF

Limba diasporei: Probleme și perspective, Vilnius, 18-21 noiembrie

Tatiana MLECICO, șef Departament de Istorie, Limbă și Cultură a Populației Ruse, AȘM

Seminar Internațional în legislația cooperăției, Praga, 4-8 noiembrie

Tudor MALECA, rector, UCCM
Varvara DULGIERU, Uniunea Societăților de Consum din Moldova
Liliana DANDARA, Uniunea Societăților de Consum din Moldova

Reforma penitenciară în societățile post-totalitare din ECE, Donețk, 10-12 noiembrie

Vasile PLOTNIUK, director-adjunct pe probleme educaționale la Penitenciarul din Bender
Vasile FLOREA, profesor în drept penal, USM

Săptămîna internațională de studiu: Experiența tranziției. Diversitatea abordărilor, Vilnius, 17-22 noiembrie

Viorel URSU, lector în drept, USM

Probleme ecologice ale Mării Caspice și educația ecologică, Baku, 17-19 noiembrie

Vladimir Garaba, vice-președinte al Mișcării Ecologice din Moldova

Implicațiile culturale ale limbii în societățile post-comuniste, Ialta, 23-26 noiembrie

Irina CONDREA, socio-lingvist, lector, USM

Drepturile femeilor sunt drepturile omului : Celebrarea declarației Drepturilor Omului, Warșovia, 20-21 noiembrie

Eugenia VUCOTICI, judecător, Curtea Supremă de Justiție
Lidia BOBÎNĂ, jurnalist, Radio Național
Corina CEPOI, director, Centrul Independent de Jurnalism

Metode alternative în acordarea asistenței medicale și prezervării vieții persoanelor infectate cu HIV/SIDA, Kiev, 15-18 noiembrie

Eugen ALEXEEV, Asociația Tinerilor pentru Dreptul la Viață din Chișinău

Seminar în probleme locale și de religie "Probleme de religie în spațiul post-socialist", Almaty, 24-30 noiembrie

Lilia BRAGA, cercetător, Institutul de Filosofie, Sociologie și Drept, AȘM

Strategia programului de sprijin al bibliotecilor a fost determinată de rolul bibliotecii în procesul de democratizare a societății, importanța acestei instituții în asigurarea accesului liber și nelimitat la sursele de informație, cultură și cunoaștere, alinierea la standardele societății informaționale moderne.

În anul 1998 programul s-a desfășurat în contextul strategiei și priorităților elaborate de Consiliul de experți, ținând cont de situația social-economică precară în care activează actualmente instituțiile bibliotecare din Moldova, sprijinind în același timp inițiativele bibliotecilor care depun eforturi pentru a asigura o dezvoltare continuă și coerentă a serviciilor informaționale oferite beneficiarilor.

Obiective de bază ale programului au fost: completarea fondurilor, informatizarea bibliotecilor și dezvoltarea profesională a specialiștilor. Domeniile prioritare de sprijin al bibliotecilor au fost elaborate de comun acord cu specialiștii din sfera activității biblioteconomice și informaționale și prezintă un spectru larg de activități ce au drept scop alinierea bibliotecilor din Moldova la standardele internaționale de funcționare, bazate pe tehnologiile informaționale avansate. Ele sunt:

Achiziția de carte și abonarea la edițiile periodice

Dezvoltarea profesională a specialiștilor din biblioteci

Informatizarea și automatizarea bibliotecilor

A fost susținută activitatea Fundației Cărții, organizație neguvernamentală fondată pentru difuzarea cărților editate în cadrul programelor Fundației Soros și altor donații colectate de la diverse edituri.

Abonări la presa periodică și achiziții de carte

Programul are 3 aspecte principale care asigură accesul utilizatorilor bibliotecilor la informația de ultimă oră în diverse domenii:

Abonarea bibliotecilor centrale și universitare la reviste științifice în domeniul științelor exacte, socio-umaniste și presa periodică străină

Reviste Științifice Americane (SJD) - Biblioteca AȘM, Biblioteca Națională, Biblioteca Științifică de Medicină au fost abonate la 63 titluri de reviste științifice americane în domeniul științelor exacte. Proiectul a fost realizat și finanțat în cooperare cu OSI New York în proporție de 50/50.

Reviste în domeniul socio-umanist în limba engleză în cadrul proiectului "Donația de reviste pentru țările Europei Centrale și de Est" (JDP) - bibliotecile centrale, științifice și universitare au fost abonate la 93 titluri de reviste. Proiectul se realizează cu participarea New School for Social Research (manager Dna Claudia Bedrick) care administrează proiectul începând cu anul 1994. Proiectul este finanțat în cooperare cu Rețeaua programelor de Bibliotecă a OSI Budapesta, care suportă cheltuielile de administrare a proiectului. Costul abonamentelor a fost acoperit de către Fundația Soros Moldova.

Biblioteci abonate:

Biblioteca Națională – 9 titluri

Biblioteca AȘM – 4 titluri

Biblioteca Științifică Republicană de Medicină – 8 titluri

Biblioteca ASEM – 8 titluri

Biblioteca USM – 25 titluri

Biblioteca USB – 13 titluri

Biblioteca ULIM – 14 titluri

Biblioteca USMF – 12 titluri

Presa periodică străină pentru biblioteci centrale și universitare - Au fost abonate 67 titluri de ziare și reviste periodice străine pentru 11 biblioteci:

Biblioteca Națională – 9 titluri

Biblioteca Națională pentru Copii – 12 titluri
 Biblioteca Republicană de Informație Tehnico-Științifică – 9 titluri
 Biblioteca Republicană de Medicină – 1 titlu
 Biblioteca UAM – 11 titluri
 Biblioteca AAPM – 5 titluri
 Biblioteca UPS – 5 titluri
 Biblioteca UTM – 5 titluri
 Biblioteca ULIM – 3 titluri
 Biblioteca ASEM – 3 titluri
 Biblioteca USB – 4 titluri

Proiecte de dezvoltare a colecțiilor specializate

“Completarea și dezvoltarea colecției de psihopedagogie”

Biblioteca UPS

Completarea și dezvoltarea colecției de literatură în limba germană”

Biblioteca USB

“Colecția de literatură biomedicală ; diverse suporturi de informație”

Biblioteca Republicană de Medicină

Proiectul a fost co-finanțat de Rețeaua Programelor de bibliotecă a OSI Budapesta (50/50).

Abonarea bibliotecilor centrale și publice la revistele de cultură și artă “Sud-Est”, “Basarabia” și “Contrafort”

Bibliotecilor centrale, universitare și publice municipale din teritoriu le-au fost oferite câte 385 abonamente la fiecare revistă.

În cadrul programului a fost acceptată participarea la proiectul Asociației Freedom House din România “Abonarea Bibliotecilor publice și universitare la presa periodică din România” care prevede abonarea a 20 de biblioteci din Moldova la 10 titluri de ziare românești. Fundația Soros a acordat Fundației Cărții un grant pentru administrarea acestui proiect.

Dezvoltare profesională

Programul a cuprins trei aspecte majore:

participarea bibliotecarilor la acțiuni internaționale de anvergură în domeniul activității bibliotecare, organizarea cursurilor de instruire și încurajarea inițiativelor privind organizarea reuniunilor profesionale sau participarea la activitățile de reciclare, mediatizarea informației privind activitatea biblioteconomică profesională din țară și peste hotare.

Participarea la conferințele profesionale internaționale de interes major : IFLA, ALA, Crimeea

(cofinanțare Rețeaua programelor de Biblioteci a OSI Budapesta)

Selecția participanților s-a efectuat pe bază de concurs.

Conferința anuală a Federației Internaționale a Bibliotecarilor (IFLA) , Amsterdam, 14-24 august 1998

Tatiana COSTIUC, secretar responsabil, Asociația bibliotecarilor din Moldova

Lidia SITARI, director, Biblioteca Publică Orășenească Orhei

Conferința Anuală a Asociației Bibliotecarilor din America, Washington, 25 iunie – 1 iulie 1998

Lidia KULIKOVSKI, raport “Serviciile bibliotecare pentru minoritățile naționale din Chișinău”

Ludmila COSTIN, raport “Serviciile informaționale acordate fermierilor în condițiile de tranziție la economia de piață”

A V-a ediție a Conferinței Internaționale “ Bibliotecile și Asociațiile în perioada de tranziție : Tehnologii noi și forme noi de cooperare “, Sudac, 5 -14 iunie 1998

Iulia TĂTĂRESCU, director adjunct, Biblioteca Republicană de Informație Tehnico-Științifică
 Larisa PETCU, director al Bibliotecii Publice din Ialoveni
 Grigore GUDÎMA, inginer, Secția Automatizare a Bibliotecii ASEM

Seminar Internațional "Conversia retrospectivă", Praga
 Ludmila PÎNZARI, manager, Centrul de Informare și Documentare "Chișinău" al Bibliotecii Municipale "B.-P. Hașdeu"

Manifestări organizate cu sprijinul Editurii Springer Verlag și Institutul German de Biblioteconomie

Tîrgul de Carte de la Leipzig
 Rodica AVASILOAIE, director-adjunct, Biblioteca Națională a Moldovei
 Rodica COSTAȘ, bibliotecar principal, Secția Achiziție, Biblioteca Centrală Științifică a AȘM

Tîrgul de Carte de la Frankfurt
 Claudia BALABAN, director, Biblioteca Națională pentru Copii "Ion Creangă", Președinte al Fundației Cărții
 Maria CIOBANU, director, Biblioteca UTM
 Ala SUSARENCO, șef Secție Achiziții și Completare, Biblioteca ASEM

Conferința "Asigurarea informațională: politică și strategie", Wurzburg, 28 iunie - 11 iulie 1998 și vizită de documentare în 5 biblioteci din Germania
 Valentina TOPALO, bibliotecar-metodist, Biblioteca USB

Stagiu de 2 luni la Biblioteca Institutului de Drept Comparat din Lozanne (Elveția)
 Zinaida SOCHIRCĂ, directorul Bibliotecii ULIM

Seminare, training-uri

În anul 1998 o atenție deosebită a fost acordată seminarelor ce țin de pregătirea corpului didactic național pentru învățămîntul bibliologic, creînd un cadru favorabil pentru constituirea și activitatea în continuare a infrastructurii de instruire profesională continuă a bibliotecarilor din Moldova.

Ciclu de 3 seminare "Formarea formatorilor", mai-iunie 1998

(cu sprijinul Rețelei programului de Biblioteci a OSI Budapesta)
 expert - Lyndon PUGH (Marea Britanie), specialist cu o experiență notorie în domeniul activității biblioteconomice și în special a instruirii continue a bibliotecarilor.
 Selecția participanților a fost efectuată în bază de concurs. Auditoriul (20 persoane - bibliotecari cu experiență de organizare a activităților de instruire continuă, cadre didactice de la facultatea de Jurnalism și Științe ale comunicării a USM) a fost familiarizat cu metodologii avansate de instruire, planificarea și organizarea activităților de instruire continuă a specialiștilor din biblioteci. La sfîrșitul cursului participanții au trecut o examinare care includea o prezentare scurtă orală, o probă scrisă și o evaluare din partea expertului.

Programul a continuat cu un concurs de granturi pentru organizarea activităților de instruire continuă a bibliotecarilor. La sfîrșitul anului au fost acordate 2 granturi pentru proiectele de organizare a seminarelor :

"Utilizarea personalului de bibliotecă: angajare, perfecționare, performanțe"

lector Ludmila CORGHENCI, director-adjunct al Bibliotecii ULIM

Cursuri de inițiere "Internetul în bibliotecă"

lector Eugenia BEJAN

Pentru a susține inițiativele participanților la seminarele "Formarea formatorilor" de a-și perfecționa cunoștințele, în cooperare cu Rețeaua Programelor de Biblioteci a OSI Budapesta au fost acordate 2 granturi pentru studii postuniversitare de 1 an la Centrul Internațional de Management Informațional de pe lângă Universitatea din Torun (Polonia) :

Eugenia BEJAN, director-adjunct al Bibliotecii Naționale pentru copii "Ion Creangă"
Iraida DIGODI, secretar al Consiliului Biblioteconomic Național

Seminar "informatizarea proceselor tehnologice în bibliotecii", 26-29 mai 1998, Chișinău

moderator - Dan MARINESCU, specialist cu o experiență bogată în informatizarea bibliotecilor.

A fost adresat cu predilecție managerilor din bibliotecile publice din teritoriu. În ultima zi participanții au vizitat Centrul de Informații Comunitare "Chișinău" al Bibliotecii Publice Municipale "B.P. Hașdeu". Participanți: 25 persoane - directori ai bibliotecilor publice raionale.

Cursuri de limbă engleză pentru bibliotecari, ianuarie 1998 - decembrie 1999

(finanțat integral de Rețeaua Programelor de Biblioteci a OSI Budapesta)

Studiul limbii engleze face posibilă pentru bibliotecari susținerea probelor de testare pentru stagii în cele mai importante centre bibliotecare din străinătate. Proiectul oferă cursuri de 2 ani de limbă engleză generală și pregătire pentru susținerea examenului TOEFL, inclusiv un curs special de terminologie de bibliotecă. Instruirea a fost asigurată de Școala de limbă engleză a Casei Lumea Deschisă și preluată apoi de Școala de limbi moderne a Centrul Educațional Pro-didactica.

Beneficiarii au fost selectați pe bază de concurs. Inițial au fost selectate 18 persoane (9 persoane - grupul de începători, ceilalți au fost repartizați în grupuri la diferite nivele de cunoaștere a limbii). După fiecare semestru grupele sunt completate cu participanți noi. Toți beneficiarii introduc o taxă obligatorie de școlarizare de 350 lei, care este rambursată numai în cazul dacă studentul a urmat cursul integral și a trecut cu succes testările de promovare.

"Gazeta Bibliotecarului", revista de specialitate a Asociației Bibliotecarilor din Moldova.

Asociația a primit un grant pentru procurarea hârtiei și echipamentului de imprimare pentru editarea în continuare a "Gazetei bibliotecarului" - unica revistă de specialitate în domeniul biblioteconomiei și a vieții bibliotecare.

Editarea unei lucrări bibliografice de valoare consacrată scriitorului Ion Druță

Biblioteca publică raională din Dondușeni

Este prima dată când o bibliotecă din provincie elaborează o bibliografie fundamentală consacrată unei personalități remarcabile.

Automatizarea bibliotecilor

Programul susține proiectele de implementare a tehnologiilor informaționale moderne în activitatea de bibliotecă, bazate pe standardele internaționale de prelucrare și schimb de informație, orientate spre modernizarea și diversificarea serviciilor oferite utilizatorilor bibliotecilor.

Granturile pentru informatizarea bibliotecilor s-au oferit în bază de concurs. Proiectele de informatizare au fost examinate de un consiliu de experți autohtoni, care a selectat 3 proiecte și le-a recomandat spre examinare Rețelei Programului de biblioteci a OSI Budapesta pentru cofinanțare (50/50). În urma unui concurs foarte riguros au fost acceptate pentru finanțare proiectele Bibliotecii Municipale B. P. Hașdeu, al Bibliotecii UAM și al Bibliotecii ULIM.

În anul 1998 au fost finanțate proiectele de informatizare aprobate în anul 1997.

Fundația Cărții

În anul 1998 organizația neguvernamentală Fundația Cărții a continuat activitatea de difuzare a cărților editate cu sprijinul Fundației Soros, a donațiilor de carte cu profil didactic și de referință. Pe parcursul anului Fundația Cărții a primit pentru difuzare 77 titluri de carte (35 728 ex), inclusiv 12 titluri (9260 ex.) de la Fundația Soros. Cărțile au fost distribuite în 3060 biblioteci (centrale, universitare, publice municipale și școlare). Fundația Soros Moldova a oferit un grant pentru acoperirea cheltuielilor legate de difuzarea publicațiilor editate în

cadrul programelor sale (combustibil, materiale consumabile).

Activitatea de distribuire a fost completată cu comercializarea cărților, ceea ce a permis Fundației Cărții să-și acopere din veniturile proprii o parte din cheltuielile de administrare și să ofere publicului interesat o posibilitate unică de a procura cărți valoroase la un preț redus pînă la 50%. Au fost puse în vânzare 46 titluri de carte care s-au vîndut în 809 ex. în sumă totală de 10788 lei.

Fundația Cărții a desfășurat o activitate intensă de informare a bibliotecilor și persoanelor interesate despre noile apariții editoriale din Moldova, editînd un buletin informativ periodic și organizînd expoziții de carte a editurilor din Moldova și România.

Fundația Cărții se află în căutarea unor parteneri noi de colaborare. Au fost stabilite relații cu cîteva edituri mari din România în vederea achiziționării cărților de către Fundația Cărții cu un rabat comercial important, ce i-ar permite Fundației stabilirea unor prețuri de vânzare comparabile cu cele românești.

Prezervarea și restaurarea cărții

Obiectivul de bază al programului este prezervarea, conservarea și asigurarea accesului beneficiarilor la colecțiile valoroase și unice.

În cadrul programului a fost sprijinit proiectul de organizare și desfășurare a conferinței internaționale "Conservarea și protejarea colecțiilor", care va fi organizată la începutul anului 1999. La conferință urmează a fi invitați specialiști cu o experiență notorie în domeniu din Bulgaria, autori ai programului național de protejare a patrimoniului de carte, directorul Centrului Regional IFLA pentru problemele de prezervare și restaurare a colecțiilor de bibliotecă. Experții invitați vor studia situația locală și vor oferi consultații autorilor proiectului în curs de elaborare de protejare și restaurare a patrimoniului național de carte.

Proiectul "Internet pentru Moldova" a demarat la începutul anului 1995 și a venit ca răspuns la infrastructura telecomunicațională slab dezvoltată și proiectele prezentate Fundației din partea universităților pentru conectare la Internet. La începutul anului 1996 a devenit operațională rețeaua academica MoldNet, rezultatul etapei inițiale a proiectului "Internet pentru Moldova". Folosind conexiuni permanente prin intermediul modemelor radio la viteze înalte (128kbps), au fost interconectate 4 instituții. Rețeaua academică folosea un canal extern VSAT 64kbps la Internet, capacitatea căruia a fost mărită la 18 noiembrie 1997 pînă la 256 kbps. În noiembrie 1998 a fost semnat un contract cu GN Comtext (Norvegia), care prevede dublarea capacității canalului satelit extern în anul 1999, astfel ajungînd la 512 kbps.

Pentru dezvoltarea proiectului și a rețelei academice, Fundația Soros Moldova a fondat o instituție obștească - Asociația DNT, înregistrată la Ministerul Justiției la data de 20 mai 1998.

Scopurile statutare ale Asociației sînt:

- facilitarea dezvoltării învățămîntului și societății civile în Republica Moldova prin crearea unei infrastructuri informaționale neguvernamentale, indispensabile pentru dezvoltarea unei societăți democratice.
- facilitarea stabilirii contactelor dintre organizațiile academice și de învățămînt mediu și superior, organizațiile obștești și publice din Republica Moldova și structurile internaționale statale și neguvernamentale.

Crearea Asociației a facilitat administrarea și dezvoltarea rețelei, obținerea altor surse pentru finanțarea rețelei și a licenței pentru servicii transport date pe teritoriul republicii. În baza grantului obținut de la Fundația Soros în anul 1998 Asociația DNT a oferit acces gratuit la Internet pentru :

33 ONG-uri din capitală și regiune
 27 școli medii și licee din toată Republica
 11 universități
 11 organizații mass media
 Ministerul Educației și Științei
 Centrul Noilor Tehnologii Informaționale
 Comisia Superioară de Atestare

Organizațiile obștești și școlile beneficiază de asemenea de găzduire gratuită a paginilor Web în Internet pe serverele Asociației DNT, obținînd următoarele adrese : organizatia.ngo.moldnet.md pentru ONG-uri și www.moldnet.md/schools/școala – pentru școli. Utilizînd conectarea la Internet și plasarea paginilor Web, aceste instituții își vor putea promova proiectele, accesa informația necesară din domeniile interesate și dezvolta relațiile de parteneriat și colaborare cu organizații similare autohtone și de peste hotare. Asociația DNT continuă promovarea tehnologiilor noi de comunicare în societate și pe viitor va contribui la oferirea accesului Internet pentru tipurile de organizații sus numite în condiții favorabile.

Pe parcursul celor șase luni de activitate independentă în anul 1998, Asociația DNT a obținut granturi de la Fundația Soros Moldova și a realizat următoarele proiecte în Internet :

OurNET

În rezultatul realizării acestui proiect au fost create următoarele componente ale serverului WWW OurNET:

- Moldova Internet Resources (MIR) – un directoriu al Internet-ului moldovenesc de tip Yahoo. Utilizatorul poate naviga prin categorii (computere, învățămînt, artă, etc) pentru a găsi paginile corespunzătoare. Alternativ, utilizatorul introduce cuvîntul-cheie în sistemul de căutare, care îi întoarce lista site-urilor relevante.
- Moldova Wide Web Survey (MWW Survey) are drept scop promovarea Internetului moldovenesc prin: publicarea recenziilor la paginile Web moldovenești; analize com-

parative ale serverelor din Moldova, concursuri.

- OurNet Free Web hosting (<http://www.ournet.md/hosting/>) - oferă găzduire gratuită pentru paginile Web personale. Oricine are posibilitatea sa devină membru al OurNet-ului, creînd o pagina. Scopul acestei componente este de a oferi posibilitatea fiecăruia din Moldova de a se prezenta în Internet. În afară de aceasta prin competiții se promovează calitatea conținutului și design-ului Internet-ului moldovenesc.

- Web Design School (<http://www.ournet.md/school/>). Paralel cu aprecierea paginilor existente OurNet-ul oferă cursuri virtuale de design web, bazate pe experiența de predare a acestui subiect în cadrul școlii de vară la informatică. WDS conține: sfaturi privind HTML (limbajul în care sunt scrise paginile), grafica pentru Web, convențiile primite în WWW.

Crearea serverului de poștă electronică gratuită (www.mail.md)

Serviciile similare se bucură de o mare popularitate în întreaga lume și în Moldova în particular. Acest server facilitează accesul la poștă electronică pentru studenți, elevi și alte persoane, care nu pot să-și permită calculatoare personale și folosesc Internetul la instituții de învățămînt, serviciu sau puncte de acces public. Apariția serviciului dat în Moldova contribuie la "economisirea" unei părți din canalul de legătură extern, care este partea cea mai importantă a rețelei academice.

Dezvoltarea server-ului rețelei universitare

Are următoarele scopuri:

- elevii din republică vor putea obține informație despre universități, fără a se deplasa în capitală
- promovarea universităților din Moldova pentru parteneriat
- informație pentru studenții din alte țări

A fost creată structura serverului compusă din trei domenii:

- învățămîntul universitar - informație despre universitățile din RM în stil de catalog și date statistice privind abiturienți și absolvenți.
- învățămîntul preuniversitar - catalogul colegiilor, date statistice privind elevi și absolvenți ai liceelor, gimnaziilor și școlilor.
- olimpiadele la obiecte - informație despre olimpiadele de rang republican și internațional la toate obiectele.

La 28 mai 1998 în colaborare cu Centrului Noilor Tehnologii Informaționale a fost deschisă Clasa de acces public gratuit la Internet. Pînă la sfîrșitul anului 1998 această clasă a avut peste 3 mii de utilizatori permanenți.

Proiecte aprobate în domeniul Internet și Comsos

Finanțarea activității Centrului Noilor Tehnologii Informaționale

Proiectul își propune să realizeze un șir de activități concrete, menite să completeze și să accelereze informatizarea și computerizarea sistemului de învățămînt din Moldova:

- pregătirea profesorilor de informatică pentru instruirea elevilor la nivel înalt, folosind cunoștințe despre echiparea unui calculator modern cu sisteme hardware și software de ultimă oră
- instruirea specialiștilor din școală, profesorilor altor obiecte în utilizarea eficientă a tehnicii de calcul, programelor soft cu care este echipat calculatorul
- elaborarea programelor, materialelor, care ar facilita lucrul profesorilor de informatică la predarea obiectului respectiv
- procurarea literaturii și abonarea la periodica de specialitate în scopul utilizării tehnologiilor moderne
- echiparea și executarea lucrărilor de profilactică a tehnicii de calcul. Procurarea în acest scop a hardware și software necesar
- perfecționarea specialiștilor de la CNTI pe baza schimbului de experiență cu specialiști de la instituții de învățămînt din România
- activități de interesare a copiii pentru studierea disciplinei "Bazele informaticii și tehnicii de calcul"

Obiectivele propuse s-au materializat prin următoarele activități:

Școala de vară la informatică
Cursuri pentru profesori
Organizarea școlii tînărului programator

Nodul Internet - E-mail din Bălți

USB

Crearea acestui server la USB în Bălți va permite accesul "local" la poștă electronică utilizatorilor din incinta Universității, cît și școlilor din municipiu. Utilizatorii din Bălți vor avea posibilitatea sa citească poștă electronică utilizînd telefonia locală.

Proiect de conectare la Internet

Școala nr. 56, director Ambroci V.

Conectarea școlii la Internet prin linie telefonică dedicată are scopul de a familiariza elevii cu rețeaua Internet, a stabili și menține relații de colaborare cu alte instituții de învățămînt din țară și de peste hotare, a implementa noi tehnologii în procesul educațional. A fost acordat acces la Internet și 2 modeme pentru linie dedicată.

Privatisation Link

John C. Harper, Business Internațional and Technical Consulting, Inc. Bancă Mondială și Departamentul Privatizării și Administrării Proprietății de Stat

A fost restructurat și dezvoltat serverul WWW al Ministerului Privatizării. Serverul are o structură bine definită și conține informație (în limba engleză) despre întreprinderile din Moldova supuse privatizării. Pagina de prezentare în Internet a Departamentului Privatizării și Administrării Proprietății de Stat are adresa www.privatization.md.

OurNet Moldova News

Asociația DNT și Centrul Independent de Jurnalism

Cele mai interesante și mai importante știri din Moldova și despre Moldova sînt selectate și plasate pe pagina OurNet - <http://news.ournet.md/>. Știrile sînt selectate de Centrul Independent de Jurnalism din fluxurile informaționale: BasaPres, Flux, Infotag.

Informatizarea Centrului Informațional - Analitic al Parlamentului

Centrul Informațional – Analitic al Parlamentului și Asociația DNT

Scopul proiectului:

- asigurarea informațională a activității legislative a Parlamentului
- crearea în perspectivă a unei rețele informaționale (parlamentare) unice
- crearea și actualizarea regulată a paginii Internet a Parlamentului Republicii Moldova
- conectarea Bibliotecii și arhivei Parlamentului la bazele de date disponibile în rețeaua Internet

A fost realizată prima etapă a proiectului – procurarea și montarea echipamentului.

Internet Pro Education

Centrul Educațional Pro Didactica

Obiectivele pentru anul 1999:

- Proiectarea și crearea software necesar pentru funcționarea serverului interactiv www.pro-education.md
- Elaborarea materialelor didactice pentru implementarea noului curriculum liceal, pregătirea variantei electronice, plasarea pe server
- Instruirea cadrelor didactice pentru folosirea Internetului
- Instruirea cadrelor didactice, inclusiv și prin intermediul Internetului, pentru a putea implementa noile programe.

Teatre + WWW

Asociația DNT

În 1999 va fi creat un WWW site ce va conține:

- pagini WWW pentru fiecare teatru din Moldova, cu prezentarea teatrului, repertoriului, planurile turneelor,...
- o bază de date Who is Who, cu actori, regizori, scenariști.

Programul național

La cele 2 runde ale programului național de editare de carte din 1998 au participat 13 edituri cu 94 de titluri. După un concurs desfășurat în 2 etape s-a decis sprijinirea editării (cu 50% din devizul de cheltuieli) a 9 titluri, 4 dintre care au și apărut :

Nicolae COSTENCO, Povestea vulturului (Arc)
Emilian GALAICU-PĂUN, Poezie după poezie (Cartier)
Marcu GABINSCHI, Dicționar de dublete etimologice (Litera)
Iurie COLESNIC, Sfatul țării (Museum)

În curs de apariție:

Andrei CRIJANOVSKI, Dicționarul dificultăților de limbă (coeditare Arc, Museum)
Ion USTIAN, Laureții Premiului Nobel în economie (EUS)
Lumița ILVIȚCHI, Mănăstirile Moldovei (Museum)
Ion CHITOROAGĂ, Istoria Bugeacului (Museum)
Colectiv de autori, sub egida Muzeului Național de Istorie. Cartea memoriei (Știința)

În 1998 în cadrul acestui program au văzut lumina tiparului 6 cărți finanțate în 1997:

Dorin TUDORAN, Kakistocrația (Arc)
Bogdan Petriceicu HAȘDEU, Publicistică (Arc)
Dinu POȘTARENCU, O istorie a Basarabiei în date și documente (Cartier)
Andrei EȘANU, Chișinău, file de istorie (Museum)
Silviu ANDRIEȘ-TABAC, Heraldica Basarabiei și Transnistriei. (Museum)
Constantin GAINDRIC, Luarea deciziilor (Știința)

Program regional de traducere și editare de carte

(în colaborare cu Universitatea Central Europeană și Centrul de dezvoltare a activității editoriale de la Budapesta)

Din momentul lansării programului (1996) la editurile din Moldova au apărut 8 titluri de carte clasică de autori de prestigiu în domeniul științelor sociale și umaniste, 6 din care au văzut lumina tiparului în 1998 :

Eric WOLF, Țăranii (Tehnica)
Hedley BULL, Societatea anarhică (Știința)
F. H. HINSLEY, Suveranitate (Știința)
R. DORE, Întreprinderea britanică – Întreprinderea japoneză (Tehnica)
Martin WIGHT, Politica de putere (Arc)
R. DWORKIN, Drepturile la modul serios (Arc)

Faza din 1998 a concursului deschis pentru desfășurarea în continuare a activităților de traducere și editare în cadrul Programului Regional a fost câștigată de :

Editura Arc

I. FINLEY, The use and the abuse of history
Eric R. WOLF, Europe and the people without history
Loukas TSOUCALIS, The new european economy

Editura Cartier

Michel WINOCK. Le siecle des intellectuels
Barry BUZAN. People, States & War

Editura Museum

A. BOUREAU, Les usages de l'imprime
Jacques le GOFF, La civilisation de l'occident medieval

Editura Știința

Michael WALZER, Spheres of justice

Editura Tehnica

Pierre HASSNER, Violence and peace

Herbert GIERSCH, The fading miracle

Programul de dezvoltare profesională în domeniul activității editoriale

A sprijinit participarea editurilor din Moldova cu standuri comune la Salonul Internațional de Carte (Paris, 20- 27 martie 1998) și la Tîrgul Internațional de Carte (Frankfurt, 6-13 octombrie 1998). La aceste evenimente de prim rang au participat 7 edituri.

Pentru aducerea activităților editoriale din țara noastră la standardele lumii moderne, în colaborare cu Centrul de Dezvoltare a activității editoriale de la OSI Budapesta a fost pregătit un seminar în problemele dreptului de autor condus de Lynette OWEN, Director al Departamentului Drepturi și Contracte la Compania "Longman" (Marea Britanie). Special pentru această manifestare animatoarea seminarului a scris cartea "Achiziția și vânzarea drepturilor de autor : Ghid practic pentru editorii din Moldova", care tradusă și editată.

Informatizare și educație

Centrul Virtual de Informație Medicală

(în colaborare cu Institutul pentru o Societate Deschisă, New York)

Urmărind scopul general al programului de a crea o infrastructură informațională medicală în Republica Moldova, au fost acordate granturi pentru conectarea la Internet a instituțiilor medicale:

- Spitalul Clinic Republican
- Centrul Neurologie și Neurochirurgie
- Institutul Cardiologic al RM
- Dispensarul Ftiziopneumologic
- Facultatea de perfecționare a medicilor ORL, USMF
- Catedra Traumatologie și Ortopedie, USMF
- Catedra Morfopatologie, USMF
- Catedra Fiziologie Normală, USMF
- Clinica ORL Pediatrică, USMF
- Asociația Bolnavilor de Miopatie
- Centrul științifico-practic pentru Sănătate Publică și Management Sanitar al MOS al RM
- Centrul Republican de Diagnostic Medical
- USMF, Facultatea de Farmacie
- Spitalul Clinic Republican, Clinicile chirurgie
- USMF, Catedra Organizare și Economie Farmaceutică
- Centrul Republican de Reabilitare medico-socială
- USMF, Catedra de Pneumoftiziologie
- USMF, Catedra de Farmacologie și Farmacologie Clinică
- Centrul Educațional Alcoolismul și Narcomania
- USMF, blocul central administrativ
- Clinica Cardiologie a Institutului de Cardiologie
- Institutul Național de Farmacie
- Institutul de Ftiziopneumologie
- Spitalul Clinic de Traumatologie și Ortopedie
- Spitalul Clinic de Psihiatrie
- Spitalul OSC al Penitenciarilor

Din septembrie 1998 sala electronică de lectură a Centrului Virtual de Informație Medicală a fost vizitată de 2500 medici, rezidenți, doctoranzi și studenți. Pe parcursul anului au fost efectuate 8 training-uri "Rețeaua computerizată. Infrastructura informațională medicală" la care au participat 80 medici, doctoranzi și rezidenți.

Granturi pentru studii profesionale

Seminar practic "Terapia Familială", Moscova, Rusia, 19-27 februarie 1998

Lucia MIRON

Galina LEȘCO

Stagiu în domeniul planificării familiei, clinica Bicetre, Paris, Franța, 1 iulie - 31 iulie 1998

Angela CRACAN

Curs practic "Tratament, chirurgie și reabilitare prin terapie manuală", Savon, Italia, 7-13 iunie 1998

Lucia SEVERIN

Stagiu în domeniul nefrologiei, proceselor imunologice în cazul transplantului renal, Centre Hospitalier Universitaire d'Amiens, Amiens, Franța, 1 iunie – 1 noiembrie 1998

Svetlana GHIȚU

Stagiu în domeniul cercetărilor citogenetice și moleculare ale tumorilor solide familiale ale tractului gastrointestinal, Clinica Clermont Ferrand, Paris, Franța, 1 iulie – 30 august 1998
Rodica GINCUL

Congresul 13 al Asociației Europene a ginecologilor și obstetricienilor, Ierusalim, Izrael, 10-14 mai 1998
Veaceslav MOȘIN

Stagiu în domeniul chirurgiei pediatrice, Clinica Necker Enfants Malades, Paris, Franța, 1 octombrie – 31 decembrie 1998
Dumitru MOTELICA

Stagiu în domeniul maladiilor infecțioase, Centre Hospitalier Universitaire d'Amiens, Amiens, Franța, 1 mai – 1 noiembrie 1998
Alexandru ANDRIUȚA

Stagiu în domeniul metodelor endoscopice moderne de intervenții chirurgicale în traumatologie și ortopedie, The Institute A Division of Midas Rex, P.P., New York, SUA, 7 aprilie – 7 mai 1998
Victor ZAPOROJAN

A 28 conferință anuală a EAMDA, Naantali, Finlanda, 10-13 septembrie 1998
Maria TONU, Vitalie TONU, Grigore MUNTEANU, Nicolae MUNTEANU, Angela MUNTEAN, Eudochia JOMIR

Organizarea seminarului practic în domeniul Psihoterapiei Psihanalitice, Chișinău, Republica Moldova, 14-21 aprilie 1998
Societatea de Psihoterapie Psihanalitică din Republica Moldova

A 9 școală de vară medicală, Utrecht, Olanda, 5-23 iulie 1998
Alexandra LEONTI

Stagiu în domeniul diagnosticului și tratamentului paliativ al manifestărilor neurologice a infecției HIV, Service Soins Palliatifs, Hospital Cognacq-Jay, Paris, Franța, 1-30 aprilie 1997
Lilia MARCOCI

Curs practic "Ocrotirea sănătății reproductive", Școala Internațională Baltică de Sănătate Publică, Karlskrona, Suedia, 20 aprilie – 10 mai 1998
Angela REVENCU

Curs practic "Metodele chirurgicale moderne de tratament a cicatricelor cheloide – sechele a arsurilor termice", Institutul de Chirurgie A.V. Vișnevschi, Moscova, Rusia, 6 aprilie – 5 mai 1998
Anatolie TARAN

Congres și curs științifico-practic al Asociației Europene de Traumatologi și Ortopezi, Budapesta, Ungaria, 3-6 iunie 1998
Larisa IACUNINA

Stagiu în domeniul anesteziologiei și terapiei intensive la Soroca Medical Center, Beer-Sheva, Israel, 1-30 noiembrie 1998
Lidia DULGHIERU
Larisa REZNEAC

Stagiu în domeniul anesteziologiei și terapiei intensive la clinica Laennec, Paris, Franța, 15 iulie 1998 – 15 ianuarie 1999
Valeriu GALANTON

Stagiu în domeniul ecografiei la clinica Laennec, Paris, Franța, 1 septembrie – 1 octombrie 1998

Oxana TOLSTICOVA

Stagiu în domeniul biochimiei la Facolta di Medicina I Chirurgia, Instituto di Scienze Fisiche,
Parma, Italia, 25 august – 10 septembrie 1998

Svetlana BOBCOVA

Conferința studențească de Etică, Aarhus, Danemarca, 2-8 august 1998

Marcel IVANOV

Stagiu în domeniul chirurgiei hepatice, clinica Auguste-Victoria, Berlin, Germania, 15
octombrie – 15 decembrie 1998

Andrei ABABII

Stagiu în domeniul epidemiologiei, clinica Friedrichsheim, Berlin, Germania, 1 noiembrie
1998 – 1 ianuarie 1999

Constantin RÎMIȘ

Stagiu în domeniul coloproctologiei, clinica Friedrichsheim, Berlin, Germania, 15 octombrie
– 15 decembrie 1998

Tudor TIMIȘ

Stagiu în domeniul coloproctologiei, clinica Mohabit, Berlin, Germania, 15 octombrie – 15
decembrie 1998

Vasile MUSTEAȚĂ

Stagiu în domeniul obstetrică și ginecologie, clinica St. Joseph Krankenhaus, Berlin,
Germania, 28 septembrie – 23 noiembrie 1998

Rodica COMENDANT

Stagiu în domeniul chirurgiei, clinica St. Joseph Krankenhaus, Berlin, Germania, 12
octombrie – 8 decembrie 1998

Iurie SAMBURSCHI

Stagiu în domeniul dermatologiei, clinica Lippe Lemgo, Lemgo, Germania, 15 octombrie –
15 decembrie 1998

Mircea BEȚIU

Stagiu în domeniul coloproctologiei, clinica Elm, Hamburg, Germania, 15 octombrie – 15
decembrie 1998

Lucian PALII

Stagiu în domeniul stomatologiei, clinica Johanniter-Krankenhaus Rheinhausen, Duisburg,
Germania, 1 noiembrie 1998 – 1 ianuarie 1999

Sergiu CIOBANU

Stagiu în domeniul hematologiei, clinica Mohabit, Berlin, Germania, 1 noiembrie 1998 – 1
ianuarie 1999

Angela BALAN

Stagiu în domeniul ginecologiei, clinica Borromaus, Leer, Germania, 15 octombrie – 15
decembrie 1998

Stela POPOV

Stagiu în domeniul reumatologiei, clinica Charite, Berlin, Germania, 15 septembrie – 15
noiembrie 1998

Sergiu POPA

Stagiu în domeniul hepatologiei și gastroenterologiei, clinica Charite, Berlin, Germania, 15
septembrie – 15 noiembrie 1998

Angela CAPCELEA

Stagiu în domeniul otorinolaringologiei, clinica Friedrich, Berlin, Germania, 1 octombrie 1998 – 1 ianuarie 1999
Elena PRUNEANU

Organizarea conferinței AVA a oftalmologilor din Republica Moldova
Asociația Oftalmologilor din Republica Moldova

Stagiu în domeniul reumatologiei, Institutul de Reumatologie al AȘ din Rusia, Moscova, Rusia, 27 septembrie – 30 octombrie 1998
Rodica PASCAL

Stagiu în domeniul psihanalizei, clinica Alfred Binet, Paris, Franța, 11 septembrie – 23 octombrie 1998
Lunu GEORGIEȘ

Stagiu în domeniul reumatologiei, Centrul Cardiologic din Moscova, Moscova, Rusia, 23 septembrie 1998 – 3 noiembrie 1998
Silvia SASU

Stagiu în domeniul chirurgiei de transplantare în urologie, Alleghenz Hospital, Pitsburg, SUA, 24 august - 22 septembrie 1998
Andrei BOTNARU

Stagiu în domeniul anesteziologiei și terapiei intensive la Soroca Medical Center, Beer-Sheva, Israel, 1 - 30 noiembrie 1998
Vladimir PROHORENCO

Stagiu în domeniul acupunctură, Colegiul Medicină Tradițională Chineză, Tianjing, China, 2 septembrie 1998 - 31 iulie 1999
Ina LISNIC

Seminarele Salzburg pentru medici

(în colaborare cu Fundația Americană – Austriacă și Institutul pentru o Societate Deschisă, New York)

A. MUSTEA

“Oncologie chirurgicală”, 13 - 20 februarie 1998

L. DANILOV

“ORL”, 13-20 februarie 1998

D. LATICHEVSCHI

“Oncologie și hematologie pediatrică”, 22-28 februarie 1998

L. DAVID

“Cardiologie”, 27 februarie – 7 martie 1998

T. SIRBU

“Medicina de urgență în pediatrie”, 14-20 martie 1998

L. IUHTIMOVSKI

“Neurologie”, 8-14 martie 1998

R. GILCA

“Boli infecțioase și epidemiologie”, 24-31 iulie 1998

V. AXENTIUC

“Chirurgie pediatrică”, 22 septembrie – 9 noiembrie 1998

L. PALII

“Urologie”, 16-24 octombrie 1998

A. GAINA

“Neonatologie”, 18-24 octombrie 1998

A. NASEDCHIN

“Oncologie”, 25-31 octombrie 1998

V. MARCIUC

“Imagistică medicală”, 25-31 octombrie 1998

N. SAMET

“Obstetrică și ginecologie”, 30 octombrie – 7 noiembrie 1998

G. ROJNOVEANU

“Chirurgie toracală”, 7-13 noiembrie 1998

Seminarele Schweitzer

(în colaborare cu Institutul pentru o Societate Deschisă New York și Institutul Umanistic Albert Schweitzer)

Conferință internațională “Bioetică Medicală”, Institutul Albert Schweitzer, 14-18 iunie 1998, Budapesta, Ungaria

V. LISNIC, A. MUSTEA, N. BOLOGAN, C. MAZUR, D. ALBU

Seminare “Geriatrică și Gerontologie”, 10 -13 septembrie 1998

au participat profesorii, rezidenții, studenții USMF, reprezentanții organelor de stat și ONG

Conferință “Rolul mass-media în ocrotirea sănătății”, 11-16 octombrie 1998, Budapesta, Ungaria

A. MOȘNEAGA, S. ODOBESCU, O. SOLOVEI, E. ZATUȘEVCHI

Susținerea tinerilor savanți

În bază de concurs, au fost acordate granturi pentru cercetări științifice :

O. PASCAL

“Sindromul antifosfolipidic în afecțiunile cerebro-vasculare”

I. PUCALEV

“Studiul comparativ al metodelor de tratament chirurgical al necrozei aseptice a capului femural la adulți”

S. VIERU

“Aplicarea plasmaferezei și hemocarboperfuziei în tratamentul complex al formelor refractare ale vasculitei hemoragice Shonlein-Henoh la copii”

I. BAZILIUC

“Blocajul fracționat în tratamentul fracturilor multiple ale scheletului toracic”

I. CASIAN

“Farmacocinetica și bioechivalența unor preparate genetice, înregistrate în Moldova”

R. TIMBALA

“Erorile în diagnosticul și tratamentul bolnavilor cu tumori osoase și căile de evitare a lor”

A. COTELEA

“Contribuții la optimizarea supravegherii epidemiologice în cazul bolii diareice acute nedeterminate”

S. MARINESCU

“Elaborarea și cercetarea tehnologiei și aparatului rotator pulsativ pentru extracția mai intensă a substanțelor medicinale”

T. DOMBROVSCAIA, L. CIOBANU, M. TURCAN

“Abordarea evoluționistă a dinamicii dezvoltării actului respirator în ontogeneză”

I. PALII

“Evoluția, diagnosticul precoce, particularități imunogenetice și tratamentul imunomodulator al Artritei Reumatoide Juvenile”

E. CEBAN

“Tratamentul diferențiat al calculilor ureterali”

S. CELAC

“Epidemiologia, clinica, diagnosticul și tratamentul chirurgical al melanomului malign al pielii”

B. NEDELICIUC

“Aspecte clinico-imunologice contemporane în acne vulgaris și perfecționarea metodelor de tratament”

O. BERBECA

“Modificările patomorfologice ale sistemului neuro-muscular în cazul maladiilor renale la copii”

A. FERDOHLEB

“Aspecte în tratamentul contemporan al icterului mecanic benign”

V. ROTARU

“Particularitatea nefritei dismetabolice la copii din diferite zone ecologice ale Republicii Moldova”

V. GLIJIN

“Tratamentul chirurgical al refluxului gastro-esofagian. Studiu comparativ între procedeele tradiționale și cele laparoscopice.”

A. OGLINDA

“Terapia limfotropă în tratarea complexă a endotoxicozei la copiii de vîrstă fragedă”

C. RIMIS

“Cercetări epidemiologice privind hepatitele virale profesionale la personalul din spitale”

S. STRAJESCU

“Modificarea tratamentului chirurgical, prevenirea complicațiilor purulente în chirurgia echinococozei cu examinarea monitoringului imunologic și imunocorecție”

Dezvoltarea spitalelor

(în colaborare cu Institutul pentru o Societate Deschisă New York și Carelift International)

În 1998 în cadrul acestui program în Republica Moldova au fost aduse 6 containere cu echipament, consumabile, preparate medicale, care au fost transmise cu titlu de donație instituțiilor ocrotirii sănătății.

Suținerea inițiativelor în domeniul ocrotirii sănătății

(în colaborare cu Institutul pentru o Societate Deschisă New York)

Proiecte selectate în bază de concurs pentru a fi finanțate în 1998 – 1999:

“Îmbunătățirea îngrijirii medicale neonatale în Republica Moldova”

Institutul de Cercetări Științifice în domeniul Ocrotirii Sănătății Mamei și Copilului

“Crearea specialității noi Medicina de Familie în Republica Moldova”

USMF

“Sănătatea familiei în regiunile rurale”

Fondul Republican Sănătatea Mamei și Copilului

Prevenirea maltratării copiilor

(în colaborare cu Institutul pentru o Societate Deschisă New York)

În cadrul programului au fost organizate :

Conferința Greenspan și stagiul SUA, 23 aprilie – 5 mai 1998, SUA

T. STEPANOV

Training regional și conferință “Dezvoltarea durabilă a ONG în Europa Centrală și de Est”, 7 – 10 mai 1998, Budapesta, Ungaria

D. SÂMBOTEANU, V. CHERDIVARĂ

Conferința regională “Mass-media, conștiința publică și politica socială”, 15 – 17 iunie 1998, Praga, Republica Cehă

A. GOBJILA, E. STASII, D. SIMBOTEANU, V. CULESIN, B. DARIEV, T. STEPANOV, M. IVANOV, D. SIRBU, O. GARSINSCHI

Întîlnirea Asociației Internaționale a psihiatrilor pentru copii și adolescenți, 1 – 6 august 1998, Stockholm, Suedia

T. STEPANOV, D. SÂMBOTEANU

Conferința pediatrică pentru prevenirea abuzului față de copii, 9 – 12 august 1998, Pxlva, Estonia

E. STASII

Conferința regională pentru prevenirea abuzului față de copii, 8 – 12 noiembrie 1998, Budapesta, Ungaria
V. COCARCEA, M. IVANOV, T. STEPANOV, A. GOBJILA, V. POPESCU, D. SIMBOTEANU

Proiect “Prevenirea Abuzului față de copii”
Centrul Național pentru Prevenirea Maltratării Copiilor

Geriatric și gerontologie

(în colaborare cu Institutul pentru o Societate Deschisă New York)

Seminar “Home and Community-Based Care for the Elderly”, 10 – 16 mai 1998, Budapesta, Ungaria și 19 – 23 mai 1998, Liubliana, Slovenia
I. BAICALOVA

Proiect “Respirația a doua pentru oamenii în etate”
ONG “Respirația a doua pentru oamenii în etate pentru nordul Moldovei”

Reducerea noxelor

(în colaborare cu Institutul pentru o Societate Deschisă New York)

Întruniri internaționale ale “UNAIDS Task Force” și ale Rețelei de reducere a noxelor CEE/NIS”, Moscova/Rusia, 26-29 Aprilie 1998.

N. CEBOTARENCO

Proiect “Reducerea noxelor”, Soroca, Moldova

Activități realizate: schimb de seringi, ajutor medical urgent persoanelor care folosesc droguri, seminare cu abordarea problemei reducerii noxelor în aspecte medicale, sociale și juridice.

Proiect “Centrul Educațional Alcoolismul și Narcomania”

A fost organizat un ciclu de seminare instructive cu scopul de a sensibiliza opinia publică la problema adicției chimice patologice (alcoolismul și narcomania) și a noxelor aderente. La seminare au participat medici, pedagogi, lucrători sociali, colaboratori ai organelor de poliție, personalul din coloniile pentru minori și orfelinate, familiile vulnerabile, utilizatori de droguri.

Proiect “Implementarea programului de prevenire a infecției HIV/SIDA în instituțiile penitenciare din Republica Moldova”

Va fi implementat în 1999. Vor fi organizate seminare în fiecare instituție penitenciară cu evaluarea cunoștințelor la tema bolilor sexual transmisibile și infecției HIV/SIDA printre deținuți, asigurarea evidenței epidemiologice privind prevalarea infecției HIV/SIDA în instituțiile penitenciare, dezvoltarea și implementarea programelor educaționale în toate instituțiile penitenciare, tratamentul simptomatic al bolilor sexual transmisibile.

În 1998 programele de reformă în economie au fost orientate spre următoarele domenii :

- microfinanțare a fermierilor și antreprenorilor rurali
- instruire în cadrul reformei agrare
- Instruirea economică prin seminare și laboratoare studențești, pentru facultăți, reprezentanți ai băncilor și ministerelor

Microfinanțarea :

Asistența tehnică pentru Alianța de Microfinanțare din Moldova

Obiective primare :

- Facilitarea accesului la piața financiară a fermierilor și antreprenorilor privați
- Stabilizarea sectorului agrar privat prin promovarea activităților generatoare de venit

Aceste obiective au fost atinse prin crearea asociațiilor de economii și împrumut la sate, care prestează servicii financiare durabile membrilor săi. Pentru a dezvolta o rețea de AEÎC, a fost creată o organizație ne-guvernamentală, Alianța de Microfinanțare din Moldova (AMM). Cu sprijinul AMM în anul 1998 au fost create alte 60 de asociații. Totalul împrumutului acordat acestor asociații, din partea a trei instituții financiare, a fost de 5,000,000 lei.

Școala de vară în management

Școala a fost lansată în 1995 pentru studenți și tineri profesori. Anul acesta a fost oferit un curs de instruire de două săptămâni în domeniul Antreprenoriatului și Managementului calității. Cursurile au fost ținute de Hermann KOPP (Școala de Management din Norvegia) și Nicolae DRAGULANESCU (Universitatea Politehnică din București). Douăzeci de studenți de la cinci universități au participat la lucrările școlii.

Stagiul fermierilor moldoveni în Elveția

Programul a fost implementat în colaborare cu filiala fundației PROFORDAR din Elveția. Fermierii moldoveni au lucrat la fermele din Elveția, și-au împărtășit ideile și experiența și au urmat cursuri de educație profesională la Institutul de Agricultură din Jura. Vizita diferitor ferme i-a ajutat să înțeleagă mai bine structura și modul de funcționare a agriculturii elvețiene. Șaptesprezece fermieri au participat la acest program de patru luni.

Dezvoltarea activității antreprenoriale a meșteșugarilor din Moldova

Scopul proiectului prezentat de Uniunea Meșterilor Populari din Moldova este stimularea și susținerea activității antreprenoriale a meșteșugarilor. Activități preconizate : crearea unor baze computerizate de date, a bibliotecii cu materiale metodico-didactice și instructive din domeniul antreprenorial, difuzarea informației, acordarea asistenței consultative în vederea elaborării business - planurilor.

Instruire managerială

În 60 de sate, pentru membrii AEÎC, ONG AGREX a organizat seminare de o zi cu tema "Planificarea activităților și calcularea investițiilor de scurtă durată în gospodăriile țărănești".

A 120-a Întrunire anuală a Asociației internaționale a Mărcilor Înregistrate, 9-13 mai, 1998, Boston, Massachusetts, SUA

Emil MINDICANU

Dezvoltarea sistemului de finanțare rurală, 1-30 aprilie 1998, Montpellier, Franța

Liliana COZMIC

Centrul Internațional de Comerț, 15 mai – 15 iunie 1998, Geneva, Elveția

Elena GIDILICA

Publicarea cărții "Strategia ecologică în protecția integrală a plantelor", autor – Oleg STOICEV

Deschiderea către lume și promovarea valorilor societății deschise determină impactul programelor de cultură și artă și constituie criteriul principal de luare a deciziilor privind susținerea proiectelor.

În situația în care structurile artistice și culturale sunt finanțate exclusiv din buget (ceea ce nu acoperă nici pe departe necesitățile reale), iar în societate nu s-a constituit o infrastructură managerială și de impresariat eficientă, care ar corespunde noilor condiții de funcționare a domeniului, Fundația Soros Moldova și-a orientat activitatea pe câteva fâgașe esențiale: promovarea valorilor culturale, susținerea performanțelor artistice, încorporarea formațiunilor artistice din Moldova în circuitul valoric internațional, stimularea spiritului de creație și de inițiativă managerială.

Instruirea și dezvoltarea profesională în domeniul artelor interpretative

Este cel mai amplu program de artă, parte componentă a Performing Arts Network Program, desfășurat sub egida OSI Budapesta. Scopul său este susținerea și stimularea artei interpretative novatoare prin familiarizarea artiștilor cu valorile artistice moderne și criteriile de apreciere ale acestora. Personalități marcante de peste hotare – artiști, profesori și experți – sunt invitate în Moldova pentru desfășurarea unor ateliere de artă; concomitent tinerii artiști din Moldova participă la ateliere și seminare artistice din alte țări.

În 1998 a fost sprijinit procesul de instruire în domeniul artelor interpretative, difuzarea informației, examinarea chestiunilor ce țin de inovații estetice în artă, stimularea colaborării în domeniul cultural și artistic între țările Europei Centrale și de Est.

În cadrul acestui program la Chișinău s-au desfășurat 4 ateliere în domeniul dansului și coregrafiei moderne animate de:

Milan KOZANEK, Bratislava, Slovacia (15-27 februarie)

Natalia IPATOVA, Luxemburg și Volia VAHA, Moscova (10-21 aprilie)

Zuzana BACOVA și Milan KOZANEK, Bratislava, Slovacia (18 mai-7 iunie)

Miroslava KOVAROVA, Bratislava, Slovacia (30 noiembrie-7 decembrie)

și 2 ateliere în domeniul artelor de spectacol animate de:

Jean-Paul LANG, Belfort, Franța (21-27 aprilie)

Liliana ALEXANDRESCU, Amsterdam, Olanda (2-8 mai)

Tabăra de vară (august) de instruire în domeniul artelor de spectacol, dirijată de Kilina CREMONA (Franța), Nicolai KAZMIN (Rusia) și Mihai FUSU (Moldova) a inclus o serie de ateliere în domeniul dansului contemporan, mișcării scenice și artei actoricești.

În zilele de 13 -19 septembrie la Chișinău s-a desfășurat un atelier de creație pentru compozitori cu tema "Fenomenul improvizăției în muzica modernă și jaz", animat de: Mihail ALPERIN (pian), profesor la Academia de Muzică din Oslo, Norvegia; Andrei TURÎGHIN, saxofon, Novosibirsk, Rusia; Roman STOLEAR, pian, compoziție, profesor la colegiul de muzică din Novosibirsk; Mihail SAPONOV, muzicolog, profesor universitar (Moscova); Svetlana SAVENCO, muzicolog, profesor universitar la Conservatorul "P. Ceaicovski" din Moscova.

Fundația Soros a susținut în continuare participarea prin concurs a coregrafilor și dansatorilor din Moldova la Programul European de burse în domeniul dansului contemporan "Dance Web" (Viena). La stagiul din 98, desfășurat în perioada 17 iulie-18 august cu concursul celor mai prestigioase instituții culturale și de învățământ din Viena, a participat coregrafa Alexandra SOȘNICOV.

Granturi de creație în domeniul artelor interpretative

Programul impulsează dezvoltarea formelor moderne de expresie artistică și a modalităților originale de colaborare în teatru, muzică, literatură, artă plastică și coregrafie,

sprijină experimentul, producțiile artistice de alternativă etc., contribuind astfel la definirea rolului artelor interpretative în societatea deschisă. În acest sens, prin granturi de creație, precum și prin informare asupra altor posibile surse de finanțare, locale sau din străinătate, am acordat în continuare sprijin echipelor de creație pentru realizarea unor proiecte artistice.

Montarea spectacolului - balet "... Din Eminescu"

Angela DONII, coregrafă

Iulian GOGU, compozitor

Tatiana POPESCU, scenografă

Alexandra SOȘNICOV, coregrafă și dansatoare

Ion NEGRU, dansator

Stagiu universitar la școala-studio "Nemirovici-Dancenco" pe lângă Teatrul academic "Cehov", Moscova

Elena ELFEMOVA

Seminar "Filozofia și practica festivalurilor de artă interpretativă-II" 26 octombrie-1 noiembrie, Budapesta, Ungaria

Zinaida PLĂMADEALĂ

Festivalul Internațional de muzică de pian "Jazz improvisation-98", 26-30 noiembrie, Vilnius, Lituania

Sergiu POPOVCIUC

Stagiu la Institutul Internațional de muzică electroacustică, 7-22 decembrie, Bourges, Franța
Vladimir BURLEA

Materiale didactice pentru instituțiile de învățământ artistic

Racordarea la evenimentele artistice notorii din întreaga lume este o condiție inerentă dezvoltării învățământului artistic din Moldova, practic lipsit de baza didactică necesară.

În 1996, cu sprijinul financiar al Fundației, a fost creată Mediateca IAM, care urmează să fie pusă în serviciul tuturor instituțiilor de învățământ artistic din țară. După trei ani de la constituire, ea dispune deja de o bună bază tehnică – echipamente electronice, utilaje și înregistrări audio și video, precum și de un număr mare de producții artistice de performanță, necesare atât în învățământul cultural-artistic, cât și pentru profesioniștii în domeniu. În 1998 Fundația a continuat programul de completare a fondurilor Mediatecii. A fost procurată o bogată colecție de cărți de specialitate, incluzând și două ediții de referință în domeniul artelor :

New Grove Dictionary of Music and Musicians (20 de volume)

The Dictionary of Art (34 volume)

Open Society Cultural Link

Prin eforturile comune ale unor instituții și structuri artistice și manageriale din diferite țări, programul regional Open Society Cultural Link a sprijinit desfășurarea unei serii de acțiuni culturale internaționale. În 1998 Fundația Soros Moldova a susținut financiar participarea unor colective artistice, instituții culturale, precum și a reprezentanților acestora la mai multe manifestări din această serie :

Festivalul internațional de teatru "Cehov", ediția a 3-a, 26 martie-31 mai, Moscova
Teatrul Național "Mihai Eminescu"

Festivalul de teatru DRAMAFEST, 22-27 aprilie, Târgu-Mureș

Constantin CHEIANU, șef de departament la Ministerul Culturii al Republicii Moldova

Festivalul tinerilor artiști "BREAK 21", ediția a 2-a, 4-10 mai, Ljubljana, Slovenia

Violeta GORGOS, regizor la Compania de Stat "Tele-Radio Moldova"

Festivalul de muzică nouă "Două zile și două nopți de muzică nouă", ediția a 4-a, 7-13

aprilie, Odesa

Mihail AFANASIEV, profesor la Academia de Muzică din Chișinău

Festivalul internațional de dans contemporan "Bratislava în mișcare", 11-16 mai, Bratislava
Angela DONII, coregrafă la teatrul "Eugene Ionesco"

Festivalul tinerilor compozitori și interpreți din Europa Centrală și de Est, 7-10 iunie, Odesa
O. PALÎMSCHI, L. AMELINA, O. MENȘENINA, I. GOGU, I. CEREMUȘ, artiști

Atelierul internațional "Situția actuală în dansul modern", 17 iunie-1 iulie, Praga
Angela DONII, coregrafă la teatrul "Eugene Ionesco"

Festivalul cântecului de autor "Grushin" 29 iunie-10 iulie, Rusia
Iulian CHIRCHIN, președinte al Clubului orășenesc Chișinău al cântecului de autor

Festivalul internațional de teatru "Divadelina Nitra'98" cu genericul "Tendințe și orientări în teatrul contemporan", 2-7 octombrie, Slovacia
Teatrul Național "Mihai Eminescu" și Angelina ROȘCA, șef de catedră "Teatrologie și literatură universală", IAM

Festivalul internațional de film antropologic, 20-24 septembrie, Sibiu
Nina BOLBOCEANU, Valeriu GALEȚCHI, Televiziunea Națională

Academia de vară în domeniul artelor interpretative, seminarul Feldenkrais for Performing Artists, 4-11 octombrie, Sofia
Boris CREMENCIUC, actor la teatrul "Eugene Ionesco"

În cadrul programului Open Society Cultural Link au fost sprijinite financiar și au avut loc la Chișinău câteva manifestări culturale :

Întâlnirea internațională a compozitorilor și interpreților de muzică nouă din Europa Centrală și de Est, 4-11 octombrie
organizată de Uniunea Compozitorilor și Muzicologilor din Moldova

Simpozionul internațional "Eugene Ionesco – opera și activitatea. Impactul operei ionesciene asupra spiritualității societăților totalitare din Europa de Est și fosta URSS", 17-20 noiembrie 1998
organizat de Teatrul "Eugene Ionesco"

Festivalul "Surîsul Giocondei – de la mit la tehnoritual", 10-15 mai 1998
organizat de Centrul Soros pentru Artă Contemporană

Participarea la festivaluri, concursuri, conferințe și seminare internaționale

Fundația a acordat asistență pentru oamenii de artă și cultură, echipe de creație, formațiuni artistice profesioniste în vederea participării la festivaluri, concursuri, conferințe și seminare internaționale :

Festivalul internațional de marionete, Belfort, 10-24 februarie
Teatrul municipal de păpuși "Guguță"

Concursul internațional de pian Maryse Cheilan, Ville d'Hyeres, Franța, 17-25 aprilie
Alexandra MELEȘCENCO, elevă la Liceul de muzică "Rahmaninov"

Concursul internațional al tinerilor interpreți "Simfonia", Volgograd, 5-11 aprilie
Ina ZDOROVETCHI, elevă la Liceul de muzică "Ciprian Porumbescu"

Schimb de concerte, București, 1-15 mai
Corul mixt "Gloria" al Colegiului de muzică "Ștefan Neaga"

Colocviul internațional "Lucian Blaga", Paris, 14-25 mai
Silvia CELAC, ziaristă și scriitoare

Concursul "Premiul Muzeului European", etapa finală 1998, Samos, Grecia, 10-14 iunie
Mihail URUSU, director al Muzeului Național de etnografie și istorie naturală

Adunarea generală a Consiliului Arhitecților Europei Centrale și de Est, Kosice, Slovacia,
15-18 mai
Victor GANE, membru al Asociației Arhitecților din Moldova

Festivalul internațional de teatru THEATROPOLIS, Torino, Italia, 15-26 iulie
Teatrul "Eugene Ionesco" și Teatrul de păpuși "Licurici"

Festivalul european de teatru, Grenoble, Franța, 28 iunie-10 august
Teatrul municipal "Satiricus"

Festivalul internațional de muzică corală "The Contemporary Choral Music Competition",
Polonia, 21-25 iunie
Corul "Gaudeamus", IAM

Turneu în cadrul Schimbului cultural dintre Italia și Moldova, Italia, 20 iulie-20 august
Capela corală "Doina"

Bienala 21 internațională de poezie, Liege, Belgia, 3-7 septembrie
Arcadie SUCEVEANU, Teo CHIRIAC, Nicolae POPA, scriitori

Festivalul anual al creației coregrafice "Eurodance'98", Iași, România, 2-6 octombrie
Elfrida COROLEOV, Alexandra SOȘNICOVA, Angela DONII, Ludmila STAȘOC, Serghei
GOLOVNEA, Tatiana POPESCU, artiști

Seminarul "Poesi-Olympiaden", Stocholm, 12-17 octombrie
Leo BOTNARU, Andrei BURAC, scriitori

Festivalul internațional "EX AEQUO", Bratislava, 9-14 noiembrie
Dumitru CHICU, regizor la Compania de Stat "Teleradio-Moldova"

Festivalul internațional de teatru, Galați, 8-17 octombrie
Larisa UNGUREANU, redactor-șef al publicației "Lanterna Magică"

Festivalul național de teatru, București, 29 noiembrie-6 decembrie
Valentina TĂZLĂUANU, Vice-Ministru al Culturii, redactor-șef al revistei "Sud-Est"; Dina
GHIMPU, consultant la departamentul "Teatru" al Ministerului Culturii; Petru VUTCĂRĂU,
director al teatrului "E. Ionesco"; Vitalie RUSU, actor, regizor, profesor; Maria DONI,
vicepreședinte UNITEM, actriță, Teatrul "Lucafeărul"; Anatol DURBALĂ, actor, Teatrul "Național";
Val BUTNARU, dramaturg, director al Grupului de Presă "Flux"; Alexandru COZUB, actor,
regizor, Teatrul "E. Ionesco"; Leonid CEMORTAN, teatrolog, critic de teatru

Prezentarea monografiei "Moisei Gamburd", Tel-Aviv, 15-29 decembrie
Ludmila TOMA, critic și istoric de artă

Program editorial

La proiectul "Trei debuturi literare", care are ca scop lansarea numelor noi în literatură, au participat 16 tineri autori. Au învins în concursul din 1998 și au fost sprijiniți financiar pentru editare:

Doina IACHIM, "Grădina de taină", poezie

Dumitru-Dan MAXIM, "Așteptății Fiului sau Carte pentru căruțași", roman

Horia HRISTOV, "Pasarea rănită", poezie

5 piese de teatru premiate la Concursul Național de dramaturgie au fost editate în volume

separate :

Nicolae NEGRU, "Revine Marea Sarmațiană și ne întoarcem în Carpați"

Val BUTNARU, "Saxofonul cu frunze roșii"

Gheorghe CALAMANCIUC, "Ultima noapte de mileniu cu un copil îmbătrânit"

Constantin CHEIANU, "Luministul"

Mircea V. CIOBANU, "Stația terminus"

Editarea Almanahului Stagiunii Teatrale 96-97

Centrul de Arte "Coliseum"

Albumul "Patrimoniul cultural al Republicii Moldova"

editurile "Museum" și "Arc"

În 1998 a continuat programul de susținere a revistelor de cultură și artă. Revistei "Contrafort" i s-a acordat un grant pentru procurarea unei tone de hârtie.

Srijin pentru constituirea și dezvoltarea infrastructurii culturale

Sunt sprijinite proiecte orientate spre diversificarea maximă a fenomenelor de cultură, dezvoltarea instituțiilor artistice și culturale. În 1998 Fundația a făcut donații de echipament : Academiei de muzică "G. Musicescu" – pentru crearea și utilizarea unui studio didactic-experimental

IAM – pentru crearea studioului de instruire Film și TV

Colegiului Republican de Muzică "Ștefan Neaga" – un copiator

A fost finanțată participarea la seminare internaționale de management în domeniul artei și culturii, axate pe implementarea mecanismelor moderne de gestiune :

Informal European Theatre Meeting, Rotterdam, Olanda, 26-29 martie, Cardiff, Anglia, 1-5 octombrie

Petru VUTCARĂU, Zinaida PLĂMĂDEALĂ, Teatrul "Eugen Ionesco" ; Maria DONI, UNITEM

Seminarul Muzeelor, Praga, Cehia, 23-27 septembrie

Elena PLOȘNIȚĂ, Muzeul Național de Istorie

Drept argument de bază pentru lansarea acestor programe a servit faptul că majoritatea covârșitoare a artiștilor profesioniști din Moldova au o formațiune și abordează o expresie tradițională. Ajustarea lor la mijloacele și procedeele plastice de ultimă oră este un proces evolutiv și de durată. Lipsa unei atenții și susțineri pentru artiștii cu o formațiune tradițională duce la neglijarea performanțelor și cotelor realizate în acest mediu, contribuind la dezvoltarea conjuncturii gusturilor, Kitch-ului, etc. Această preocupare pentru artele tradiționale are ca scop susținerea artiștilor care balansează între neretriuirea socială a artei pe care o promovează și neîncadrarea în genurile de artă contemporană.

Obiectivele programelor:

- susținerea organizării de expoziții
- susținerea artiștilor prin organizarea de ateliere, seminare, workshop-uri în colaborare cu alte structuri (uniuni de creație, instituții superioare de învățământ de specialitate)

Expoziții**Expoziție de grafică: Elena CARACENȚEV, Semion ZAMȘA, “Căutări recente”, 11 – 21 decembrie 1998, Muzeul Național de Arte Plastice**

curator Simion ZAMȘA

Expoziția a oferit publicului ocazia de a viziona ultimele realizări ale graficienilor E. CARACENȚEV și S. ZAMȘA. Au fost prezentate în premieră absolută seriile “Deliruri” în pastel gras și creion color, precum și lucrări în acuarelă, gravură. Concepția expoziției a presupus desfășurarea evenimentului în vechiul sediu al Muzeului Național de Arte Plastice din două motive : estetic și social. Primul - a accentuat contrastul între factorii lucrărilor și suprafețele expoziționale. Motivul social a ținut să atragă atenția autorităților și publicului asupra stării deplorabile a uneia din cele mai valoroase clădiri a Muzeului Național de Arte Plastice. În pofida situației existente, organizatorii acestui eveniment au demonstrat viabilitatea expozițiilor mici și cunoașterea managementului cultural.

Expoziție de pictură: Andrei SÎRBU, “ARHEO”

curator Andrei SÎRBU

Descoperirile din domeniul arheologiei, arhitecturii și plasticii rupestre, al sanctualelor neolitice sau complexelor monastice medievale depășesc cadrul studiului științific și muzeistic. Bine mediatizate, ele au modificat în mod sensibil opinia publică din întreaga lume.

Sucesiunea perioadelor arheologice a fost cercetată în ultimele domenii atît cu metode tradiționale, cît și cu ajutorul ciclurilor solare și cosmice ale lui Vernadski și Cijevcki. Tot mai multă importanță are cercetarea multidisciplinară în care, alături de istoric și arheolog, lucrează sociologul și fizicianul, medicul și artistul plastic.

Un deosebit interes prezintă în acest sens civilizația dacilor din Carpații românești. O analiză a creației lui Constantin Brîncuși, de exemplu, demonstrează că sursele sale de inspirație trec cu siguranță bariera medievală a genezei limbii și culturii românești moderne. Acesta este cazul care arată prin excelență cît de importantă poate fi conlucrarea dintre arheolog și artistul plastic. Proiectul “ARHEO” tocmai a încercat să realizeze această cercetare multidisciplinară cu metode plastice.

Scopul proiectului “ARHEO” este de a cerceta :

- substratul spiritual și plastic daco – getic
- influența artelor plastice și a frumosului în luarea deciziilor atît în antichitate, cît și în lumea modernă
- urmărirea interferențelor și rezonanțelor culturii și civilizației daco-getice cu vechile culturi semitice și indo-europene în general și cu cele mediteraniene în particular
- deschiderea culturilor moderne carpato-balcanice spre noile orizonturi ale celui de-al treilea val.

Expoziția va avea loc în mai 1999.

Expoziție de fotografie: A.ȘCHIOPU, “Memoria senzitivă”, 29 ianuarie – 29 februarie 1999, Galeria EuroFotoArt

curator A.ȘCHIOPU

Începînd cu anul 1924, cînd a avut loc primul salon fotografic basarabean, și în perioada interbelică în Moldova a existat o anumită activitate în domeniul artei fotografice. Fotografii basarabeni au fost marcați de paradigma arhitradițională “de a vîna momentul”. Fotografia lui A. Șchiopu a reușit s-o răstoarne și focalizîndu-și atenția asupra “adevărului momentului” distinge realități cu încărcătură artistică. Proiectul “Memoria senzitivă” reprezintă o reușită prin depășirea posibilităților de fixare realistă a aparatului fotografic, atingînd o abstractizare uneori picturală, alteori documentară sau chiar suprarealistă a cotidianului.

Expoziție de pictură: Arcadie Răileanu, 14-28 august 1998, Biblioteca O.Ghibu

Ateliere de creație

Simpozion de grafică “Grafica formelor mici. Litografie”, 15 - 30 august 1998, Atelierele de litografie ale Uniunii Artiștilor Plastici

director de proiect Elena GARȘTEA

Simpozionul, organizat în colaborare cu UAP, a constituit un prilej unic de a reuni graficienii de valoare, maiștrii de tipar din regiune pentru a demonstra performanța tehnicii litografice moderne. Artiștii invitați, exponenți ai diferitor școli din Europa de Est și cea de Vest, au oferit colegilor lor din Moldova și studenților de la facultățile de specialitate atît posibilitatea de a asista la procesul de creație, cît și cea de a comunica cu ei. Studenții, la rîndul lor, și-au pus talentul la încercare. Lucrul de 2 săptămîni în atelier a culminat cu o expoziție, menită să prezinte realizările participanților la simpozion. Acest proiect a fost necesar pentru învierea activității de creație din țară, stabilirea contactelor între artiștii plastici și între instituțiile de specialitate din regiune.

Participanți :

Rusia

Mihail MUSIKIN, maistru de tipar

Vladimir FILIPENCO, grafician

România

Ovidiu PETCA, grafician

Republica Moldova

Elena GARȘTEA, grafician, lector IAM

Simion ZAMȘA, grafician, lector IAM

Eugen VEREBCEANU, grafician, lector IAM

Elena KARACENȚEV, grafician, lector IAM

Victoria CÎRMU, studentă, IAM

Serghei CUZNEȚOV, student, IAM

I Simpozion internațional de arte textile “Dialog 98”, 17 – 20 septembrie 1998, AȘM, Galeria UAP

director de proiect Ludmila ȘEVCENCO

Autorii proiectului și-au propus să organizeze o serie de evenimente care pune în lumină atît realizările, cît și problemele artelor textile din regiune. Influențele interculturale, comunicarea, tradițiile textilelor din regiune au servit drept imbold pentru lansarea “Dialogului 98”. Simpozionul s-a desfășurat între 17-20 septembrie 1998 sub egida Rețelei Europene de artă textilă (ETN) și cu sprijinul Ministerului Culturii din Republica Moldova. Organizatorul evenimentului a fost Asociația artiștilor de arte textile și designeri vestimentari din Republica Moldova “ATEX”.

Proiectul a fost elaborat cu sprijinul ETN și a fost inclus în programul activităților culturale europene "Caleidoscop", adoptat de Consiliul Europei în 1997, obiectivul căruia este colaborarea multilaterală în domeniul artelor textile contemporane, păstrarea patrimoniului cultural.

Programul simpozionului a inclus o serie de evenimente: conferința teoretică, expoziția - concurs internațională de arte textile "Dialog'98", demonstrarea colecțiilor de design vestimentar, dezbateri, familiarizarea cu monumente și colecții.

Participanți:

Republica Moldova

E. AJDER
O. ARBUZ
V. AVRUȚEVICI
I. BABA
A. CLIMOV
I. COSTRIBA
L. CRAVCENCO
V. DAMIR
O. DIACENCO
A. DROBAHA
O. DROBAHA
I. FILIP
L. GOLOSEEV
V. GRAMA
N. ISCHIMJI
N. BUGOCOV
V. IVANCIUC
D. HARIN
V. JOSAN
A. KULICENCO
V. KULICENCO
A. NEGURĂ
F. SAVIȚCHI
VI. STRATICIUC
D. ȘAPTESATE
I. ȘUH
L. TIHONCIUC
T. TROFIMOV
A. UVAROV

România

C.E. BACIU
E. BASSO-STĂNESCU
A.R. BRANZAS
E.F. CÎMPIAN
A. CRENGANIS
S.H. CSATA
S.C. DAMIAN
I. DAVID
A.A. DOBRA COVIC
GH. GOGESCU
M. GHEORGHIU
N. ILDICO
M. M. HASEGAN
G. LAVRIC
A. ROMAN POPESCU
K. ZOLD GZONGYI

Ukraina

E. DERDA
V. DERDA
V. GANKEVICH
N. GATS
G. KUSKO
L. LISTUNOVA
A. PADOVSKAIA
O. PARUTA-VITRUK
T. PACENIUK
I. PRONINA
A. PRIVEDA
O. RYBOTITSKAIA
A. SCHNEIDER
Y. SCHNEIDER
N. SHIMIN
I. TOCAR

Italia

S. BATTOIA
G. CAPOSCIUTTI
S. MANETTI

Polonia

A. BLASZYK
K. FRYMARC-BLASCZYK

Finlanda

R. JOKINEN

Germania

I. KAHMANN
C. MERX
M. WARTH

Estonia

V. KADRI
R. SEET

Elveția

R. MORO
R.L. SELENE

Ungaria

I. VIDAK

A II-a ediție a simpozionului internațional de sculptură a formelor mici în bronz, 13-28 noiembrie 1998, atelierele sculptorilor Iu. PLATON, I. ZDERCIUC, T. CATARAGA, Muzeul Național de Arte Plastice

Director de proiect : Iurie PLATON

Desfășurarea celei de-a doua ediții a Simpozionului a reușit să adune o echipă internațională de sculptori pentru a dezbate problema formelor mici în sculptura contemporană. Devenit deja tradițional, acest eveniment reușește să ofere artiștilor moldoveni posibilitatea de a comunica cu colegii lor din occident, de a realiza lucrări în condiții unice și de a iniția chiar noi proiecte. Artiștii internaționali au adus cu ei o serie de lucrări care au fost prezentate în expoziția de inaugurare a simpozionului, iar 2 săptămâni mai târziu, în sălile Muzeului Național de Arte Plastice, au fost expuse lucrările executate în atelierele sculptorilor din Chișinău.

Acest eveniment a fost co-finanțat de către UAP și Ministerul Culturii din R.Moldova.

Participanți :

Japonia

C.SASAKI

Germania

Șt. SCHULZ

J. STERGE

E. RAISCHKE

Republica Moldova

T.CATARAGA

Iu. PLATON

V. VÎRTOSU

I. ZDERCIUC

Training-uri și seminare

Serie de prelegeri "Istoria design-ului pentru studenții Instituțiilor de specialitate din R.Moldova", 19 – 26 octombrie 1998

Facultatea Arte Plastice, IAM

Facultatea Urbanism și Arhitectură, UTM

Facultatea Jurnalistică și Științe ale Comunicării, USM

Punctul de pornire al acestui proiect a fost absența obiectului "Istoria Design-ului" în programul de studii al instituțiilor de specialitate, materie absolut necesară pentru factura profesională a unui designer : grafic, industrial, de textile etc. Realizarea proiectului a accentuat golul informațional

resimțit de studenți și receptivitatea lor față de mecanismele interactive utilizate în prelegeri. Bogat în materiale ilustrative, adaptat fiecărei facultăți, cursul a trezit din start un viu interes în rândurile studenților și profesorilor. Prelegerile au fost ținute de către dna Cristina Sabău, istoric în domeniul artelor, redactor al revistei de design "Design buletin", România.

Asistență tehnică pentru revista Uniunii Artiștilor Plastici "ATELIER"

Director de proiect O.COJOCARU

ATELIER este organul de presă a UAP și contribuie la informarea obiectivă și operativă despre evenimentele care au loc în domeniul artelor plastice și activitatea uniunii. În prezent, din cauza lipsei echipamentului, publicația apare cu mare întârziere, în numere duble, comasate. Echipamentul primit va fi utilizat pentru depășirea acestei situații, cât și pentru producerea de broșuri, cărți de artă, cataloage, materiale publicitare pentru expoziții.

Publicitate socială

I Campanie Națională Anti-SIDA "SIDA – Jocul de-a moartea", 1 octombrie – 1 decembrie 1998

Casa Lumea Deschisă, director de proiect Dan Suruceanu

Conștientă de pericolul SIDA care paște societatea noastră, amplificat de lipsa de informație și nu în ultimul rând de surse financiare, Fundația Soros Moldova a lansat ideea unui concurs pentru elaborarea și realizarea Primei Campanii Naționale Anti-SIDA. Învingătoarea acestui concurs a fost desemnată echipa Casei Lumea Deschisă care a prezentat un proiect cu o pronunțată prezență a ideii și a elementelor unei campanii publicitare.

Concepția proiectului : Jocul este relația (de obicei plăcută), între două sau mai multe persoane care, din lipsă de precauție, se poate transforma într-un risc.

Proiectul "SIDA – Jocul de-a moartea" s-a desfășurat timp de 3 luni, utilizând diverse tehnici și mijloace media : panotaj, audio, video. Campania a fost lansată concomitent la Radio d'Or și TVM, fiind amplificată de panotaj și culminată de un eveniment special.

În cadrul proiectului au fost realizate :

Compartimentul audio:

Generic 1
 Spoturi de promovare 10
 Emisiuni tematice "Legături primejdioase" 10
 Emisiuni – concurs "Ce-i în mână nu-i minciună" 12
 Emisiuni "Alegerea îți aparține" 12
 Talk-line-uri nocturne "În trei e mai sigur" 4
 Emisiuni cu "umor negru" 16

Compartimentul video:

Generic "SIDA - Atenție" 1
 Spoturi de ficțiune "SIDA – Jocul de-a moartea" 3
 Reportaje - mărturisiri "SIDA există și te privește" 9
 Spot cu actori "SIDA-i o boală" 1
 Spot cu actori "SIDA = moartea" 1
 Emisiune tematică 25 min. "SIDA" 1

Tipărituri:

Afiș "SIDA există și te privește" offset, 1000 ex.
 Fluturași informativi offset, 9000 ex.

Panotaj:

Panouri luminoase, 4 buc.

Evenimente speciale:

Discotecă organizată cu ocazia Zilei Tineretului. Au fost organizate concursuri, distribuite seturi de prezervative, fluturași informativi. Acest eveniment a fost co-finanțat de DUREX-Plurifarm.

Expoziții internaționale, deplasări

Simpozionul Internațional de creație în domeniul artelor textile "COWARY 98", Polonia, 12-25 octombrie 1998

Alexandru DROBAHA

Atelierul internațional de creație în domeniul artelor textile alternative "Ecologycal Touch", Ucraina, 26 noiembrie – 6 decembrie 1998

Irina ȘUH

Ludmila TIHONCIUC

Iurie COSTRIBA

Evenimente prilejuite de Aniversarea a 75-a a catedrei de Ceramică a Academiei de Arte din Tallinn, Estonia, 11 - 15 noiembrie 1998

Irina FILIP

Vlad BOLBOCEANU

Ion CHIȘCĂ

Unul din obiectivele CSAC Chișinău este de a umple golurile existente în viața artistică moldovenească. Astfel, în prima etapă a existenței Centrului scopul nostru major a fost familiarizarea comunității artistice locale cu arta contemporană. Impactul proiectelor realizate în 1998 a demonstrat că artiștii din Moldova și-au însușit atât noile mijloace de expresie, cât și noile practici artistice. Mai mult ca atât, am putut constata că a apărut și un public permanent pentru acestea. Schimbarea situației a cerut stabilirea unor noi priorități, făcându-ne să ne orientăm spre alt gen de proiecte, cum ar fi cele instructive și de cercetare. În altă ordine de idei, o serie de proiecte de durată ale Centrului au fost regândite așa încât să servească cât mai eficient nevoile comunității artistice.

Expoziții

Proiectele inițiate au dat un aer cu adevărat internațional vieții artistice din Moldova. Cel mai important dintre acestea a fost festivalul de performanță "Surîsul Giocondei".

Surîsul Giocondei

Performanța, un gen de artă încă nou pentru publicul de aici, a atras un număr mare de spectatori. Festivalul a fost mult mai mult decât un spectacol, el a fost un spațiu de discuții și de schimb de informație și experiență. Această atmosferă de provocare intelectuală a atras importanți critici și curatori din România, Rusia, Polonia, Franța, Anglia, SUA, participare internațională care a permis artiștilor din Moldova să stabilească legături cu teoreticieni recunoscuți ai domeniului, precum și cu organizatori ai unor mari evenimente dedicate performanței.

Participanți :

Moldova

Iurie CIBOTARU
Mark VERLAN
Pavel BRĂILA
Lucia MACARI
Lilia DRAGNEVA
Igor SCERBINA
Vasile RAȚĂ
Alexandru TINEI

România

Matei BEJENARU
Uto GUSTAV
Alexandru ANTIK
Lia PERJOVSCHI
Dan PERJOVSCHI
Ileana PINTILIE
Alexandra TITU
Constantin PRUT

Polonia

Piotr KRAJEWSKY

Rusia

Joseph BAKSTEIN
Tatiana MOGHILEVSKAYA

Franța

Gilles MOREL
Nicolas MENET

SUA

Kristine STILES

Anglia

Roland MILLER

Ruptura

Expoziția a fost un proiect realizat de Vladimir BULAT. Ideea curatorului a fost să analizeze întreaga istorie a artei moldovenești ca pe o succesiune de rupturi; lucrările selectate urmăreau să illustreze un segment al acestei discontinuități. Concepția expoziției propriu-zise presupunea exemplificarea celor două orientări existente în arta Moldovei înainte de anii '90, realismul socialist și devierile de la acesta și ruptura, ideologică și cronologică, dintre ele.

Maraton de artă video La Nuit Blanche - Nordic Video Tour

A doua ediție a Maratonului de Artă Video a prezentat atenției publicului interesat o selecție de lucrări din cinci țări: Islanda, Danemarca, Suedia, Norvegia și Finlanda. Cele 12 ore de film, însoțite de analiza mediului artistic din Scandinavia, au fost prezentate de Seppo RENVALL (Finlanda), artist ale cărui lucrări au fost incluse în programul Maratonului.

Obiectul - portret al realității

Expoziția a reprezentat un proiect realizat în comun de CSAC și Alianța Franceză din Chișinău. La el au colaborat doi curatori: Alexandru ȘCHIOPU (Moldova) și Renaud DITTE (Franța). Această expoziție a fost o intenție de a opera în contextul Moldovei cu un nou tip de artefact. Curatorii au avut o abordare democratică a procesului de selecție a lucrărilor: în expoziție au fost incluse atât lucrările plasticienilor consacrați, cât și proiecte ale studenților.

Control Station of Feelings – Forumul inițiativelor artistice de la Moscova

Această expoziție a fost o prezentare a lucrărilor artiștilor contemporani din Moldova, realizată de curatorii Tatiana MOGHILEVSKAYA (Rusia) și Octavian EȘANU (Moldova). Încadrată într-un proiect mai mare, expoziția a permis artiștilor moldoveni să se simtă implicați într-un proces artistic de proporții, oferindu-le posibilitatea de a comunica cu colegii lor din țările Baltice, Olanda, Rusia.

Participanți:

Vasile RAȚĂ

Veaceslav DRUȚĂ

Lilia DRAGNEVA

Lucia MACARI

Pavel BRĂILA

Ateliere**Atelier de Web Design “Muzeul virtual de artă contemporană”**

Muzeul este un proiect Internet elaborat de CSAC Chișinău și lansat în 1998. Proiectul, conceput ca un proces de studiu care a reunit plasticieni, web designeri, teoreticieni și programatori, a demarat cu un seminar de 2 săptămâni pentru plasticieni și studenții IAM. Seminarul a fost moderat de Gilles MOREL și Nicolas MENET; scopul său a fost prezentarea noilor tehnologii și echipamente care ar putea fi utilizate de plasticieni. La sfârșitul seminarului a fost elaborată pagina web care a inclus 5 proiecte plastice diferite.

Atelier de performance “The Performer’s Fear of the Actor”

Roland MILLER, performer și profesor de teatru din Marea Britanie, a moderat lucrările, care au început cu o dezbateră despre natura performance-ului și despre deosebirile dintre acesta și genul dramatic. În continuare participanții au analizat comportamentul fiecăruia în situații neobișnuite încercând să deducă dacă au acționat ca performeri sau actori. Apoi a fost elaborat un proiect pentru performance. Scopul atelierului a fost să aprofundeze interesul plasticienilor din Moldova pentru noile medii de exprimare. Formațiunea participanților a contribuit la crearea unei atmosfere favorabile discuțiilor și analizelor acestui gen de artă.

ONG-uri în domeniul artelor – aspecte legale și posibilități de finanțare

Atelierul a fost organizat cu ajutorul centrului CONTACT. Ideea organizării vine din preocuparea pentru elaborarea unor modele de supraviețuire pentru artiștii locali. Este primul dintr-o serie proiectată să îmbunătățească situația artiștilor și capacitățile lor de adaptare la noua situație.

Tabere de vară

CarbonART ‘ 98

Ediția CarbonART'98 s-a concentrat asupra fenomenului de interacțiune a artistului cu mediul înconjurător. Participanților la tabără, mai puțini la număr decât la edițiile precedente, li s-a oferit posibilitatea să se concentreze mai curînd asupra ideilor și senzațiilor personale decât să participe la proiecte de grup. În consecință, lucrările prezentate la închiderea taberei au fost foarte personale și emotive. Participanții și publicul au apreciat în unanimitate proiectul lui Frank CHASTAINER ca fiind cel mai reușit. Autorul a scris pe pereții unui bazin abandonat de înot pentru copii fraze ce sugerau amintirile lui din copilărie. Inscripțiile au fost executate în cărbune care a fost spălat de ploaie, definitivînd astfel lucrarea.

Participanți :

Moldova

Lilia DRAGNEVA
Pavel BRĂILA
Veaceslav DRUȚĂ
Vadim HÎNCU
Igor ȘCERBINA

Franța

Franck CHASTANIER
Nicolas MENET

Art - Hoc

În acest an au apărut 4 ediții ale buletinului "Art-Hoc" :

- **Ultimii 50 de ani ai artelor plastice în Moldova**
- **Performance**
- **Arhitectura și ambientul**
- **Kitsch**

În 1999 se planifică transferarea acestui proiect în Internet pentru a asigura o audiență mai largă și costuri mai reduse.

Granturi pentru artiști

Genul de proiecte finanțate în cadrul acestui program a fost un bun indicator al schimbărilor produse în mediul artistic moldovenesc : proiectele au fost mult mai variate, de la expoziții la inițiative educaționale, incluzînd și cereri de grant pentru catalog, prezentate de generația mai tînără de artiști. A fost creat un fond special de bani destinat expedierii lucrărilor video la festivaluri și concursuri internaționale. Nivelul lucrărilor a fost confirmat de succesul filmului "Transformarea sunetului în imagine și a imaginii în sunet", realizat de Lilia DRAGNEVA și Lucia MACARI, care a obținut premiul I la Salonul Tinerilor Artiști (Zagreb, Croația).

Ștefan RUSU, tabără de sculptură
Glebus SAINCIUC, expoziție personală
Emil DRAGNEV, lecții de teorie a artei
Mircea PUȘCAȘ, grant de călătorie
ArtWatt Studio, donație echipament
Laboratoria Kino, producție video

Granturi de expediere a lucrărilor :

Lilia DRAGNEVA
Lucia MACARI
Alexandru TINEI
Pavel BRĂILA

Granturi de catalog :

Stefan RUSU
Tudor ZBIRNEA
Simion ZAMȘA, Elena KARACENTEV
Igor ȘCERBINA
Mitoș MICLEUȘAN
Mihai ȚĂRUȘ

Engleza pentru artiști

Veaceslav DRUȚĂ
Georgeta FONDOS
Iurie CIBOTARU

Internet și Arte

Pe parcursul anului 1998 a fost realizat cel mai important proiect Internet al CSAC – Muzeul virtual al artei contemporane. A fost realizată și o nouă versiune a paginii CSAC.

Intenția de a reorganiza proiectele Centrului așa încât acestea să satisfacă nevoile comunității artistice a fost la originea unui nou proiect Internet : portofolii electronice ale artiștilor din Moldova. Necesitatea unui proiect de acest tip e determinată de faptul că artiștii noștri sînt nevoiți să cheltuie sume importante pentru expedierea portofoliilor la festivaluri, expoziții, rezidențe. Unii dintre ei renunță la participări tocmai din cauza faptului că aceste cheltuieli le depășesc posibilitățile. La această oră 6 artiști își au portofoliile pe pagina noastră.

Documentare

Din 1998 proiectul s-a transformat dintr-o simplă bază de date într-o sursă activă de informații. S-a dovedit a fi foarte utilă pentru proiectul Infolab la Manifesta 2, Bienala Artei Tinere Europene (Luxembourg) și expoziția After the Wall, Moderna Museum (Stockholm, Suedia). O parte din informațiile din baza de date vor fi incluse într-o publicație editată de Rețeaua CSAC cu titlul "Ultimii 10 ani". Experiența anului trecut a demonstrat necesitatea adoptării unei alte atitudini : este necesară o concentrare a eforturilor pentru a asigura cercetarea unor procese anumite, decît culegerea informației exhaustive despre un anume artist.

Un alt domeniu de activitate în cadrul acestui program este realizarea unei selecții de cărți care urmează a fi sprijinul informațional pentru proiectele educaționale ale Centrului în 1999 - 2000.

Programul a luat amploare din necesitatea de a promova mass-media independentă, de a aborda problemele existente în mijloacele de informare în masă din Moldova, de a stimula profesionalismul, creativitatea și fluxul de informație obiectivă pentru a facilita cooperarea și schimbul de informație între jurnaliști și instituții mass-media la diferite nivele.

Activitatea programului presupune punerea în conexiune a mișcării de tranziție din domeniu cu procese similare internaționale.

De notat e colaborarea activă cu diverse organizații mass media : Centrul Independent de Jurnalism, Comitetul pentru libertatea presei, Uniunea Jurnaliștilor, Facultatea de Jurnalism și Științe ale Comunicării a USM.

Asistența pentru presa locală

În perioada schimbărilor radicale în societate rolul nostru a fost de a susține și ajuta cele mai afectate medii de informare în masă. Din aceste considerente susținerea presei locale a fost o direcție strategică pentru desfășurarea programelor în anul 1998, care a adus multe schimbări în structura presei din regiuni. Fenomenul este generat și de trecerea la noua structură teritorial – administrativă, o consecință a căreia este desființarea executivelor locale și dispariția organelor de presă a acestora.

Asistența pentru presa locală presupunea : acordarea de granturi în formă de echipament, procurare de hârtie, susținerea inițiativelor mass-media, dezvoltarea Asociației Presei Independente (API) – organizație neguvernamentală a mass-media independente din regiuni, care intrunește peste 10 publicații : Business- info, Cuvîntul, Gazeta de Vest, Accent provincial, Est-Curier, Cetatea, Unghiul, Duminica, Ora locală și 2 agenții de știri : DECA press și BASA press, precum și Centrul Independent de Jurnalism. Asociația deține o rețea de schimb de informație și difuzare a publicității, elaborează proiecte atât pentru dezvoltarea fiecărei publicații-membru în parte, cât și pentru dezvoltarea întregii Asociații, organizează mese rotunde în regiuni. Programul a contribuit la dezvoltarea Asociației Presei Independente prin oferire de echipament și organizarea Conferinței API, consacrate aniversării a unui an de la lansare.

În 1998 pentru presa locală au fost organizate patru seminare : la Chișinău, Bălți, Cahul cu tema "Scrierea planului de afaceri", ele servind drept etapă de pregătire pentru participarea la cele două concursuri de granturi anunțate în program. Concursurile s-au desfășurat la 15 aprilie – 10 mai și 1 septembrie – 15 octombrie 1998. Au fost eligibile organizațiile mass-media independente din afara Chișinăului, ce nu sunt finanțate de structuri de stat sau formațiuni politice, reprezentînd presa scrisă, radio, TV.

La primul concurs au fost depuse 9 proiecte dintre care 2 au fost acceptate pentru finanțare : **suplimentul economic al ziarului Est-Curiei (Criuleni) și ziarul Vesti (Rezina).**

La cel de-al doilea concurs au fost depuse 14 proiecte ale ziarelor, dintre care 6 au fost acceptate pentru finanțare :

Accent provincial (Glodeni), Ora locală (Ialoveni), Unghiul (Ungheni), Gazeta de Vest (Nisporeni), Cuvîntul (Rezina).

În cadrul aceluiași program experții Jack RONALD și Mark CERNOFF au acordat consultanță presei locale. În baza concursurilor anunțate, presa locală a beneficiat de conectarea la Internet și acces la poșta electronică :

Cetatea (Orhei), DECA press (Bălți).

Granturi deschise

Proiectul a fost o experiență nouă, avînd drept scop susținerea inițiativelor venite din domeniu, ce vizează : promovarea unei presei libere, promovarea profesionalismului și a reportajului de calitate, a informației imparțiale și obiective, promovarea libertății de expresie

și a dreptului la opinie, analize ale pieții socio-informaționale a Republicii Moldova. Realizări :

Consultanță tehnică pentru modernizarea procesului de producție, difuzare, arhivare la Radio Moldova, director de proiect Cornel NAMOLOVAN.

Grant de echipament pentru revista "Femeia Moldovei", director de proiect Maria SAHARNEANU

Grant pentru revista de orientare economico-financiară "Observator Economic", director de proiect Boris POSTOVAN

Co-finanțare pentru seminarul internațional "Audiovizualul public în perspectiva reformei mass-media", director de proiect Valeriu SAHARNEANU

Extinderea Centrului Tehnologiilor Informaționale pe lângă Facultatea de Jurnalism și Științe ale Comunicării, USM, director de proiect Sergiu CORLAT

Modernizarea sectorului de emisie a postului de radio "Unda Liberă", director de proiect Serafim ISAC

Suținerea Agenției Info-Prim, director de proiect Valeriu VASILICĂ

Mass-media despre economie și business

Proiectul este inițiat pe o perioadă de doi ani în colaborare cu Fundația Eurasia și este administrat de Centrul Independent de Jurnalism.

Obiectivul primar al proiectului este de a stimula susținerea reformelor economice de către populație și de către oficialitățile republicii prin atragerea atenției publicului larg la problemele economiei și ale antreprenoriatului. Programul se axează pe câteva aspecte legate reciproc : seminarele dedicate diverselor aspecte ale economiei, stagierile la cele mai populare ziare de profil din Europa Centrală și de Est, granturile mici pentru ziariști și organizațiile mass media, care vor permite traducerea în practică a cunoștințelor căpătate.

Prima etapă a concursului a început la 27 mai 1998 cu un seminar introductiv, destinat ziariștilor, redactorilor, producătorilor radio și TV, managerilor de la agențiile de presă, în cadrul căruia s-au pus în discuție situația economică și perspectivele de dezvoltare a antreprenoriatului în Moldova și modalitățile de reflectare a evenimentelor din domeniul economic și de afaceri. În perioada 22-27 iunie 1998 reprezentanții mass media au participat la un seminar specializat de o săptămână, după care aceștea au întreprins călătoriile de documentare la cele mai bune ziare, reviste, stații radio și TV în România și Ucraina.

Luînd în calcul numărul materialelor prezentate, calitatea și impactul pe care l-au produs articolele din presa scrisă și emisiunile prezentate, juriul internațional și local a desemnat câștigătorii primei etape a concursului : 14 jurnaliști individuali și 6 organizații mass media. Câștigătorii au beneficiat de stagieri în SUA și Polonia, unde au vizitat întreprinderi prospere, instituții și organizații mass media cu profil economic, pentru a putea aprecia rolul reflectării competente a problemelor economice în țările cu economii de piață dezvoltate. Etapa a finalizat cu un seminar organizat pentru câștigători cu scopul de a face schimb de opinii și experiență acumulată în urma desfășurării stagiilor.

Organizații câștigătoare : Radio D'Or, Agenția de știri DECA press (Bălți), Cim TV-VT (Cimislia), TV Studio P&P, Economicescoie Obozrenie "Logos-press", Ziarul "Cronos" (Cahul).

În urma etapei a doua vor fi selectați trei ziariști și două organizații mass media, care au reflectat cel mai reușit aspectele de dezvoltare a economiei și antreprenoriatului în Moldova. Jurnaliștii vor primi un set de echipament profesional, iar organizațiile mass-media - cel de-al doilea grant instituțional.

Burse de limbă engleză

Necunoașterea limbii engleze în cercurile jurnaliștilor rămîne o problemă serioasă. Pentru

a facilita accesul la informație în limba engleză și participarea la evenimente internaționale în domeniu, programul mass-media a oferit burse pentru jurnaliștii la Școala de limbă engleză a Centrului "Pro-Didactica". Beneficiari :

Natalia SINICA
Victor DAGMI
Leontina VĂTĂMANU
Dorina OSIPOV
Elena PARASCHIV
Svetlana IVANOVA
Doina DUMBRAVEANU - MUNTEANU
Vlad ȚURCANU
Nadin GOGU
Gheorghe DONI

Editare și procurare de carte

Programul promovează apariția titlurilor de carte autohtone și achiziția de carte modernă în domeniul jurnalismului în scopuri didactice. Au fost procurate peste 25 de titluri de carte din România. Facultatea de Jurnalism și Științe ale Comunicării a fost abonată la presa de specialitate din străinătate.

În cadrul facultății au fost editate următoarele titluri de carte :

"Comunicarea și identitatea națională"
"Problemele actuale ale comunicării"
"Comunicarea instituțională"

Centrul Independent de Jurnalism

Fondat în 1994, Centrul Independent de Jurnalism a lucrat inițial ca un proiect al Casei Lumea Deschisă. Fiind în prezent o organizație neguvernamentală independentă, CIJ are sprijinul Fundației Soros Moldova, Fundației Eurasia (USAID), Serviciului Informațional al SUA (USIS), al Programului Băncii Mondiale de acordare a granturilor mici, Programului Regional Mass-media (Budapesta), AgrolInform, Programului Național "Pământ", TACIS, Consiliului Europei, the Knight Foundation, Dynamic Network Technologies (DNT) și al Corpului Păcii.

Misiunea Centrului Independent de Jurnalism (CIJ), este de a facilita dezvoltarea mass-media prin sprijinirea și promovarea profesionalismului printre jurnaliști, precum și prin dezvoltarea și suportul organizațiilor mass-media independente care dovedesc imparțialitate în activitatea lor și prestează o muncă de calitate.

De un interes sporit s-au bucurat în anul 1998 cursurile de machetare computerizată (14-18 septembrie), și de studiere a programelor computerizate Windows 95 și Word 7 (16-28 februarie).

Cursuri pentru prezentatori TV, 1- 4 iunie

(în colaborare cu Agenția Informațională a SUA (USIS)

18 reporteri, redactori și prezentatori la stațiile de televiziune din Chișinău, Cimișlia, Rezina și Strășeni au participat la cursul practico-teoretic pentru prezentatori TV ținut de Peter BARABAȘ, producător executiv știri - PRO TV.

Instruire pentru jurnaliștii de factură economică, 13-17 iulie

(proiect susținut de Banca Mondială)

Proiectul a fost destinat ziaristilor profesioniști și studenților anului 5 de la facultatea de Jurnalism și științe ale comunicării, USM și celor de la ASEM, care vor să se specializeze în jurnalismul economic.

Programul a demarat cu un seminar teoretic ținut de către Gabriel GIURGIU, director executiv la departamentul economie și afaceri de la TVR și Eugen CHIROVICI, șeful departamentului economic de la ziarul "Curierul Național", București, România. La seminar s-au discutat următoarele teme: specificul reflectării tematicii economice în presă, presa și antreprenoriatul, transparența autorităților publice și a managerilor, accesul la informația economică, publicațiile economice și piața de publicitate.

Etaşa a doua au constituit-o stagiile jurnaliştilor moldoveni la cele mai importante organizaţii mass-media din România: "Capital", "Ziua Financiară", "Curierul Naţional", "Pro TV", "Radio România", "Evenimentul Zilei", "Rompress". Stagiile s-au desfăşurat în perioada 29 septembrie – 2 octombrie curent şi au fost administrate cu ajutorul Centrului Independent pentru Jurnalism din Bucureşti.

La finalul stagiilor jurnaliştii moldoveni au realizat în colaborare cu colegii din România materiale care au fost publicate. Această colaborare le va permite ziariştilor din Moldova şi România să cunoască şi să înţeleagă mai bine situaţia economică din ţările lor, să informeze veridic şi obiectiv populaţia despre evenimentele economice.

Atelier pentru reporteri radio, 15-20 iunie

Atelierul a fost ţinut de Patrick COX la Centrul Independent de Jurnalism şi studiourile Radio d'Or. După o săptămână de muncă cei şase participanţi, au realizat o emisiune de actualităţi cu o durată de 30 de minute "Chişinăul la auz", care a fost ulterior difuzată pe programul I al postului naţional de radio şi la postul Radio d'Or.

Scopul acestui atelier a fost familiarizarea participanţilor cu principiile de realizare a reportajelor, ştirilor şi a emisiunilor după modelul practicat la National Public Radio din SUA. Participanţii la acest curs au fost de la Radio D'Or (3), Radio Moldova (2) şi un corospondent netitular. Un curs similar a avut loc la sfârşitul lunii iulie 1998.

Curs "Bazele jurnalismului pentru începători", 1-4 iulie Chişinău, 6-9 iulie, Bălţi

(Proiect realizat în colaborare cu Agenţia Informaţională a SUA (USIS) şi UNICEF)

Obiectivul principal al cursului a fost familiarizarea tinerilor colaboratori ai ziarelor şcolăreşti şi studenţeşti, în vîrstă de la 15 la 20 de ani, cu standardele americane de scriere a ştirilor şi reportajelor, care se bazează pe relatarea obiectivă şi imparţială a faptelor.

Cursul a fost ţinut la Chişinău de Burton BOLLAG, corospondent superior pentru Europa, "Chronicle of Higher Education", Washington DC., şi la Bălţi de Dasa OBEREIGNER, redactor superior la revista "Transitions", Cehia.

Participanţi: 28 persoane (13 – elevi şi studenţi din Chişinău şi 15 – elevi din Bălţi, Glodeni, Cahul, Floreşti, Cimişlia şi Şoldăneşti).

Deosebit de eficiente s-au dovedit a fi orele practice, pe parcursul cărora cursanţii au pregătit ştiri şi articole, au realizat interviuri în stradă, au criticat şi redactat materialele colegilor.

Tinerii s-au întîlnit cu jurnaliştii experimentaţi din Moldova: Anatol GOLEA (INFOTAG), Andrei PORUBIN (Radio Europa Liberă), Arcadie GHERASIM (Radio Moldova), Vasile BOTNARU (BASA-press), Valeriu SAHARNEANU (Uniunea Jurnaliştilor). Violeta COJOCARU, consultant naţional al UNICEF, a vorbit în cadrul seminarului despre drepturile copiilor şi importanţa cunoaşterii şi aplicării acestora.

Curs de Management radio, 19-20 noiembrie

Cursul a fost ţinut de Jim WYCHOR, expert în domeniul audiovizualului din SUA. Atmosfera neformală în care s-au ţinut lucrările atelierului a încurajat participanţii, 11 manageri de la 5 staţii de radio din Chişinău şi 2 locale (situat la Bălţi şi Cahul), să facă schimb de opinii. Seminarul a produs un impact deosebit, în Moldova constituindu-se un sistem independent de radiodifuziune şi televiziune în care sunt implicaţi oameni cu idei independente, cu intenţii de a face programe pentru piaţă.

Clubul de presă de la Chişinău

Autorii proiectului lansat în noiembrie 1995 (Comitetul pentru Libertatea Presei şi Centrul Independent de Jurnalism) au propus, întîi de toate, un dialog între profesionişti. Multe obiective ale clubului sunt complementare – constituirea unui mediu civilizată (neregizat de autorităţi, forţe politice) de comunicare a presei cu furnizorii de informaţie, crearea pentru "toată lumea jurnalistică" a condiţiilor echitabile de acces la informaţie, cultivarea interesului persoanelor publice pentru comunicarea cu presa şi pentru crearea propriei imagini.

Cele mai însemnate întruniri din cadrul Clubului de presă în 1998 au fost:

24 septembrie – cu primarul Chişinăului Serafim URECHEANU

21 noiembrie – cu membrii Comisiei parlamentare pentru cultură, ştiinţă, învăţămînt şi mass media: Gheorghe DUCA, Iurie ROŞCA, Ştefan SECĂREANU şi Vasile SPINEI.

25 decembrie – cu Ion STURZA, ministrul economiei, discuţia a avut în obiectiv bugetul pentru 1999.

“Mass-media în Moldova”

- o revistă analitică, de sinteză. Printre autorii de articole avem un spectru larg de persoane: jurnaliști, analiști, scriitori, pedagogi în domeniu, toți reprezentând în mare măsură presa independentă, dar și cea de stat. Revista apare în două limbi: română și engleză, și este distribuită la mai mult de 500 de experți, organizații din domeniul presei și jurnaliști.

Buletinul informațional pentru jurnaliști

- are drept scop informarea jurnaliștilor autohtoni despre evenimentele din presa internațională, probleme legate de libertatea presei și noutăți despre presa din Moldova.

Studiul TV al Casei Lumea Deschisă

Studioul a fost fondat în 1995, conceput ca un laborator experimental pentru tinerii televizionști, unde aceștia puteau să-și manifeste aptitudinile și să-și realizeze proiectele. Studioul a demonstrat că are toate șansele de a deveni o structură permanentă, care să realizeze emisiuni, filme, programe de o calitate superioară față de școala tradițională de televiziune. Interesul tematic al studioului este axat pe problemele de ordin social, prezente în viața de fiecare zi, în special cele generate de tranziția la o economie de piață și de afirmarea valorilor democratice.

În anul 1998 “Studioul TV” al Casei Lumea Deschisă a realizat următoarele emisiuni:

IMPACT

(emisiune socială bilunară, durata: 25-30 min., realizator Leontina VATAMANU)

Ciclul de emisiuni “Impact” a însumat 15 ediții. Obiectivul realizatorilor a fost socialul – domeniu de primă atenție într-o societate marcată de transformări, cataclisme, dificultăți survenite odată cu reformele. Formula structurală a emisiunii se baza pe reportaje, diferite ca tematică, dar cu finalitate în social, utilizând reportaje-investigație, sondajul, interviul, eseul etc. Au fost realizate reportaje atât din capitală, cât și în Orhei, Soroca, Telenești, Strășeni, Ungheni, Tiraspol. Alături de reportajele “serioase” au fost și lucrări captând ridicolul, absurdul sau insolitul din viața noastră: reportajul despre “cultul” semințelor de floarea-soarelui, femeile la volan, cel mai vechi tractor din Chișinău, posibilități de distracție în capitală, cel mai în vîrstă pictor de ziduri din oraș etc.

“Portretul Generației Mele” (autor Leontina VATAMANU, durata 30 min.)

Ciclul de emisiuni pentru tineret “Portretul Generației Mele” s-a lansat în 1997. Problematika ei a vizat tînăra generație din Moldova, care se maturizează pe fonul reformelor și a tranziției. În 1998 s-au realizat două emisiuni, difuzate la TVM: “Portretul Generației Mele. Vocile”, care a cîștigat mențiunea de onoare a Juriului la festivalul TV Locale de la Cosice, Slovacia; și “Tinerii literați”, emisiune despre tînăra generație de poeți din țară.

Cercul

(emisiune tematică, realizată de Liliana ONEA, difuzată de TVM pe 15 noiembrie 1998, ora 19.35)

Modalitatea de realizare a fost cercetarea jurnalistică, investigînd fenomenul artei de circ din republică. Istoria cercului autohton are la rădăcină dinastia de artiști Breda; accidentul din 1994 cu Dan și Anatol Breda, caz reflectat foarte puțin în presa republicană, a fost punctul de pornire. Echipa de filmare a descoperit și un conflict în interiorul Cercului de Stat; astfel emisiunea are tangențe directe cu realitatea curentă, producînd și un impact “de scandal” în societate. Reclamația venită din partea directorului Cercului de Stat, dl. Gh. SLAFENCO, a fost contestată, atestînd munca profesionistă a studioului.

Cinestezia (emisiune tematică, durata 25-30 min., realizator Marin TUREA)

“Cinestezia” a fost un proiect dedicat culturii cinematografice și audiovizuale autohtone și internaționale, popularînd laturi ale audiovizualului neglijate de mass-media din Moldova. De exemplu, o panoramă a festivalului de la Cannes însoțită de imagini de la sursă, analiza ultimului mare eveniment în istoria curentelor cinematografice (fenomenul “Dogma”) și o constantă atenție pentru tinerii realizatori basarabeni și creațiile lor ieșite din comun etc. Cinestezia propunea o altfel de viziune pentru un alt fel de cinema.

Metropolis (emisiune bilunară, durata 25-30 min., realizator Igor COBILEANSCHI)

Emisiunea apare din aprilie 1998; TVM a difuzat 20 de ediții. Asupra emisiunii au lucrat doi reporteri, Leana Porubin și Tamara Chirilă, regia, scenariul și prezentarea ei fiind realizată de Igor Cobileanschi. Ca gen, "Metropolis" se pretează unui magazin social cu puternice influențe distractive. Pe parcursul emisiilor "Metropolis" a primit mai multe scrisori din partea telespectatorilor, aceștea solicitând reluarea câtorva materiale. (de ex. "Elucidarea misterului de la Orhei", "Directoarea surdă a unui magazin de specializat", "Prostituția", calupul de reportaje "Vrăjitorii Moldovei" etc.).

Postul Radio D'Or al Casei Lumea Deschisă

Radio d'Or și-a dezvoltat prestața în cursul anului 1998, amplificând efortul său în domeniul experimentelor de producere a emisiunilor de diferit profil și în difuzarea de știri pentru arealul informativ chișinăuian.

Spre finele anului, analizând practica anterioară, administrația și echipa de creație au inițiat un proces de restructurare a concepției de emisie și a celei organizatorice în sensul eficientizării aplicării tehnologiilor avansate. Acesta este obiectivul principal generat spre finalul anului 1998 pentru activitatea postului Radio d'Or în 1999.

Emisiunile informative

DEI (Departamentul Emisiuni Informative) a reprezentat structura de bază producătoare de informație la Radio d'Or, antrenând 7 persoane (50% din echipa postului). DEI a difuzat 15 emisiuni zilnic, inclusiv două jurnale cu reportaje de la evenimente importante din Chișinău, ceea ce constituie circa 30 de știri politice, sociale, economice, culturale și sportive interne și internaționale; 30% sunt produse de reporterii Radio d'Or, restul sunt preluate de la agenții de știri locale și străine: BASA press, Flux, Infotag, Info-prim, Agenția de Stat Moldpres.

Prin urmare, 50,000 de persoane - auditoriul săptămânal al postului, au posibilitatea să afle în fiecare lună despre circa 700 de evenimente.

Experiența de producere a programelor la Radio d'Or

Lumea Deschisă: Talk-show cu invitați

– voluntari ai Corpului Păcii, experți străini, ș.a. Emisiune săptămânală în limba engleză, dublată în limba română. Autor Tony GHIGA.

Duplex-uri telefonice Chișinău-Washington

- 2 discuții actuale între ziariștii din Moldova și persoane oficiale din SUA, organizate de Centrul Independent de Jurnalism și difuzate la Radio d'Or.

Billboard Top 20

Top 20 al revistei muzicale Billboard (săptămânal). Autor Lina BOTNARU.

Shock-Tur

Patima călătoriilor și dorința de a explora lumea, exprimată într-un magazin radiofonic de 15 minute cu accente pe valorile turistice ale Moldovei. Autor Viorel MIRON.

Bazar de Știri

O selecție din cele mai deocheate știri ale săptămânii, condimentată cu rubrica "Bazar Parlamentar"- fraze scăpate de parlamentari în timpul ședințelor. Prezentată săptămânal de Liliana VIȚU.

Cinema d'Or

Feeria ecranelor cinematografice în informații, noutăți, biografii și muzică de film. Un magazin tematic săptămânal pregătit de Natalia ALBOT.

"Ascultă d'Or"

Talk-line de seară cu teme alese de către ascultători și susținute de Natalia ALBOT.

Fii pe fază

Emisiune de analiză cu invitat în studio, care să dezbate o problemă foarte actuală cu ascultătorii postului. Apariție săptămânală cu Iulia ONICĂ.

Scrisori de dragoste

Show nocturn, cu talk-line tematic. Iulia ONICĂ.

Dosarele d'Or

Emisiune analitico-informativă săptămânală despre viața criminală, pregătită și prezentată de Angela GONȚA.

La Femina

Cea mai feministă emisiune săptămânală, cu și despre femei. Autor – Ilona ȘCHIOPU.

Optimist

Emisiune săptămînală cu invitați în studio, promovînd idei și mesaje optimiste în diferite teme, autor Igor PÎNZARU.

Cult Media d'Or

Emisiune săptămînală informativă din domeniul culturii, științei și artei, prezentată de Aliona MIRON.

Info Business

Buletin economic : noutăți din viața economică a Chișinăului și a țării, cursul valutelor ș.a., culese și prezentate la fiecare două zile de Iulian BERCU

Deplasări la seminare, conferințe, stagii

Școala BBC, București, cursul din februarie - aprilie 1998

Liliana VIȚU

Stagiu la Universitatea din Madrid, Spania, 1 martie – 31 mai 1998

Victor OSIPOV

Întîlnirea anuală a Consiliului Federației Europene a Studenților Jurnaliști, Blagoevgrad, Bulgaria, 19 – 22 martie 1998

Carolina CRĂCIUN, Alexandru CLIUICOV

Congresul 42 al Federației internaționale a jurnaliștilor ce scriu pe teme agricole, Bogensee, Berlin, Germany, 3– 8 iulie 1998

Vladimir JAVGUREANU, Gheorghe TOFAN

Festival Est-Ouest, Die, Franța, 21– 27 septembrie 1998

Olga OSADCII

Cea de-a doua Conferința internațională a directorilor departamentelor culturale (radio), Germania, 20-24 octombrie 1998

Ilie TELEȘCU

Întîlnirea anuală a coordonatorilor mass-media, Budapesta, Ungaria, 29 octombrie – 1 noiembrie 1998

Olga OSADCII

Training TV, Ancara, Turcia, 17-27 august 1998

Alexei GHERCIU

Anna HARLAMENCO

Vitalie GAIDARJI

Samvel SARGSEAN

Vasile GARCIU

Festivalul internațional al stațiilor de televiziune locale, Kosice, Slovakia, 13–18 octombrie 1998

Alina RADU

Leontina VĂTĂMANU

Seminar "Management Radio, TV", Odesa, Ucraina, 5 octombrie – 9 octombrie 1998

Victor OSIPOV

Training "Jurnalism TV", Dnepropetrovsc, Ucraina, 16-21 noiembrie 1998

Snejana DIMITROVA

Stagiu "Managementul ziarului local", Stockholm, Suedia, 21-99 decembrie 1998

Ana CURCUEDEL

Sarcina principală a programului este susținerea procesului de reformă în domeniul administrației publice și a inițiativelor autorităților locale, organizațiilor obștești, lucrătorilor instituțiilor de învățământ, cetățenilor întru perfecționarea serviciilor prestate de administrația locală.

Obiectivele programului cuprind:

- înlesnirea transparenței în activitatea organelor administrației publice locale (APL)
- sprijinirea creării unui sistem modern de informare a cetățenilor
- încurajarea participării cetățenilor la procesul de luare a deciziilor în cadrul administrației publice locale, la înlesnirea proceselor de dezvoltare locală
- instruirea profesională a funcționarilor publici

Programe și activități realizate în 1998 :

Programe de studiu pentru administrația publică

Participarea la stagii, conferințe și seminare internaționale

Îmbunătățirea deservirii în sectorul public, Lituania, 26 – 31 Ianuarie 1998

Gheorghe COJOCARU

Steliana BURLACU

Rolul Guvernului și al Parlamentului în mileniul următor, Marea Britanie, 23 – 27 februarie 1998

Arcadie BARBĂROȘIE

Promovarea cooperării transfrontale în cadrul autorităților locale, Ucraina, 23 – 26 februarie 1998

Iurie LEAȘCO

Analiza și managementul cheltuielilor publice în procesul bugetar, SUA, 15 – 23 iunie 1998

Raisa DOMINTE

Spre o dezvoltare durabilă locală în Europa Centrală și de Est, Bulgaria, 12 – 15 noiembrie 1998

Angela DASTIC

Veaceslav MUNTEANU

Steliana BURLACU

Dezvoltarea de cursuri universitare privind managementul conflictelor, România, 14 – 18 decembrie 1998

Valeriu MUNTEANU

Vizita de documentare a specialiștilor APL la Fondul Inițiativelor Locale din Bacău, România

Nicolae MOSCALU

Oxana TIGHINEANU

Tatiana MANOIL

Elena BOTNARI

Proiectul va fi realizat în 1999, încercând să optimizeze lucrul specialiștilor APL în angajarea tineretului rural în câmpul muncii. Un grup de specialiști din Moldova vor vizita Fondul Inițiativelor Locale din Bacău. Participanții vor elabora o strategie comună în activitatea de angajare în câmpul muncii a tineretului și un program de acțiune, abordând teme ca: pregătirea profesională, medierea muncii, consultanță în afaceri, Clubul șomerilor și Incubatorul de afaceri. Vizita va finaliza cu o evaluare, cu elaborarea și difuzarea unor recomandări practice pentru specialiștii pe problemele de tineret și lucrătorii Oficiului forței de muncă.

Burse pentru studierea limbii engleze

Un grup de 18 reprezentanți ai APL au început să studieze limba engleză la Centrul "Pro-Didactica" :

Alexei CIUBARĂ
 Antonina CAMERZAN
 Angela DASTIC
 Ghenadie GROSU
 Constantin MEREACRE
 Iosif MOLDOVEANU
 Rodica MOȘU
 Veaceslav MUNTEAN
 Sergiu PALIHOVICI
 Steliana BURLACU
 Mihai PEREBINOS
 Svetlana ANICI
 Oleg CHICU
 Gheorghe COJOCARU
 Leonid GOIMAN
 Iurie LEAȘCO
 Victor POPA
 Maria ROȘCOVAN

Traducere, publicare și donație de carte**Completarea și dezvoltarea colecției "Administrare Publică"**

Biblioteca AAPM, director de proiect Aurelia HARBUZARU

Scopul proiectului este facilitarea pregătirii și perfecționării specialiștilor în administrația publică centrală și locală, cadrelor științifice și didactice, inclusiv prin doctorat. Va fi constituită o colecție specializată de cărți, publicații în domeniul științei administrative, jurisprudență, management, arta comunicării, psihologia conducerii, moderarea conștiinței civice.

Editarea Dictionarului de nume, autor Maria Cosniceanu

Editura Museum, directori de proiect Iurie COLESNIC, Andrei SULTAN

Dicționarul va contribui la scrierea corectă a numelor în toate actele și documentele oficiale ale administrațiilor publice locale; 1000 ex. vor fi distribuite reprezentanților APL.

Editarea manualului "Drept Public", autor Victor POPA

100 exemplare urmează a fi donate organizațiilor neguvernamentale ce activează în domeniul respectiv, Primăriei municipiului, Cancelariei de Stat, etc.

Instruirea administrațiilor publice locale**Seminare și instruire**

"Programul Administrație publică locală – prioritate a Fundației Soros Moldova", Moldova, 22 mai 1998, sediul Fundației Soros Moldova

Seminarul a informat potențialii beneficiari despre program (activități, direcții principale, priorități, modalități de obținere a finanțării în cadrul programului).

Elaborarea proiectelor și colectarea de fonduri în domeniul administrației publice, 19 iunie 1998

Centrul "CONTACT"

30 reprezentanți ai APL și ONG au beneficiat de instruire privind scrierea proiectelor și colectarea de fonduri în domeniul administrației publice.

Obținerea cunoștințelor necesare în lucrul cu tineretul, 2 martie – 15 iunie 1998

Centrul de educație pentru o societate deschisă, Sîngerei, director de proiect M. DRUGA
 25 specialiști de tineret și 10 lideri ONG din Sîngerei și Telenești au beneficiat de instruire privind organizarea lucrului cu tineretul la nivel local (elaborare / promovare de proiecte și realizare a lor împreună cu tineretul). Alt scop al proiectului a fost crearea grupurilor de inițiativă a tinerilor, care să conlucreze cu ONG locale și APL, facilitarea comunicării între

specialiștii APL în problemele tineretului și ONG locale existente.

Instruirea funcționarilor publici responsabili de lucru cu tineretul din sudul Moldovei, Cahul, 17 –20 iunie 1998, Cimișlia, 24-27 iunie 1998, Comrat, 26-29 august 1998

Asociația obștească de tineret "Protex Juneo", director de proiect Ghenadie GROSU
Proiectul a contribuit la recalificarea și formarea specialiștilor în problemele de tineret din primăriile satelor și comunelor din sudul Moldovei. Au fost organizate 4 seminare privind politica de tineret și organizarea activităților cu tineretul pentru 100 specialiști din Cahul, Vulcănești, Cantemir, Leova, Comrat, Basarabeasca, Ceadâr-Lunga, Taraclia și Cimișlia. Aspecte discutate: metode noi de lucru cu tinerii, propuneri concrete în sprijinul tinerilor din sate și comune, implicarea tinerilor în rezolvarea problemelor locale, îmbunătățirea calității vieții asociative a tinerilor prin elaborarea și promovarea proiectelor locale.

Perfecționarea specialiștilor ce lucrează cu tineretul, 14 iunie – 18 septembrie 1998

ONG "Moștenitorii", director de proiect Nicolae MOSCALU
Cele patru cursuri de instruire cu durata de 12 zile au avut drept scop creșterea nivelului profesional al specialiștilor și Îmbunătățirea calității activităților desfășurate în rândurile tinerilor.

Perfecționarea funcționarilor publici - specialiști în problemele tineretului, 24 septembrie – 10 decembrie 1998

Consiliul Raional al Tineretului, Comitetul Executiv Raional Vulcănești, director de proiect Eugenia STAMU

Instruirea oferită a vizat recalificarea și formarea specialiștilor în problemele tineretului și a unor potențiali lideri de tineret din raioanele de sud ale Republicii Moldova (Ceadâr-Lunga, Leova, Cantemir, Cahul), Ucraina (Reni) și România (Galați și Brăila) pentru a îmbunătăți calitatea activităților realizate de tineret, a fortifica colaborarea regională și a consolida viața asociativă a tinerilor din raza geografică menționată.

Instruirea funcționarilor publici responsabili de lucru cu tineretul, Rezina, 26-31 octombrie 1998, 11-12 decembrie 1998, Șoldănești, 23-28 noiembrie 1998

Asociația raională de dezvoltare durabilă "Victoria", director de proiect Vasile POPEL
120 specialiști în problemele tineretului din Rezina, Rîbnița, Șoldanești, Camenca au fost implicați în activitatea de instruire. Rezultatele preconizate ale seminarelor se vor materializa în intensificarea cooperării regionale în domeniul politicii de tineret, restabilirea contactelor și proiecte comune cu reprezentanți de pe ambele maluri ale Nistrului

Competiții republicane "Aprecierea gradului de pregătire a echipelor sanitare din Republica Moldova", 23-24 iulie 1998

Departamentul protecției civile și situațiilor excepționale al Republicii Moldova, director de proiect Nicon CÎRSTEA

Competițiile au testat gradul de pregătire pentru acordarea de ajutor medical victimelor care au suferit de pe urma calamităților naturale și în cazuri de accidente în producție. Echipile sanitare sunt instruite și participă la diverse acțiuni aferente: recunoașterea epidemiologică, căutarea victimelor, transportarea persoanelor lezate, etc.

Simpozion științific național "Statul de drept și administrația publică", 28 noiembrie 1998

Agenția Națională pentru Dezvoltare Locală și Regională din Moldova, director de proiect Iurie LEAȘCO

Spectrul de discuții al simpozionului a cuprins programele de cercetări comune în domeniul APL, reforma AP, promovarea specialiștilor, lectorilor, doctoranzilor din domeniul APL, promovarea inițiativei civice, formarea concepției științifice privind cadrul juridico-instituțional al sistemului de administrare publică, contribuind la consolidarea statului de drept, publicarea rezultatelor cercetărilor în domeniu.

Managementul alegerilor locale (proiect în derulare, se va realiza în 1999)

Asociația Primarilor din Republica Moldova, director de proiect Mihai PEREBINOS
Scopul proiectului este educarea civică a autorităților publice locale privind cunoașterea și respectarea legislației electorale. Vor fi elaborate și difuzate broșurile "Situații electorale și moduri de soluționare", "Situații electorale și modurile de soluționare a lor", ghidul elec-

toral "În ajutorul reprezentanților autorităților publice locale". Seminare "Managementul alegerilor locale" vor fi organizate în raioane și la Chișinău.

Formare de formatori și instruire pentru funcționarii publici locali

Arta și știința conducerii în APL, Ungheni, 22-25 ianuarie, Ștefan-Vodă, 25-28 martie, Anenii-Noi, 26 februarie–1 martie 1998

Asociația Primarilor din Republica Moldova, director de proiect Mihai PEREBINOS

Cele 3 seminare cu participarea reprezentanților APL din România și Ucraina au oferit pentru 120 aleși locali, funcționari publici și consilieri programele de instruire elaborate de către Centrul Națiunilor Unite pentru Așezări Omenești (UNCHS), descifrând rolurile de strateg, factor de decizie, factor de putere, comunicator, facilitator, mobilizator, negociator, finanțist, supraveghetor, organizator al instituției, lider.

Proiecte ale administrației publice locale

Asistență pentru proiecte de dezvoltare

Vizita unui grup de primari, reprezentanți politici la nivel local și național din Italia la Chișinău, 27 mai – 10 iunie 1998

Primăria municipiului Chișinău, director de proiect Artur LUNGU

Vizita i-a familiarizat cu sistemul administrativ din Republica Moldova, patrimoniul istoric și tezaurul cultural, identificând posibilități investiționale.

Dezvoltare locală în satul Chircăiești, 30 iunie 1998 – 22 iunie 1999

ONG "Terra", director de proiect Tudor CÎȘLARU

Programul vizează dezvoltarea practică a cetățeniei locale prin antrenarea cetățenilor în procesul de luare a deciziilor în comunitate (educarea ecologică și economică a tineretului, publicitatea și promovarea producției agricole). Astfel vor fi fortificate relațiile de colaborare și schimb de experiență între agronomi, ingineri, economiștii din comună, stimulând ajustarea mediului rural la necesitățile economiei de piață.

Relații cetățeni – autorități publice locale – ONG, 23 septembrie 1998-15 aprilie 1999

Asociația obștească "Rusticum", director de proiect Lidia IONAȘ

Comunicarea permanentă și eficientă între cetățeni – APL - instituții publice locale este obiectivul vizat de proiect. El se realizează prin 4 seminare pe teme economice, ecologice și civice, un program de educație civică (școli, ziar, TV locală), deschiderea unor oficii consultative pe lângă Primărie în domeniul agriculturii, economiei, comerțului, sprijinul producătorilor individuali și colectivi, colaborare practică între asociațiile obștești, agenți economici, cetățeni.

Transparența administrației publice locale, 13 octombrie 1998 – 10 mai 1999

Centrul DVA "Alternativa", director de proiect Sergiu CULIBABA

Transparența APL în raionul Fălești este un deziderat tradus în practică printr-o serie de acțiuni: deschiderea unui oficiu specializat "Ușile deschise" și a unei baze de date computerizate pentru acumularea / distribuirea informației despre APL și accesul populației la informație, participarea cetățenilor la procesul de luare a deciziilor, seminare de instruire a funcționarilor APL, editarea unui buletin informativ lunar "Curierul APL Fălești" (5 numere cu tiraj 200 ex.), sondaj de opinie privind activitatea APL și perspectivele dezvoltării locale; editarea unei broșuri cu rezultatele sondajului.

Stimularea activității creative a membrilor comunității în dezvoltarea locală, 9 octombrie 1998 – 5 aprilie 2000

Primăria satului Talmaza, raionul Ștefan Vodă, director de proiect Grigore PUȘCĂ

Proiectul încurajează participarea cetățenilor la administrarea publică și dezvoltarea unor relații mai democratice dintre cetățeni și APL, formarea unor noi servicii publice locale și îmbunătățirea deprinderilor de conducere a APL. În acest scop sunt prevăzute un sondaj local, instituirea organului de presă a Consiliului sătesc ce reflectă activitatea APL, elaborarea unor strategii locale în comun cu Primăria, Consiliul sătesc și cetățeni, consolidarea legăturii dintre APL și cetățeni prin mese rotunde, consilii deschise, întâlniri, analiza schimbărilor survenite și acumularea practicii de comunicare dintre APL și cetățeni.

Determinarea formelor organizatorico-juridice eficiente de activitate a agenților economici din raionul Ialoveni, 23 decembrie 1998 – 15 martie 1999

Comitetul Executiv Raional Ialoveni, director de proiect Ivan MORARI

Proiectul își propune să aprecieze eficiența formelor de lucru a agenților economici din raionul Ialoveni, folosind o serie de activități: familiarizarea producătorilor cu formele de organizare prevăzute de lege, formularea principiilor de cooperare a producătorilor din agricultură, discutarea parametrilor optimați de producere a fiecărui tip de gospodărire. Consolidarea legăturilor dintre Comitetul Executiv raional și agenții economici locali va contribui la o mai bună înțelegere a stării de lucru în economia raionului.

Promovarea transparenței instituțiilor publice, 15 decembrie 1998 – 10 mai 1999

Fundația Viitorul, director de proiect Ion CUHAL

Scopul proiectului este promovarea transparenței instituțiilor publice din Republica Moldova, democratizarea spațiului de comunicare civică. Realizarea lui prevede un seminar la Chișinău, Bălți și Comrat cu tema "Spre un stat de drept prin instituții publice transparente", încurajând dezbaterile publice asupra deschiderii și accesibilității instituțiilor de stat. Se prevede editarea a 4 prospecte de prezentare a Direcțiilor și Regiilor Primăriei municipiului Chișinău: Direcția funciară, Oficiul forței de muncă, Direcția APL și Regia spațiului locativ, care să faciliteze comunicarea cetățenilor cu autoritățile publice. Buletinul informativ "Noutăți civice" va contribui la evaluarea transparenței instituțiilor publice, la lărgirea arealului ONG-urilor aderente la proiect, la optimizarea relațiilor reprezentanților sectorului asociativ cu autoritățile publice.

Elaborarea strategiilor de dezvoltare economică pentru Primăria Vadul lui Vodă, 1999

Centrul dezvoltării strategice raionale a orașului Vadul lui Vodă, director de proiect Roman CHIRCĂ

Procesul de elaborare a strategiilor de dezvoltare pentru administrația publică locală din Vadul-lui-Vodă include seminare "Concesiunea în administrația publică locală", "Mecanisme și instrumentele de gestiune a finanțelor în administrația publică locală" și "Taxele și impozitele în administrația publică locală", elaborarea unui set de documente pentru petrecerea licitațiilor, a concepției de dezvoltare și a materialelor promoționale ale regiunii.

Utilizarea tehnologiilor informaționale moderne în lucrul APL (proiectul se va realiza în 1999)

Inițiativă a Asociației Primarilor din Republica Moldova, Fundația Soros Moldova

Scopul proiectului este implementarea noilor tehnologii informaționale în lucrul autorităților publice locale.

Centrul de consultare pentru administrațiile din Republica Moldova (proiectul se va realiza în 1999)

Federația Puterilor Locale și Regionale din Republica Moldova, director de proiect Artur LUNGU

Centrul de consultanță și relații publice va activa comunicarea dintre administrațiile locale pe orizontală, va servi transparenței practicilor și proiectelor utile la nivel local și pentru consultanță în reorganizarea Federației Puterilor Locale și Regionale conform modificărilor teritorial-administrative. O campanie de presă va mediatiza Federația și rolul ei în conjugarea eforturilor autorităților locale și regionale pentru depășirea dificultăților și problemelor perioadei de tranziție și a dezvoltării locale durabile.

Planurile de amenajare a teritoriului și impactul lor asupra activității APL. Plan urbanistic general, 23 iunie 1997 - prezent

Biroul de producere și proiectare al arhitectului-șef al or. Orhei, director de proiect Tudor VIȘANU

Proiectul lansat în 1997 are drept scop elaborarea proiectului pilot al Planului Urbanistic al or. Orhei prin sinteza metodologiilor vest-europene și a bazei legislative proprii. Experiența țărilor vest-europene este relevantă, administrațiile publice locale utilizând planuri urbanistice și de amenajare a teritoriilor pentru obținerea unor rezultate economico-sociale mai eficiente. Activități în cadrul proiectului: crearea metodologiei de elaborare a Planului Urbanistic General, editarea unui Ghid de elaborare a Planului Urbanistic General cuprinzând

exemplificări și baza legislativă, seminar și lecții cu conducătorii APL pentru propagarea experienței acumulate.

Asociații de locatari și proprietari ai locuințelor privatizate

Crearea Uniunii Naționale a Asociațiilor de Locatari din Republica Moldova, 2 aprilie - 2 octombrie 1998

Asociația obștească "Locuința", director de proiect Alexandru BURBULEA

Proiectul și-a propus să contribuie la formarea Uniunii Naționale a Asociațiilor de Locatari din Republica Moldova și a Asociațiilor de Proprietari de Locuințe Privatizate. A fost elaborat și discutat public proiectul statutului Uniunii ca ONG independentă, care va reprezenta și apăra interesele Asociațiilor proprietarilor de locuințe privatizate și locatarilor individuali. Statutul a fost aprobat la conferința de constituire a Uniunii; au fost alese organele de dirijare a acestei organizații.

Transpunerea în viață a reformei locative în orașul Criuleni, 1 martie 1998 – 1 martie 1999

Asociația obștească a proprietarilor de imobil "Propimob", director de proiect Ion SIMON Studiind mersul reformei locative, autorii proiectului au încercat să faciliteze pentru proprietarii de imobil din or. Criuleni organizarea asociațiilor, contribuind la îmbunătățirea întreținerii fondului locativ al orașului. Pașii întreprinși: Informarea cetățenilor despre legislația ce ține de proprietatea imobiliară și succesele altor asociații, fondarea asociațiilor de proprietari și documentarea lor.

Deprinderi de autodirijare în cadrul comunităților orășenești, Chisinau, 3 decembrie 1998

Fundația Moldova Modernă, director de proiect Valeriu RENIȚĂ

La 3 decembrie 1998 a fost organizat un seminar la care au participat organizații financiare și neguvernamentale internaționale, autorități responsabile pentru privatizarea fondului locativ de stat din Moldova, autorități publice locale. Scopul seminarului a fost informarea opiniei publice și autorităților locale pentru soluționarea problemelor ce țin de gestionarea și funcționarea reușită a fondului locativ, examinarea problemelor legate de starea actuală și perspectivele fondului locativ cu multe etaje din localitățile urbane ale Republicii Moldova, editarea unui buletin special al noii publicații periodice "Scara nr. 5" destinată locuitorilor urbelor.

Sistemul modern de administrare publică locală în cartierul din 10 case cu 5 etaje de pe str. Gribov, or. Durlești, 28 aprilie 1998 – 28 aprilie 1999

Asociația proprietarilor de locuințe privatizate nr.53/160 coop, Petru CERNOMOREȚ

Scopul proiectului este crearea unui centru modern local de informare a cetățenilor în baza unei săli computerizate; aceasta va favoriza transparența administrației Asociației și conlucrarea cu administrația locală și centrală întru soluționarea problemelor socio-economice locale, rezolvarea problemelor sanitare și ecologice. În baza centrului (folosind încăperile subsolurilor) pot fi organizate secții sportive pentru atragerea tineretului întru combaterea criminalității în rândul minorilor, servicii medicale și îngrijirea pensionarilor singuratici la domiciliu.

Scopul programului este asistența reformei juridice ; din moment ce reforma juridică este de competența instituțiilor guvernamentale, programul de drept a activat și activează în continuare în strictă concordanță cu legea.

Domenii majore de activitate:

- asistență pentru educația juridică la toate nivelurile
- elaborarea și implementarea proiectelor orientate spre activități juridice profesionale și consolidarea independenței justiției
- reforma organelor de poliție și promovarea idealurilor drepturilor omului în mediul ofițerilor de poliție

Motivație:

Educația juridică este bazată pe un curriculum ineficient care se datorează accesului limitat la multiplele amendamente în cadrul legislației naționale și insuficienței colaborării instituțiilor de învățământ juridic din Moldova cu omologi europeni. Un alt motiv pentru ineficiența educației juridice ar fi lipsa manualelor competitive și lipsa finanțelor pentru achiziționarea lor. Conform opiniei unor specialiști naționali, problema majoră a învățământului juridic universitar constă în faptul că acesta este exclusiv în competența Ministerului Educației și Științei în timp ce Ministerul Justiției are o implicare absolut nesemnificativă în procesul de învățământ juridic și mai concret, în procesul elaborării acestuia.

În ceea ce privește activitatea juridică profesională, sistemul juridic al Republicii Moldova se confruntă cu probleme ca : frecvente schimbări în legislație însoțite de ambiguități și adesea de lipsă de consistență ; accesul limitat al ofițerilor de poliție, judecătorilor, procurorilor la modificările aduse legislației, în special în regiuni îndepărtate de centru, datorat rețelelor informaționale depășite (recalificarea nesistematică a specialiștilor, lipsa surselor financiare pentru crearea unei baze juridice computerizate) ; corupția în mediul persoanelor care formează comunitatea juridică și care se datorează în mare parte independenței pur declarative a justiției și deficitului bugetar care creează sol fertil pentru corupție ; persoanele nu-și cunosc drepturile și de aceea se înregistrează cazuri frecvente de încălcare a unor drepturi primare.

Asistența educației juridice**Asistența Curriculum-ului universitar**

Programul a susținut prin granturi (de pînă la \$500.00) inițiative care ar contribui la ridicarea nivelului de pregătire profesională a profesorilor universitari și la creșterea competitivității și calității cursurilor acestora :

Elaborarea cursurilor noi și restructurarea celor existente. A fost anunțat un concurs public ; candidații au depus programul analitic al cursului și un set de documente.

Elena ARAMĂ, Curs de teorie generală a dreptului
 Ion RUSU, Andrei GUȘTIUC, Curs de drept bancar
 Gheorghe GOLUBENCO, Curs de criminalistică
 Maria ORLOV, Curs de drept administrativ și știința administrației

Cercetare științifică și definitivare a tezelor de doctorat în domeniul dreptului. Dosarul candidaților a inclus o copie a tezei de doctorat sau planul cercetării științifice.

Alexandru ARMEANIC, Reglementarea juridică a impozitelor în România și Republica Moldova
 Silvia POGOLȘA, Starea Civilă în Dreptul Internațional Privat
 Zinaida LUPAȘCU, Istoria Dreptului Românesc
 Galina BOSTAN, Moștenire legală în legislația Republicii Moldova comparativ cu legislația României
 Gheorghe GLADCHII, Probleme victimologice ale combaterii infracțiunilor grave contra persoanei în Republica Moldova
 Iurii IORDAN, Particularitățile regimului de cooperare economică cu parteneri străini
 Igor CLIPIL, Principiul separației puterilor în Stat

Elaborarea manualelor de drept : candidații au depus o copie a capitolelor deja elaborate.

Elena MOCANU, Dreptul Muncii
 Lidia MACOVEI, Contractul comercial de vânzare – cumpărare
 Maria COTLĂU, Limba Franceză pentru juriști
 Efim MOHOREA, Logica Juridică
 Lilia GREBINCEA, Dreptul Comerțului Internațional
 Valeriu ZUBCO, Ion CREANGA, Drept Administrativ
 Victor POPA, Drept Parlamentar
 Svetlana RUSNAC, Psihologie Judiciară
 Elena CONSTANTINESCU, Drept Succesoral
 Igor DOLEA, Drept de Procedură penală
 Simion DORAȘ, Criminalistica : Tactica și metodică cercetării criminalistice
 Gheorghe GOLUBENCO, Examinarea preliminară a urmelor la fața locului
 Pavel ZAMFIR, Dreptul mediului
 Alexandru ROTARI, Aurel BĂIEȘU, Oleg ALEXA, Dreptul Comerțului Internațional

După elaborarea manualelor, autorii au avut posibilitatea să obțină granturi pentru publicare (în cazul co-finanțării de până la 50 %). O comisie specială de experți a făcut selectarea :
 Vasile FLOREA, Drept Execuțional Penal
 Victor POPA, Drept Public

În cadrul aceluiași program, profesori ai facultăților de drept au participat la cursuri de instruire în domeniul dreptului.

Programul de training al COLPI pentru tineri profesori ai facultăților de drept din țările fostei URSS

Vlada LÎSENCO, Ion POSTU, Lidia MACOVEI, Ion CĂPĂȚÎNĂ

Biblioteca juridică

A fost făcută o donație de carte juridică către USM, ASEM, ULIM, UPS, AAPM, AP, UCCM, USB și colegiile unde studiul dreptului este domeniu prioritar : Colegiul Republican de Informatică și Drept, Colegiul Național de Comerț, Colegiul de Economie și Drept. Necesitatea de procurare a literaturii juridice este augmentată și de reducerile bugetare ale Ministerului Educației și Științei. Obiectivul programului nu a fost procurarea și distribuirea cantității de cărți necesară tuturor universităților, ci punerea la dispoziția studenților a publicațiilor celor mai recente, cărți scrise de autori naționali și străini. S-a încercat procurarea unui număr maxim de titluri recomandate de specialiști. S-a dovedit că numărul specialiștilor autohtoni, autori de manuale competitive în domeniul dreptului, este în continuă creștere și procurarea acestora este un mijloc adecvat și eficient de a aduce cunoștințele și practica specialiștilor naționali în mediul studentesc.

O bună parte din program a fost dedicată abonării de reviste juridice pentru facultățile de drept. A fost inițiată o colaborare cu programul de donație a revistelor în Europa Centrală și de Est, Școala pentru Cercetări Sociale. Reducerea de preț oferită de acest program a fost de 60-70%. A mai fost oferit și un număr de reviste cu titlu gratuit pe termen de un an. În 1998 s-a făcut abonament la aproximativ 15 titluri pentru facultățile de drept ale USM, AP, USB, USU, ULIM. În procesul de selectare a titlurilor conform necesităților a fost absolut important să fie consultați decanii facultăților de drept. S-a făcut și un studiu comparat al ofertelor editurilor din străinătate. Ca exemplu am putea menționa titluri de manuale scrise de autori naționali și donate facultăților de drept :

Nicolae ROȘCA, Dreptul Afacerilor
 Svetlana BODIUL, Protecția juridică a invențiilor
 Gheorghe AVORNIC, Bazele Statului și Dreptului și Teoria Generală a Dreptului
 Codul de Procedură Civilă
 80 titluri de carte de autori străini au fost procurate și donate.

Competițiile Moot Courts

Competițiile Moot Courts sînt competiții internaționale de dezbateri judiciare. Programul este administrat de Asociația din Moldova pentru dezbateri judiciare, creată ca parte componentă a ELSA Moldova. Competițiile acordă studenților o perioadă de pregătire de 6 luni pentru depunerea unui dosar (apr. 50 pagini) argumentînd asupra cazului propus

spre soluționare. Metoda presupune o perioadă îndelungată de pregătire și cercetare utilizând baze de date juridice din Vest. Minuturile sînt rescrise și reexamineate, variantele fiind examinate minuțios de către antrenorul echipei și alți specialiști numiți de către antrenor.

În anul 1998 programul de drept a suportat integral cheltuielile financiare necesare pentru participarea a 4 grupuri de studenți la 4 dintre cele mai prestigioase competiții :

Ph. C. Jessup, Washington, SUA

Telders, Haga, Olanda

Concursul Internațional de dezbateri judiciare în Europa Centrală și de Est, Praga, Cehia
Competițiile Rene Cassin, Strassbourg, Franța

Echipele din Moldova au fost formate din 4 studenți fiecare, care au intrat în concurs cu reprezentanți a peste 70 de țări. Republica Moldova a fost reprezentată de Carolina SMOCHINĂ, Sergiu MIHOV, Aliona DELEV, Veaceslav BALAN, Ala BUJAC, Carina ȚURCANU, Alexandru ȚUCANU, Alexandru ZGARDAN, Alina BRAȘOVEANU, Natalia CORJA, Veaceslav DODONU, Alexandru ZARA, Natalia CATRINESCU, Dragoș CUCEREANU, Irina GUȚU.

În 1998 Asociația Barourilor Americane / Inițiativa juridică în Europa Centrală și de Est (ABA/CEELI) printr-un contract de colaborare cu Fundația Soros Moldova a administrat procesul de selectare a participanților, a urmărit dezvoltarea programului la nivel de competiții naționale (pentru a selecta cei mai buni studenți) în colaborare cu Asociația pentru Dezbatere judiciare din Moldova.

Clinica Juridică

În 1998 Programul de Drept al Fundației Soros Moldova a desfășurat o colaborare semnificativă cu COLPI (Institutul pentru Politică Juridică și Constituțională) în vederea implementării unui proiect de lungă durată pentru crearea și dezvoltarea Clinicii Juridice. În rezultatul participării la Conferința COLPI pentru reprezentanții Clinicilor Juridice, Facultatea de Drept a USM a prezentat Senatului Fundației Soros Moldova un proiect aprobat și de COLPI; în rezultat Clinica Juridică a USM a obținut un grant de \$40,000.00 (co-finanțare FSM și COLPI). Acesta este un proiect de parteneriat între USM, care a acordat spațiu și Academia de Drept din Moldova, care a acoperit cheltuielile de renovare.

Clinica Juridică este compusă din două secțiuni : secțiunea cazuri civile și secțiunea pentru protecția drepturilor omului. Cea de a doua își desfășoară activitatea în strînsă colaborare cu Comitetul Helsinki pentru drepturile omului din Moldova. Scopul Clinicii este unul dublu : acordarea de asistență juridică gratuită persoanelor care reprezintă categorii social vulnerabile și dezvoltarea deprinderilor practice ale studenților, aplicînd cunoștințele teoretice acumulate în procesul de învățămînt universitar. Acest tip de asistență este acordat în circumstanțe reale, astfel încît studenții sînt obligați să aibă o atitudine responsabilă. Studenții vor aplica legea, dezvoltîndu-și capacitatea de analiză, evaluare și înțelegere critică a rigorilor legii. Ei devin familiarizați cu instituțiile juridice și diversele structuri ale sistemului juridic.

Din ziua creării (14 septembrie 1998), Clinica Juridică a USM a reușit să ofere următoarele tipuri de asistență juridică :

- Consultație juridică
- Întocmirea actelor procedurale
- Reprezentarea clienților în instanțe de judecată (selectiv) : Judecătoria sectorului Centru, Judecătoria sectorului Botanica (municipiul Chișinău), Curtea de Apel a Republicii Moldova, Tribunalul Chișinău, Curtea Supremă de Justiție

La momentul de față în clinică lucrează 125 de studenți împărțiți în grupuri de cîte 5 persoane, fiecare grup fiind condus de un avocat profesionist ; echipele lucrează în Clinică timp de un an. În perioada septembrie 1998-februarie 1999 Clinica a acordat asistență unui număr de peste 155 clienți. Aproximativ la 128 din ei li s-a acordat consultanță juridică și, aproximativ 25 de persoane au obținut consultanță telefonică. În aceeași perioadă studenții de la Clinica Juridică au participat în 31 de procese în instanță și au cîștigat 7 din ele.

Seria Conceptelor de Bază

Programul a fost lansat din inițiativa COLPI în 1997, ca idee a creării unor lucrări ce reprezintă idei fundamentale în diverse domenii de drept (Basic Concept), destinate țărilor unde legislația este instabilă și incoerentă, cu o procedură dificilă de implementare. Un specialist est - sau vest - european în procedură penală, spre exemplu, scrie o lucrare ce prezintă noțiuni de bază și esențiale asupra unui domeniu de drept și un număr de practici legislative și administrative general valabile. Textul de bază (apr. 250 de pagini) este tradus în limba română și prezentat spre analiză unuia sau doi specialiști naționali. Aceștia în calitate de co-autori adaptează textul la rigorile legislative naționale, dublând volumul textului. În mod ideal co-autorul național și-ar elabora lucrarea în colaborare cu autorul original. În 1998 Fundația Soros Moldova (cofinanțare COLPI) a lansat elaborarea comentariilor la două lucrări - concepte de bază asupra Dreptului procesual penal și asupra Dreptului de proprietate. COLPI a oferit două lucrări din seria conceptelor de bază, ambele fiind traduse în limba română:

Ugo MATEI, Principii de bază asupra Dreptului de proprietate
George P. FLETCHER, Principii de bază asupra Dreptului penal

Pentru comentarii și adaptarea textului "Dreptului de Proprietate" au fost deja selectați doi specialiști naționali după formula: unul din specialiști este persoană cu renume în domeniul respectiv, activitatea căruia este caracterizată prin profesionalism și valoare incontestabilă pentru reforma juridică. Cel de al doilea specialist este o persoană cu puțină practică juridică, dar cu o pregătire teoretică foarte impunătoare.

Odată stabilite planul de scriere și conținutul capitolelor, este recomandabil ca specialiștii naționali să lucreze în colaborare cu autorul textului de bază.

Comentariile asupra Dreptului Procesual Penal întârzie, deoarece Parlamentul va adopta în aproximativ o jumătate de an noul Cod penal și de procedură penală și noul Cod civil și de procedură civilă, ce vor conține numeroase reglementări calitativ diferite asupra dreptului de proprietate și a procedurii penale. Specialiștii naționali contactați pentru lucrul asupra acestor două lucrări vor întârzia definitivarea lucrării pentru a o ajusta la noile coduri.

Proiecte orientate spre susținerea activității juridice profesionale

Comentarii la legislație

Țările post sovietice au o problemă comună și specifică a legislației schimbătoare. Aceleași chestiuni juridice sînt reglementate în mod diferit prin legi diferite, creînd dificultăți în aplicare și interpretări contradictorii. Un exemplu este situația juridică a sectorului neguvernamental în Republica Moldova, unde nu există o lege a organizațiilor neguvernamentale, avînd în schimb o lege contradictorie a asociațiilor obștești. Avem astfel un număr mare de instituții care, purtînd numele de fundație, desfășoară o activitate complet diferită de cea a unei fundații reale.

Motivația fiind clară, la începutul anului 1998 s-a anunțat o competiție deschisă prin care specialiștii în diverse domenii ale dreptului au fost invitați să comenteze asupra valorii, competitivității și aplicabilității unor astfel de legi controversate. Prioritate (nerestrictivă) a avut legislația cu privire la sectorul neguvernamental. Un alt domeniu de comentarii a fost protecția drepturilor omului cu referire specială la convențiile și tratatele internaționale la care Republica Moldova este parte și comentarii asupra situațiilor conflictuale dintre aceste documente și acte juridice naționale. În cadrul programului au fost acordate următoarele granturi:

Comentarii și explicarea mecanismelor de implementare a tratatelor bilaterale și multilaterale încheiate între Republica Moldova și Ucraina, România și Rusia cu privire la acordarea asistenței juridice

Vitalie NAGACEVSCHI, Oleg LUPAN, Vitalie MIRONOV, Galina BOSTAN

Comentarii la Constituție

Corneli GURIN, Mihai COTOROBAI, Boris NEGRU, Gheorghe SUSARENCO, Pavel BARBALAT, Alexandru ARSENI, Ion GREANGĂ

Comentarii la Legea cu privire la dreptul de autor și drepturile conexe

Sergiu MĂMĂLIGĂ

Comentarii la Legea cu privire la Statutul Limbii de Stat, Legea cu privire la funcționarea limbilor în Republica Moldova, Legea cu privire la trecerea la Grafia Latină
Dumitru GRAMA, Claudia GRAMA

Comentarii la Legea cu privire la gaj
Victor BURAC, Iurie GROȘU

Elaborarea textelor de legi

A fost acordată asistență logistică și informațională pentru crearea noilor legi, invitarea specialiștilor străini, procurare de echipament pentru grupurile de lucru, seminare, granturi pentru elaborarea de legi competitive cu Dreptul European :

Elaborarea cadrului legislativ cu privire la cercetare și dezvoltare

Institutul pentru Dezvoltarea Societății, director de proiect Valentin CIUMAȘ

Examinarea desfășurată a legii cu privire la cultură

Comisia pentru cultură a Parlamentului Republicii Moldova, director de proiect Gh. DUCA

Elaborarea noului Cod de Procedură Penală (vizite de lucru la Curtea Supremă de Justiție din Olanda și Polonia)

Mihai MARTÎNENCO, Stanislav PAVLOVȘCHI, Veaceslav DIDÎC, Victor PUȘCAȘ, Gheorghe BOEȘTEAN, Zahar DARII

Expertiza legislației sectorului neguvernamental și redactarea Legii cu privire la Fundații
director de proiect Natalia IZDEBSCHI

Programul de reformă a poliției

Obiective :

- colectarea informației despre activitatea organelor de poliție și a condițiilor în care activează ofițerii de poliție
- inițierea activităților care să faciliteze înțelegerea de către polițiști a importanței documentelor internaționale privind protecția Drepturilor Omului. În acest sens au fost organizate conferințe și seminare despre drepturile omului cu participarea polițiștilor.

Editarea a 30 000 de cartele tip "Wallet card" și 300 de postere care conțin drepturile de bază ale persoanei la momentul reținerii și arestării.

Fundația Soros Moldova în colaborare cu Comitetul Helsinki și Ministerul Afacerilor Interne al Republicii Moldova

Textul a fost pregătit de Comitetul Helsinki în colaborare cu judecătorii de la Curtea Supremă de Justiție și colaboratori ai Ministerului de Interne. Ministrul Afacerilor Interne, dl Victor CATAN, a emis un ordin prin care fiecare comisariat de poliție va ține afișat un poster, astfel încât informația să fie accesibilă fiecărui cetățean care se află acolo.

Seminar "Promovarea drepturilor deținutului prin conștientizarea ofițerilor de poliție"

Comitetul Helsinki pentru Drepturile Omului

A fost făcut un film documentar ce prezintă situația reală existentă în detenția preventivă, distribuit instituțiilor specializate în protecția drepturilor omului, AP și Ministerului de Interne.

Programul a oferit suport financiar pentru participarea ofițerilor de poliție din Republica Moldova la diverse seminare și conferințe internaționale privind activitatea poliției :

Ciclul de seminare organizate de COLPI pentru ofițeri de poliție la Budapesta

Ion IZVOREANU, Mihai BÎRGĂU

Al XIII-lea Simpozion Internațional pentru șefii instituțiilor de învățământ în domeniul pregătirii ofițerilor de poliție, organizat de Secretariatul General INTERPOL, Franța

Gheorghe GANDRABUR

Centrul pentru pregătirea cadrelor din sistemele Ministerului de Justiție și Procuraturii (CPC)

CPC-ul din Moldova a fost creat prin Hotărârea Guvernului Republicii Moldova din 22

februarie 1996 cu două scopuri esențiale : de a îndeplini funcția unui centru de perfecționare a judecătorilor, procurorilor și avocaților pentru implementarea reformelor legislative drastice și, pe termen lung, de a oferi training-uri periodice pentru comunitatea juridică. În perioada 1996-1997 finanțatorul de bază a fost Ministerul Justiției (\$33,000.00 anual). Această sumă fiind insuficientă, au fost acordate finanțări adiționale și sporadice de către ABA/CEELI, Fundația Soros Moldova și GTZ. La începutul anului 1998, în rezultatul unei vizite a reprezentanților COLPI la CPC au fost elaborate condițiile de finanțare, pe care Ministerul Justiției le-a acceptat și, mai mult decât atât, a oferit spațiu pentru CPC în incinta Curții de Apel din Republica Moldova. În cazul respectării de către Ministerul Justiției a condițiilor stabilite în perioada negocierilor, Fundația Soros Moldova împreună cu COLPI urmau să finanțeze Centrul cu \$70,000.00 anual pentru o perioadă de 3 ani. Septembrie 1998-septembrie 1999 este primul an de finanțare.

Controlul activității Centrului este în competența Consiliului coordonator, care numără cîte un reprezentant din partea Consiliului Superior al Magistraturii, Ministerului Justiției, Curții Supreme de Justiție, Curții de Apel, Asociației Judecătorilor, Procuraturii Generale, ABA/CEELI, GTZ, UNDP, a Fundației Soros Moldova și doi reprezentanți din partea facultăților de drept. Consiliul este responsabil pentru dezvoltarea curriculum-ului și pentru administrarea resurselor financiare. Angajarea Directorului Executiv care administrează mandatul Consiliului (responsabilitate comună a Ministerului și Consiliului), s-a făcut în rezultatul unei competiții deschise ; Director a fost numită dna Silvia POGOLȘA. Pe parcursul întregii perioade de lucru Ministerul Justiției a fost deschis spre colaborare și a demonstrat înțelegere a poziției sale de egalitate. În Republica Moldova CPC se bucură de mult mai multă independență decît alte instituții similare în unele țări din West. În Franța spre exemplu, Ministerul Justiției este unica instituție competentă să numească Directorul Executiv.

CPC-ul acordă prioritate training-ului judecătorilor : înțlnirea din aprilie a membrilor Consiliului coordonator a restructurat definitiv curriculum-ul Centrului. S-a decis ca fiecare judecător din Moldova să urmeze cursuri de perfecționare la Centru de cel puțin 2 ori pe an. În prezent Consiliul lucrează asupra orarului cursurilor, asupra implementării curriculum-ului în general și a evaluării. Se elaborează chestionare speciale prin care judecătorii, din timp, vor face propuneri pentru schimbarea curriculum-ului și pentru propunerea noilor metode de predare.

Publicarea textelor Convențiilor Internaționale

Pînă în anul 1998 Republica Moldova a ratificat peste 600 de convenții care nu erau publicate în Monitorul Oficial. Fundația Soros Moldova, în colaborare cu Consiliul Europei, Fundația Eurasia, PNUD, ABA/CEELI, UNCR, a format un grup de coordonare pentru publicarea unei ediții speciale a Monitorului Oficial care să conțină textul oficial al convențiilor. În rezultat, la mijlocul anului 1999 fiecare judecător va avea posibilitatea ca prin luarea deciziilor sale să facă trimitere la convențiile și tratatele internaționale ratificate de Parlamentul Republicii Moldova, care odată intrate în contradicție cu legile interne, au absolută prioritate. Cîteva date specifice :

Convenții multilaterale – 107 puse în aplicare din 180 ratificate

Convenții bilaterale – 500 puse în aplicare din 650 ratificate

Proiectul este administrat de către Centrul de Drept din Moldova și publicarea este efectuată de Editura Moldpress, cîștigătoarea tender-ului organizat de Centrul de Drept.

Alte proiecte

Crearea unei baze de date computerizată care să faciliteze procesul de dezamorsare. Departamentul pentru expertiza explozibilelor din cadrul Ministerului de Interne al Republic of Moldova, director de proiect Nicoale GAIBU, șef de Departament

Conferință internațională a avocaților din țările bazinului Mării Negre
organizator : Colegiului Avocaților din Republica Moldova, director de proiect Ion CASIAN, vice-președinte al Colegiului

Șoala de vară a Facultății de Drept "Duke – Geneva"

Cristina MALAI

Constantin RUSU

Programul Femei are scopul de a promova drepturile femeilor și egalitatea genurilor la toate nivelurile și în toate sectoarele societății, asistența în rezolvarea problemelor sociale și eliminarea violentei, fortificarea familiei și adaptarea la condițiile economiei de piață, îmbunătățirea sănătății femeilor, cooperarea cu organizațiile internaționale active pe problemele femeilor.

Cultura relațiilor

Programul a inclus cicluri de seminare și conferințe în domeniul culturii relațiilor pentru părinți "Relația: mamă-fiică", "Relația: adolescenți-maturi", alte aspecte ale relațiilor interumane, integrarea principiului egalității genurilor, egalității între femei și bărbat în toate sferele vieții (social, cultural, educațional).

Ciclu de cinci seminare cu genericul "Cultura relațiilor", aprilie 1998, Chișinău
director de proiect Natalia PISOVA, studentă anul IV, ULIM

Seminarele au durat câte trei ore și s-au desfășurat o dată la trei săptămâni. Auditoriul l-au constituit un grup de 20 de tineri, membri ai clubului IGNIS. Experți : A. TUCICOV-BOGDAN, psiholog din București, A. CRĂCIUN, critic de arte, Robert de GROOF, Universitatea Newport, USA, California, Silvia SACA, UNDP, Moldova.

Training "Exprimarea corectă", octombrie, 1998, Chișinău

autori de proiect : experții programului Femei și ai Centrului Dezbateri.

Scopul trainingului a fost de a învăța auditoriul (lideri ai ONG-urilor de femei) sa se antreneze în discuție, să asculte, să exprime o atitudine, să argumenteze și să contra-argumenteze.

Program de editare

Directorii al organizațiilor neguvernamentale active pe problemele femeilor - va include informația despre fiecare ONG : numele liderului, adresa, tel. / fax, domeniul de activitate, domeniile prioritare, experiența, numărul de membri, filiale in județe. etc. și urmează a fi editat în 1999.

Competiție pentru proiecte cu idei noi, originale

Programul este destinat ONG-urilor de femei pentru susținerea ideilor noi și originale în domeniul promovării valorilor feministe, a politicilor de promovare echitabilă a femeilor în posturile publice și de decizie, prevenirea și reducerea manifestărilor de violență împotriva femeilor, încurajarea participării femeilor la combaterea degradării mediului, soluționare a problemelor femeilor în perioada de tranziție.

Editarea Dicționarului enciclopedic al personalităților feminine

director de proiect Iurie COLESNIC, directorul Editurii "Museum"

Informația inclusă în dicționar are menirea de a acoperi vacuumul informațional din relația Femeie - Societate și Societate - Femeie. Dicționarul va apare în 1999.

Conferința republicană "Estimarea riscului mediului ambiant pentru sănătatea mamei și copilului", februarie, 1998, Chișinău

autori de proiect: Asociația Femeilor din Republica Moldova, Asociația de Informare și Instruire ecologică "Terra Nostra", Asociația Medicilor Obstetricieni - Ginecologi din Moldova.

Scopurile conferinței : analiza multilaterală a influenței negative a poluării mediului ambiant și a produselor alimentare asupra mamei și copilului, propuneri concrete de ameliorare a situației, atenționarea organelor de resort în necesitatea desfășurării în Republica Moldova a unui program de acțiuni în vederea ocrotirii sănătății mamei și copilului, salvarea fondului genetic.

Conferință internațională "Drepturile femeilor și copiilor romi în lumina Convenției Europene a drepturilor omului", aprilie 1998, Chișinău

director de proiect : Ecaterina DROSU, liderul Asociației Femeilor “Juvlia Romani”
 Conferința a avut drept scop sensibilizarea factorilor de decizie la problemele minorității romilor în Republica Moldova : problemele analfabetismului și drepturile omului, interesul romilor pentru cultura în societate.

Seminar “O Evă, făuritoare de frumos”, 1 iunie 1998, s. Panășești, Strășeni
 director de proiect Nadejda CIOBANU, directoarea casei de copii tip familie din această localitate.

Seminarul a încercat să ofere tinerelor adolescente sfaturi privind alegerea unei căi în viață având doar atestatul de maturitate.

Inițiative informaționale

Club al ziaristelor care scriu despre problematica feministă

Scopul clubului este de a acoperi vacuumul informațional care există în problema data în Republica Moldova (traficul cu femei, violența în familie, șomajul printre femei, sănătatea reproductivă, studiul genurilor etc.). La ședințele lunare ale Clubului au fost abordate problemele cele mai grave cu care se confruntă femeile, inclusiv femeile ziariste. Invitați ai ședințelor au fost reprezentanți ai puterii, factori de decizie, de care depinde rezolvarea problemelor femeilor. La finele anului 1998 clubul a editat primul număr al buletinului “Zece Plus”.

Tot la sfârșit de an au fost acordate premii pentru cele mai bune ziariste ale anului 1998 ; premiul unu (\$150.00) : Lidia BOBÂNĂ, reporter Radio Național, premiul doi (\$100.00) : Maria SAHARNEANU, revista “Femeia Moldovei” ; Emilia GHETU, reporter Radio Actualități, Claudia PARTOLE, reporter ziarul “Moldova Suverană” ; premiul trei (\$50.00) : Natalia COJOCARU, cotidian “Flux”, Cornelia COZONAC, agenția Moldova Press.

Abonamente la revista “Femeia Moldovei”

director de proiect Maria SAHARNEANU, redactor-șef la revista “Femeia Moldovei”.

Grantul a fost acordat pentru perfectare de abonamente pentru ONG-urile active pe problemele femeilor, precum și pentru primăriile unde pe post de primar sunt femei.

Centrul de Informare și Documentare pentru Femei

Director de proiect : Galina PRECUP, ziaristă, redactor-șef la revista “Alunelul”

Inaugurarea centrului a avut loc la 18 decembrie 1998. Adresa centrului : str. 31 august 137, tel. 241393.

Un grant a fost acordat pentru crearea și susținerea activității Centrului de Informare și documentare pentru femei. Centrul va elabora o politică socială privind problemele femeii în baza unor programe de cercetări științifice, va contribui la facilitarea integrării femeilor în societate, la realizarea și protecția drepturilor femeii, informare, instruire și ocrotire a sănătății, eliminarea violentei. Direcțiile prioritare de activitate ale Centrului sunt investigațiile științifice, colectarea informației și formarea bazei de date în domeniile :

- organizații de femei din țară și de peste hotare : activități, relații de colaborare
- date demografice despre structura de vârstă, natalitate, fertilitate, sterilitate, mortalitate, morbiditate, migrație, confesiune
- rolul și contribuția femeii în economia națională ; femeia în educație, instruire, știință, cultură
- sănătatea femeii și factorii determinanți
- familia contemporană și copilul
- femeia și posibilitățile de afirmare
- drepturile femeii
- racordarea legislației naționale la standardele europene și internaționale

Caritate

Programul este destinat ONG-urilor și altor instituții de caritate ce au sub tutelă copii orfani, handicapați și pentru susținerea inițiativelor de popularizare a activității de caritate a femeilor în societate.

“Surpriză de Crăciun pentru copiii orfani de la casa de copii din Căzănești”, decembrie,

1998, rn. Telenești, s. Căzănești

Mici cadouri de Crăciun au fost împărțite copiilor din Căzănești (un pix, ștergar, un caiet și dulciuri).

“Sărbătorile de iarnă”, Decembrie, 1998, or. Chișinău

director de proiect Lucia GAVRILIȚĂ, președinta Asociației de sprijin a copiilor cu handicap fizic din Republica Moldova.

Pentru copii cu handicap fizic au fost organizate serbări de Crăciun.

“O zi la pomul de Crăciun”, decembrie, 1998, or. Chișinău

director de proiect: Stela BUTNARU, directorul Centrului Noilor Strategii Educaționale.

A fost organizată o vizită la pomul de Crăciun din Chișinău a fetelor de la Casa de copii cu handicap din Hîncești.

Eliminarea violenței împotriva femeii

Programul a vizat înființarea centrelor de asistență și protecție pentru victimele violenței în Republicii Moldova. Centrele de Criză vor ajuta mamele și copiii din familiile unde apar conflicte între părinți, cât și femeile supuse violenței în familie și în societate. Ajutorul include asistență medicală, psihologică, consultații juridice, azil în cazul unui conflict acut; victima va beneficia de audiența și susținerea polițistului în caz de necesitate. Centrele vor deschide linii de telefon “fierbinți” (hot-line).

Renovarea Centrelor de Criză din Chișinău și Bălți

Director de proiect: Liuba URĂTU, liderul ONG “Femeia Azi”

Un grant a fost acordat organizației neguvernamentale “Femeia Azi” pentru renovarea centrului de criză din Chișinău și a centrului-umbrelă la Bălți, administrat de ONG “Asociația Femeilor cu Diplomă Universitară din Republica Moldova”.

Traficul cu femei

Scopul proiectului a fost atenționarea opiniei publice la problema traficului cu femei și copii, care a devenit una dintre cele mai periculoase pentru societate. Reprezentante din Moldova au participat la primul Seminar Transnațional în problema traficului de femei, 20-24 iunie 1998, Ungaria, Budapesta

Antonina SĂRBU, coordonator program femei

Margarita MUNTEANU, președinta Asociației de Protecție socială a femeilor

Lidia BOBĂNĂ, ziaristă, expert în programul femei

Suport pentru Organizațiile Neguvernamentale active pe problemele femeilor

(cofinanțat de Rețeaua Programe Femei OSI Budapesta).

Au fost acordate granturi ONG-urilor de femei activînd pentru eliminarea violenței împotriva femeilor. Inițiativa se înscrie în proiectele realizate în cadrul Rețelei Programe Femei.

Cîte două reprezentante ale Centrelor de Asistență și Protecție a victimelor violenței din Chișinău și Bălți (ONG-uri “Femeia Azi”, Asociația Femeilor cu Diplomă Universitară, Asociația de Planificare a Familiei) au participat la trainingurile organizate la Centrele de asistență și protecție din Sankt-Petersburg, Ungaria și Bulgaria:

Liuba URĂTU, ONG “Femeia Azi”, directoarea Centrului de asistență și protecție a victimelor violenței din Chișinău

Diana CHETRARU, servicii hot line, ONG “Femeia Azi”

Silvia CHETRARU, ONG Femeia cu Diplomă Universitară, Directoarea centrului de criză, Bălți

Alexandru PAVLIC, medic la centrul de criză din Bălți

Lidia GORCEAC, Asociația de Planificare a Familiei, psiholog

Maria CATAVEL, Asociația de Planificare a Familiei, servicii hot line

Continuitatea programului în 1999 se realizează prin evaluarea cunoștințelor acumulate și implementarea lor.

Modalități de eliminare a violentei, asistență din partea polițistului, juristului și medicului psihoterapeut

Training pentru echipa națională antivioleță, noiembrie, 1998, Ungaria, Budapesta
Au beneficiat :

Svetlana FILINCOV, judecătoare, expert în Programul Femei
Elena MORARU, medic psihoterapeut, Centrul de criză din Bălți
Maria GOTONOAGA, medic psihoterapeut, Centrul de criză din Chișinău
Melania MIHALOV, programul Educație pentru sănătate
Elena SAVIN, clubul tinerilor "Ignis"

Etapa a doua a proiectului presupune realizarea unui plan național de eliminare a violenței împotriva femeii. Echipa urmează să prezinte un proiect în problema eliminării violentei (etape de realizare, metode și plan de realizare).

Burse "Studiul genurilor"

(cofinanțare Rețeaua Programe Femei OSI Budapesta)

Cinci burse de studii cu durata de 1 lună de zile au fost oferite persoanelor interesate în introducerea subiectului "Studiul genurilor" în curriculum-ul universitar. Condițiile concursului au fost anunțate în instituțiile superioare de învățământ și ONG-urile active în problemele femeilor.

Beneficiari :

Universitatea Central Europeană, Budapesta, Ungaria
Maia MORĂRESCU, UPS
Tatiana KIRMIKCI, UPS
Ludmila PAPUC, UPS

Centrul de studii feministe "ANA", București, România
Valentina BODRUG, USM

Centrul de studii și cercetare în probleme feministe, Belgrad, Iugoslavia.
Ina POUSTOVAN, USM
Programul urmează să fie realizat în 1999.

Cancerul mamar

(cofinanțare - Rețeaua Programe Femei OSI Budapesta)

Scopul proiectului a fost realizarea unui raport național despre cancerul mamar în Moldova. Natalia GODOROJA, Directoarea Clinicii mamologice a Institutului Oncologic din Republica Moldova, profesor universitar, doctor în medicină, liderul Asociației Femeilor mamologi a obținut bursa de \$1,000.00 pentru realizarea raportului și îl va prezenta în 1999 la ISD Budapesta. Raportul a fost pregătit și expediat la Budapesta.

Scopul programului este instituționalizarea normelor societății civile și susținerea creării mecanismelor de influență și control ale societății asupra puterii statului și instituțiilor sale. Proiectele realizate în 1998 au vizat atât activitatea ONG din Moldova, cât și stabilirea de contacte dintre aceste organizații și diferite instituții de peste hotare. Au fost finanțate proiecte care răspund unor necesități acute ale comunității, au un caracter novator, pot reprezenta modele, contribuie la promovarea ONG și implică cetățenii în realizarea lor.

Concurs deschis de finanțare a proiectelor ONG

În 1998 a continuat finanțarea în bază de competiție a diferitor inițiative ale organizațiilor neguvernamentale din Moldova.

Obiectivele programului :

- încurajarea și dezvoltarea ONG ce exprimă inițiativa și atașamentul social
- stabilirea de contacte între ONG și structurile de stat ce urmăresc soluționarea problemelor sociale
- dezvoltarea capacităților manageriale și de acțiune a ONG
- instruirea specialiștilor din sectorul non-profit
- susținerea și promovarea protecției drepturilor omului
- promovarea toleranței între indivizi și grupuri sociale
- favorizarea integrării sociale a grupurilor minoritare și protejarea drepturilor lor

Deciziile privind acordarea granturilor au fost luate la ședințele lunare ale Juriului pentru program.

Proiecte finanțate

Congresul II al țăranilor împrăștiți din Moldova, 28 noiembrie 1998, Chișinău

Federația Națională a Fermierilor, director de proiect Gheorghe BARBĂROȘIE

La congres au participat circa 2000 delegați, aleși la adunările țăranilor (1 delegat la 100 țărani, dar nu mai puțin de un delegat de la fiecare sat). Congresul a urmărit atenționarea organelor de vîrf ale republicii asupra multiplelor probleme cu care se confruntă țăranimea la sate, posibilitatea accelerării mersului reformei agrare, analiza activităților petrecute de ONG-rile țărănești și schițarea activităților de perspectivă. Fundația Soros a acoperit cheltuielile de transport pentru deplasarea delegaților din regiuni. Co-finanțare: TACIS - 8000 lei; Ambasada Olandei - 26900 lei, Fundația Soros Moldova - \$3,136.00.

“Educație pentru cetățenie democratică”

Asociația “European Youth Exchange-Moldova”, director de proiect Iosif MOLDOVEANU
Proiectul a inclus acțiuni privind educația pentru cetățenie democratică, promovînd conceptul conștientizării de către tineri și copii a drepturilor și responsabilităților lor într-o societate democratică, îi angajează într-o rețea de relații deschise de cetățenie. Proiectul contribuie la susținerea și încurajarea creării structurilor pluraliste, democratice și reprezentative ale copiilor și tinerilor de la nivel local la nivel național, punerea în legătură a reprezentanților societății civile cu reprezentanții autorităților locale.

Conferința științifico-practică “Integrarea socială a persoanelor cu handicap locomotor”, 18 noiembrie 1998, Chișinău

Asociația Bolnavilor de Miopatie din Republica Moldova, director de proiect Vitalie TONU
Conferința a analizat starea reală de integrare socială a persoanelor cu handicap locomotor, studiind experiența internațională; au fost elaborate propuneri practice de rezolvare a problemei și căi de promovare a acestora.

“Rock contra drogurilor”

“Tinerii pentru dreptul la viață”, filiala Bălți, director de proiect Ina BIRIUCOVA

În cadrul proiectului a fost organizat un concert cu participarea grupurilor de muzică rock din Bălți, însoțit de un concurs pentru cel mai bun desen “Rock contra drogurilor” din școlile municipiului Bălți și un concurs pentru telespectatori și radioascultători. Co-finanțatori: Primăria Bălți, Poliția Auto Bălți, Fundația Soros Moldova - \$1,000.00

Centrul de zi al copiilor cu handicap fizic

Asociația de sprijin al copiilor cu handicap fizic din Chișinău, director de proiect Lucia GAVRILIȚĂ

A fost oferit sprijin Centrului de zi pentru copiii cu handicap fizic, acesta fiind o soluție binevenită pentru părinții copiilor care pot astfel să meargă la serviciu. Pentru amenajarea completă a sediului, având în vedere specificul copiilor (predispoziția la alergii, handicap fizic), au fost acoperite cheltuielile pentru instalarea podelelor calde igienice - covor vinilic, pur din punct de vedere ecologic.

Expediția Ecologică PRUT 98

Asociația de informare și instruire ecologică "Terra Nostra", director de proiect Gheorghe DUCA

Expediția a fost organizată pentru a examina starea ecologică a întregului sector al râului Prut în limitele Moldovei. Co-finanțare: Inspectoratul Ecologic de Stat - 6000 lei pentru închirierea cuterului, Fundația Soros Moldova - \$1,400.00

Culegere "Relațiile moldo-bulgare în epoca medie și modernă"

Societatea științifică de bulgaristică din Republica Moldova, director de proiect Mihail CERVENCOV

În cadrul proiectului au fost editate lucrările conferinței științifice "Relațiile moldo-bulgare în epoca medie și modernă", la care au participat cercetători din Moldova, Bulgaria, Rusia, Belorusia, România și Ucraina.

"Bătrânii ajutați la domiciliu"

Asociația de Nursing din Republica Moldova, director de proiect Elena STIMPOVSCHI

Seminarul organizat a promovat serviciile de îngrijire în comunitate prin crearea unui model integrat medico-social de furnizare de servicii la domiciliu pentru persoane dependente. Cursul de instruire pentru 30 asistenți medicali a durat 10 zile și a fost susținut de Fundația de îngrijiri comunitare din București

Școală de statistică socială, 9 - 18 aprilie 1998, Chișinău

Colegiul Invizibil Moldova, Fundația Soros Moldova

Școala s-a axat pe utilizarea softului SPSS, folosit în analiza datelor rezultate din cercetările în domeniul științelor sociale. Cursurile (gratuite) au fost susținute de experți din România pentru studenți la sociologie sau științe politice, cadre didactice universitare, cercetători la centre și instituții de studii sociale.

Simpozion internațional "Drepturile Omului și respectarea lor în Republica Moldova", 7-12 decembrie 1998, Bălți

Organizația obștească "Moștenitorii", director de proiect Nicolae MOSCALU

Simpozionul a fost consacrat aniversării de 50 ani de la adoptarea de către ONU a Declarației Universale a Drepturilor Omului și a luat în discuție promovarea ideilor democrației și drepturilor omului, educarea spiritului de respectare (observare și participare) a valorilor democrației și drepturilor omului în Republica Moldova, studierea rezultatelor aplicării legislației în domeniu și elaborarea propunerilor pentru perfecționarea ei.

Arena Politicii

Fundația pentru Cultură Politică din Republica Moldova, director de proiect Gheorghe COJOCARU

Arena Politicii este o publicație de cultură politică, ce își propune să contribuie la realizarea unor schimbări democratice în felul de a gândi al societății prin familiarizarea cu esența valorilor democrației și culturii occidentale, cu patrimoniul științei sociale și politice contemporane. Grupul de lucru include cercetători, analiști și comentatori politici locali, în vederea construirii unui curent independent și imparțial de reflecție și analiză în profunzime a transformărilor socio-economice, politice și culturale din Moldova și regiunile limitrofe. Edițiile din 1998 au luat în discuție societatea deschisă, alegerile libere, tipurile de cultură politică în societățile de tranziție.

”Transparența procesului electoral în Republica Moldova - un argument în favoarea democrației”

Asociația “Pro Democrația”, director de proiect Igor GROȘU

Scopul proiectului a fost monitorizarea și observarea alegerilor parlamentare din 22 martie 1998.

Au fost desfășurate activități de documentare, completând Ghidului Observatorului și Biblioteca Fraudelor Electorale cu contravențiile pentru diferite tipuri de încălcare a legislației electorale. Pachetul editat de documente pentru observatorul național a inclus Codul Electoral, Ghidul Observatorului, etc. Pentru a cuprinde cât mai multe ONG, au fost desfășurate 3 mese rotunde cu participarea reprezentanților ONG la Chișinău, Bălți, Cahul și 3 cursuri de instruire a observatorilor. La 24 martie a fost organizată o conferință de presă prezentând rezultatele observării procesului electoral.

Turneul “Memorialul Cebanenco”, februarie 1998, Chișinău

Victor BOLOGAN

Scopul proiectului a fost preluarea de către tînăra generație a Moldovei a tradițiilor și valorilor clasice ale șahului mondial. În cadrul primului turneu al șahului cu norma de mare maestru a fost finanțat un turneu pentru elevi.

Culegere “Politica externă a Republicii Moldova: aspecte ale securității și colaborării regionale”

Fundația pentru Susținerea Democrației și Parlamentarismului, Centrul de Investigații Internaționale și Naționale “Perspectiva”, director de proiect Grigore COCEBAN

În cadrul proiectului a fost finanțată editarea culegerii materialelor simpozionului internațional “Politica externă a Republicii Moldova: aspecte ale securității și colaborării regionale”, desfășurat la 16-17 octombrie 1997 în Chișinău. La simpozion au participat peste 30 savanți din 9 țări, reprezentanții instituțiilor de stat, formațiunilor politice, ONG-urilor, ambasadelor, studenți. Co-finanțare pentru organizarea simpozionului: Fundația Friedrich Ebert (Germania), Fundația Soros Moldova – 9000 lei

Reeditarea materialului informativ SIDA și bolile sexual transmisibile

Societatea de planificare a familiei, director de proiect Manana BLAJE

Proiectul are drept scop îmbunătățirea sănătății reproductive a populației prin intermediul informării ei despre bolile sexual transmisibile și SIDA. Au fost reeditate materialele informative “SIDA și bolile sexual transmisibile” (tiraj 14000 ex în rom. și 6000 în rus.) Materialele sunt distribuite în toată țara la școli, licee, consultații ginecologice etc.

Publicația “Terra Moldaviae”

Mișcarea Ecologistă din Moldova, Alecu RENIȚĂ

Proiectul a abordat educarea populației în spiritul ecologic al respectului față de natură și formarea unui sentiment de responsabilitate al actualei generații față de calitatea mediului. Educația ecologică a fost realizată prin sensibilizarea opiniei publice și a factorilor de decizie la problemele de mediu, elaborarea și editarea a 3 ediții speciale ale revistei “Natura”, informarea populației despre pericolul grav generat de distrugerea naturii. Proiectul include și organizarea la nivel național a întrunirilor cu participarea ONG de mediu, elaborarea și editarea unei publicații speciale “Moldova pitorească”, în vederea promovării peste hotare a imaginii potențialului ecoturistic al republicii; elaborarea și editarea broșurii “ABC ecologic”.

“Aniversarea a 150 de ani de la nașterea iluministului ciuvaș Iacovlev”

Comunitatea Ciuvașă din Moldova, director de proiect Iurie SOLOVIOV

În cadrul proiectului a fost celebrată aniversarea de 150 de ani de la nașterea iluministului ciuvaș Iacovlev. Fundația a finanțat publicarea materialelor.

Susținerea Societății Orbilor din Moldova

Societatea Orbilor din Moldova, director de proiect Dumitru SCLIFOS

Proiectul și-a propus facilitarea activității administrative în cadrul societății, documentarea cu materiale ce țin de problemele protecției drepturilor orbilor din Moldova, asistență logistică, consultații juridice, alte servicii operative.

Miniparlament

Centrul informației analitice în problemele dezvoltării Republicii Moldova, director de proiect Alexandru PALII

Proiectul a avut drept scop consolidarea ONG de tineret și a organizațiilor de tineret ale partidelor politice, pentru a identifica și propune soluții la problemele majore cu care se confruntă tinerii pe plan național; pentru a crea o școală a democrației și a activismului civic și politic. Proiectul are 3 componente: Miniparlament, Clubul tinerilor politicieni, cursuri de formare "Școala tinerilor politicieni". Discuțiile din cadrul sesiunilor s-au axat pe următoarele probleme: legislația de tineret, situația învățământului și prevederile Legii învățământului, politica de tineret a guvernului și a partidelor politice.

"Poem în piatră"

Asociația "Centrul Carpato-Balcanic de studiere a meșteșugurilor populare", director de proiect Dumitru CONSTANDACHI

Se preconizează finisarea construirii și amenajării sediului pentru școala experimentală "Meșterul Manole", unde vor fi pregătiți meșterii populari (prelucrarea artistică a lemnului, pietrei, metalelor etc.). În cadrul școlii vor fi instruiți minori de vîrstă postgimnazială neangajați în câmpul muncii. În rezultatul unui concurs internațional concepția școlii "Meșterul Manole" a Asociației a fost acceptată în calitate de proiect internațional al expoziției mondiale "Hanover 2000".

"Speranța bună"

Asociația persoanelor ce suferă de miopatie, director de proiect Vitalie TONU

Proiectul are drept obiective schimbarea mentalității societății în ceea ce privește persoanele cu handicap locomotor prin informare despre problemele lor, crearea de șanse egale pentru integrarea activă și lichidarea discriminării. Fundația a acoperit costurile de editare a buletinului.

Muzeul de etnografie și natură din or. Ștefan Vodă

Mișcarea Ecologistă din Moldova, organizația teritorială Ștefan Vodă, director de proiect Tatiana MARIN

Scopul proiectului a fost deschiderea și amenajarea a 2 saloane "Flora" și "Solul" în cadrul muzeului din localitate, organizarea seminarului raional "Omul ca factor principal în procesul de îmbunătățire a stării mediului ambiant.

Co-finanțare: Banca Socială Ștefan-Vodă - \$110.00, Fabrica de vinuri Carahasani - \$160.00, Școala raională de arte "Maria Bieșu" - \$900.00, contribuția organizației din cotizații de membru - \$100.00, Fundația Soros Moldova - \$1,993.00

"Sensibilizarea opiniei publice asupra problemelor apărute în consecința catastrofei de la Cernobîl și efectele acesteia asupra Republicii Moldova"

Fundația Ecoul Cernobîlului, director de proiect Natalia HASSAN

Scopul proiectului este sensibilizarea comunității ONG, a organelor de decizie din republică și a societății în ansamblu asupra problemelor apărute ca o consecință a catastrofei de la Cernobîl și efectele acesteia asupra Republicii Moldova. Va fi desfășurat un seminar cu tema "Noi practici ce se impun în medicină, psihologie și ecologie în Republica Moldova după catastrofa de la Cernobîl" cu participarea medicilor, specialiștilor în domeniu, reprezentanți ai ONG. Fundația a finanțat publicarea unei analize a situației în Republica Moldova.

"S.O.S. - Izvorul Cotova"

Clubul ecologic "Dropia", director de proiect Natalia POSTOVAN

Proiectul a avut drept scop restaurarea și ocrotirea monumentului natural-hidrologic izvorul Cotova.

Editare de materiale

Comitetul Helsinki pentru Drepturile Omului, filiala Bălți, Ilie NASU

A fost solicitată finanțare pentru editarea materialelor simpozionului internațional Democrație și Drepturile Omului, Bălți, 10 decembrie 1996. Tiraj 500 ex.

Conectare la INTERNET

Natalia BUGA

Natalia Buga, studentă în anul II, USM, invalidă de gradul I, orfană, tutelată de bunicii pensionari, a solicitat conectarea la INTERNET pentru un an de zile și achitarea convorbirilor telefonice locale.

Vizita Lingvistului Eugen Coșeriu la baștină

Asociația obștească "EGA", Mihaileni, Rîșcani, director de proiect Eugenia BELIBOV

Proiectul a marcat întoarcerea la baștină a talentatului lingvist cu renume mondial Eugen Coșeriu prin fondarea muzeului cu același nume și alte activități solemne.

Centrul de zi pentru bătrânii solitari

Organizația raională a veteranilor războiului și muncii or. Ialoveni, director de proiect Valentina CARCHELAN

Centrul de zi preconizează asistență pentru 30 bătrâni solitari, bolnavi și neputincioși din or. Ialoveni. Proiectul are o durată de 12 luni și presupune organizarea de asistență medicală, alimentare zilnică, servicii de reparații mici, tutelare. Co-finanțatori: Comitetul executiv – \$110.00, Consiliul veteranilor – \$120.00, agenți economici – \$530.00, Fundația Soros Moldova - \$4,340.00

"Curentul Nou"

Asociația Obștească a Tinerilor Economisti și Juriști din Moldova "SYEL", director de proiect Valeriu PROHNIȚCHI

Proiectul propune editarea revistei "Curentul Nou" în scopul promovării principiilor democratice și a valorilor umane în rândurile tinerilor, susținerii inițiativelor, analizei, conturării cadrului economic, juridic, social, politic, creării unui spațiu pentru studenți și tineri cercetători.

Buletin informațional "Fermierul Moldovei"

Finanțarea proiectului a fost posibilă grație unui grant al East-West Management Institute, SUA.

Federația Națională a Fermierilor, director de proiect Vasile MÎRZENCO

Federația a început editarea unui buletin informațional din noiembrie 1996. A fost acordată finanțare pentru publicarea și difuzarea buletinului în perioada iulie-decembrie 1998.

Conferință științifică internațională "Gîndirea științifică modernă: realizări și perspective"

Finanțarea proiectului a fost posibilă grație unui grant al East-West Management Institute, SUA.

Asociația Oamenilor de Știință, Cultură și Artă din Republica Moldova, director de proiect Ion ODAINIC

Proiectul include 3 conferințe: "Problemele actuale și perspectiva de dezvoltare a orașelor din RM", "Problemele actuale de dezvoltare a localităților rurale și urbane", "Problemele actuale și perspectiva societăților multinaționale din localitățile urbane și rurale".

Susținerea Centrului de resocializare și reintegrare a copiilor străzii și în situație de risc "Așchiuță"

Finanțarea proiectului a fost posibilă grație unui grant al East-West Management Institute, SUA.

Organizația Salvați copiii, director de proiect Mariana IANACHEVICI

Centrul de Resocializare și Reintegrare a copiilor străzii și a celor în situație de risc funcționează non-stop pentru 25 de copii, programul incluzînd jocuri, instruire specială, ore de inițiative proprii. Toți copii în perioada de ședere în Centru sînt incluși obligatoriu în circuitul școlar. O parte importantă a activității Centrului este lucrul cu familiile, familiile lărgite și cele de plasament. O echipă interdisciplinară de voluntari determină posibilitățile de resocializare a părinților sau de căutare a unei familii de plasament, respectînd dreptul copilului la o familie. Programul este operat în colaborare cu autoritățile publice locale care dețin funcții de ocrotire a copilului.

Convenția Europeană pentru Drepturile Omului

Comitetul Helsinki pentru Drepturile Omului din Republica Moldova, director de proiect

În cadrul proiectului au fost oferite consultații persoanelor interesate, ajutor în soluționarea plîngerilor depuse. Au avut loc 3 seminare privind accesul la Informație în Republica Moldova (legislația și practica), Drepturile Omului și minoritățile naționale. Prevederile convenției au fost discutate și popularizate în emisiuni radio și TV.

Dezvoltare rurală

Centrul CONTACT, director de proiect Aliona NICULIȚĂ

Finanțatori : Programul TACIS pentru Democrație, Fundația Soros Moldova - \$9,500.00

Partener în realizarea proiectului : Fundația pentru Dezvoltarea Societății Civile - România

Perioada de realizare : 3 ani

Proiectul a demarat în aprilie 1998, ca răspuns la solicitările din partea organizațiilor neguvernamentale și a grupurilor de inițiativă din regiunile și localitățile rurale ale țării și ca un rezultat al evaluării proiectelor desfășurate de Centrul CONTACT.

Obiectivele proiectului :

- susținerea liderilor locali din cadrul comunităților în încercarea lor de a crea organizații neguvernamentale
- facilitarea unui acces mai mare al ONG din localitățile rurale la informație, resurse naționale și internaționale
- consolidarea capacităților organizaționale ale ONG-urilor existente prin acordarea de instruire și asistență

Geografia proiectului cuprinde 3 zone din regiunea de nord a republicii și 3 zone din regiunea de sud. Campania de promovare a proiectului a inclus : clip video și audio, bucler, buletinul "CONTACT", poster, un briefing de totalizare.

Program de burse în domeniul drepturilor omului

Bursele sunt oferite în cadrul programului "Human Rights Advocacy Program" (HRAP) al colegiului Utica, Universitatea Syracuse, SUA în colaborare cu Fundația Soros Moldova.

Scopul proiectului este instruirea pentru ONG, lucrul cu avocații specializați în domeniul drepturilor omului din societățile în tranziție. Bursele pentru un semestru sunt destinate tinerilor avocați din Europa Centrală și de Est, ce au experiența de lucru cu ONG în domeniul apărării drepturilor omului. Taxa de școlarizare (\$7,707.00) este acoperită de Universitate. HRAP colaborează cu Comitetul Helsinki, ONG-uri independente din domeniul drepturilor omului, sprijină eforturile lor de a se apăra și de monitorizare a cazurilor violării drepturilor omului, programele de educație în domeniu.

Concursul a fost câștigat de Petru STRATAN, reprezentant al Comitetului Helsinki pentru Drepturile Omului din Republica Moldova.

Centrul CONTACT

Sprijin pentru activitate

Centrul Național de Asistență și Informare a Organizațiilor Neguvernamentale din Republica Moldova CONTACT în anul 1998 a continuat realizarea obiectivelor propuse, implementînd proiecte, accentul fiind pus pe direcțiile prioritare : informare, consultanță, instruire și asistență tehnică pentru ONG-uri.

În 1998 Centrul CONTACT a editat Catalogul Organizațiilor Neguvernamentale din Moldova, distribuit organizațiilor finanțatoare din țară și de peste hotare, ministerelor și departamentelor, precum și organizațiilor neguvernamentale interesate. Informațiile despre evenimentele din sectorul neguvernamental din Moldova au fost reflectate în paginile celor cinci numere ale Buletinului informațional CONTACT.

Programul de instruire prin cele 20 de seminare organizate a fost orientat preponderent spre regiune, unde și au avut loc majoritatea cursurilor de instruire. Domenii prioritare de instruire : aspecte legale privind constituirea și activitatea ONG-urilor, colectarea de fonduri, scrierea propunerilor de finanțare, relații publice și management ONG.

De serviciile de consultanță ale Centrului au beneficiat reprezentanții a mai mult de 200 organizații neguvernamentale, domeniile de interes fiind cele mai diverse, de la constituirea și înregistrarea ONG-urilor la căutarea finanțatorilor, scrierea proiectelor, activitatea economică a organizațiilor neguvernamentale și impozitarea activității acestora.

Serviciile de asistență tehnică (copiator, computer, echipament de translare simultană, e-mail, pagini WEB, etc.) au fost prestate la circa 180 organizații neguvernamentale.

“Susținerea centrelor de asistență și informare a ONG-urilor în regiunile de nord și de sud ale Republicii Moldova (Bălți, Cahul)”

director de proiect : Aliona NICULIȚĂ

Proiectul asigură continuitatea de dezvoltare a centrelor de resurse pentru ONG.-uri, ce oferă organizațiilor locale informare, consultanță și instruire. Sunt organizate seminare, traininguri, alte activități la cererea organizațiilor din regiuni. În 1998 centrele au promovat dezvoltarea parteneriatului între ONG-urile regionale/rurale și reprezentanții administrației publice locale, mass-media. Pe parcursul existenței centrelor la Bălți și Cahul a crescut numărul beneficiarilor serviciilor oferite de centre, printre ei fiind atât ONG-uri, cât și grupuri de inițiativă.

Programul Prieteni Mari/Prieteni Mici

În 1998 Centrul Noilor Strategii Educaționale a continuat realizarea programului Big Brothers/ Big Sisters cu numele promoțional Prieteni Mari/Prieteni Mici. Programul acordă asistență adolescenților cu necesități speciale în corectarea comportamentului și comunicării, cu prioritate celor aflați în criza provocată de divorțul părinților sau proveniți din familii monoparentale. Prietenii Mari, voluntarii, servesc drept model de comportament și comunicare pentru Prietenii Mici. În toate cazurile perechile de Prieten mai Mare / Prieten mai Mic se formează după principiul un băiat mai mare - un băiat mai mic, o fată mai mare - o fată mai mică. PM/PM sprijină de asemenea formarea voluntarilor care lucrează cu copiii, acordă asistență și consultanță metodologică părinților interesați. Voluntarii din Programul PM/PM își dau consimțământul să petreacă împreună cu fiecare copil aflat în criză cel puțin 2 ore pe săptămână, organizând o ambianță potrivită comunicării interumane, de la om la om. Comunicarea dintre “cel mare” și “cel mic” se desfășoară într-un cadru de încredere, prietenie și voie bună. În consecință și copiii și părinții și voluntarii beneficiază de o relație ce schimbă spre bine viața lor.

Pe parcursul anului 1998 au activat deja 52 de voluntari cu implicare directă – pentru perechile PM/PM. Programul este co-finanțat de Open Society Institute, New York, Fundația Soros Moldova - \$15,000.00.

Program de colaborare cu Fundația pentru o Societate Deschisă România

Este axat în special pe ajutorarea copiilor din școlile din Transnistria. În cadrul programului, care a debutat în 1995, anual sînt invitate în România să-și petreacă vacanța două-trei grupuri de copii de la aceste școli. Copii sînt găzduiți în familii din București, în bază de voluntariat. Partea română asigură pentru oaspeți masa, banii de buzunar, un program de divertisment. Fundația Soros Moldova acoperă cheltuielile de transport. În 1998 au fost selectați un grup de 40 de elevi de la Școala Alternativă din Rîbnița și un grup de 26 elevi de la Școala nr.1 din Grîgoropol. Elevii au fost însoțiți de cinci profesori.

Casa Lumea Deschisă

Casa Lumea Deschisă a fost constituită în 1994 cu scopul susținerii tranziției spre o societate deschisă. De la bun început au fost identificate direcțiile-cheie, care necesitau o asistență maximă în procesul transformării societății : libertatea expresiei și accesul liber la informație. Cultivarea acestor două componente obligatorii ale societății deschise a determinat atât strategia activității Casei Lumea Deschisă, cât și structura instituției.

În cadrul Casei Lumea Deschisă au activat Centrul Independent de Jurnalism, Studioul TV, Postul de radio “Radio d’Or”, Centrul de Informații Universitare, Școala de Limbă Engleză.

Fiecare din aceste departamente avea propriile scopuri și forme de activitate, dar co-existența lor în cadrul aceleiași instituții asigura o mai strânsă colaborare în cazul unor inter-proiecte și o mai eficientă utilizare a mijloacelor comune.

Centrul Independent de Jurnalism și-a concentrat atenția asupra problemelor generale ale mass media din Moldova: legislația cu privire la presă, gradul de pregătire profesională a jurnaliștilor și a managerilor, schimbul de experiență cu invitarea unor experți și specialiști din străinătate. În câțiva ani Centrul a devenit un instrument extrem de util, folosit cu regularitate de jurnaliștii din Moldova.

O altă subdiviziune a Casei Lumea Deschisă, creată pentru a ameliora starea lucrurilor din mass -media este Studioul TV. Acesta a avut ca scop formarea tinerelor cadre televizioniste, familiarizarea lor cu tehnologiile și tehnicile moderne din domeniu. Un rezultat incontestabil al activității studioului este chiar apariția unei echipe tinere și ambițioase, care a reușit pe parcursul anului 1998 să susțină o emisiune săptămînală la Televiziunea Națională.

Postul de radio "Radio d'Or", lansat în 1996, a îmbinat în activitatea sa ambele deziderate stabilite la crearea Casei Lumea Deschisă, devenind atât o sursă de informație pentru ascultătorii din Chișinău, cât și un "teren de antrenament" pentru tinerii radiofoniști.

Accesul liber la informație a fost și rămîne principala preocupare a Centrului de Informații Universitare, care oferă asistență informațională celor interesați de efectuarea studiilor dincolo de hotarele Moldovei.

Școala de Limbă Engleză din cadrul Casei Lumea Deschisă a fost una din primele instituții de acest gen din Moldova și s-a evidențiat din start prin calitatea studiilor oferite, prin dinamismul și creativitatea echipei pedagogice.

Anul 1998 a fost pentru Casa Lumea Deschisă unul de tranziție. Experiența acumulată de departamentele instituției pe parcursul anilor precedenți demonstra că fiecare din ele ar fi capabil să se dezvolte în continuare în mod autonom. Existența independentă ar determina un lucru mai concentrat al fiecărei echipe și ar facilita identificarea unor noi surse de finanțare pentru activitățile non-profit. Totodată legăturile formate între subdiviziunile Casei Lumea Deschisă ar continua să asigure colaborarea necesară între ele.

Primul, care a testat existența autonomă, a fost Centrul Independent de Jurnalism. Pe parcursul anului 1998 el a lucrat ca un ONG independent și a demonstrat că este capabil să "supraviețuiască" în aceste condiții. Analiza experienței Centrului Independent de Jurnalism a servit ca bază pentru Concepția de restructurare a Casei Lumea Deschisă, propusă spre atenția Senatului Fundației Soros Moldova și acceptată de acesta. Astfel s-a decis că Studioul TV, Postul de radio "Radio d'Or" și Centrul de Informații Universitare vor fi entități independente, responsabile pentru obținerea mijloacelor necesare, și de folosirea lor. Școala de Limbă Engleză a servit ca bază pentru crearea unei noi instituții, Centrul Educațional Pro Didactica, care concentrează toate proiectele Fundației Soros în domeniul modernizării învățămîntului umanist preuniversitar din Moldova.

După patru ani de activitate Casa Lumea Deschisă a demonstrat, că apariția unei atare instituții în Moldova a fost oportună, iar experiența acumulată între timp se dovedește utilă sectorului ne-guvernamental din țara noastră.

"Mobilitatea tinerilor"

Scopul proiectului a fost promovarea participării și a mobilității tinerilor întru realizarea unei cooperări pan-europene în spiritul valorilor Uniunii Europene și Consiliului Europei, democrației, drepturilor omului, statului de drept, toleranței, pluralismului, coeziunii sociale. În cadrul proiectului s-au desfășurat seminare regionale la Cahul, Chișinău și Bălți, la care au participat lideri ai ONG locale și funcționari interesați. În perioada 4-11 iulie la Holercani (Dubăsari) a fost organizat un seminar internațional privind schimburile de tineret dintre est și vest, la care au participat 35 de lideri ai ONG din Moldova, România, Belarusia, Spania, Portugalia, Slovenia, Franța, SUA, Germania, Austria.

Seminarul a abordat subiecte ca : structurile europene și internaționale de tineret, comunitatea interculturală, finanțarea programelor regionale și internaționale, elaborarea și promovarea proiectelor de mobilitate, cooperarea regională în promovarea mobilității tinerilor. A fost editat și un buletin informativ conținând articole privind efectuarea schimburilor internaționale, practicile europene, etc., distribuit ONG de tineret și organelor administrației publice locale.

Participări la seminare, conferințe

Conferința "Forum Civil European și expoziția europeană non-profit", 23-26 septembrie, Budapesta, Ungaria

Raisa GUȚU, Fundația pentru Copii și Tineret Marcu

Seminarul "Constituirea Rețelelor Europene ale ONG-urilor", 11-20 decembrie 1998, Lille, Franța

Aliona NICULIȚĂ

Summitul internațional al apărătorilor Drepturilor Omului, 7-12 decembrie 1998, Paris, Franța
Ștefan URÎTU

Școala de vara pentru dialog și înțelegere internațională, 17-27 august 1988, Cehia
Vitalie UNGUREANU, Consiliul de Coordonare al Organizației de Tineret a Adunării Cetățenești Helsinki din Moldova, student an IV, USM

Campusul ecologic internațional, Sevastopol, 1-10 August 1998

Andrei NOVAC, Vitalie CHIPERI, Corina POPESCU, studenți ai facultății de ecologie USM, Mișcarea Ecologistă din Moldova

Seminarul-training în psihologia constructivă și ecologia realității subiective "Șapte culori ale curcubeului", 7-14 decembrie 1998, Odessa, Ucraina

Igor FONARI

Vizită de documentare training la organizațiile ce țin de drepturile omului, 14-23 martie 1998, Washington

Iordanca Rodica IORDANOV, Comitetul Helsinki

Conferința "Formarea clasei de mijloc în Rusia postcomunistă", 27-28 martie 1998, Moscova, Federația Rusă

Igor NEDERA

Program internațional de instruire în domeniul Drepturilor Omului, 21 iunie-10 iulie 1998, Montreal, Canada

Tatiana RACU, SIEDO, Valeria CIOBANU, Comitetul Helsinki

Conferința "Educație pentru Drepturile Omului", 31 octombrie – 2 noiembrie 1997, Harkov, Ucraina

Vasile FLOREA, SIEDO

Cursul de bază pentru protecția Drepturilor Omului, 23 februarie - 6 martie 1998, Turku, Finlanda

Petru STRATAN, Comitetul Helsinki

Conferința "Problemele tratamentului și reabilitării persoanelor care au suferit de pe urma catastrofei Cernobil", 1-6 iunie 1998, Kiev, Ucraina (5 reprezentanți)

Ion RUSU, Uniunea Cernobil

c h e l t u i e l i 1 9 9 8

**Fundația Soros Moldova
cheltuieli de program și administrative**

1 9 9 8

PROGRAM	CHELTUIELI \$
Educație și învățământ	1,681,824
Conferințe și călătorii	17,170
Est Est	129,381
Limba engleză	45,646
Biblioteci	229,476
E-Mail/Internet	488,114
Societate civilă	416,323
Asistență socială	2,500
Programe medicale	974,141
Reforma economică	540,355
Administrație publică	229,053
Drept	274,943
Mass-Media	437,784
Editare de carte	280,087
Artă și cultură	473,393
Administrare de program	129,403
Grant pentru proiectul "Modernizarea Învățământului Umanist"	1,570,869
Total cheltuieli administrative	429,045
TOTAL CHELTUIELI	8,349,508

s e n a t   ş i   j u r i i   1 9 9 8

Lorina BĂLTEANU   Președinte

Oazu NANTOI

Alexandru MURAVSCHI

Vasile NEDELCIUC

Iurie LEANCĂ

Anatol GREMALSCHI

Tudor PANȚÎRU

Ion MOLDOVANU

Natalia VRABIE

Juriul Societate Civilă, Reforma Economică, Drept, Administrație Publică,

Medicină, Femei

Lidia VASILACHE

Victor MOROZ

Victor POPA

Nicolae CHIRTOACĂ

Mihai BURUIANĂ

Victor ZUBCO

Ion MOLDOVANU

Adrian EVTUHOVICI

Juriul Programe Educaționale

Grigore BELOSTECINIC

Sofia BOLDURATU

Nicolae MISAIL

Ludmila STEPAN

Gheorghe GÎRNEȚ

Anatol GREMALSCHI

Ludmila PAPUC

Mihai CERNENCO

Gheorghe NEAGA

Adela MARGINE

Juriul Artă și Cultură, Editare de Carte, Mass-media

Svetlana BIVOL

Claudia CRĂCIUN

Constantin MARIN

Constantin CHEIANU

Emilian GALAICU-PĂUN

Ion BUNDUCHI

Eugen MARTIN

Vlad BOLBOCEANU

Juriul Centrului Soros pentru Arta Contemporană (CSAC)

Vladimir BULAT

Constantin CIOBANU

Tudor STAVILĂ

Alexandru ȘCHIOPU

c o l a b o r a t o r i 1 9 9 8

Colaboratorii Fundatiei Soros Moldova

Victor URSU	Director Executiv
Varvara COLIBABA	Director Adjunct
Sergiu BOTEZATU	Director Financiar
Mariana ALECSANDRI	HESP, Biblioteci
Steliana BURLACU	Administrație Publică
Ana COREȚCHI	Est Est
Corina COTOROBAI	Arte Plastice
Victoria MIRON	Cultură și Artă, Editare de Carte
Iulia MOLDOVAN	SPELT, Schimb de elevi, Dezbateri
Emilia MIHAILOV	Educație pentru Sănătate
Victor MUNTEANU	Drept
Iulia CAPROȘ, Elena JUNGHIETU, Angela MUȘET	Burse, Activități Extrașcolare
Steliana HANGANU, Olga OSADCII	Mass-Media
Antonina SÂRBU	Femei
Dumitru MAXIMENCO	Programe medicale
Igor PĂDURE	Reforma Economică
Igor NEDERA	Societate Civilă, Reforma Economică
Dumitru CHITOROAGĂ	Grant Manager, Internet
Iulia IGNATIUC	Coordonator oficiul Bălți
Victor ANDRONIC	Manager de rețea
Viorel URSU	Consilier-referent
Vasile GÎRLEA	Administrator
Elena VACARCIUC	Contabil Șef
Elena VITIUC	Contabil
Violeta GRAUR	Contabil
Liuba COTOROBAI	Casier
Ala DICUSARA	Recepționistă
Lucia COJOCARU	Recepționistă

Centrul Soros pentru Arta Contemporană (CSAC)

Octavian EȘANU
Olga RUSU
Dan SPĂTARU

Dezbateri

Adrian CATAN
Corneliu CIRIMPEI
Sanda ROMAN

Asociația DNT

Dona ȘCOLA
Karine HACIATUROV
Vitalie BORDENIUC
Oleg ILIEȘ
Veaceslav REVUȘCHI
Silviu STEFÎRȚĂ
Vladimir MADONICI
Alexandru CULIUC

Colegiul Invizibil

Ion CULEAC
Eleonora GROZAVU-DUPOUY
Veaceslav GHIȚIU

Modernizarea Învățămîntului Umanist

Liliana IVANOVICI
Gheorghe GHEȚU
Neonila MITCHEVICI
Viorica GORAȘ-POSTICĂ
Silvia BARBAROV
Victor EFRIM
Violeta DUMITRAȘCU
Nicolae CREȚU
Lilia STÎRCEA
Mariana KIRIAKOV
Ecaterina RUDAKOV
Rodica DAVID
Marin BĂLĂNUȚĂ
Viorica BEJENARU
Renata CHITOROAGĂ

Lectură și scriere pentru dezvoltarea gândirii critice

Vitalie POPA
Alvina GROSU
Angela STAFII
Oleg BURSUC

Instituții afiliate**Centrul CONTACT**

Aliona NICULIȚĂ
Igor GROSU
Eugen MASLOV
Veaceslav SCAFARU
Oleg EFRIM
Stela MOCANU
Liliana CALMAȚUI
Doina MELNIC

Centrul de Informații Universitare

Vitalie VREMEȘ
Gabriela COTOROBAI

“Pas cu Pas”

Cornelia CINCILEI
Svetlana SEMIONOV
Valentina LUNGU

Lista abrevierilor

AAPM	Academia de Studii în domeniul Administrației Publice din Moldova
AM	Academia de Muzică "G. Muzicescu"
AP	Academia de Poliție "Ștefan cel Mare"
ASEM	Academia de Studii Economice din Moldova
AȘM	Academia de Științe a Republicii Moldova
IAM	Institutul de Stat al Artelor din Moldova
INPCD	Institutul Național de Perfecționare a Cadrelor Didactice
ISR	Institutul de Științe Reale de pe lângă Universitatea de Stat din Moldova
IȘPP	Institutul de Științe Pedagogice și Psihologice
MEȘ	Ministerul Educației și Științei din Republica Moldova
UAM	Universitatea Agrară de Stat din Moldova
UCCM	Universitatea Cooperatist - Comercială din Moldova
ULIM	Universitatea Liberă Internațională din Moldova
UPS	Universitatea Pedagogică de Stat "Ion Creangă" din Chișinău
USB	Universitatea de Stat "A. Russo" din Bălți
USC	Universitatea de Stat din Comrat
USM	Universitatea de Stat din Moldova
USMF	Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie "Nicolae Testemițanu"
USU	Universitatea de Studii Umanistice
UST	Universitatea de Stat din Tiraspol
UTM	Universitatea Tehnică din Moldova